

COI Focus

IRAK

Veiligheidssituatie

26 april 2023 (update)

Cedoca

Oorspronkelijke taal: Nederlands

DISCLAIMER:

Dit COI-product is geschreven door de documentatie- en researchdienst Cedoca van het CGVS en geeft informatie voor de behandeling van individuele verzoeken om internationale bescherming. Het document bevat geen beleidsrichtlijnen of opinies en oordeelt niet over de waarde van het verzoek om internationale bescherming. Het volgt de richtlijnen van de Europese Unie voor de behandeling van informatie over herkomstlanden van april 2008 en is opgesteld conform de van kracht zijnde wettelijke bepalingen. De auteur heeft de tekst gebaseerd op een zo ruim mogelijk aanbod aan zorgvuldig geselecteerde publieke informatie en heeft de bronnen aan elkaar getoetst. Het document probeert alle relevante aspecten van het onderwerp te behandelen, maar is niet noodzakelijk exhaustief. Als bepaalde gebeurtenissen, personen of organisaties niet vernoemd worden, betekent dit niet dat ze niet bestaan hebben.

Alle gebruikte bronnen staan kort vermeld in een voetnoot en uitgebreid beschreven in een bibliografie achteraan het document. Bronnen die geconsulteerd maar niet gebruikt werden, staan in een lijst van geraadpleegde bronnen. In uitzonderlijke gevallen worden bronnen niet bij naam genoemd. Wie specifieke informatie uit dit document gebruikt, moet de bronverwijzing uit de bibliografie vermelden.

Publicatie of verspreiding van dit document is alleen mogelijk na schriftelijke toestemming van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

This COI-product has been written by Cedoca, the Documentation and Research Department of the CGRS, and it provides information for the processing of individual applications for international protection. The document does not contain policy guidelines or opinions and does not pass judgment on the merits of the application for international protection. It follows the Common EU Guidelines for processing country of origin information (April 2008) and is written in accordance with the statutory legal provisions.

The author has based the text on a wide range of public information selected with care and with a permanent concern for crosschecking sources. Even though the document tries to cover all the relevant aspects of the subject, the text is not necessarily exhaustive. If certain events, people or organisations are not mentioned, this does not mean that they did not exist.

All the sources used are briefly mentioned in a footnote and described in detail in a bibliography at the end of the document. Sources which have been consulted but which were not used are listed as consulted sources. In exceptional cases, sources are not mentioned by name. When specific information from this document is used, the user is asked to quote the source mentioned in the bibliography.

This document can only be published or distributed with the written consent of the Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons.

Inhoudstafel

Lijst van afkortingen	4
Inleiding.....	6
1. Korte geschiedenis	9
2. Huidige toestand van het conflict	9
3. Strijdende partijen	17
4. Typologie van het geweld.....	17
4.1. Islamitische Staat van Irak en Syrië (ISIS)	17
4.2. Popular Mobilization Forces (PMF)	21
4.3. Andere conflicten	23
4.4. Explosieven.....	24
4.5. Andere vormen van geweld door ISIS	24
4.6. Luchtaanvallen	25
4.7. Raketaanvallen en artilleriebeschietingen.....	25
4.8. Geweld tegen betogers en door betogers	26
5. Doelwitten van het geweld	29
5.1. Iraq Body Count (IBC).....	29
5.2. United Nations Assistance Mission for Iraq (UNAMI)	30
5.3. Armed Conflict Location & Event Data (ACLED).....	30
5.4. Musings on Iraq.....	30
5.5. Vergelijking aantal dodelijke slachtoffers (IBC, Musings on Iraq, ACLED)	34
6. Geografische verdeling	35
6.1. Anbar	38
6.1.1. Algemene situatie	38
6.1.2. Veiligheidsincidenten.....	40
6.2. Bagdad	43
6.2.1. Algemene situatie	43
6.2.2. Veiligheidsincidenten.....	45
6.3. Ninewa	58
6.3.1. Territoriale controle	58
6.3.2. Algemene situatie.....	60
6.3.3. Veiligheidsincidenten.....	63
6.4. Salah al-Din	69
6.4.1. Algemene situatie.....	69
6.4.2. Veiligheidsincidenten.....	70
6.5. Koerdische Autonome Regio (KAR).....	73
6.5.1. Algemene situatie.....	73
6.5.2. Veiligheidsincidenten.....	77
6.6. Diyala	86
6.6.1. Algemene situatie.....	86
6.6.2. Veiligheidsincidenten.....	90
6.7. Kirkuk	96
6.7.1. Algemene situatie.....	96
6.7.2. Veiligheidsincidenten.....	99
6.8. Zuidelijke provincies	102
6.8.1. Algemene situatie.....	102
6.8.2. Protestbetogingen	103
6.8.3. Veiligheidsincidenten.....	105
7. Verplaatsingen van de bevolking.....	121
7.1. Ontheemden (IDP's) en terugkeerders (returnees).....	121
7.2. Terugkeerratio	124

7.3. Obstakels bij terugkeer	126
7.4. Gedwongen terugkeer	129
7.5. Advies UNHCR	130
Samenvatting	132
Bibliografie.....	134

Lijst van afkortingen

AAH	Asa'ib ahl al-Haq
ACLED	Armed Conflict Location & Event Data
AP	Associated Press
AQI	Al-Qaeda in Iraq
BBC	British Broadcasting Company
CF	Coordination Framework
CJTF-OIR	Combined Joint Task Force - Operation Inherent Resolve
CRS	Congressional Research Service
CSIS	Center for Strategic and International Studies
CTS	Counterterrorism Service
DFAT	Department of Foreign Affairs and Trade (Australië)
DIA	Defense Intelligence Agency
DTM	Displacement Tracking Matrix
EPIC	Education for Peace in Iraq Center
ERW	Explosive Remains of War
EUAA	European Union Agency for Asylum
HRW	Human Rights Watch
IBC	Iraq Body Count
IHCHR	Iraqi High Commission for Human Rights
IDP	<i>internally displaced person</i>
IED	<i>improvised explosive device</i>
IHF	Iraqi Humanitarian Fund
iMMAP	Information Management and Mine Action Programs
IOM	International Organization for Migration
ISF	Iraqi Security Forces
ISIL	Islamitische Staat van Irak en de Levant
ISIS	Islamitische Staat van Irak en Syrië
ISW	Institute for the Study of War
IZ	International Zone
KAR	Koerdische Autonome Regio
KH	Kata'ib Hezbollah
KRG	Kurdish Regional Government
KRI	Kurdish Region of Iraq (= KAR)

KDP	Kurdish Democratic Party
NYT	New York Times
PMF	Popular Mobilization Forces (= PMU)
PMU	Popular Mobilization Units (= PMF)
PKK	Partiya Karkerên Kurdistanê (Koerdische Arbeiderspartij)
PUK	Patriotic Union of Kurdistan
SIPRI	Stockholm International Peace Research Institute
SVBIED	<i>suicide vehicle-borne improvised explosive device</i>
SVEST	<i>suicide vest</i>
UNAMI	United Nations Assistance Mission for Iraq
UNHCR	Office of the United Nations High Commissioner for Refugees
USDOS	United States Department of State
VBIED	<i>vehicle-borne improvised explosive device</i>
VN	Verenigde Naties
VS	Verenigde Staten
YBS	Yekîneyên Berxwedana Şengal (Eenheden voor de Verdediging van Sinjar)

Inleiding

Deze COI Focus maakt een stand van zaken op over de veiligheidssituatie in Irak. Het onderzoek omvat heel het Iraakse grondgebied met inbegrip van de Koerdische Autonome Regio (KAR), de provincies Duhok, Erbil en Sulaymaniyah. Het onderzoek richt zich in het bijzonder op de periode van januari 2022 tot februari 2023. Voor gegevens die het niveau van geweld meten, zoals statistieken van aanslagen, analyseert Cedoca in een aantal gevallen alleen de gegevens van het jaar 2022 om verschillende bronnen met elkaar te kunnen vergelijken. Voor de kaarten met de geolocatie van incidenten en de lijsten met concrete voorbeelden van dodelijke geweldincidenten gebruikt Cedoca alleen gegevens van het Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED).

De analyse is een actualisering van het rapport van het European Union Agency for Asylum (EUAA) over de veiligheidssituatie in Irak (*Iraq, Security Situation*) van januari 2022.¹ Voor de voorgeschiedenis van het conflict tot oktober 2021 verwijst deze COI Focus naar de overeenkomstige hoofdstukken van het EUAA-rapport.

Na een beschrijving van de huidige toestand van het conflict gaat dit document in op de typologie, de doelwitten, de geografische verdeling van het geweld en de verplaatsingen van de bevolking ten gevolge van het conflict.

Het rapport bevat geen exhaustief overzicht van de veiligheidsincidenten die plaatsvonden in de verslagperiode. De vermelde incidenten dienen voornamelijk om de algemene trend in Irak te verduidelijken. De geografische verdeling van het geweld wordt voor de provincies Anbar, Bagdad, Diyala, Kirkuk, Ninewa en Salah al-Din in aparte hoofdstukken behandeld, terwijl de zuidelijke provincies Babil, Basra, Maysan, al-Muthanna, Qadisiya, Thi-Qar en Wasit samen in één hoofdstuk aan bod komen. Aan de KAR in Noord-Irak wordt eveneens een apart hoofdstuk gewijd.

In dit document maakt Cedoca voor plaats- en persoonsnamen, namen van gewapende groepen en politieke partijen gebruik van de meest courante schrijfwijze uit de geraadpleegde Engelstalige bronnen. Als de gangbare transliteratie in de Nederlandstalige pers hiervan afwijkt, volgt Cedoca deze transliteratie.

Voor de Islamitische Staat in Irak, de tak van al-Qaïda in Irak (AQI) die uitbreiding heeft gezocht in de bredere regio (Levant) en sinds april 2013 als Islamitische Staat van Irak en Syrië (ISIS) door het leven gaat², gebruikt dit document de afkorting ISIS. In 2014 brak ISIS met al-Qaïda. Sinds 29 juni 2014 noemt de terreurbeweging zichzelf Islamitische Staat (IS).³ Een andere vooral door Arabische bronnen veel gebruikte benaming is Daesh, het acroniem voor de Arabische benaming van ISIS: *الدولة الإسلامية في العراق والشام* (al-dawla al-islamiyya fii-il-i'raq wa-ash-shaam).⁴

Dit onderzoek steunt uitsluitend op publieke bronnen, waaronder de United Nations Assistance Mission for Iraq (UNAMI), de ngo's Education for Peace in Iraq Center (EPIC), Human Rights Watch (HRW), Amnesty International (AI) en Iraq Body Count (IBC). Verder maakte Cedoca ook gebruik van de informatie verstrekt door het Institute for the Study of War (ISW), de International Organization for Migration (IOM) in Irak, International Crisis Group (ICG), het Washington Institute for Near East Policy, de blog Musings on Iraq, iMMAP, Iraqi News en de Iraqi High Commission for Human Rights. Ook internationale media vormden een belangrijke bron van informatie (bv. Reuters, Al-Jazeera, Al-Monitor, The Guardian, Agence France-Presse, Radio Free Europe, New York Times, enz.).

¹ EUAA, 23/02/2022, [url](#)

² Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties – AIVD, 06/2014, [url](#)

³ The Independent, 30/06/2014, [url](#)

⁴ WVTF Radio, 16/11/2015, [url](#)

Deze COI Focus maakt gebruik van cijfergegevens over veiligheidsincidenten uit de databank van ACLED, een Amerikaans *non-profit* project dat informatie over conflicten verzamelt, analyseert en in kaart brengt. Ervaren onderzoekers verzamelen de data op basis van een brede waaier van lokale, regionale en internationale nieuwsbronnen en organisaties.

Voor Irak zijn dat:

- A Haber
- Aid Worker Security Database
- Airwars
- Aksam
- Al Ahad TV
- Al Arabiya
- Al Ghad Press
- Al Iraqiya TV
- Al Jazeera
- Al Mada
- Al Maloomah
- Al Mawqif
- Al Mirbad
- Al Nabaa
- Al Rafidain Tv
- Al Shorouk
- Al Sumaria TV
- Aletejah TV
- All Iraq News Agency
- Anadolu Agency
- ANF News
- An-Nahar
- AP
- Arab News
- Ashab Al Kahf
- Aydinlik
- Ayn Al Arab
- Ayn Al Iraq News
- Baghdad Post
- Baghdad Today
- Basnews
- BBC News
- Beyaz Gazete
- Cumhuriyet
- Daily Sabah
- Front Line Defenders
- GardaWorld
- Haber 7
- Haberturk
- Ihlas News Agency
- Iraq International News Agency
- Iraq News Gazette
- Iraqi Center for Documenting War Crimes
- IraqiSecurity
- Karar
- Kurdistan24
- Liveuamap
- Mezopotamya Agency
- Musings on Iraq
- National Iraqi News Agency
- New York Times
- NRT News
- Operation Inherent Resolve
- Patriotic Union of Kurdistan
- People of the Good
- People's Defense Forces
- Peoples' United Revolutionary Movement
- ProtectDefenders.eu
- Radio Nawa
- ReliefWeb
- Reuters
- ROJ News
- Rudaw
- Shafaaq News
- SotalIraq
- Sozcu
- Takvim
- Telegram
- TRT Haber
- Twitter
- Watan (Iraq)
- Xinhua
- Yaqein

ACLED werkt haar publiek beschikbare databank bij wanneer nieuwe informatie (al dan niet over een reeds ingevoerd incident) aan het licht komt.⁵ De cijfers van ACLED die Cedoca in deze COI Focus gebruikt, dateren van 13 maart 2023. De inventaris van ACLED geeft het type van geweld, de actoren van geweld, een beschrijving van de incidenten, de locatie en het aantal dodelijke slachtoffers weer.⁶ ACLED wijst erop dat de verzamelde gegevens in zekere mate de prioriteiten van de verslaggeving door media en organisaties weerspiegelen en dat een onderschatting van het geweld zodoende mogelijk is.⁷

In zijn *Codebook* licht ACLED de toegepaste methodologie voor de invoering en voortdurende controle van de data uitgebreid toe. Gelet op de methodologie, codering en invoering van gegevens kunnen de

⁵ ACLED, *Coding review Process*, 10/04/2019, [url](#)

⁶ ACLED, *ACLED Codebook*, 10/04/2019, [url](#)

⁷ ACLED, *ACLED User Guide for Media*, 10/04/2019, [url](#)

cijfers van ACLED volgens Cedoca slechts beschouwd worden als een schatting en indicatie van de tendensen met betrekking tot geweld in een bepaalde periode.

Cedoca bracht op basis van de data en de geolocatie van ACLED de geweldincidenten in de verschillende geografische zones in kaart. De kaarten in hoofdstuk 6 (Geografische verdeling) zijn afbeeldingen van een op Google Maps beschikbare kaart. Daarop kan de gebruiker ieder incident bekijken door op het overeenkomstige icoon te klikken. Indien ACLED twee of meer incidenten op dezelfde plaats situeert, is slechts het icoon van één incident zichtbaar. Op Google Maps kan de gebruiker de verschillende kaartlagen in- en uitschakelen.⁸

Cedoca volgt de veiligheidsomstandigheden in Irak voortdurend op. Als er zich fundamentele wijzigingen of ontwikkelingen voordoen die de situatie ter plaatse aanzienlijk veranderen, dan werkt Cedoca deze COI Focus zo snel mogelijk bij.

⁸ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 13/03/2023, kaart door Cedoca, 24/03/2023, [url](#)

1. Korte geschiedenis

Zie hoofdstuk 1.1 (Overview of security developments) van het EUAA-veiligheidsrapport *Iraq, Security Situation* van januari 2022.⁹

2. Huidige toestand van het conflict

Volgens het Rule of Law in Armed Conflict Project (RULAC)¹⁰ wordt Irak ook in 2023 geconfronteerd met meerdere elkaar overlappende niet-internationale gewapende conflicten.¹¹ Volgens de Verenigde Naties (VN) verkeert Irak vanaf januari 2014 in een niet-internationaal gewapend conflict.¹² RULAC verklaart dat de Iraakse overheid zich in een aanslepend, niet-internationaal conflict bevindt met de Islamitische Staat (IS, ISIS, Daesh) en daarmee geassocieerde groepen. De Iraakse regering en haar strijdkrachten krijgen de steun van meerdere gewapende actoren: de strijdkrachten van de KAR (Peshmerga), een reeks van paramilitaire milities, de zogenaamde Popular Mobilization Forces (PMF, ook Popular Mobilization Units, PMU, genoemd), andere gewapende milities, en een internationale coalitie onder leiding van de Verenigde Staten (VS).¹³

Volgens RULAC is Irak eveneens betrokken bij een internationaal gewapend conflict met Turkije¹⁴, omdat het Turkse interne conflict tussen de Turkse overheid en de Koerdische Arbeiderspartij (PKK) zich uitstrekt tot in het noorden van Irak. In juli 2015 is Turkije begonnen met luchtaanvallen op PKK-doelwitten in Noord-Irak.¹⁵ RULAC beschouwt het gebruik van geweld door Turkije op Iraaks grondgebied zonder toestemming van de Iraakse regering als een internationaal gewapend conflict.¹⁶

Tijdens de periode van september 2020 tot september 2021 duren de binnenlandse en internationale spanningen voort: de regering onder leiding van Mustafa al-Kadhimi, gevormd in mei 2020¹⁷, heeft de verbetering van de openbare dienstverlening en de strijd tegen de alomtegenwoordige corruptie als hoofddoelen benoemd en ook parlementsverkiezingen aangekondigd om aan de eisen van de betogers van 2019-2020 tegemoet te komen. Deze verkiezingen moesten omwille van de pandemie worden uitgesteld en vonden plaats op 10 oktober 2021.¹⁸ De kieswet onderging enkele aanpassingen: er zijn nu onder andere meer kieskringen (83 in plaats van de voormalige 18 provinciale kieskringen). De nieuwe kieskringen zijn gebaseerd op het aantal zetels gereserveerd voor vrouwen.¹⁹ De toplui van de partijen kunnen nu niet meer profiteren ten koste van lager op de lijst geplaatste kandidaten want de voorkeurstemmen in de veel kleinere kieskringen geven de doorslag bij de verkiezing van een kandidaat.²⁰ Deze veranderingen hebben voor onrust gezorgd. De grote politieke spelers zoals de pro-Iraanse sjiiitische partijen en de Sadristen waren niet akkoord. Moqtada al-Sadr dreigde er in eerste instantie mee de verkiezingen te boycotten, maar draaide eind augustus 2021 bij en nam alsnog

⁹ EUAA, 23/02/2022, pp. 19-25, [url](#)

¹⁰ RULAC is een onlineportaal dat gewapende conflicten identificeert en classificeert op basis van een onafhankelijke beoordeling met behulp van open source informatie. Het is gebaseerd op de Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights. In: RULAC, About RULAC, s.d., [url](#)

¹¹ RULAC, 05/05/2022, [url](#)

¹² UNAMI, OHCHR, 18/07/2014, [url](#) [Summary]

¹³ RULAC, 30/04/2021, [url](#)

¹⁴ RULAC, 18/09/2022, [url](#)

¹⁵ RULAC, 30/04/2021, [url](#); RULAC, 18/09/2022, [url](#)

¹⁶ RULAC, 18/09/2022, [url](#)

¹⁷ ICG, 26/07/2021, [url](#)

¹⁸ UNSC, 25/08/2021, [url](#)

¹⁹ Al-Bayan Center for Planning and Studies, 25/10/2021, [url](#)

²⁰ AP, 05/11/2020, [url](#); Arab Weekly, 07/09/2021, [url](#)

deel.²¹ De regering Kadhim probeerde voor een eerlijk verloop van de verkiezingen te zorgen en zette samen met de VN sterk in op controle van de kiesverrichtingen en fraudebestrijding. Er zijn volgens de regering pogingen tot fraude ontdekt en verijdeld.²² Ook de Iraakse pers publiceerde over kiesfraude, met name invloedrijke personen die probeerden kiezers te beïnvloeden door omkoping of dreigementen.²³

De bevolking reageerde volgens meerdere bronnen vooral sceptisch op deze verkiezingen en er werd getwijfeld aan de grootte van de opkomst. De vorige parlementsverkiezingen van 2018 kenden al een lage opkomst, er werd gevreesd dat ze deze keer nog lager zou kunnen uitvallen.²⁴ Deze vrees was gerechtvaardigd, de opkomst lag volgens de onafhankelijke verkiezingscommissie op 41%.²⁵ De activisten van de zogenoemde Tishreen-beweging²⁶ adden al tot een boycot van de verkiezingen opgeroepen omdat volgens hen de regering de eigenlijke oorzaken van de corruptie niet aanpakte.²⁷

De parlementsverkiezingen van 10 oktober verliepen zonder grote geweldincidenten.²⁸ De eerste uitslagen brachten enkele verrassingen: de sjiiitische partijen die aanleunen bij de pro-Iraanse milities, de zogenaamde Fateh-alliantie, leden zware verliezen. De Sadristen boekten grote winst en de State of Law-coalitie van de vroegere eerste minister Nouri al-Maliki maakte een sterke comeback. Onder de Koerdische partijen werd de Kurdish Democratic Party (KDP) de winnaar en Gorran de grootste verliezer.²⁹ De verliezende Fateh-alliantie accepteerde de nederlaag niet en dreigde met geweld indien de uitslagen niet zouden worden bijgesteld.³⁰ De onafhankelijke verkiezingscommissie liet de stemmen hertellen in een aantal kiesdistricten, maar ondanks enkele wijzigingen bleven de verliezende pro-Iraanse groepen de uitslagen volledig afwijzen.³¹ Uit analyses bleek dat de pro-Iraanse partijen geen kiezers hadden verloren maar dat hun weinig efficiënte strategie ervoor zorgde dat zij weinig mandaten in de wacht wisten te slepen.³² De verliezers organiseerden op verschillende plaatsen betogingen,³³ waarbij het tot schermutselingen met de ordemacht kwam.³⁴ Vanuit het verliezende sjiiitische kamp kwamen bedreigingen tegen de VN-missie in Irak en de verkiezingscommissie.³⁵

Analisten zoals Renad Mansour wijzen erop dat de echte macht binnen de ministeries niet bij de bevoegde minister ligt maar bij de grote politieke partijen die in onderling overleg ambtenaren op de hoogste niveaus van de administratie laten benoemen. Dezen zorgen er dan voor dat lucratieve contracten worden toegewezen aan ondernemingen die nauw verbonden zijn met deze partijen. Dit netwerk van politieke partijen heeft, mede door de paritaire verdeling van de macht onder de verschillende gemeenschappen (*muhasasa*), tot een grote ongelijkheid van de welvaartsverdeling in de bevolking geleid. Een kleine minderheid heeft zich kunnen verrijken, de grote meerderheid verkeert in een moeilijke tot zelfs precaire economische situatie.³⁶

De protestbeweging van 2019-2020 werd niet alleen geconfronteerd met geweld door ordediensten en pro-Iraanse milities tijdens de betogingen, maar de leiders en activisten waren ook buiten de

²¹ Middle East Eye, 25/08/2021, [url](#); Al-Jazeera, 27/08/2021, [url](#)

²² Arab Weekly, 07/09/2021, [url](#); UNSC, 25/08/2021, [url](#); MEMO, 02/09/2021, [url](#); War on the Rocks, 20/09/2021, [url](#)

²³ Musings on Iraq, 28/09/2021, [url](#)

²⁴ Chatham House (Mansour R.), 02/09/2021, [url](#); Brookings (Alshamary M.), 24/06/2021, [url](#)

²⁵ France24, 11/10/2021, [url](#)

²⁶ Tishreen staat voor oktober, de betogingen begonnen in oktober 2019

²⁷ Al-Monitor, 08/09/2021, [url](#); War on the Rocks (Kuoti, Y.), 20/09/2021, [url](#); Middle East Eye, 25/08/2021, [url](#)

²⁸ UNAMI, 22/10/2021, [url](#)

²⁹ Al-Monitor, 13/10/2021, [url](#)

³⁰ Washington Institute for Near East Policy (Malik, H.), 19/10/2021, [url](#)

³¹ Musings on Iraq, 14/10/2021, [url](#); Farhad Alaaldin (@farhad965), 16/01/2021, [url](#)

³² Chatham House (Mansour R., Stewart-Jolley V.), 22/10/2021, [url](#)

³³ Musings on Iraq, 25/10/2021, [url](#)

³⁴ Al-Maydeen, 18/10/2021, [url](#)

³⁵ Washington Institute for Near East Policy (Malik, H.), 19/10/2021, [url](#)

³⁶ Chatham House (Mansour R.), 02/09/2021, [url](#); ICG, 26/07/2021, [url](#)

demonstraties het doelwit van intimidaties, arrestaties, kidnappings en soms zelfs moordaanslagen.³⁷ Volgens een expert inzake de veiligheidssituatie in Irak zijn de pro-Iraanse milities en ook de Sadristische Saraya al-Salam sinds de betogingen veel actiever in het opsporen en bedreigen van personen die zich kritische uitlaten op de sociale media.³⁸

De grote betogingen eindigden in maart 2020. Naast de repressie door ordediensten en pro-Iraanse milities hebben het opzeggen van de steun voor de betogers door Moqtada al-Sadr en vooral de pandemie voor een einde van de grootschalige manifestaties en bezettingen van pleinen in Bagdad en Zuid-Irak gezorgd.³⁹ Er vonden nadien nog altijd demonstraties plaats in Zuid-Irak en ook in Bagdad, die soms ook met geweld gepaard gingen, maar niet meer op dezelfde schaal.⁴⁰

Het conflict tussen de pro-Iraanse milities zoals Kata'ib Hezbollah of Asa'ib ahl al-Haq (AAH) en de VS heeft tot een hele reeks aanslagen op militaire en andere instellingen van de VS in Irak geleid.⁴¹ Bij de rechtstreekse aanvallen gaat het meestal om raketten of drones. Maar de milities vallen ook in toenemende mate ondernemingen aan die logistieke diensten verlenen aan de VS. Deze *contractors* krijgen dan te maken met bermbommen die hun voorbijrijdende vrachtwagens treffen.⁴²

Daarnaast duurt het conflict tussen de overheid en de PMF enerzijds en ISIS anderzijds ook tijdens de onderzoeksperiode van dit document voort. Nog steeds voert ISIS een *low-level*-guerrillaoorlog met als hoofdzakelijke doelwitten de Iraakse strijdkrachten en ordediensten, maar ook plaatselijke mukhtars.⁴³

Het is niet altijd duidelijk wie achter een aanslag zit. Volgens ISW hebben de pro-Iraanse milities en ook ISIS meermaals geprobeerd om elkaar de verantwoordelijkheid voor aanslagen toe te schuiven. Het meest spraakmakende voorbeeld hiervoor is een valse opeising door ISIS verspreid door pro-Iraanse media naar aanleiding van de moord op de veiligheidsexpert en politieke adviseur van de regering Husham al-Hashimi in Bagdad op 6 juli 2020.⁴⁴

De activiteiten van ISIS bleven in 2022 en begin 2023 op een vergelijkbaar peil met het jaar daarvoor. De terroristische organisatie probeerde vooral om in dunbevolkte, weinig toegankelijke en door de veiligheidsdiensten niet volledig gecontroleerde gebieden vaste voet aan de grond te krijgen.⁴⁵ Het gaat met name om de volgende elf zones die door ISW reeds in juni 2019 werden geïdentificeerd⁴⁶:

- Het Badushgebergte ten noordwesten van Mosul.
- Tal Kayf: volgens ISW worden in het Internally Displaced Perscons (IDP)-kamp van Tal Kayf (ten noorden van Mosul) minstens 1.400 buitenlandse vrouwen van ISIS-strijders en hun kinderen gevangengehouden. ISW concludeert daaruit dat het kamp in feite een *support zone* van ISIS is geworden.
- De Tigrisvallei (ten zuiden van Mosul) die strekt van Hammam al-Alil over Qayara en Shirqat tot Tikrit en Al-Daur. Veel burgers van Mosul, Tal Afar en Hawija bevinden zich in IDP-kampen

³⁷ France24, 26/05/2021, [url](#); Al-Jazeera, 09/05/2021, [url](#); Brookings (Alshamary M.), 24/06/2021, [url](#)

³⁸ Expert inzake de veiligheidssituatie in Irak, toespraak [neergeschreven door Cedoca], in EASO, *EASO Joint Specialist Meeting of Iraq COI Specialist Network and Exclusion Network focusing on terrorism issues in Iraq*, Malta, 27/05/2021

³⁹ ICG, 26/07/2021, [url](#)

⁴⁰ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 01/01/2020-30/09/2021, [url](#)

⁴¹ ISW (Lawlor K., Carl N.), 10/08/2021, [url](#); ISW (Kahan E.), 06/05/2021, [url](#); ISW (Lawlor K., Davison K.), 12/2020, [url](#)

⁴² Musings on Iraq, 06/09/2021, [url](#); ISW (Lawlor K., Carl N.), 10/08/2021, [url](#); ISW (Kahan E.), 06/05/2021, [url](#)

⁴³ ISW (Kahan E.), 26/05/2021, [url](#)

⁴⁴ ISW (Kahan E.), 06/05/2021, [url](#)

⁴⁵ ICG, 11/10/2019, [url](#)

⁴⁶ ISW (Cafarella J., Wallace B., Zhou J.), 23/07/2019, pp. 19-21, [url](#)

in dit gebied en een aantal ISIS-strijders zitten in deze streek gevangen. ISW gaat ervan uit dat ISIS de kampen heeft geïnfiltreerd.

- Het Makhmourgebergte ten zuidoosten van Mosul, geschikt terrein voor ISIS door de talrijke grotten en tunnelsystemen waar het eenvoudig is om wapen- en andere voorraden te verstoppert. Dit gebergte valt ook tussen de invloedssferen van de Iraq Security Forces (ISF) en de Peshmerga. Volgens ISW is deze zone een uitvalbasis voor acties richting KAR, Qayara en Hammam al-Alil maar ook langs de Tigris richting Salah al-Din.
- De Zaab-driehoek, die Hawija, Shirqat en het noordelijke gedeelte van Salah al-Din omvat. Deze zone strekt zich uit tot in het Makhoulgebergte en de Jazeera-woestijn.
- De Jazeerawoestijn, die het hele zuidwesten van de provincie Ninewa tot aan de grens met Syrië en de provincie Anbar beslaat. Dit voor ISIS relatief veilige gebied gebruikt is een uitvalsbasis voor infiltraties vanuit en naar Syrië.
- De Anbarwoestijn, die aansluit bij de Jazeera-woestijn. Dit uitgestrekte gebied dient als toevluchtsoord voor ISIS en geeft hen toegang tot de omliggende bewoonde gebieden.
- Het Hamringebte, de meest zuidwestelijke uitloper van het Zagrosgebergte. Dit voor ISIS gunstige terrein vormt de verbinding tussen de provincies Salah al-Din, Diyala en Kirkuk. ISIS profiteert van een uitgebreid tunnelsysteem om er wapens en hulpgoederen te verbergen. De streek dient ook als uitvalbasis voor aanvallen in het gebied Tuz Khurmatu.
- De vallei van de rivier Diyala. De provincie Diyala werd door de ISF en de PMF naar eigen zeggen in januari 2015 van ISIS bevrijd maar de terreurgroep heeft netwerken in stand gehouden in de vallei en is erin geslaagd om terug een actieve guerrillastrijd op te zetten met de dichte vegetatie als bescherming.
- De noordelijke Baghdad Belts in de districten Tarmiyah en Taji. Deze zone is volgens ISW nooit helemaal ISIS-vrij geweest. Ze dient volgens ISW ook als verbinding tussen Anbar en Diyala.
- Het Zagrosgebergte, dat van het noordoosten van Diyala naar de KAR loopt. Volgens ISW heeft ISIS in de KAR *support zones* waar zich een deel van de ISIS-militanten uit Noord-Irak heeft teruggetrokken.⁴⁷

Ook de laatste ISIS Sanctuary Map van ISW van 2 mei 2021 duidt deze gebieden aan als voornaamste actieterrain van ISIS.⁴⁸ Sindsdien heeft ISW geen updates meer gemaakt van deze kaart.

Na de dodelijke Amerikaanse aanslag op 3 januari 2020 op de bevelhebber van de Iraanse Revolutionaire Garde, Qassem Soleimani, en het adjunct-hoofd van de Hashd al-Sha'abi (PMF), Abu Mahdi al-Muhandis, groeide de politieke druk op de VS om hun troepenmacht volledig uit Irak terug te trekken.⁴⁹ De VS kondigden aan dat zij tegen het einde van 2021 alle gevechtseenheden zouden terugtrekken, maar dat zij het Iraakse leger nog altijd zouden bijstaan met opleidingen en advies.⁵⁰ Volgens zegslui van het Iraakse leger zijn de VS op 7 oktober 2021 begonnen met de terugtrekking van de gevechtseenheden en werd deze op 31 december 2021 afgerond.⁵¹ Na de bijna volledige militaire afbouw van de VS en de internationale coalitie bleven pro-Iraanse milities echter aanslagen plegen op transporten voor westerse bedrijven en overheden.⁵²

⁴⁷ ISW(Cafarella J., Wallace B., Zhou J.), 23/07/2019, pp. 19-21, [url](#)

⁴⁸ ISW (Kahan E.), 26/05/2021, [url](#)

⁴⁹ The Washington Institute for Near East Policy (Knights M.), 05/01/2020, [url](#) ; Musings on Iraq, 04/01/2020, [url](#); The Guardian, 05/01/2020, [url](#); Reuters, 05/01/2020, [url](#)

⁵⁰ BBC, 27/07/2021, [url](#)

⁵¹ Memo, 08/10/2021, [url](#); ANF News, 09/10/2021, [url](#)

⁵² EPIC, 24/02/2022, [url](#); EPIC, 28/04/2022, [url](#) ; EPIC; 07/07/2022, [url](#); EPIC, 12/01/2023, [url](#)

Ook in 2022 en begin 2023 duurden de hierboven genoemde conflicten voort, waarbij de activiteiten van ISIS verder verzwakten maar de strijd tussen de Turkse strijdkrachten en de PKK vooral in de provincie Duhok intensifieerde. De Turkse luchtmacht voerde talrijke aanvallen uit op stellingen van de PKK en ook op de grond kwam het tot gevechten tussen de Koerdische guerilla en de Turkse landmacht. Deze acties maakten slachtoffers. Volgens Airwars, een Britse non-profitorganisatie die burgerslachtoffers bij militaire operaties in conflictzones opvolgt, vielen bij vijftien Turkse luchtaanvallen van januari 2022 tot midden maart 2023 dode en/of gewonde burgers.⁵³

De moeilijke regeringsvorming na de verkiezingen van oktober 2021 heeft tot grote spanningen geleid tussen de sjiitische politieke partijen onderling. Moqtada al Sadr, de clericus en leider van de Vredesbrigades (Saraya al-Salam) heeft maandenlang geprobeerd om een nieuwe regering te vormen zonder de andere grote sjiitische partijen. Alle regeringen in Irak vanaf 2005 waren brede coalities waarin alle politieke stromingen vertegenwoordigd waren. Sadr wilde dit doorbreken en zijn sjiitische tegenstanders naar de oppositie verwijzen. Deze werkwijze heeft de spanningen in de loop van de zomer 2022 op de spits gedreven. Eind augustus kwam het tot een systeemcrisis waarbij een grotere gewapende confrontatie tussen de sjiitische machtsblokken een reële mogelijkheid werd.

Sajad Jiyad, een gezaghebbende Iraakees politiek analist gevestigd in Bagdad, momenteel *fellow* bij Century International en directeur van de Werkgroep Shia Politics wiens analyses ook bij de BBC aan bod komen, heeft de gebeurtenissen van deze politieke crisis samengevat.⁵⁴ De hoofdrolspelers in het politieke conflict dat aan de grondslag ligt van de onlusten in juli en augustus 2022 in Bagdad en de zuidelijke provincies zijn, volgens Sajad Jiyad:⁵⁵

- Moqtada Al-Sadr, sjiitische clericus en politiek leider van de Sadristische politieke beweging en eveneens leider van de gewapende militie Saraya al-Salam (Vredesbrigades)
- De sjiitische tegenstanders van Al-Sadr, met name de pro-Iraanse milities zoals Badr, Hezbollah en Asa'ib ahl Al-Haq en hun politieke vleugel, de Fatah-coalitie.
- De Dawa-partij en hun leider Nouri Al-Maliki.
- Fatah en Dawa, die samen het Coordinated Framework (CF) vormen, een alliantie onder invloed van Iran.
- De PMF-milities die mee hebben gevochten in de strijd tegen ISIS. Zowel Saraya al-Salam als de pro-Iraanse milities maken deel ervan uit.
- De soennitische politieke alliantie onder leiding van parlementsvoorzitter Al-Halboesi.
- De KDP, de grootste Koerdische partij.

De gebeurtenissen volgens Sajad Jiyad, in chronologische volgorde:

Sadr besloot zich in juli 2021 terug te trekken uit de verkiezingen, maar zijn tegenstanders vroegen hem met aandrang om toch deel te nemen. Bij de verkiezingen van oktober 2021 won de partij van Sadr de meeste zetels. Hij ging ervan uit dat hij een regering kon samenstellen met Koerdische en soennitische bondgenoten. Eerst betwistte de CF de verkiezingsresultaten en hield de bekrachtiging ervan meer dan twee maanden tegen.

Sadr vormde een alliantie met de KDP, Halboesi (voorzitter van de grote soennitische partij Taqadum) en anderen, met genoeg parlementsleden om een regering te vormen. Door de CF volledig buitenspel te zetten zou Sadr het model van machtsdeling van na 2003 omverwerpen. De CF verzette zich via het Hooggerechtshof en voorkwam zo dat Sadr een regering kon vormen.

⁵³ Airwars, *Civilian casualties from Turkish actions in Iraq* [zoekfunctie], 01/01/2022-13/03/2023, [url](#)

⁵⁴ Newlines Magazine, *Sajad Jiyad*, s.d., [url](#)

⁵⁵ Sajad Jiyad سجاد (@SajadJiyad), 30/08/2022, [url](#)

Rechterlijke uitspraken over de inkomsten uit olie- en gaswinning en het veto van het Hooggerechtshof tegen de presidentskandidaat van de KDP verbraken het bondgenootschap van Sadr met de KDP. Vervolgens vernietigde het Hooggerechtshof een begrotingswet en beperkte het de bevoegdheden van de overgangsregering. Tegenstanders van parlementsvoorzitter Halboesi keerden naar Anbar terug. Dit alles vertraagde het momentum van de poging tot regeringsvorming door Sadr.

Uiteindelijk maakte de tweederdequorumregel voor de verkiezing door het parlement van een president, ingevoerd door een beslissing van het Hooggerechtshof, deze impasse compleet. Sadr vond niet de steun van de nodige 220 parlementsleden, dus bood hij aan om een deel, maar niet iedereen van de CF in de regering op te nemen. Hij wilde vooral Maliki uit de regering weren. De CF had deze tactiek door en weigerde in de wetenschap dat zij een effectief veto hadden tegen de vorming van de regering.

Sadr verraste daarop iedereen door zijn parlementariërs terug te trekken maar was vervolgens verbaasd toen de CF en zijn voormalige coalitiegenoten in hun plaats nieuwe parlementsleden beëdigden en zonder hem de regeringsformatie startten. Hij liet zijn aanhangers voor het parlement protesteren om te voorkomen dat dit zou gebeuren.

Gedurende deze maanden van politiek conflict hebben Sadrs tegenstanders, gesteund door Iran, hem tegengewerkt, geprovoceerd en getracht hem als staatsvijand af te schilderen. De verklaring van grootayatollah Haeri⁵⁶ was echter meer persoonlijk en stelde zijn legitimiteit ter discussie ten overstaan van zijn eigen volgelingen, waarop Sadr boos reageerde.

Sadr kondigde zijn terugtrekking uit de politiek aan en gaf zo zijn aanhangers groen licht om de International Zone (IZ) verder binnen te vallen, wetende dat leger en politie hen niet zouden tegenhouden. Zij bereikten het regeringspaleis en trokken verder in de richting van Maliki's verblijfplaats en het kantoor van de PMF, tot zover zonder inzet van hun wapens.

Veiligheidsagenten en wellicht een klein onderdeel van de PMF vuurden schoten af op de menigte om hen terug te dringen, waarna naar schatting 20-30 slachtoffers vielen bij een heviger vuurgevecht. De dood van verschillende Sadristen, waaronder ook bevelhebbers van Saraya Al-Salam, leidde tot tegenacties.

Saraya Al-Salam werd in het hele land actief, viel kantoren van de pro-Iraanse PMF aan, schoot met raketten op de IZ en viseerde de PMF in en rond de IZ. De PMF reageerden terughoudend, zetten geen grote aantallen strijders in en lieten de Sadristen de IZ bestoken.

Deze beperkte botsing maakte weliswaar slachtoffers, maar onttaarde niet in een open conflict. De druk die het sjiitische religieuze leiderschap in Najaf uitoefende op Sadr leidde ertoe dat hij zijn volgelingen, die bereid waren verder te gaan, het bevel gaf om zich terug te trekken.

Volgens Sayad Jiyad was het duidelijk dat Sadr ontstemd was dat hij zich in zo'n confrontatie had laten meeslepen, maar dat geen enkele partij hierbij heeft gewonnen.

De grootste verliezer was de staat die werkloos toekeek hoe twee machtige gewapende partijen om de macht streden.⁵⁷

⁵⁶ Grootayatollah Kadhim Husayni al-Haeri heeft einde augustus 2022 aangekondigd dat hij zich vanwege zijn hoge leeftijd terugtrekt uit zijn religieuze functie. Al-Haeri werd beschouwd als een van de aanhangers van Sadr. Bij de aankondiging van zijn besluit om af te treden, richtte al-Haeri zich indirect tot Sadr en uitte hij scherpe kritiek op het scheppen van verdeeldheid onder het Iraakse volk. Bovendien riep al-Haeri zijn volgelingen op om voortaan te gehoorzamen aan de richtlijnen van de leider van de Islamitische Revolutie Ayatollah Khamenei. MNA, 29/08/2022, [url](#); Marsin Alshamary (@MarsinRA), 29/08/2022, [url](#)

⁵⁷ Jiyad S., 30/08/2022, [url](#)

Enkele kernpunten

Het geweld van de zomer 2022 bleef in Bagdad beperkt tot de IZ. In Zuid-Irak vielen Sadristische militanten vooral de kantoren van pro-Iraanse militias aan. In Basra kwam het tot schietpartijen in de Al-Baradiyah-wijk in het centrum.⁵⁸ Buiten de door sjiïeten gedomineerde delen van het land kwam het niet tot rellen of gevechten. In Noord- en Centraal-Irak bleef het rustig.

Actoren van het geweld zijn enerzijds de militante Sadristen en hun gewapende vleugel, de militia Saraya Al-Salam (Vredesbrigades), en anderzijds de aanhangers van de politieke partijen binnen het CF en hun militaire vleugel, de pro-Iraanse PMF. In beperkte mate speelden ook de veiligheidsdiensten van de ISF, die hebben geprobeerd om de orde te handhaven tijdens de rellen, een rol.

Dat de Iraakse politieke actoren en de buurlanden de laatste opstoot van geweld als gevaarlijker beschouwde dan voorgaande incidenten bleek meteen uit de veiligheidsmaatregelen die op erg korte termijn werden genomen: Iran sloot de grens met Irak tijdelijk⁵⁹ en Koeweit vroeg zijn burgers om Irak te verlaten.⁶⁰ De Iraakse regering van haar kant vaardigde een uitgangsverbod uit voor het hele land, met uitzondering van de KAR.⁶¹ De overheid trok dit uitgangsverbod in toen duidelijk werd dat de Sadristen zich overal hadden teruggetrokken.

Het aantal slachtoffers was niet exact te becijferen. Verschillende internationale media schatten het aantal dodelijke slachtoffers tussen de 22 en de 30. Al-Arabiya gaf verder aan dat 570 personen gewond raakten.⁶²

De slachtoffers waren hoofdzakelijk betogers, met name leden van de Sadristische Vredesbrigades, en pro-Iraanse PMF die tegen de betogers hebben gevochten, maar ook leden van de veiligheidsdiensten. De zone waarin het geweld in Bagdad zich afspeelde, is afgelijnd en ook door iedere bewoner gekend, namelijk de IZ, die werd getroffen door van buitenaf afgevuurde projectielen.⁶³

De aanhangers van Sadr volgden diens oproep om het geweld en ook alle betogingen te stoppen en zich terug te trekken goed op.⁶⁴ Ook de politieke tegenstanders van Sadr onthaalden deze oproep positief.⁶⁵

Volgens Lahib Higel, Irak-analist van ICG, gingen slechts de meest extreme actoren in dit conflict over tot geweld, namelijk Sadr aan de ene kant van het sjiïtische politieke spectrum en diens extreme tegenpolen Nouri al-Maliki (Dawa) met Qais al-Khazali (AAH) aan de andere kant. Anderen zoals Hadi Al-Ameri (Badr) lieten zich gematigd uit, en zelfs politici die dichtbij Kata'ib Hezbollah staan toonden zich bereid tot dialoog. Volgens Lahib Higel begon de confrontatie in de IZ vooral tussen de Sadristen en AAH en de Imam Ali-brigade en beperkte het conflict zich tot slechts enkele groepen binnen het sjiïtische spectrum.⁶⁶

In een podcast voor het Newlines Magazine beklemtoonde de Iraakse journaliste Rasha Al Aqeedi dat Sadr met zijn bestorming van de Internationale Zone de grens heeft bereikt van drukkingsmiddelen die hij kon inzetten zonder openlijk tot geweld op te roepen. Sadr leek niet bereid tot verdere escalatie

⁵⁸ Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 30/08/2022, [url](#)

⁵⁹ Shafaq, *Iran closes borders with Iraq amid unrest*, 30/08/2022, [url](#)

⁶⁰ Shafaq, *Kuwait urges nationals to leave Iraq*, 30/08/2022, [url](#)

⁶¹ The Guardian, *Deadly violence in Baghdad after leading cleric Moqtada al-Sadr says he is quitting politics*, 30/08/2022, [url](#)

⁶² Reuters (Davison J.), 30/08/2022, [url](#); BBC News, 30/08/2022, [url](#); Al Jazeera, 30/08/2022, [url](#); Alarabiya News, 30/08/2022, [url](#)

⁶³ Middle East Eye, 30/08/2022, [url](#); The Guardian, *Militants fire rockets at Baghdad's fortified green zone as clashes break out* [video], 30/08/2022, [url](#)

⁶⁴ NRT TV, 30/08/2022, [url](#); NBC News, 31/08/2022, [url](#)

⁶⁵ Shafaq, *Al-Fatah coalition praises al-Sadr recent statements*, 30/08/2022, [url](#)

⁶⁶ Lahib Higel (@LahibHigel), 01/09/2022, [url](#)

– hij riep zijn aanhangers terug – omdat hij goed genoeg wist hoe onpopulair hij zich daarmee zou maken. Volgens Al Aqeedi was de grote meerderheid van de bevolking heel sterk gekant tegen het politieke geweld. Zij merkte ook op dat de bevolking de verkiezingsresultaten heeft geaccepteerd, het waren de politici die ze hebben betwist.⁶⁷ Al Aqeedi sprak ook twee vaak geuite overtuigingen tegen. Ten eerste is Sadr volgens haar niet anti-Irangezind, want volgens haar bestaat er geen significante anti-Iraanse politieke beweging onder de sjieten in Irak, alleen maar verschillen in de gewenste graad van autonomie tegenover Teheran. Ook Sadr moet uiteindelijk rekening houden met Iran, net als alle andere politici. Dit geldt ook voor de soennietische en Koerdische kant van het politieke spectrum. Ten tweede sprak zij ook de retoriek van de Sadristen tegen dat hun politici niet corrupt zouden zijn. In ministeries onder controle van Sadristen was de corruptie minstens even erg als in andere ministeries. Saraya Al-Salam heeft ook geen betere naam dan andere milities als het om maffiapraktijken gaat, aldus Al Aqeedi.⁶⁸ Ook Sajad Jiyad geeft aan dat de gemiddelde Irakees zeer kritisch is voor de Sadristen, de CF en iedere andere partij die als deel van hetzelfde corrupte politieke systeem wordt beschouwd. Volgens Jiyad is de bevolking ontmoedigd door het onvermogen van de overheid om de rechtsstaat te handhaven en de machtige rivaliserende milities te controleren. Maar wat de bevolking nog meer zorgen baart, is de hang naar geweld onder jonge mannen die niets te verliezen hebben en de bereidheid van partijen om te vechten voor macht, patronage en posities, zelfs als dit het land naar een gewapend conflict drijft.⁶⁹

Op 13 oktober 2022 verkoos het parlement Abdul Latif Rashid van de Koerdische partij Patriotic Union of Kurdistan (PUK) tot nieuwe president. Rashid duidde daarop Mohammed Shya al-Sudani van de Dawa-partij aan om een nieuw kabinet te vormen. Het Iraakse parlement bekrachtigde op 27 oktober 2022 de nieuwe regering onder leiding van al-Sudani waarmee de politieke patstelling die een volledig jaar had geduurd werd doorbroken.⁷⁰ De Sadristen onder leiding van Moqtada al-Sadr kwamen niet op straat om te protesteren tegen deze regering, ondanks het feit dat de nieuwe eerste minister een lid is van de partij van Nouri al-Maliki, de grootste tegenstander van Sadr.⁷¹

Waarnemers beoordelen de eerste 100 dagen van deze nieuwe regering op verschillende manieren: de vroegere Iraakse ambassadrice in de VS, Rend Al-Rahim, gaf al-Sudani een positieve evaluatie en preees zijn gave om het evenwicht te houden tussen het nakomen van zijn verplichtingen tegenover de pro-Iraanse groepen in zijn land en goede betrekkingen met de naburige golfstaten en de VS. Al-Rahim is van mening dat de nieuwe eerste minister niet gewoon een “general manager” is die uitvoert wat de machtige figuren van het CF hem opdragen, maar dat hij de controle over het belangrijke veiligheidsapparaat niet uit handen heeft gegeven. En hij heeft volgens haar de betrekkingen met de Arabische bureaus en de VS veilig gesteld.⁷² De aan de ngo EPIC verbonden analist Omar al-Nidawi liet echter in een bijdrage voor Middle East Institute een heel ander geluid horen: de CF wil helemaal geen nieuwe verkiezingen organiseren en plant om al-Sudani tijdens de volle legislatuur aan de macht te houden. Hij zou een zwakke figuur zijn die niet opkomt tegen de Iraanse inmenging in Irak en zelfs niet protesteerde toen Iran de KAR in november 2022 met raketten en drones bestookte. Hij zou de corruptie niet bestrijden. Volgens Al-Nidawi is de macht van de pro-Iraanse milities verder toegenomen en is de mensenrechtensituatie verslechterd.⁷³

⁶⁷ Newlines Magazine (Al-Aqeedi R), 02/09/2022, [url](#)

⁶⁸ Newlines Magazine (Al-Aqeedi R), 02/09/2022, [url](#)

⁶⁹ Newlines Magazine (Jiyad S.), 30/08/2022, [url](#)

⁷⁰ Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 31/10/2022, [url](#)

⁷¹ Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 31/10/2022, [url](#)

⁷² Arab Center Washington DC (Al-Rahim R.) 31/01/2023, [url](#)

⁷³ MEI (Al-Nidawi O.), 31/01/2023, [url](#)

3. Strijdende partijen

Zie hoofdstuk 1.3.1. (Actors in the conflict) van het EUAA-veiligheidsrapport *Iraq, Security Situation* van januari 2022.⁷⁴ De strijdende partijen zijn nog dezelfde als in 2021, met uitzondering van Iran dat vanaf 2022 de aanvallen op posities van Iraanse Koerdische oppositiegroepen in de KAR intensifieerde. In november 2022 analyseerde de onderzoeker Tamer Badawi de aanvallen van Iran op het territorium van de KAR in een bijdrage voor Carnegie Endowment for International Peace. Op basis van gegevens van ACLED toont hij dat het aantal Iraanse luchtaanvallen op Iraaks grondgebied ook in 2022 veel lager ligt dan die van de Turkse strijdkrachten op dezelfde regio. Volgens deze analyse bedraagt het aandeel van de Iraanse aanvallen tussen januari 2019 en oktober 2022 slechts 1,7 % van alle buitenlandse aanvallen op Koerdische groepen in de KAR.⁷⁵

4. Typologie van het geweld

Dit hoofdstuk sluit aan bij het hoofdstuk 1.3 (Recent security trends and armed confrontations) van het EUAA-rapport⁷⁶. Het brengt de recente veiligheidstrends en gewapende confrontaties vanaf januari 2022 in kaart.

4.1. Islamitische Staat van Irak en Syrië (ISIS)

De vaststellingen en analyses van het EUAA-rapport over de veiligheidssituatie zijn nog grotendeels geldig: zowel de geografische regio's waar de organisatie actief is als haar modus operandi en de strategie van haar tegenstanders (ISF en PMF) zijn niet fundamenteel gewijzigd. De internationale coalitie onder leiding van de VS geeft alleen nog luchtsteun aan de strijd tegen ISIS en neemt niet meer rechtstreeks deel aan gevechtsoperaties op de grond.⁷⁷

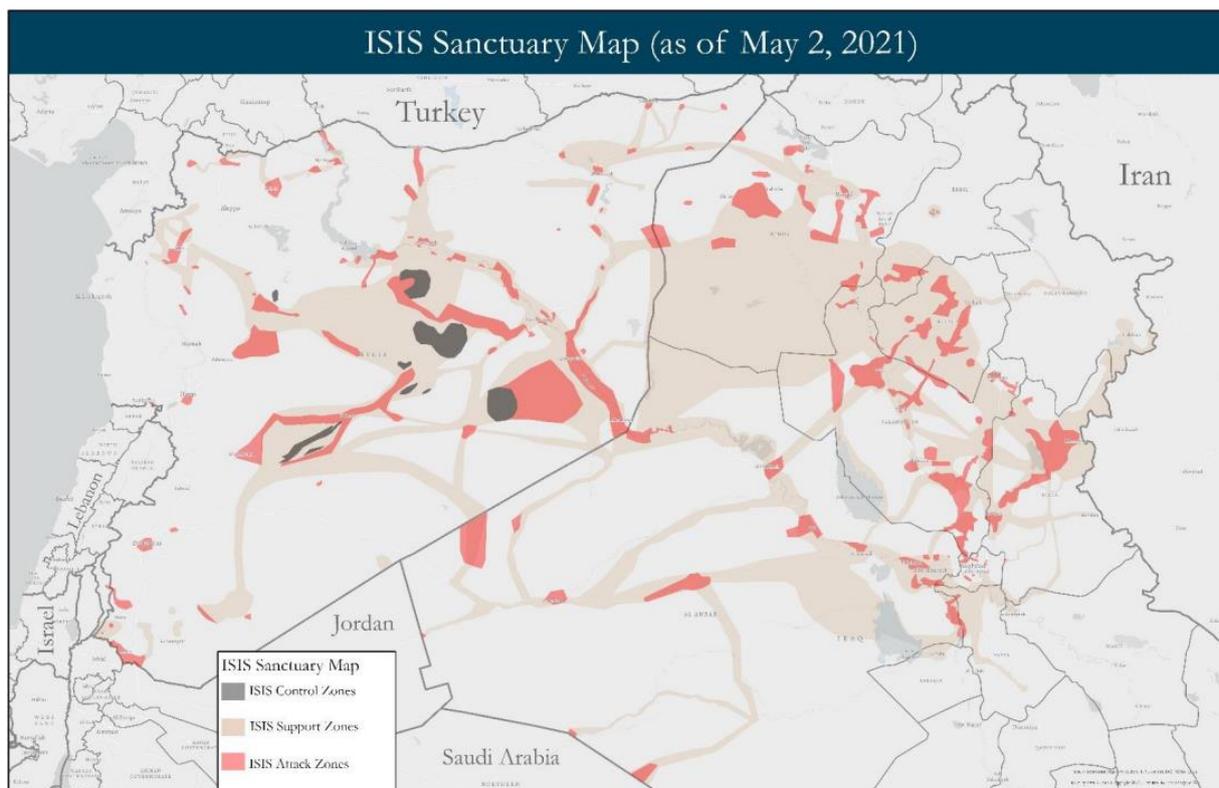
De gebieden waar ISIS in staat is om aanvalsoperaties uit te voeren in Irak worden door ISW als *attack zones* beschreven. De laatste analyse van het actieggebied van ISIS in Irak door ISW dateert echter al van 2 mei 2021 (zie kaarten infra).

⁷⁴ EUAA, 23/02/2022, pp. 31-46, [url](#)

⁷⁵ Carnegie (Badawi T.), 08/11/2022, [url](#)

⁷⁶ EUAA, 23/02/2022, p.31-46, [url](#)

⁷⁷ US Department of State (USDOS) - Office of Inspector General, 10/08/2021, [url](#); USDOD, Lead Inspector General, 05/08/2021, [url](#)

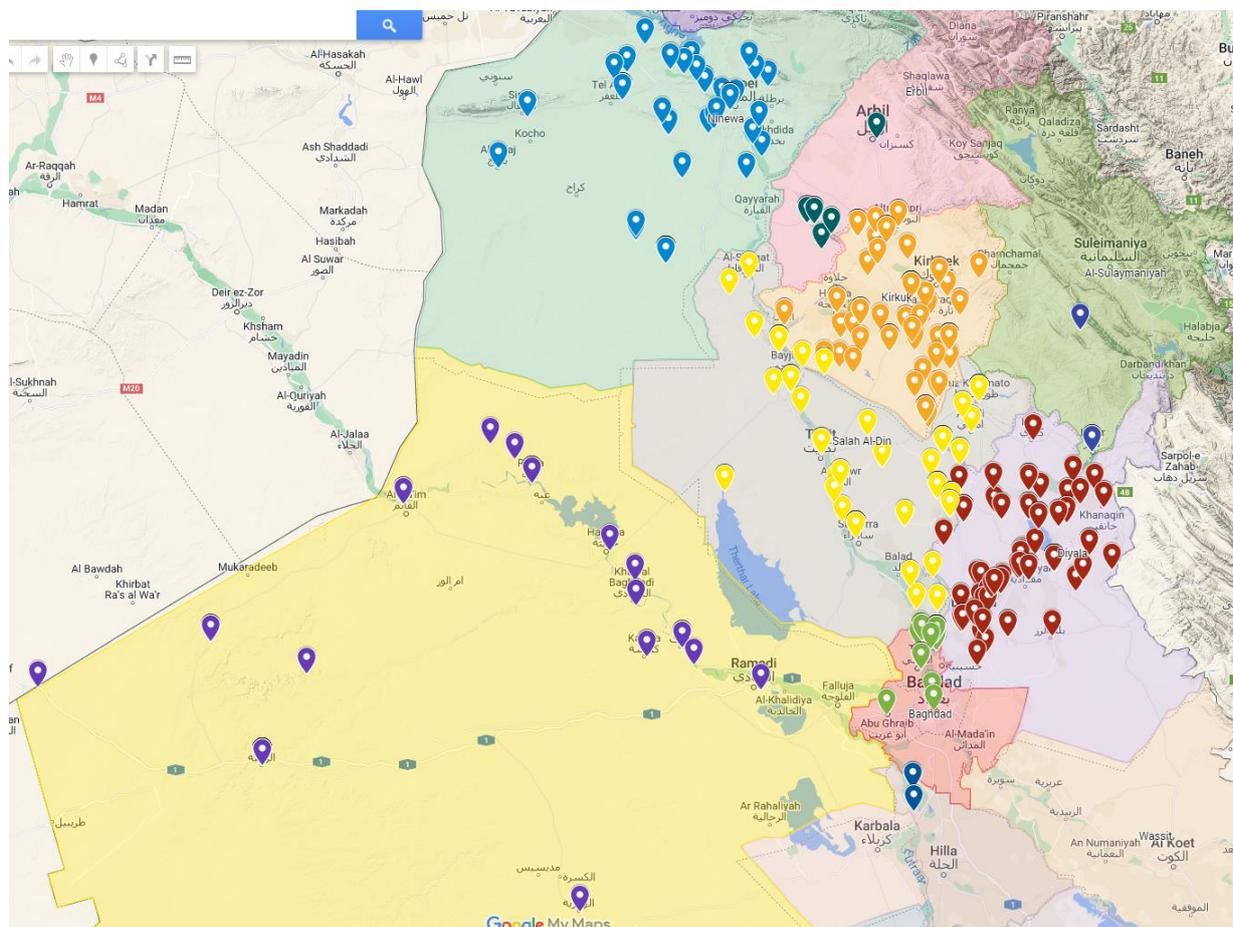

ISIS Sanctuary Map (as of May 2, 2021)⁷⁸

Ook de gegevens van ACLED laten toe de activiteiten van ISIS te visualiseren. Onderstaande kaart toont alle geweldincidenten van heel 2022 en de eerste twee maanden van 2023 waarbij ACLED de terreurgroep ofwel als Actor 1 ofwel als Actor 2 aanduidt:⁷⁹

⁷⁸ ISW (Kahan E.), 26/05/2021, [url](#)

⁷⁹ Cedoca heeft de gegevens met geografische precisie 3 niet weerhouden, omdat ACLED deze in de provinciehoofdstad plaatst en zo een vertekend beeld ontstaat.

Violent incidents in Iraq with ISIS as an actor, 01/01/2022-28/02/2023, by governorate⁸⁰

Deze kaart toont ook de verdeling van de geweldincidenten per provincie:

- Diyala (158)
- Kirkuk (112)
- Salah Al Din (106)
- Ninewa (69)
- Al Anbar (53)
- Baghdad (40)
- Erbil (18)
- Al Sulaymaniyah (7)
- Babil (4)

Violent incidents in Iraq with ISIS as an actor, 01/01/2022-28/02/2023, by governorate⁸¹

Het leeuwendeel van de activiteiten van ISIS en van de aanvallen tegen de terroristische organisatie vindt plaats in de *governorates* of provincies Diyala, Kirkuk en Salah al-Din. De cijfers zijn echter slechts een indicatie omdat een relatief groot gedeelte van de geweldincidenten in Irak niet aan een

⁸⁰ De kaart op Google Maps is interactief. De gebruiker kan op iedere pin klikken om alle door ACLED opgeslagen informatie zichtbaar te maken: ACLED, kaart door Cedoca, 14/03/2023, [url](#)

⁸¹ ACLED, kaart door Cedoca, 14/03/2023, [url](#)

welbepaalde groep kan worden toegeschreven. Het aantal geregistreerde incidenten in Bagdad (40) moet in relatie worden gesteld met het bevolkingsaantal van de hoofdstedelijke provincie die drie tot vier keer meer bewoners telt dan andere provincies in Centraal- of Noord-Irak.⁸²

In Zuid-Irak krijgt ISIS al lang geen voet meer aan de grond, met uitzondering van Babil. Maar ook daar zijn de incidenten met ISIS beperkt en geconcentreerd in de stad Jurf al-Sakhr en haar omgeving.⁸³

In de KAR is ISIS nog actief in het district Makhmour en het district Kalar aan de grens met Diyala.⁸⁴

Gezaghebbende bronnen zijn het niet eens over de actuele operationele capaciteiten van ISIS. Volgens ISW is men het er binnen de inlichtingendiensten van de VS over eens dat ISIS poogt om te herrijzen maar blijft er vooral onenigheid over de sterkte van de organisatie. Eveneens volgens ISW heeft de Amerikaanse Defense Intelligence Agency (DIA) in juli 2018 geschat dat ISIS in Irak en Syrië samen nog over 30.000 strijders zou hebben beschikt terwijl de Combined Joint Task Force - Operation Inherent Resolve (CJTF-OIR, eveneens van de VS) het in december 2017 over slechts 1.000 strijders had.⁸⁵

Het laatste rapport van de de Lead Inspector General for Operation Inherent Resolve (OIR) van de VS met betrekking tot het laatste trimester van 2022 bespreekt de capaciteiten van ISIS die significant verminderd zijn door de voortdurende uitschakeling van leidersfiguren in Irak en Syrië. Volgens dit rapport blijft de groep weliswaar haar ideologie verspreiden. ISIS voert ook verder aanvallen uit, maar in vergelijking met 2021 is het aantal is gedaald, wat wijst op een overlevingsstrategie. De aanvallen viseren lokale veiligheidstroepen en maken meestal gebruik van eenvoudige tactieken en lichte wapens.⁸⁶

Hetzelfde rapport stelt een substantiële afname van ISIS-aanvallen in de provincies Diyala, Kirkuk en Anbar vast in vergelijking met 2021. Ondanks deze terugloop blijft ISIS "*lethal and moderately complex attacks*" tegen de ISF en tegen burgers voeren.⁸⁷ Het rapport van de Lead Inspector General bevat ook een *heat map* van de ISIS-activiteit in Syrië en Irak:

⁸² ACLED, kaart door Cedoca, 14/03/2023, [url](#)

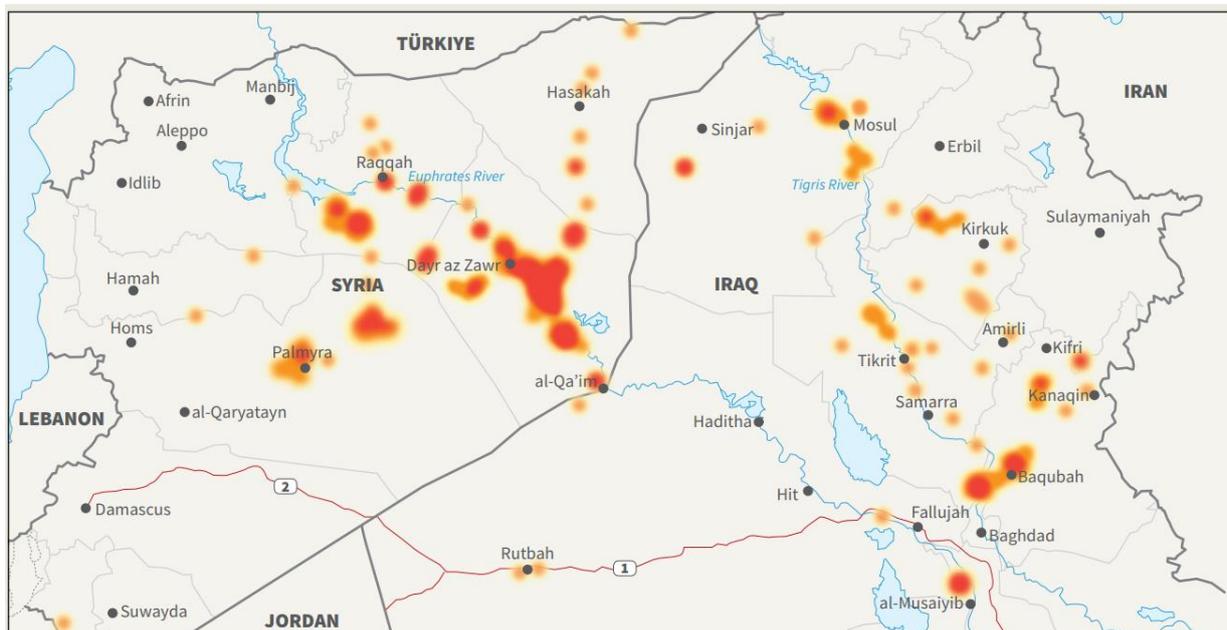
⁸³ ACLED, kaart door Cedoca, 14/03/2023, [url](#)

⁸⁴ ACLED, kaart door Cedoca, 14/03/2023, [url](#)

⁸⁵ ISW (Cafarella J., Wallace B., Zhou J.), 23/07/2019, pp. 19-21, [url](#)

⁸⁶ USDOD, Lead Inspector General, 07/02/2023, p. 2, [url](#)

⁸⁷ USDOD, Lead Inspector General, 07/02/2023, p. 10, [url](#)

ISIS Attack Trends⁸⁸

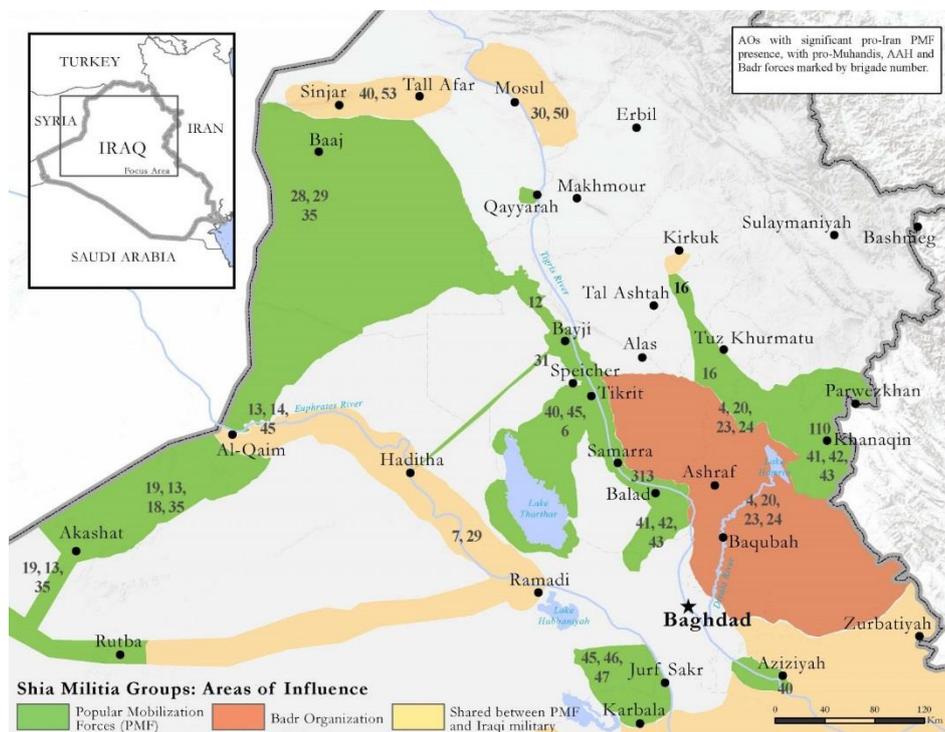
Een eerder rapport van de Lead Inspector General wijst erop dat de spanningen tussen de Koerdische autoriteiten (Kurdish Regional Government, KRG) en Bagdad tot hiaten in de beveiliging van de betwiste gebieden hebben geleid, en dat ISIS dit wist uit te buiten om te hergroeperen en aanvallen in de regio te organiseren.⁸⁹

4.2. Popular Mobilization Forces (PMF)

In augustus 2019 brengt Michael Knights in het tijdschrift CTC Sentinel de invloedssferen van de pro-Iraanse milities (de meerderheid van de PMF) in voormalig ISIS-territorium in kaart:

⁸⁸ USDOD, Lead Inspector General, 07/02/2023, p. 10, [url](#)

⁸⁹ USDOD, Lead Inspector General, 09/08/2019, p. 44, [url](#)

Main areas of operation for Iran-backed militias in Iraq, annotated with PMF brigade numbers⁹⁰

Het gaat over de volgende milities en bijhorende brigades⁹¹:

- Kata'ib Hezbollah (KH): ongeveer 7.500 strijders in Irak (en 2.500 in Syrië) met brigades 45, 56, 57
- Asa'ib Ahl al-Haq (AAH): ongeveer 10.000 strijders met brigades 41, 42, 43
- Kata'ib Al-Imam Ali: ongeveer 8.000 man sterk met brigade 40
- Kata'ib Jund al-Imam: ongeveer 5.000 geregistreerde strijders met brigade 6
- Kata'ib Sayyid al-Shuhada: 3.000 man met brigade 14
- Saraya Talia al-Khurasani: 3.000 man met brigade 18
- Harakat Hezbollah al-Nujaba: 1.500 man met brigade 12

Kleinere brigades, onder invloed van KH:

- Brigade 39 (Harakat al-Abdal)
- Brigade 17 (Saraya al-Jihad)
- Brigade 13 (Liwa al-Tafuf)
- Brigade 7 (Liwa al-Muntadher)
- Brigade 19 (Ansar Allah al-Tawfiya)
- Brigade 28 (Saraya Ansar al-Aqeeda)
- Brigade 29 (Kata'ib Ansar al-Hujja)
- Brigade 25 (Quwwat al-Shahid al-Sadr al-Awwal)
- Brigade 35 (Quwwat al-Shahid al-Sadr)
- Brigade 31 (Kata'ib al-Tayyar al-Risali)
- Brigade 53 (Liwa al-Hussein: sjiitische Turkmenen)
- Brigade 36 (Lalish: jezidi's)

⁹⁰ CTC (Knights, M.), 13/08/2019, [url](#)

⁹¹ CTC (Knights, M.), 13/08/2019, [url](#)

- Brigade 30 (Liwa al-Shabak/Quwat Sahl Nineveh (Shabak), volgens Michael Knights ook gelieerd met Badr)
- Brigade 50 (Babiliyun: christenen, volgens Michael Knights ook gelieerd met Badr)

Brigades van of onder invloed van Badr:

- Brigades 4, 9, 10, 20, 23, 24 (Badr: onder de leiding van Hadi al-Ameri)
- Brigade 16 (Quwwat al-Turkmen: Turkmenen met basis in Tuz en Kirkuk. Deze brigade is organisatorisch gelinkt met Badr, maar volgens Michael Knights leunt zij aan bij KH)⁹²
- Brigade 110 (Fayli-Koerdisch, sjiitisch)

De Amerikaanse denktank Newlines Institute for Strategy and Policy schat het aantal manschappen van de PMF als volgt in:

- totaal ledenaantal, zowel in gevechts- als in logistieke functies: 164.000
- sjiitische PMF: 110.000
- soennitische PMF: 45.000
- minderheden-PMF: 10.000.

Binnen de sjiitische groepen tellen de pro-Iraanse PMF ongeveer 70.000 leden en de milities die andere religieuze autoriteiten volgen ongeveer 40.000 (de Sadristen van Saraya al-Salam inbegrepen).⁹³

In 2020 en 2021 hebben de PMF hun greep op het voormalige ISIS-territorium in Centraal-Irak verder versterkt. Het Newlines Institute beschrijft een economisch systeem waarbij vooral de pro-Iraanse milities omvangrijke fondsen verwerven door allerlei winstgevende activiteiten: heffingen op het wegverkeer aan controleposten (zowel personen- als vrachtvervoer); het inlijven van gronden, gebouwen, bedrijven en oliebronnen; het afdwingen van beschermgeld van restaurantuitbaters. Het rapport haalt ook voorbeelden aan van de inbeslagname van soennitische religieuze sites door sjiitische organisaties die de bescherming van de PMF genieten, en zelfs van bewuste demografische beïnvloeding door de inbeslagname van gronden en de schenking hiervan aan sjiitische medestanders uit Zuid-Irak.⁹⁴

Ook in 2022 wisten de PMF verder aan invloed te winnen. Door de overwinning van de CF in de politieke strijd om de regeringsvorming tegen Moqtada al-Sadr drongen leden van de pro-Iraanse PMF verder door tot hoge posities binnen de regering. Volgens de Amerikaanse Lead Inspector General zetelen in de nieuwe Iraakse regering onder eerste minister al-Sudani prominente leden van het Popular Mobilization Committee (PMC, het bestuursorgaan van de PMF). De Amerikaanse militaire inlichtingendienst acht het weinig waarschijnlijk dat deze regering de PMC onder haar controle zal brengen, de wetten van het land zal afdwingen voor leden van de PMF of het Iraakse leger ertoe aanzetten om de strijd tegen de milities aan te gaan. Volgens dezelfde inlichtingendienst hebben de leiders van de milities nog aan invloed gewonnen. Zo leveren Kata'ib Jund al-Imam en AAH de ministers van Hoger Onderwijs, Werk en Sociale Zaken.⁹⁵

4.3. Andere conflicten

Naast het conflict met ISIS zijn er de volgende andere conflicten:

⁹² CTC (Knights, M.), 13/08/2019, [url](#)

⁹³ Newlines Institute, 05/2021, p. 8, [url](#)

⁹⁴ Newlines Institute, 05/2021, [url](#)

⁹⁵ USDOD, Lead Inspector General, 07/02/2023, p. 33, [url](#)

- De centrale overheid staat tegenover de KAR met betrekking tot de controle over de omstreden gebieden.⁹⁶
- Een deel van de sjiitische bevolking in Bagdad en Zuid-Irak betoogde herhaaldelijk tegen de regering, de politici en Iran die ze verantwoordelijk acht voor de slechte economische toestand in het land (zie hoofdstuk 2).
- Turkije en de PKK bestrijden elkaar in het district Sinjar en in de districten Duhok en Erbil in de KAR. Turkije heeft in de loop van de verslagperiode luchtaanvallen uitgevoerd in Sinjar en de KAR (zie hoofdstukken 6.3. Ninewa en 6.5. KAR).
- Verschillende etnische groepen zijn in lokale conflicten verwickeld in Centraal-Irak, met name in de provincies Ninewa, Salah al-Din, Kirkuk en Diyala: Arabieren, Koerden, Turkmenen, Shabak, Kaka'i, christenen en jezidi's. Deze lokale conflicten kaderen binnen de conflicten tussen de grotere spelers. De gewapende milities van minderheden en lokale stammen zijn bijna altijd gelieerd met ofwel de pro-Iraanse PMF, ofwel de Peshmerga (zie hoofdstuk 6. Geografische verdeling).
- Iraanse Koerdische oppositiegroepen die al geruime tijd toevlucht hebben gezocht in de KAR, met name in de provincie Sulaymaniyah, wekten opnieuw de belangstelling van de Iraanse autoriteiten door de protesten in de Koerdische gebieden van Iran. Dit leidde tot een aantal Iraanse raket- en drone-aanvallen op de posities van deze groepen. De eerste aanvallen gebeurden op 24 en 28 september 2022⁹⁷, een tweede serie van aanvallen vond midden november 2022 plaats.⁹⁸

In de volgende hoofdstukken komen de types geweld die met deze conflicten in 2022 en begin 2023 gepaard gingen aan bod.

4.4. Explosieven

Van 1 januari 2022 tot 28 februari 2023 telde ACLED 411 incidenten onder de categorie *remote explosive/landmine/IED*. In heel 2022 waren het er 384 en in de eerste twee maanden van 2023 waren het er 27. Van al deze incidenten kon ACLED er slechts 56 met zekerheid toewijzen aan ISIS. Bij het merendeel (294) ging het om een niet nader geïdentificeerde gewapende groepering, de rest (61) schrijft ACLED toe aan verschillende gewapende groepen waaronder de PKK en andere minder bekende milities.⁹⁹

Het aantal dodelijke slachtoffers van deze vorm van geweld (zowel burgers als niet-burgers) bedroeg in 2022 en 2023 samen 299, waarvan 293 gedurende 2022.¹⁰⁰ ACLED schrijft 37 van deze slachtoffers toe aan aanslagen van ISIS (33 in 2022, 4 in 2023). In 2020 en 2021 maakten ISIS-aanslagen respectievelijk 67 en 131 doden. Het hoge cijfer in 2021 was vooral te wijten aan twee aanslagen in Bagdad (respectievelijk in januari en juli 2021) die samen 69 dodelijke slachtoffers eisten.¹⁰¹

4.5. Andere vormen van geweld door ISIS

Naast explosieven pleegt ISIS ook gerichte aanslagen tegen gezagsdragers, bijvoorbeeld de *mukhtar* van een dorp of de commissaris van de lokale politie. Deze aanslagen tegen personen die de overheid

⁹⁶ USDOD, Lead Inspector General, 25/11/2019, p. 44, [url](#)

⁹⁷ Carnegie (Badawi T.), 08/11/2022, [url](#); EPC, 21/10/2022, [url](#); HRW, 19/10/2022, [url](#)

⁹⁸ Reuters, 14/11/2022, [url](#)

⁹⁹ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

¹⁰⁰ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

¹⁰¹ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2020-30/09/2021, [url](#)

vertegenwoordigen komen vooral voor in landelijke gebieden waar de veiligheidstroepen er niet in slagen een permanente controle over het grondgebied te behouden.¹⁰²

Eenheden van het leger, de politie of de PMF ondergaan regelmatig aanvallen door ISIS-strijders, in het bijzonder tegen controleposten of op verbindingswegen waar de patrouilles van de veiligheidsdiensten passeren. Ook deze aanslagen zijn frequenter in landelijke gebieden. In de grotere steden staat ISIS minder sterk door het gebrek aan lokale ondersteuning.¹⁰³

ISIS viel in het verleden ook regelmatig de elektriciteitsinfrastructuur aan, en ook reparatieploegen werden het slachtoffer van hun aanslagen.¹⁰⁴ In 2022 en 2023 registreerde ACLED geen dergelijke aanslagen meer.¹⁰⁵

4.6. Luchtaanvallen

De luchtmacht van Irak voert luchtaanvallen uit op ISIS-stellingen. In 2022 telde ACLED 113 luchtaanvallen door de Iraakse luchtmacht en 40 in januari en februari 2023. Bijna al deze luchtaanvallen waren gericht tegen ISIS. Slechts één keer werd de PKK gevisieerd, vijf keer waren niet nader geïdentificeerde gewapende groepen het doelwit (naar alle waarschijnlijkheid ging het om ISIS). Eenmaal trof een aanval burgers toen een dorp onder vuur kwam.¹⁰⁶

Ook de Turkse luchtmacht is actief in Irak. In de loop van 2022 heeft ze 1.750 luchtaanvallen op stellingen van de PKK en ook op de met de PKK gelieerde jezidi-militie Yekîneyên Berxwedana Şengal (Eenheden voor de Verdediging van Sinjar, YBS) uitgevoerd. In de eerste twee maanden van 2023 ging het om 125 dergelijke aanvallen, bijna allemaal gericht tegen de PKK op Iraaks grondgebied. Een kanttekening: meerdere aanvallen van de Turkse luchtmacht op dezelfde datum op verschillende dorpen in dezelfde regio telt ACLED als aparte incidenten.¹⁰⁷ Hoofddoelwit van de Turkse luchtmacht is het Qandil-gebergte waar de PKK haar basis heeft en andere gebieden van de KAR. Daarnaast waren er ook enkele *airstrikes* op het noordoosten van de provincie Ninewa dat zich onder de controle van de KAR bevindt, en op het district Sinjar.¹⁰⁸ Van de 1.875 *air/drone strikes* door de Turkse luchtmacht in 2022-2023 waren er 1.587 tegen Duhok gericht, 175 tegen Erbil, 87 tegen Ninewa en 26 tegen Sulaymaniyah. Ook Turkse grondtroepen hebben zich in het conflict met de PKK gemengd: in 2022 vonden 1.098 gevechten plaats waarbij de Turkse strijdkrachten betrokken was. In 2023 ging het om 78 *battles*. Ook hier zijn dubbele vermeldingen niet uit te sluiten.¹⁰⁹

4.7. Raketaanvallen en artilleriebeschietingen

Verschillende strijdende partijen voerden beschietingen met raketten en/of artillerie uit. Iran vuurde in maart 2022 vanaf het eigen grondgebied raketten af op het VS-consulaat in Erbil.¹¹⁰ Vanaf september namen Iraanse strijdkrachten herhaaldelijk dorpen onder vuur in de grensstreek waar Iraanse Koerdische opposanten zich schuilhouden.¹¹¹ De pro-Iraanse PMF vuurden op 12 oktober 2022

¹⁰² ICG, 11/10/2019, [url](#)

¹⁰³ ICG, 11/10/2019, [url](#); Musings on Iraq, 19/08/2019, [url](#)

¹⁰⁴ EPIC, 28/01/2021, [url](#)

¹⁰⁵ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

¹⁰⁶ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

¹⁰⁷ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

¹⁰⁸ Middle East Eye, 10/06/2021, [url](#); The Washington Institute for Near East Policy (Knights M.), 28/07/2022,

[url](#); ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

¹⁰⁹ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

¹¹⁰ Reuters, 13/03/2022, [url](#)

¹¹¹ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#); Carnegie (Badawi T.), 08/11/2022, [url](#); EPC, 21/10/2022, [url](#); HRW, 19/10/2022, [url](#)

raketten af op de gasinstallaties van Khor Mor in de KAR.¹¹² Het Turkse leger zette naast deze luchtaanvallen ook nog artillerie in tegen de stellingen van de PKK in Noord-Irak.¹¹³

In 2020 en 2021 voerden vooral pro-Iraanse milities raketaanvallen uit op basissen van het VS-leger en ook op de Internationale Zone in Bagdad. Daarnaast voerde Iran zowel in 2020 als in 2021 artillerieaanvallen uit op dorpen in de KAR. Andere actoren die van beschietingen vanop de grond gebruik maakten waren ISIS, het Iraakse leger, de PMF en de Peshmerga. Het leger, de PMF en de Peshmerga gebruikten dit type geweld tegen ISIS, aldus ACLED.¹¹⁴ Dezelfde bron telde 10 burgerslachtoffers door dergelijke wapens, waarvan 7 toen op 28 september 2020 twee Katyusha-raketten hun doel (Baghdad Airport) misten en in een woonwijk neerkwamen.¹¹⁵

4.8. Geweld tegen betogers en door betogers

De veiligheidsdiensten, maar ook niet nader geïdentificeerde gewapende groepen zetten verschillende soorten van geweld in tegen de betogers die tussen oktober 2019 en maart 2020 in Bagdad en de meeste steden in Zuid-Irak protesteerden.¹¹⁶

UNAMI en de onafhankelijke Iraakse mensenrechtencommissie (Iraqi High Commission for Human Rights, IHCHR) stelden talrijke arrestaties vast.¹¹⁷ UNAMI maakte melding van mishandeling van arrestanten.¹¹⁸ Gewonde betogers vermeden indien mogelijk om in ziekenhuizen te worden behandeld omdat zij daar het risico liepen op arrestatie.¹¹⁹ Volgens de VN-missie in Irak gebruikten de ordediensten al vanaf de eerste dag van de betogingen in Bagdad en vanaf de tweede dag in Nasiriya vuurwapens tegen de betogers. Talrijke betogers werden in het hoofd of in de borst getroffen. De rechtstreeks op de demonstranten afgevuurde traangasgranaten veroorzaakten ook verwondingen en maakten dodelijke slachtoffers. Volgens dezelfde bron heeft een minderheid van de betogers geweld gebruikt door de ordetroepen te lijf te gaan met molotovcocktails, messen en stokken, of door politievoertuigen en -gebouwen in brand te steken.¹²⁰

De berichtgeving over de betogingen in de media kwam onder druk te staan. Journalisten kregen het verbod om de betogingen te filmen en werden gearresteerd en/of geslagen. Anderen moesten hun opnames wissen of zagen hoe de ordediensten hun uitrusting in beslag nam of vernielde. Gemaskerde gewapende groepen voerden gerichte aanvallen uit tegen mediaredacties. Jongeren bij wie tijdens politiecontroles beeldmateriaal op de smartphone werd ontdekt, riskeerden een arrestatie.¹²¹

De rapporten van UNAMI en van andere organisaties zoals HRW, de Iraakse mensenrechtencommissie of Euro-Mediterranean Human Rights Monitor schetsen voor het verdere verloop van de betogingen vanaf 25 oktober 2019 een gelijkaardig beeld: voortdurend geweld tegen betogers, maar ook van betogers tegen de ordediensten en tegen de gebouwen van instellingen die zij viseerden. De

¹¹² Reuters, 13/10/2022, [url](#)

¹¹³ The Washington Institute for Near East Policy (Knights M.), 28/07/2022, [url](#)

¹¹⁴ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2020-30/09/2021, [url](#)

¹¹⁵ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2020-30/09/2021, [url](#)

¹¹⁶ HRW, 10/10/2019, [url](#) ; UNAMI, 03/12/2019, [url](#) ; The Independent, 31/10/2019, [url](#) ; UNAMI, 22/10/2019, [url](#)

¹¹⁷ UNAMI, 22/10/2019, p. 6, [url](#)

¹¹⁸ UNAMI, 22/10/2019, [url](#) ; UNAMI, 05/11/2019, [url](#) ; UNAMI, 11/12/2019, [url](#)

¹¹⁹ UNAMI, 22/10/2019, [url](#)

¹²⁰ UNAMI, 22/10/2019, p. 4-5, [url](#)

¹²¹ UNAMI, 22/10/2019, p. 7, [url](#)

betogingen beperkten zich tot Bagdad en alle provincies van Zuid-Irak. De meeste gewelddaden vonden plaats in Bagdad, Basra, Nasiriya, Karbala en Najaf.¹²²

De betogingen gingen ook in 2020 verder. Na de aanslag op Soleimani en Muhandis organiseerden de sjiitische milities en de Sadristen op 24 januari 2020 een eigen betoging om het einde van de Amerikaanse militaire aanwezigheid in het land te eisen. Deze verliep zonder noemenswaardige incidenten. De betogers droegen vooral de Iraakse vlag en geen spandoeken van hun eigen milities, in tegenstelling tot de protestmars van de milities op 31 december 2019 toen met vlaggen zwaaiende, duidelijk herkenbare militieleden de VS-ambassade aanvielen.¹²³ De ordetroepen of andere gewapende organisaties ondernamen geen acties tegen deze betogingen van de milities. Na afloop van de betoging van 24 januari 2020 trok Moqtada al-Sadr echter zijn steun aan de anti-regeringsbetogers in. De leden van zijn militia die een beperkte bescherming boden voor de betogers in Bagdad en Basra trokken zich terug. Daarop vielen ordestrijdkrachten en milities de kampen van de betogers aan en vielen in de hoofdstad en in Zuid-Irak op enkele dagen tijd 17 doden en 250 gewonden.¹²⁴

De grootschalige betogingen kwamen mede door het einde van de steun door de Sadristen en ook door de pandemie ten einde na het eerste trimester van 2020, maar bij kleinere demonstraties in het zuiden kwam het nog steeds tot geweld tegen en ook door betogers. ACLED meldde ook in 2021 gewelddadige demonstraties in alle zuidelijke provincies. In de andere provincies kwam het ook tot gewelddadige protesten, maar die waren veel minder talrijk. Tussen 1 januari en 30 september 2021 vielen er volgens ACLED 18 dodelijke slachtoffers bij protesten in heel Irak. Hiervan vielen er 8 tijdens rellen in Nasiriya in februari 2021. Ter vergelijking: in heel 2020 telde ACLED nog 104 doden tijdens betogingen in heel Irak.¹²⁵ De betogingen hebben echter ook indirect burgerslachtoffers gemaakt: in de tweede helft van 2020 en ook in 2021 werden talrijke activisten en critici van de autoriteiten na de betogingen gedood of het slachtoffer van ontvoeringen of van andere vormen van geweld.¹²⁶

Het aantal betogingen en slachtoffers daalde verder in 2022, ondanks de talrijke protesten vooral in Zuid-Irak. Onderstaande grafiek toont de evolutie van de door ACLED geregistreerde *protests* en *riots* en de slachtoffers die daarbij vielen van januari 2022 tot eind februari 2023. Cedoca bekijkt het aantal doden in de grafiek met enige reserve. Activisten die bijvoorbeeld op weg naar huis zijn vermoord komen niet bij *protests* en *riots* terecht, maar in categorie *violence against civilians*.

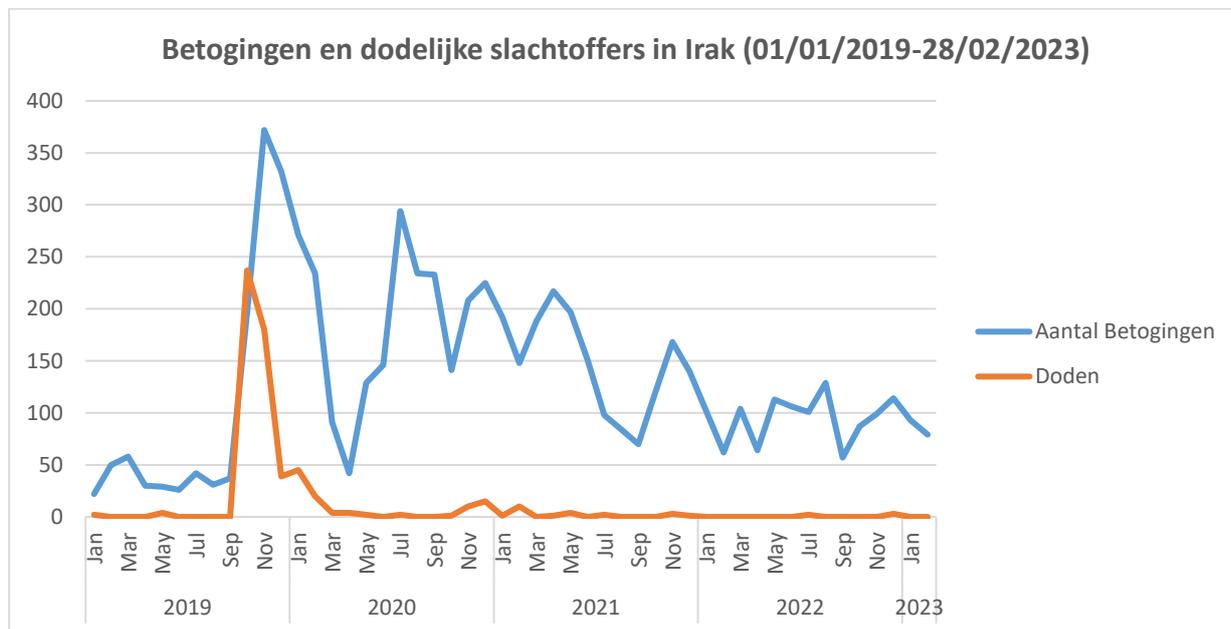
¹²² Euro-Med Human Rights Monitor, 22/12/2019, [url](#); UNAMI, 05/11/2019, [url](#); UNAMI, 11/12/2019, [url](#); HRW, 31/01/2020, [url](#); HRW, 10/10/2019, [url](#); IHCHR, 02/01/2020, [url](#); IHCHR, 02/01/2020, [url](#); IHCHR, 31/12/2019, [url](#)

¹²³ ISW(Lawlor K., Wallace B.), 24/01/2020, [url](#)

¹²⁴ The National, 27/01/2020, [url](#); The Telegraph, 26/01/2020, [url](#); Reuters, 25/01/2020, [url](#)

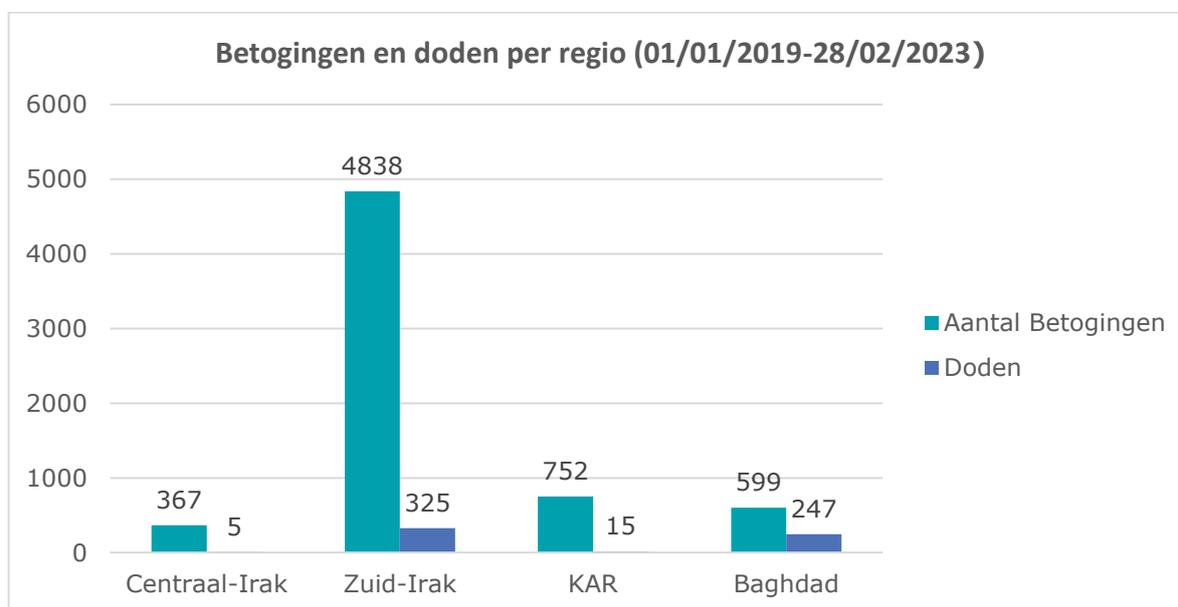
¹²⁵ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2020-30/09/2021, [url](#)

¹²⁶ EPIC, 30/09/2021, [url](#)

Irak, Tijdslijn van de door ACLED geregistreerde betogingen en dodelijke slachtoffers, 01/01/2019 – 28/02/2023¹²⁷

De geografische verdeling van de betogingen en rellen over de verschillende regio's toont dat het zwaartepunt in Zuid-Irak ligt en dat er in Bagdad relatief veel dodelijke slachtoffers vielen in verhouding tot het aantal betogingen:

Irak, Tijdslijn van de door ACLED geregistreerde betogingen en dodelijke slachtoffers, 01/01/2019 – 28/02/2023¹²⁸

¹²⁷ ACLED, *Dashboard*, 01/01/2019-28/02/2023, [url](#)

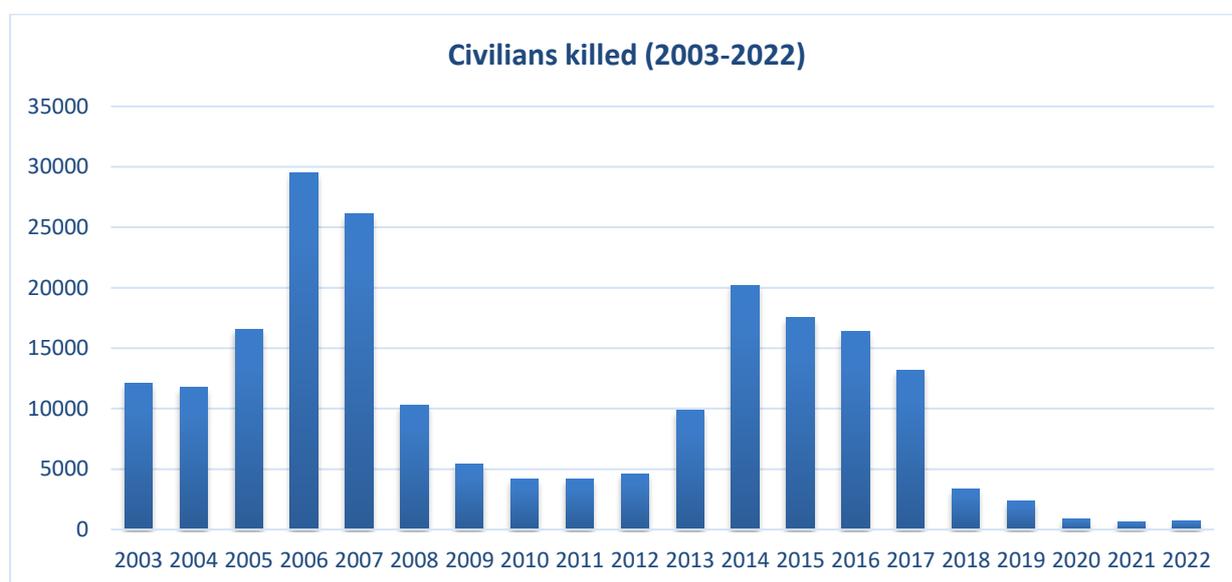
¹²⁸ ACLED, *Dashboard*, 01/01/2019-28/02/2023, [url](#)

5. Doelwitten van het geweld

Dit hoofdstuk sluit aan op hoofdstuk 1.4 (Impact of the conflict on civilians) van het EUAA-rapport over de veiligheidssituatie van januari 2022 en toont de meest actuele ontwikkelingen met betrekking tot het aantal (burger)slachtoffers.¹²⁹

5.1. Iraq Body Count (IBC)

IBC heeft na het in februari 2019 voor EASO opgestelde rapport over burgerdoden in 2012 en 2017-2018¹³⁰ geen alomvattende analyse meer gepubliceerd. Op basis van de voorlopige gegevens tot eind december 2022 heeft IBC een voorlopig aantal burgerdoden in heel Irak voor het jaar 2020 bekendgemaakt: 908, volgens IBC het laagste aantal sinds begin van de tellingen in 2003.¹³¹ In 2021 en 2022 lagen deze cijfers nog lager dan in 2020: respectievelijk 669 en 740 burgerdoden.¹³²

Irak. Tijdslijn van de door IBC geregistreerde burgerslachtoffers, 2003-2022¹³³

IBC heeft weliswaar de lichamen gevonden in massagraven mee opgenomen in de data van de periode van de vondst, niet in de periode van overlijden. In 2019 werden volgens IBC 587 lichamen gevonden in massagraven.¹³⁴ Hoewel de bron dit niet expliciet vermeldt, gaat Cedoca ervan uit dat de grote meerderheid in de periode van 2014 tot 2017, tijdens het conflict met ISIS, is gestorven.

¹²⁹ EUAA, 23/02/2022, pp. 58-61, [url](#)

¹³⁰ EASO, 13/03/2019, [url](#)

¹³¹ IBC, 31/12/2020, [url](#)

¹³² IBC, 31/12/2022, [url](#); IBC, 01/01/2023, [url](#)

¹³³ IBC, 31/12/2020, [url](#)

¹³⁴ IBC, 31/12/2019, [url](#)

5.2. United Nations Assistance Mission for Iraq (UNAMI)

De VN-missie in Irak stopte eind 2018 met de publicatie van het aantal doden en gewonden.¹³⁵ Het laatste veiligheidsrapport van EUAA vermeldt gedeeltelijke cijfers van UNAMI van 2020 en 2021 die EUAA rechtstreeks van de VN verkreeg. Deze cijfers tellen gedode politieagenten bij de burgerslachtoffers omdat zij niet rechtstreeks deelnemen aan de vijandelikheden.¹³⁶

Year	Women casualties		Children casualties ³⁶⁴		Police casualties ³⁶⁵		Civilian men casualties		Total civilian casualties
	Killed	Injured	Killed	Injured	Killed	Injured	Killed	Injured	
2020 (Aug – Dec)	9	11	13	28	3	3	57	92	216
2021 (Jan – Oct)	9	23	51	48	12	15	165	399	722
August 2020 – October 2021	18	34	64	76	15	18	222	491	938

Casualty figures by gender, age and police, 1 August 2020 – 31 October 2021¹³⁷

5.3. Armed Conflict Location & Event Data (ACLED)

ACLED heeft 5.668 geweldincidenten geteld voor heel 2022. Hierbij vielen 4.469 dodelijke slachtoffers.¹³⁸ Per maand zijn dat gemiddeld 372 slachtoffers, burgers en strijders. Voor de periode van 1 januari tot 28 februari 2023 telde ACLED 617 geweldincidenten met 340 dodelijke slachtoffers.¹³⁹

Het aantal burgerslachtoffers is moeilijker te bepalen. Cedoca weerhield enkel de door ACLED geregistreerde incidenten waarbij *civilians* betrokken partij waren. Zo komt ACLED voor 2022 op 453 burgerdoden bij 664 gebeurtenissen.¹⁴⁰

Voor de eerste twee maanden van 2023 telt ACLED 102 incidenten met burgers waarbij 77 doden vallen.¹⁴¹

5.4. Musings on Iraq

Joel Wing is de auteur van de blog Musings on Iraq. Hij houdt het aantal veiligheidsincidenten per maand bij, zowel voor heel Irak alsook voor een deel van de provincies, en ook het aantal slachtoffers. In tegenstelling tot IBC, en vroeger UNAMI, telt Wing ook de gedode en gewonde soldaten en leden

¹³⁵ UN Iraq, s.d., [url](#)

¹³⁶ EUAA, 23/02/2022, pp. 58-61, [url](#)

¹³⁷ EUAA, 23/02/2022, p. 59, [url](#)

¹³⁸ ACLED, 31/12/2020, [url](#)

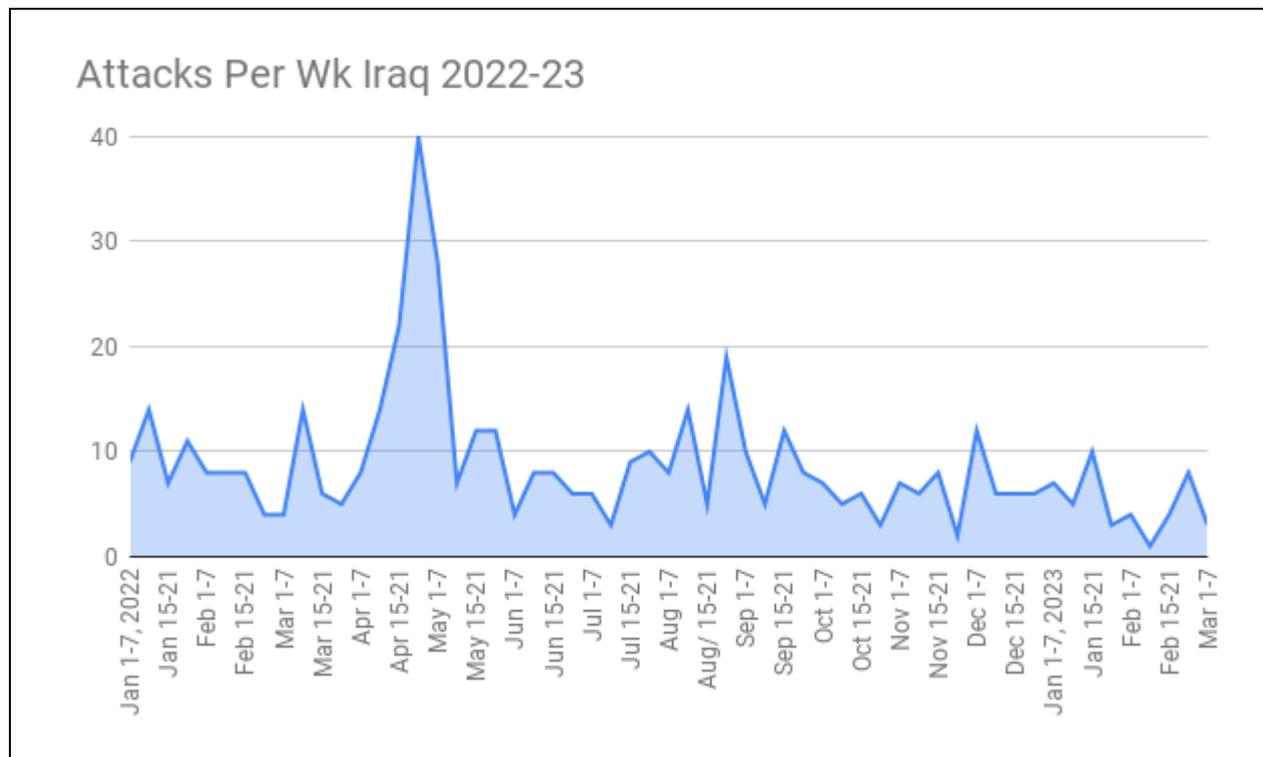
¹³⁹ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2020-30/09/2021, [url](#)

¹⁴⁰ ACLED, *Dashboard Iraq*, 01/01/2022-31/12/2022, [url](#)

¹⁴¹ ACLED, *Dashboard Iraq*, 01/01/2023-28/02/2023, [url](#)

van de PMF mee. Musings on Iraq brengt vooral het geweld vanwege gewapende groepen in beeld, met een klemtoon op ISIS en de PMF. De conflicten in de KAR volgt Wing veel minder.¹⁴²

Het aantal incidenten (vanwege ISIS en andere actoren) dat Wing per week registreerde varieert voortdurend, van bijna geen tot 20 incidenten, met een uitschieter in april 2022 van 40 incidenten:

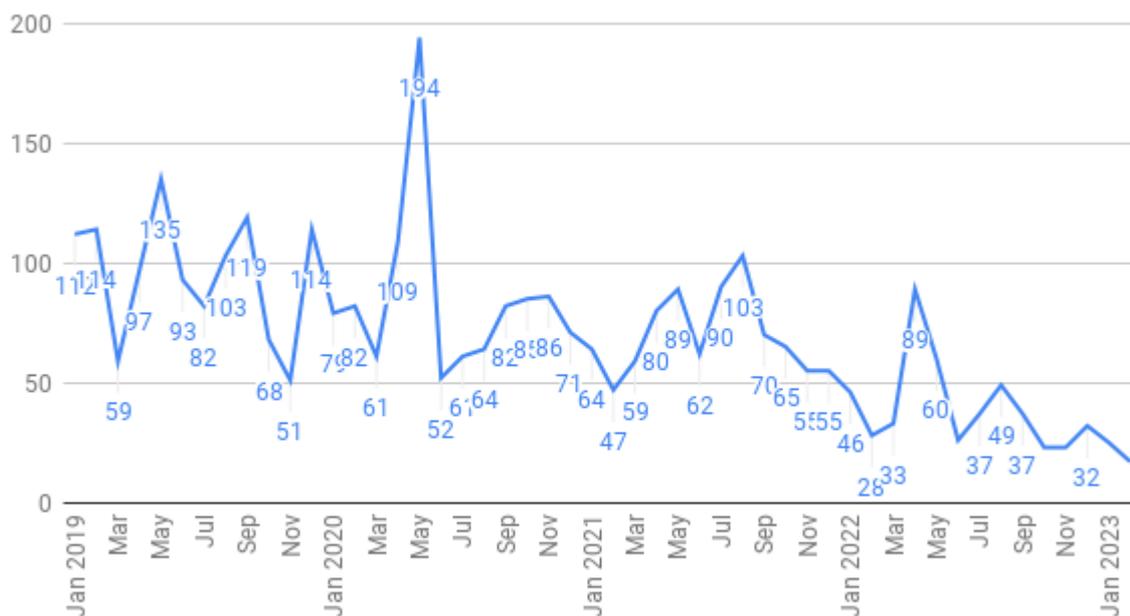

Attacks Per Week, 2022-2023¹⁴³

¹⁴² Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *Musings on Iraq* [blog], s.d., [url](#)

¹⁴³ Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 12/03/2023, [url](#)

Wing stelde ook een grafiek op van de aanvallen per maand sinds 2019. De grafiek toont een neerwaartse tendens, maar wel met pieken en dalen:

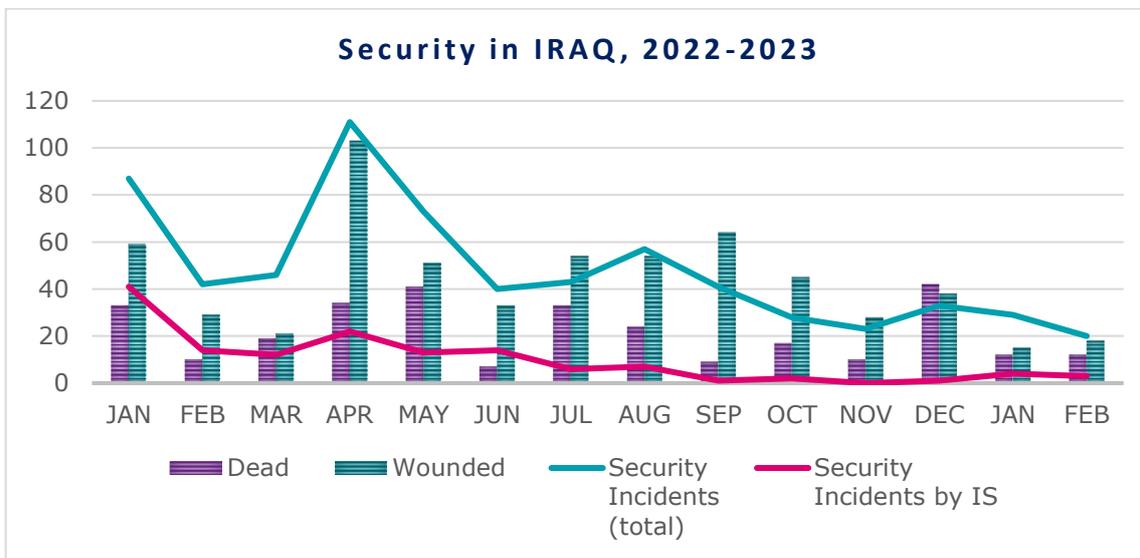

Iraq Attacks 2019-22

Attacks by Month, 2019-2023¹⁴⁴

Van januari 2022 tot eind februari 2023 telde Musings on Iraq zowel het globale aantal incidenten per maand als de gewelddaden gepleegd door ISIS, en bracht hij ook het aantal doden en gewonden in kaart:

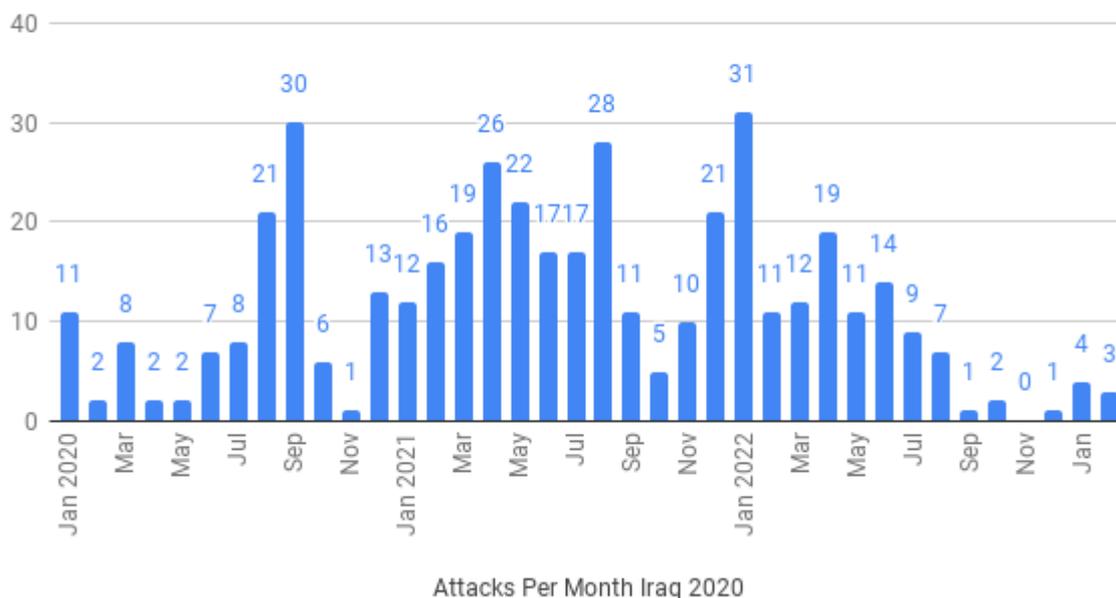
¹⁴⁴ Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 05/03/2023, [url](#)

Irak. Tijdslijn van de door Musings on Iraq geregistreerde gewapende incidenten en slachtoffers, 01/01/2022-28/02/2023¹⁴⁵

Musings on Iraq houdt vanaf januari 2020 ook de aanvallen van pro-Iraanse groepen op VS-troepen en -infrastructuur in Irak bij:

Attacks by Pro-Iran Groups vs US in Iraq 2020-22

Attacks by Pro-Iran Groups vs US in Iraq, 2020-2023¹⁴⁶

¹⁴⁵ Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 12/03/2023, [url](#)

¹⁴⁶ Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 05/03/2023, [url](#)

De grafiek toont dat deze vorm van geweld is afgenomen in de tweede helft van 2022. In vergelijking met aanvallen door ISIS vallen hierbij minder burgerslachtoffers. Het gaat niet alleen om raketaanvallen, maar ook om droneaanvallen en IED's gericht tegen transporten in dienst van het Amerikaanse leger. De pro-Iraanse groepen viseren ook het Turkse leger. Musings on Iraq neemt deze aanvallen op in zijn statistieken.¹⁴⁷

5.5. Vergelijking aantal dodelijke slachtoffers (IBC, Musings on Iraq, ACLED)

Om het aantal dodelijke slachtoffers van IBC, Musings on Iraq en ACLED te vergelijken neemt Cedoca het jaar 2022 als basis. Er zijn opvallende verschillen:

Bron	Aantal dodelijke slachtoffers 2022
IBC	740 ¹⁴⁸
Musings	279 ¹⁴⁹
ACLED	4.469 (totaal), 453 (burgers) ¹⁵⁰

De uiteenlopende methodologieën en criteria die deze bronnen hanteren verklaren deze verschillen:

- IBC en Musings on Iraq richten zich exclusief op Irak, ACLED behandelt conflicten wereldwijd.
- Alle drie de bronnen maken gebruik van zowel de Iraakse als de internationale media.¹⁵¹
- IBC verklaart ook informatie van andere bronnen te gebruiken, waaronder apolitieke ngo's in Irak zoals de Rode Halve Maan, maar voegt hieraan toe dat deze informatie, op enkele uitzonderingen na, ook in de media opduikt. Andere bronnen die IBC consulteert zijn cijfers van medisch-juridische instellingen (mortuaria) en het Ministerie van Volksgezondheid. IBC gebruikt deze data enkel wanneer de organisatie ze in tijd en ruimte kan kaderen. IBC heeft ook procedures om dubbele tellingen te vermijden.¹⁵²
- ACLED gebruikt eveneens bronnen buiten de traditionele media, zoals rapporten van internationale instellingen en van ngo's. Onder bepaalde voorwaarden gebruikt ACLED ook berichtgeving van conflictpartijen zoals, voor Irak, de PKK en het Turkse leger. ACLED heeft ook lokale partners die informatie verschaffen en volgt ook nieuwe media op zoals Twitter, Telegram of WhatsApp.¹⁵³
- IBC telt uitsluitend burgerslachtoffers¹⁵⁴, Musings on Iraq ook leden van de ISF, PMF, en van de politie (maar niet van ISIS).¹⁵⁵ De ACLED-data laten toe om uit het totale aantal slachtoffers het aantal burgerslachtoffers te filteren (453 in 2022). Een telling waarbij Cedoca elk incident apart verifieerde en ook de burgerslachtoffers telde van incidenten waar volgens ACLED geen burgers bij zijn betrokken, levert echter een hoger aantal burgerslachtoffers op (549).

¹⁴⁷ Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 04/10/2021, [url](#)

¹⁴⁸ IBC, 01/01/2023, [url](#)

¹⁴⁹ Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 12/03/2023, [url](#)

¹⁵⁰ ACLED, *Dashboard Iraq*, 01/01/2022-31/12/2022, [url](#)

¹⁵¹ IBC, 29/07/2013, [url](#); ACLED, 03/2023, [url](#); Musings on Iraq [blog], 06/01/2020, [url](#)

¹⁵² IBC, 11/09/2007, [url](#)

¹⁵³ ACLED, 03/2023, [url](#)

¹⁵⁴ IBC, 11/09/2007, [url](#)

¹⁵⁵ Musings on Iraq, 06/01/2020, [url](#)

- Musings on Iraq, een project van blogger Joel Wing, concentreert zich bij de telling van de slachtoffers hoofdzakelijk op het conflict met ISIS. IBC en ACLED zijn organisaties met meer middelen.¹⁵⁶

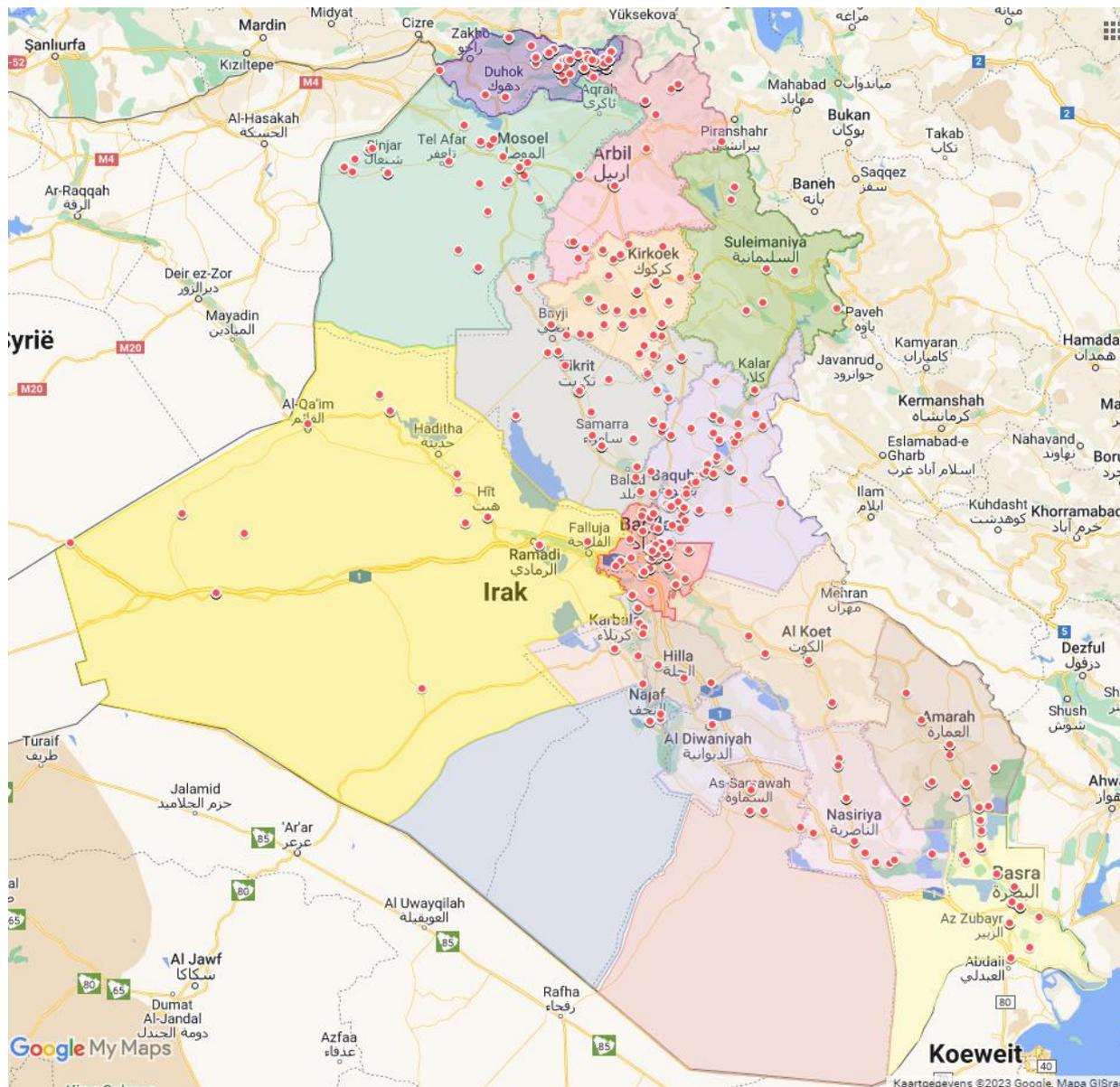
6. Geografische verdeling

Dit hoofdstuk sluit aan bij hoofdstuk 2. (Security situation and conflict impact on civilians by governorate) van het EUAA-rapport van januari 2022 (gepubliceerd op 23 februari 2022).¹⁵⁷

Drie verschillende kaarten die Cedoca op basis van data van ACLED opstelde, tonen de geografische verdeling van de verschillende types geweldincidenten (*battles, explosion/remote violence* en *violence against civilians*) over het Iraakse grondgebied in 2022 en de eerste maanden van 2023. Deze kaarten zijn een indicatie en tonen geen exacte telling. Indien ACLED meerdere incidenten op dezelfde plaats registreerde, is slechts één bolletje/icoon zichtbaar.

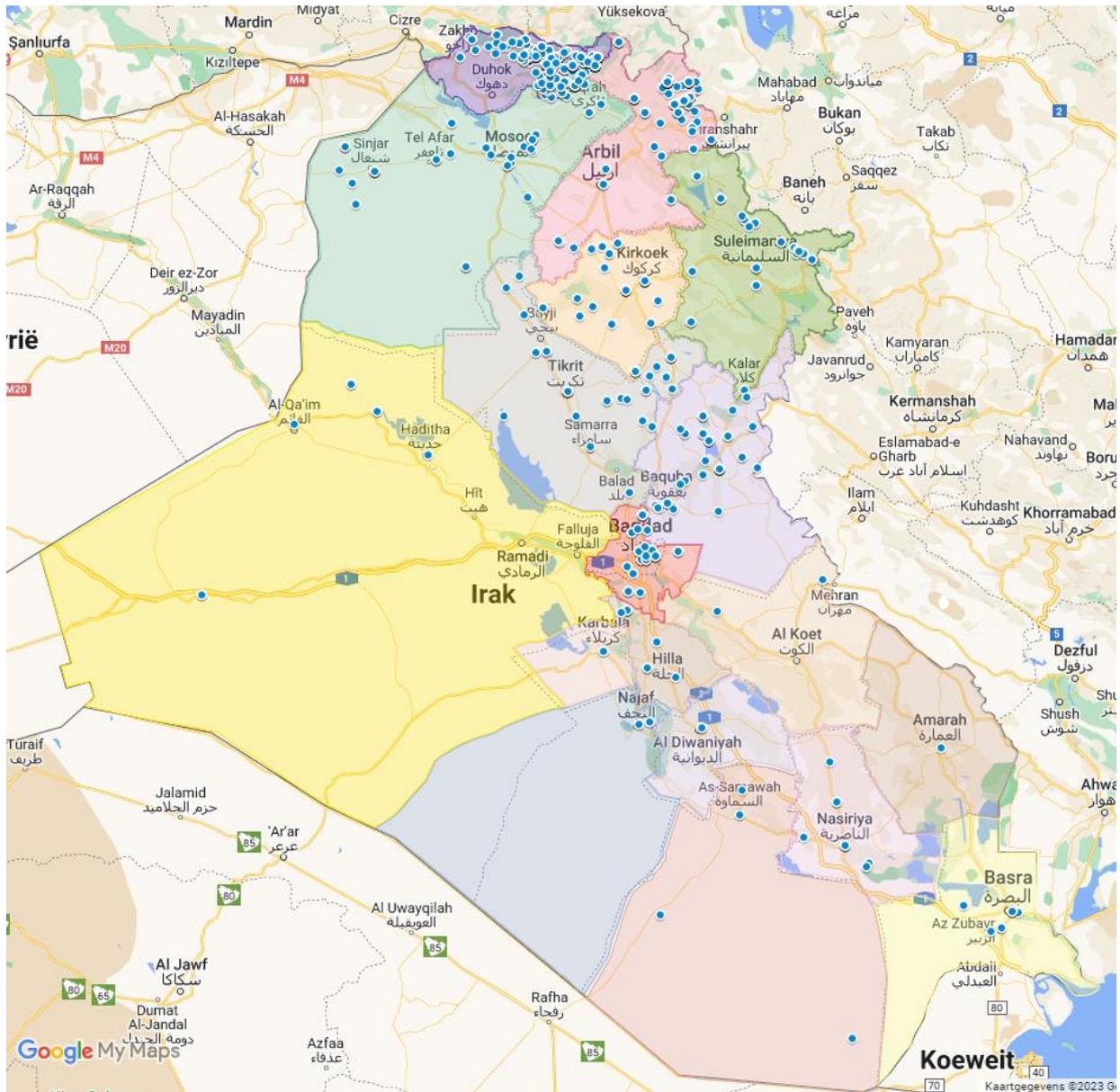
¹⁵⁶ Blogger, *Joel Wing*, s.d., [url](#)

¹⁵⁷ EUAA, 23/02/2022, pp. 71-309, [url](#)

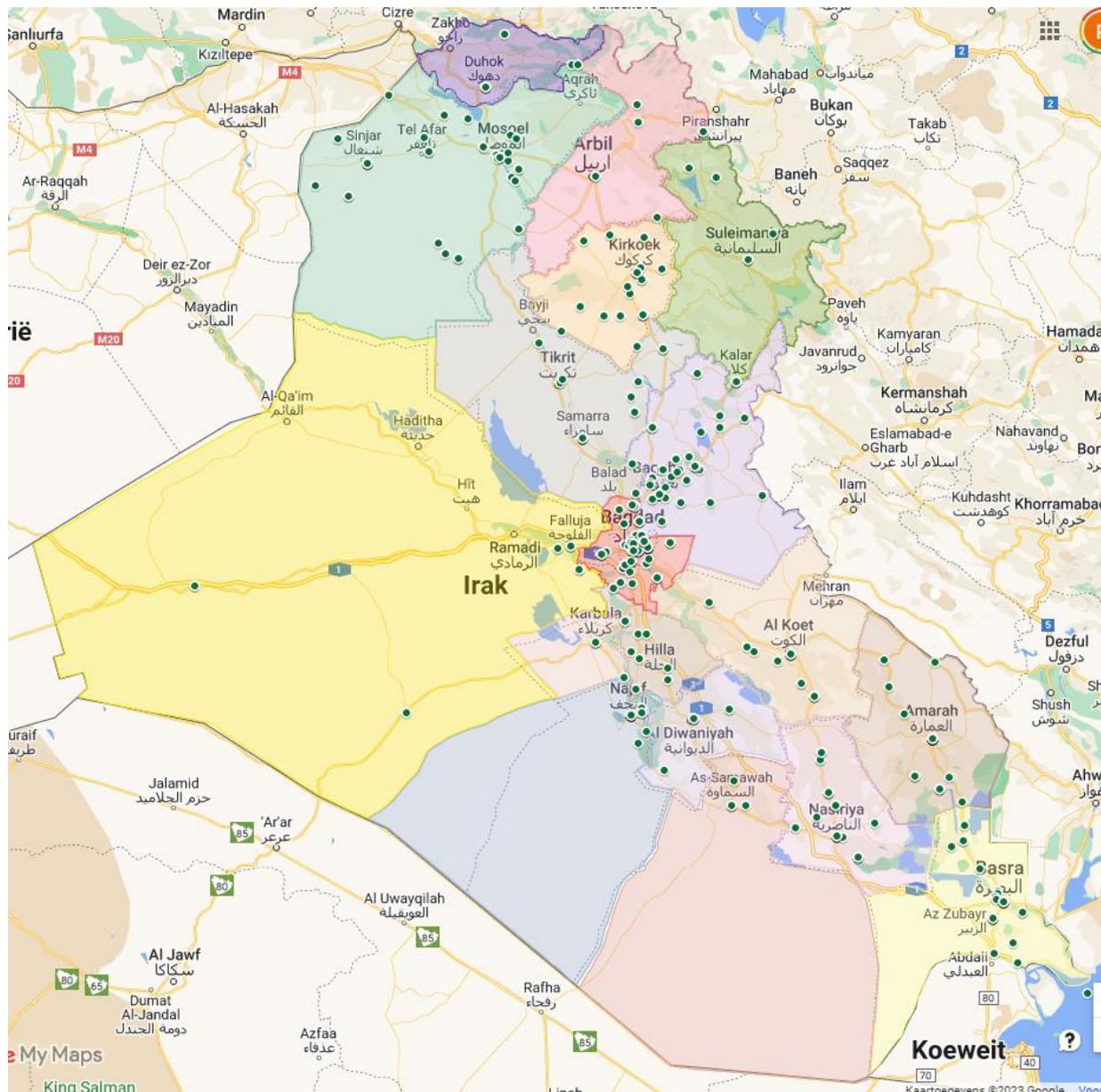
ACLED Iraq Battles, 01/01/2022-28/02/2023¹⁵⁸

¹⁵⁸ ACLED, kaart door Cedoca, 14/03/2023, [url](#)

ACLED Iraq Explosions/Remote Violence, 01/01/2022-28/02/2023¹⁵⁹

¹⁵⁹ ACLED, kaart door Cedoca, 14/03/2023, [url](#)

ACLED Violence against Civilians, 01/01/2022-28/02/2023¹⁶⁰

6.1. Anbar

6.1.1. Algemene situatie

Na de volledige herovering van Anbar op ISIS in november 2017 kende de provincie in 2018 een daling van de activiteit van deze terreurbeweging.¹⁶¹ Deze trend zette zich voort in 2019. Vooral vanaf juli

¹⁶⁰ ACLED, kaart door Cedoca, 14/03/2023, [url](#)

¹⁶¹ CTC, 14/12/2018, pp. 3-4, [url](#)

2019 bleef het maandelijkse aantal aanvallen volgens Musings on Iraq voortdurend lager dan tien.¹⁶² Ook in de jaren 2020, 2021 en 2022 bleef de activiteit van ISIS in Anbar erg beperkt.¹⁶³

In tegenstelling tot de andere provincies van Centraal-Irak is Anbar bijna volledig bevolkt door soennitische Arabieren waardoor spanningen tussen verschillende etnische of religieuze groepen er geen rol spelen.¹⁶⁴ De stammentraditie is in Anbar echter sterk aanwezig en het conflict met ISIS heeft tussen 2014 en 2017 een conflictpotentieel gecreëerd tussen groepen die partij hebben gekozen voor of tegen ISIS.¹⁶⁵ Volgens Rafea al-Fahdawi, het hoofd van de tribale antiterreurraad in Anbar, pogen de stammen in Anbara om de cyclus te doorbreken van wraak en wederwraak die voor- en tegenstanders van ISIS, ook binnen stammen, clans en zelfs families, verdeelt. Het gaat om een ingewikkelde situatie waarbij leden van dezelfde familie elkaar hebben gedood, aldus Fahdawi, wat gezien de tribale gebruiken tot een opeenvolging van vergeldingsacties kan leiden. Al in 2017 bereikten de stammen in Anbar een akkoord waarin ze geweld en vergelding afwijzen en zich ertoe engageren om problemen uit de ISIS-periode op te lossen. Deze overeenkomst verbiedt zowel fysieke als sociale vergelding op individuele en collectieve basis zonder een tussenkomst van de gerechtelijke autoriteiten en de tribale wetten.¹⁶⁶

De verzoeningspogingen gaan niet alleen uit van de stammen. Ook de lokale politie, de soennitische liefdadigheidsinstelling Sunni Endowment en de Norwegian Center for Conflict Resolution (NOREF) zijn erbij betrokken. Er zijn ook kritische stemmen die vooral vrezen dat ISIS-leden en de hen gunstig gezinde stamhoofden zouden kunnen terugkeren. Een parlamentslid voor de Sunni National Axis Alliance (al-Mehwar al-Watani) verklaarde aan Al-Monitor dat zijn partij de verzoening niet zal steunen zolang de politieke partijen geen regeling nastreven over de compensatie van de slachtoffers en rekenschap voor de daders. Volgens dezelfde parlementariër is de meest complexe problematiek in het verzoeningsdossier die van de ISIS-families omdat veel Anbari's vrezen dat dezen moorden en wraakacties zouden begaan bij een terugkeer van ISIS.¹⁶⁷

Een bijkomend probleem in Anbar is de verdwijning van een aantal mannen en jongens tijdens het conflict met ISIS. Tijdens de militaire operaties in Anbar arresteerden de PMF honderden mannen en jongeren. Een groot deel van deze vermisten zijn nog niet teruggevonden. Volgens de onderzoeksjournalist Jonathan Lee Krohn zijn honderden personen gearresteerd aan controleposten bemand door leden van Kata'ib Hezbollah (KH) toen zij probeerden uit het oorlogsgebied in Anbar te vluchten richting Bagdad.¹⁶⁸ Ook in Al-Qa'im worden nog steeds mannen vermist, zowat 4.000 volgens schattingen van een stamleider.¹⁶⁹

Anbar heeft zware verwoestingen ondergaan tijdens het conflict met ISIS. Falluja werd in juni 2016 heroverd op ISIS. Volgens een rapport van REACH Initiative van januari 2019 is veel schade in Falluja ondertussen hersteld, onder andere dankzij de VN, de Iraakse overheid en ngo's. De meeste explosieven zijn opgeruimd. Bijna alle terugkerende IDP's vermeldden de verbeterde veiligheidssituatie als hoofdmotief voor hun terugkeer. Maar het dagelijkse leven in deze stad blijft negatief beïnvloed omdat veel basisvoorzieningen nog niet terug op het niveau zijn van voor het conflict.¹⁷⁰

Na de covidcrisis namen in Anbar de grotere infrastructuurwerken toe. Lokale bestuurders zien de toekomst positiever tegemoet vanwege het verbeterde investeringsklimaat, al klagen ze over de

¹⁶² Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 03/02/2020, [url](#)

¹⁶³ CTC (Knights M., Almeida A.), 27/01/2022, [url](#); Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 06/06/2022, [url](#)

¹⁶⁴ EASO, 13/03/2019, p. 60, [url](#)

¹⁶⁵ Al-Monitor, 22/05/2019, [url](#)

¹⁶⁶ Al-Monitor, 22/05/2019, [url](#)

¹⁶⁷ Al-Monitor, 22/05/2019, [url](#)

¹⁶⁸ Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 03/01/2020, [url](#)

¹⁶⁹ Al-Monitor, 31/10/2019, [url](#)

¹⁷⁰ REACH, 28/01/2019, [url](#)

ingewikkelde procedures om bouwprojecten voor de industrie en de infrastructuur vergund te krijgen.¹⁷¹

ISIS gebruikt Anbar vanaf 2020 vooral voor de transit tussen Syrië en Irak, als logistieke hub en om te smokkelen. Daardoor blijft het in die provincie relatief rustig in vergelijking met andere soennitische gebieden. Van het najaar van 2020 tot januari 2021 was er een opstoot van ISIS-aanvallen op verschillende doelwitten.¹⁷² ISIS heeft het vooral gemunt op grensovergangen¹⁷³ en andere instellingen van de Iraakse veiligheidsdiensten en de aanwezige PMF.¹⁷⁴ Anbar hoort samen met Ninewa tot het "logistieke gebied" van ISIS waardoor aanvoerlijnen lopen naar de "operationele gebieden" Kirkuk, Diyala, Salah al-Din en Noord-Bagdad.¹⁷⁵ Pro-Iraanse groepen voeren ook aanvallen uit in Anbar. Deze zijn gericht tegen de VS en hun helpers. In april 2021 telde Musings on Iraq zeven aanvallen van pro-Iraanse groepen tegenover vier van ISIS.¹⁷⁶ Een van de hoofddoelwitten van de pro-Iraanse groepen is de Ain al-Asad-luchtmachtbasis waar ook VS-troepen zijn gestationeerd.¹⁷⁷

6.1.2. Veiligheidsincidenten

Een kaart van Anbar met de door ACLED opgetekende geweldincidenten van 1 januari 2022 tot 28 februari 2023 toont het volgende beeld:

¹⁷¹ Al-Jazeera, 26/01/2021, [url](#) ; Al-Jazeera, 22/10/2022, [url](#)

¹⁷² Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 04/02/2021, [url](#)

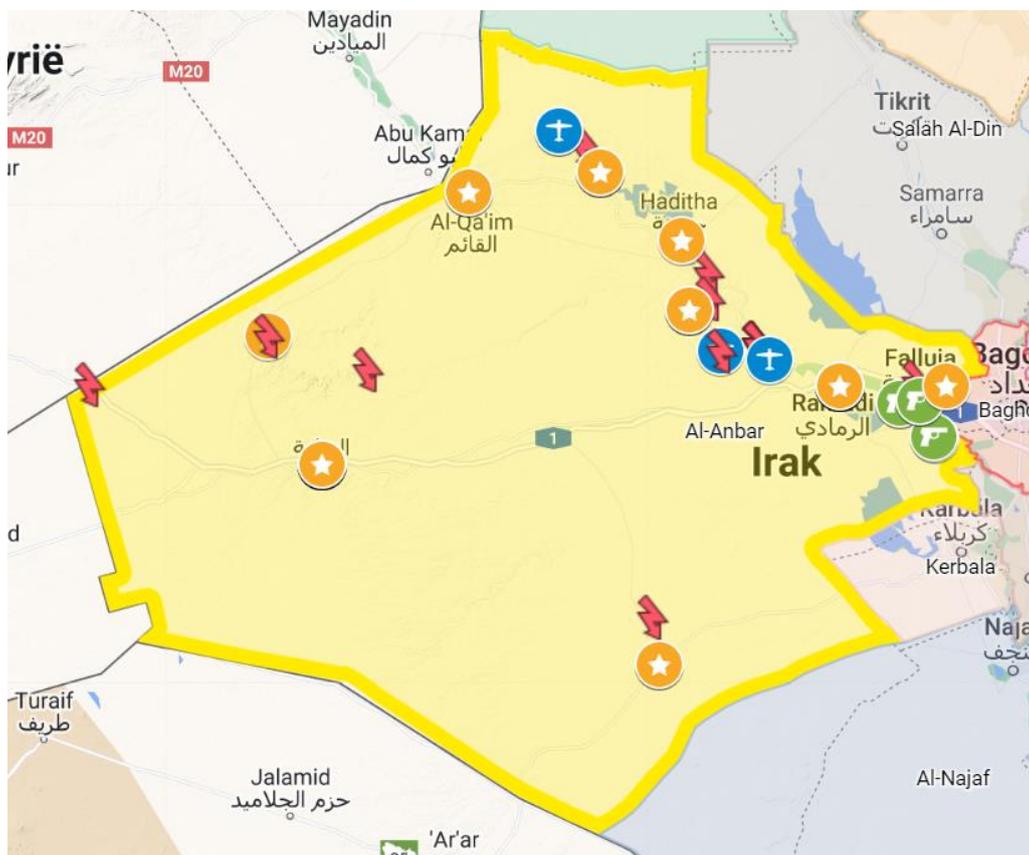
¹⁷³ Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 06/09/2021, [url](#)

¹⁷⁴ Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 04/10/2021, [url](#)

¹⁷⁵ UNSC, 13/02/2023, p. 13, [url](#)

¹⁷⁶ Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 03/05/2021, [url](#)

¹⁷⁷ Reuters, 08/07/2021, [url](#)

Iraq Anbar incidents, 01/01/2022–28/02/2023¹⁷⁸

Battle
 Air/Drone Strike
 Abduction/Disappearance
 Explosion/Remote Violence (zonder Air/Drone Strike)
 Attack on Civilians

Alle bevolkte gebieden van de provincie hadden tijdens de onderzoeksperiode af te rekenen met veiligheidsincidenten. In 2022 en de eerste twee maanden van 2023 registreerde ACLED 87 geweldincidenten in Anbar. Hierbij vielen in totaal 131 dodelijke slachtoffers. Bij 11 van deze incidenten vielen burgerdoden, 16 in totaal. ACLED telde voor deze periode 115 strijders die om het leven kwamen.¹⁷⁹

Overzicht van veiligheidsincidenten met dodelijke burgerslachtoffers in Anbar van januari 2022 tot februari 2023 (ACLED)¹⁸⁰

Date	District	Location	Source	Notes	Fat.
25/02/2022	Al Rutba	Ar Rutba	Al Sumaria TV	On 25 February 2022, IS militants opened fire at a civilian vehicle killing 1 civilian at the Taybeh fuel station 40 KM east of Ar Rutba district, Anbar.	1

¹⁷⁸ ACLED, kaart door Cedoca, 31/03/2023, [url](#)

¹⁷⁹ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

¹⁸⁰ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

01/03/2022	Al Falluja	Fallujah	Al Sumaria TV	On 1 March 2022, two unidentified tribal militants killed a man and a woman in a tribally motivated homicide in the Al Jaghrifi area of Fallujah city. Local police arrested the attackers.	2
02/05/2022	Al Falluja	Nahiyat al Amiriyah	Al Maloomah	On 2 May 2022, unidentified gunmen shot and killed a civilian in his house in Nahiyat al Amiriyah district of Al Falluja in Al Anbar province. 1 fatality.	1
03/06/2022	Heet	Hit	Al Maloomah	On 3 June 2022, Jaghayfa tribesmen attacked an Iraqi Army patrol in the Baqr neighborhood of Hit city, Anbar. The clash erupted after a verbal argument between the patrol and a sheikh from the Jaghayfa clan. The sheikh wanted to stop his car near a mosque protected by the army. The army told the sheikh to move the car and opened fire at the car after the sheikh failed to comply. The army sustained 1 fatality and 1 injured. The Jaghayfa militia sustained 3 injured. 1 civilian was killed. The army arrested 5 who participated in the attack.	1
10/08/2022	Al Falluja	Al-Amiriyah	Baghdad Today	On 10 August 2022, unknown militants shot and killed an employee of the Ministry of Trade in the Al-Amiriyah area of Anbar.	1
14/01/2023	Haditha	Haditha	Al Maloomah	On 14 January 2023, a civilian died and another was injured when an IED, planted by IS militants, exploded in Haditha district in Al Anbar province. 1 fatality.	1
19/01/2023	Al Ramadi	Ramadi	Al Maloomah	Around 19 January 2023 (as reported), unknown militants abducted, tortured, and beheaded a leadership figure in the Anbar Awakening movement west of Ramadi city, Anbar. The body was discovered on the side of the road 5 km west of Ramadi city.	1
31/01/2023	Al Falluja	Al Falahat	Al Sumaria TV	Around 31 January 2023 (as reported), unknown militants shot and killed a female civilian with gunshots to the head between the Al Falahat and Abu Dashir areas of Baghdad. The body was discovered on the side of the road.	1
09/02/2023	Al Falluja	Al Falahat	National Iraqi News Agency	Around 9 February 2023 (as reported), unknown gunmen shot and killed a civilian in the Al Falahat area of Anbar. The body was discovered in an orchard.	1
22/02/2023	Al Falluja	Fallujah	National Iraqi News Agency	On 22 February 2023, unknown militants shot and killed an Iraqi armed forces pilot in Fallujah district, Anbar. The victim was likely off duty.	1

25/02/2023	Al Rutba	An Nukhayb	Al Ahad TV; Al Maloomah; Al Mirbad	On 25 February 2023, unknown militants abducted and killed 5 people gathering truffles in the Rajabiya area of the An Nukhayb desert in Anbar. 2 of victims were members of the security forces, 3 were students, and all 5 were from the Shammar tribe. The bodies were discovered on 1 March.	5
------------	----------	------------	------------------------------------	---	---

6.2. Bagdad

6.2.1. Algemene situatie

In 2020 verminderde het geweld door ISIS in de hoofdstad verder. Het aantal aanvallen en ook de slachtoffers daalden. Het leek alsof ISIS niet meer erg actief was in de hoofdstad en de provincie. De meeste slachtoffers maakte ISIS bij aanvallen op het leger, de politie en de PMF.¹⁸¹ Het was dan ook een schok voor Bagdad toen op 21 januari 2021 twee terroristen een zelfmoordaanslag met bomvesten pleegden op het Tayaran-plein in Rusafa in het centrum van de hoofdstad. Deze dubbele aanslag maakte 34 doden en 100 gewonden.¹⁸² Na een tweede zelfmoordaanslag met een bomvoertuig in Sadr City op 15 april 2021 (vijf doden en twintig gewonden)¹⁸³ vond op 19 juli een derde zware aanslag plaats, opnieuw in Sadr City, met 35 gedode burgers en ongeveer 57 gewonden. Het is niet duidelijk of deze aanslag door een IED of door een zelfmoordterrorist gebeurde.¹⁸⁴ Dit waren de laatste zware aanvallen van ISIS in Bagdad tot aan het einde van de onderzoeksperiode van dit document.¹⁸⁵

Volgens ACLED sloeg ISIS in 2022 en in de eerste twee maanden van 2023 in de provincie Bagdad 26 keer toe. Bij deze aanvallen vielen 20 doden, waaronder 8 burgers. Dit is slechts een beperkt deel van het totaal aantal door ACLED geregistreerde burgerdoden in Bagdad (161 van januari 2022 tot februari 2023). Bovendien is ISIS bijna uitsluitend actief in de noordelijke rand van de provincie.¹⁸⁶ ISW publiceerde een kaart met de aanvallen van ISIS in en rond Bagdad tussen 22 augustus 2022 en 22 februari 2023:

¹⁸¹ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2020-30/09/2021, [url](#)

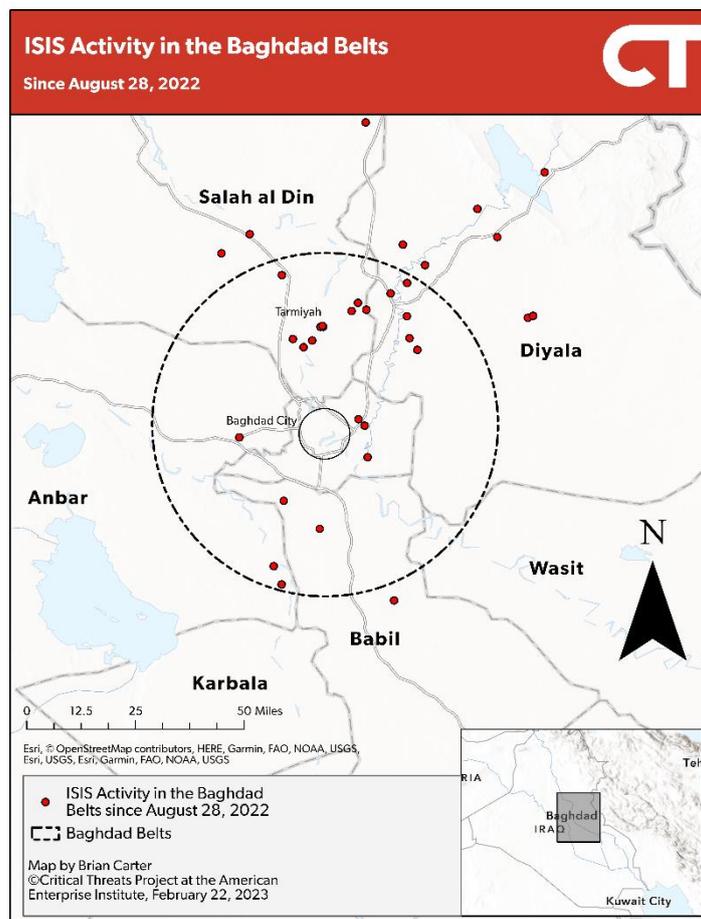
¹⁸² IFRC, 04/07/2021, [url](#); ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2020-30/09/2021, [url](#)

¹⁸³ EPIC, 15/04/2021, [url](#); ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2020-30/09/2021, [url](#)

¹⁸⁴ Reuters, 20/07/2021, [url](#); ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2020-30/09/2021, [url](#)

¹⁸⁵ ISW (Karr L. et al.), 24/03/2023, [url](#)

¹⁸⁶ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

ISIS Activity in the Baghdad Belts, 24/03/2023¹⁸⁷

ISW stelt in februari 2023 vast dat ISIS sinds december 2022 actief is in de noordelijke Baghdad Belt rond Tarmiyah en dat de ISF er niet in slagen om de terroristische organisatie daar definitief te verslaan. De huidige druk die de ISF er op ISIS uitoefenen volstaat volgens ISW wel om aanvallen op de hoofdstad te verhinderen. Dezelfde bron waarschuwt echter dat ISIS blijkbaar nog steeds in staat is om aanvalsteams in de Belts logistiek te ondersteunen en dat aanvallen op Bagdad zelf het doel blijven.¹⁸⁸ ISIS viseert in Tarmiyah en omstreken de commandanten van plaatselijke eenheden van het leger en de PMF. Ook lager militair personeel vormt het doelwit van moordaanslagen. ISW merkt ook op dat verschuivingen aan de top van de veiligheidsdiensten naar aanleiding van het aantreden van de nieuwe regering de veiligheidssituatie in Bagdad negatief zou kunnen beïnvloeden. De regering heeft sleutelposities al toebedeeld aan figuren die volgens ISW minder efficiënt zijn maar wel de steun van Iran genieten.¹⁸⁹

Een tweede belangrijke ontwikkeling zijn het grote aantal demonstraties die het politieke leven in de hoofdstad (en in Zuid-Irak) vanaf begin oktober 2019 hebben domineerden. Iets meer dan de helft van alle slachtoffers bij deze protesten vielen in Bagdad. De betogingen concentreerden zich vooral in

¹⁸⁷ ISW (Karr L. et al.), 24/03/2023, [url](#)

¹⁸⁸ ISW (Karr L. et al.), 24/03/2023, [url](#)

¹⁸⁹ ISW (Karr L. et al.), 24/03/2023, [url](#)

het centrum, met het Tahrir-plein en de aanpalende straten als epicentrum van de protestbeweging. Ook op andere plaatsen vonden betogingen plaats: aan de bruggen over de Tigris die naar de IZ leiden, op de weg van de hoofdstad naar de luchthaven en ook op verschillende andere plaatsen in het centrum, zoals het Teyran- en het Gilani-plein of in de wijken Karrada, Kadamiyah en Sadr City.¹⁹⁰ De grote demonstraties eindigden in maart 2020 door de intrekking van de steun van de Sadristen en omwille van de pandemie. Er vinden nog altijd betogingen plaats, maar zonder grootschalige gewelduitbarstingen.¹⁹¹

Een derde ontwikkeling zijn de politieke spanningen na de parlementsverkiezingen in oktober 2021. Deze leidden in augustus 2022 tot een gewelduitbarsting met de bestorming van de IZ in het centrum van de hoofdstad, vuurgevechten tussen supporters van rivaliserende politieke partijen en zelfs raketinslagen in de IZ (zie 2. Huidige toestand van het conflict).

In de loop van de onderzoeksperiode was er ook sprake van enkele gevechten in een tribale context in de provincie.¹⁹²

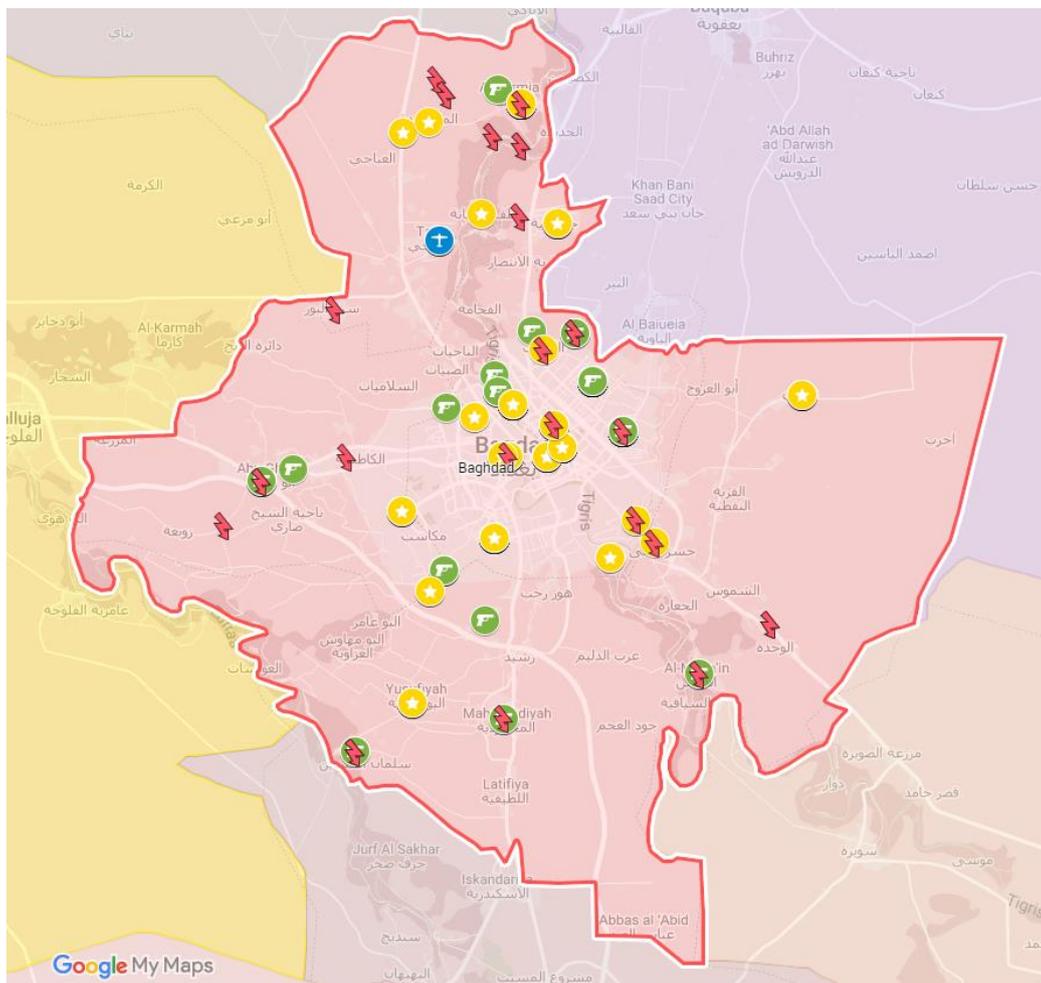
6.2.2. Veiligheidsincidenten

In de hele provincie Bagdad vonden tijdens de onderzoeksperiode veiligheidsincidenten plaats. Een kaart van Bagdad met de door ACLED opgetekende geweldincidenten van 1 januari 2022 tot 28 februari 2023 toont het volgende beeld:

¹⁹⁰ Live UA Map Iraq, 2020, [url](#); UNAMI, 22/10/2019, pp. 4-5, [url](#); UNAMI, 05/11/2019, p. 5, [url](#); UNAMI, 11/12/2019, p. 4, [url](#)

¹⁹¹ EPIC, 30/09/2021, [url](#); ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2020-30/09/2021, [url](#);

¹⁹² ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

Iraq Baghdad Incidents, 01/01/2022-28/02/2023 ¹⁹³

- Battle
- Air/Drone Strike
- Abduction/Disappearance
- Explosion/Remote Violence (zonder Air/Drone Strike)
- Attack on Civilians

ACLED telde tijdens de onderzoeksperiode in Bagdad in totaal 646 geweldincidenten waarvan 274 met dodelijke afloop. Het totale aantal slachtoffers bedroeg 342. Bij 149 incidenten vielen burgerdoden, 161 in totaal. De 181 gedode niet-burgers zijn leden van het leger, de politiediensten, de PMF, Sadristen, de tribale milities en ook ISIS-strijders.¹⁹⁴

De overgrote meerderheid van de burgerslachtoffers, 142 van de 161, vallen bij gerichte aanvallen. De daders, die meestal vuurwapens gebruiken, zijn over het algemeen onbekend. Bij 130 van de burgerslachtoffers wisten de bronnen van ACLED de aanvallende gewapende groep niet te identificeren. ISIS claimde tijdens de onderzoeksperiode in Bagdad 8 burgerslachtoffers.¹⁹⁵ Onderrapportering van de door ISIS veroorzaakte burgerslachtoffers is volgens ISW onwaarschijnlijk:

¹⁹³ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, kaart door Cedoca [url](#)

¹⁹⁴ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

¹⁹⁵ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

de terroristische organisatie eist nagenoeg al haar aanslagen in Irak op en is erop uit om haar slagkracht te tonen.¹⁹⁶

ACLED registreerde in de hele onderzoeksperiode geen geslaagde zelfmoordaanslagen tegen burgers in Bagdad. De enige aanval met een zelfmoordvest gebeurde in het district Tarmiyah in het noorden van de provincie en was gericht tegen het Iraakse leger.¹⁹⁷

Het onderstaande overzicht van alle door ACLED geregistreerde incidenten met dodelijke burgerslachtoffers toont dat de meeste aanvallen gericht zijn.

Overzicht van veiligheidsincidenten met dodelijke burgerslachtoffers in Bagdad van januari 2022 tot februari 2023 (ACLED)¹⁹⁸

Date	District	Location	Source	Notes	Fat.
06/01/2022	Al Karkh	Baghdad - Al Rashid	National Iraqi News Agency; Al Mirbad	On 6 January 2022, unknown militants shot and killed a member of the 45th Brigade (Kataib Hezbollah) of the Popular Mobilization Forces at his home in the Malif area of Baghdad - Al Rashid. The attackers also killed 4 family members of the Popular Mobilization Forces member's family. Total fatalities coded as 5.	5
29/01/2022	Al Mahmoudiya	Al Mahmudiyah	National Iraqi News Agency; Al Mirbad	On 29 January 2022, an explosive remnant of war from an unspecified conflict detonated killing 2 minors and injuring another in the Askari area of Al Mahmudiyah area of Baghdad city. The blast occurred when the minors were collecting scrap metal.	2
04/02/2022	Al Madain	Nahrawan	Al Sumaria TV	On 4 February 2022, unknown militants placed a hand grenade in front of a civilian residence in the Nahrawan area of Baghdad province. The hand grenade detonated killing a minor who lived in the house.	1
08/02/2022	Al Thawra	Baghdad - Rusafa	Al Sumaria TV	On 8 February 2022, unknown militants opened fire at a car dealership in the Nahda area of Baghdad - Rusafa. The attack killed a civilian by-stander of Bangladeshi nationality and damaged cars in the dealership. There were no other casualties.	1
08/02/2022		Baghdad	Al Mirbad	On 8 February 2022, an unknown militant affiliated with the Iraqi police forces shot and killed a civilian in Baghdad city. The motive is unknown.	1
17/02/2022	Al Adhamiya	Baghdad - Adhamiya	Baghdad Today	On 17 February 2022, unknown gunmen shot and killed a civilian in the Ur neighborhood of Baghdad - Adhamiya.	1
21/02/2022	Al Risafa	Baghdad - 9 Nissan	National Iraqi News Agency	On 21 February 2022, unknown militants opened fire at a civilian vehicle killing 1 in the Kamaliya area of Baghdad - 9 Nissan.	1

¹⁹⁶ ISW (Karr L. et al.), 01/03/2023, [url](#)

¹⁹⁷ AFP, 26/04/2022, [url](#)

¹⁹⁸ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

23/03/2022	Al Adhamiya	Baghdad - Adhamiya	Al Sumaria TV	On 23 March 2022, unknown gunmen opened fire at 2 employees of the Iraqi Ministry of Industry in the Hamidiyah area of Baghdad - Adhamiya. The attacked killed 1 and injured the other. The targets are brothers.	1
31/03/2022	Al Risafa	Baghdad - 9 Nissan	Baghdad Today	Around 31 March 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a woman in her house in the Mastal area of Baghdad - 9 Nissan.	1
20/04/2022	Al Kadhmiyah	Baghdad - Kadhimiya	Al Sumaria TV	On 20 April 2022, an explosive remnant of war detonated killing a civilian in the Jawadeen area on the outskirts of Baghdad - Kadhimiya. The war remnant detonated when the civilians was moving it from one place to another after discovering it near his home. There were no other casualties.	1
05/05/2022	Al Thawra	Baghdad - Sadr City	Al Mirbad	On 5 May 2022, unknown tribal militants shot and killed a 68-year-old woman in her home during a tribally motivated attack in Sector 73 of Baghdad - Sadr City. There were no other casualties.	1
13/05/2022	Al Karkh	Baghdad - Mansour	Al Sumaria TV	On 13 May 2022, unknown militants and a motorcycle opened fire at civilians on another motorcycle killing 1 and injuring 1 on Mashjar Street in the Ghazaliya area of Baghdad - Mansour.	1
14/05/2022	Al Kadhmiyah	Al Ghuzayliyah	Al Sumaria TV; Sotaliraq	On 14 May 2022, unknown militants riding a motor-cycle opened fire on two civilians, killing 1 and injuring the other in Al Mushajar street in Al Ghuzayliyah (Baghdad). 1 fatality.	1
17/05/2022	Al Risafa	Baghdad - Karadah	Al Sumaria TV	On 17 May 2022, unknown militants shot and killed a Tuk Tuk driver in the Al Wahda neighborhood of Baghdad - Karadah.	1
17/05/2022	Al Adhamiya	Baghdad - Sabia Qusor	Al Sumaria TV	On 17 May 2022, unidentified tribal militants clashed in the Baghdad - Sabia Qusor. The clash killed a civilian bystander.	1
19/05/2022	Al Karkh	Baghdad - Al Rashid	Al Sumaria TV	Around 19 May 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a woman in her home in the Dora area of Baghdad - Al Rashid.	1
23/05/2022		Baghdad	Al Sumaria TV	Around 23 May 2022 (as reported), the security forces found a body of a girl was found with gunfire shot in the head dumped in one of the abandoned trocars in Al-Dasim area east of Baghdad city. 1 fatality. [women targeted: girls]	1
23/05/2022		Baghdad	Al Sumaria TV	Around 23 May 2022 (as reported), the security forces found a body of a civilian was found with gunfire shot in the head in an unspecified area south of Baghdad city. 1 fatality.	1
30/05/2022	Al Thawra	Baghdad - Sadr City	ROJ News	Around 30 May 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian in Baghdad - Sadr city. The Body was discovered on the side of the road in the Chechen neighborhood.	1
05/06/2022		Baghdad	Al Ahad TV; Al Mirbad	On 5 June 2022, a civilian died in a hospital due to his wounds as a result of a severe beating by unknown persons in	1

				an unspecified location in Baghdad city. 1 fatality.	
11/06/2022	Al Adhamiya	Al Husseinia	Al Sumaria TV; Sotaliraq	On 11 June 2022, two unknown militants shot and killed a civilian riding a vehicle in Al Husseinia area in Baghdad. 1 fatality.	1
12/06/2022	Al Adhamiya	Baghdad - Adhamiya	Al Sumaria TV	Around 12 June 2022 (as reported), the body of a woman with gunshot wounds was found in Basateen area of Baghdad - Adhamiya (Baghdad). 1 fatality.	1
12/06/2022	Al Karkh	Baghdad - Al Rashid	Al Sumaria TV	Around 12 June 2022 (as reported), the body of a civilian was found in Dora area of Baghdad - Al Rashid (Baghdad). 1 fatality.	1
26/06/2022	Al Adhamiya	Baghdad - Adhamiya	Al Sumaria TV	Around 26 June 2022 (as reported), police forces found the body of a young man with a bullet in his head in the area of Waziriyeh in Baghdad - Adhamiya. 1 fatality.	1
27/06/2022		Baghdad	Shafaq News; Sotaliraq	Around 27 June 2022 (as reported), police forces found a body of a civilian with bullet marks in the village of Al-Waziriya in Bub Al-Sham area of Baghdad. 1 fatality.	1
01/07/2022	Al Kadhmiyah	Al Baladiyat	Al Sumaria TV; Baghdad Today	On 1 July 2022, an unidentified armed person opened fire and killed an elderly civilian in Al Baladiyat area of Baghdad. 1 fatality.	1
02/07/2022	Al Kadhmiyah	At Tarmiyah	ROJ News; Al Sumaria TV; Baghdad Today	On 2 July 2022, an explosive device exploded targeting a gathering of civilians in Al-Haora area in At Tarmiyah district, north of Baghdad. The explosion resulted in the death of a civilian and the injury of 2 others. 1 fatality.	1
12/07/2022	Al Kadhmiyah	At Tarmiyah	Shafaq News	On 12 July 2022, IS militants attacked a civilian home in the Abu Shalal military area in At Tarmiyah district (Baghdad), killing one civilian woman.	1
12/07/2022	Al Kadhmiyah	At Tarmiyah	Shafaq News	On 12 July 2022, IS militants opened fire at a civilian house killing a civilian female in the Alby Shalal military area of At Tarmiyah district, Baghdad.	1
23/07/2022	Al Kadhmiyah	Abu Ghraib	Al Ahad TV	On 23 July 2022, unidentified gunmen killed a livestock dealer by unspecified means in Abu Ghraib district (Baghdad). 1 fatality.	1
23/07/2022		Baghdad	Al Maloomah	On 23 July 2022, a civilian was killed and a child was wounded by unspecified means near an army security checkpoint in an unspecified location between Diyala and Baghdad. 1 fatality.	1
25/07/2022	Al Kadhmiyah	At Tarmiyah	Al Mirbad	On 25 July 2022, IS militant shot and killed 2 civilians in the At Tarmiyah district of Baghdad.	2
30/07/2022	Al Kadhmiyah	At Tarmiyah	NRT News	On 30 July 2022, IS militants shot and killed a farmer and his mother in Al-Mintaqa Al-Khadhraa area in At Tarmiyah district (Baghdad). 2 fatalities.	2

03/08/2022	Al Kadhmiyah	Abu Ghraib	Al Sumaria TV; National Iraqi News Agency	On 3 August 2022, Iraqi police forces opened fire at an animal approaching a security tower killing a shepherd by accident in Abu Ghraib district, Baghdad. Members of the victim's tribe opened fire at the watch tower. police forces returned fire, injuring 5 or 7 tribal militants.	1
05/08/2022	Al Risafa	Baghdad - Al-Zafraniya	National Iraqi News Agency	Around 5 August 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a female civilian in Baghdad - Al-Zafraniya. The victim had been shot three times.	1
07/08/2022	Al Thawra	Baghdad - Rusafa	Baghdad Today	Around 7 August 2022 (as reported), the security forces found a body of a civilian shot dead by unknown militants in Bab Al-Sharqi area in Baghdad - Rusafa. 1 fatality.	1
07/08/2022		Baghdad	National Iraqi News Agency	Around 7 August 2022 (as reported), the security forces found the body of a civilian with traces of gunshots in Owerij Industrial Area, south of Baghdad. 1 fatality.	1
11/08/2022	Al Madain	Jisr Diyala	Baghdad Today	Around 11 August 2022, unknown militants killed a member of the Facilities Protection Service inside a government compound in Jisr Diyala, Baghdad.	1
13/08/2022	Al Karkh	Baghdad - Karkh	National Iraqi News Agency	Around 13 August 2022 (as reported), security forces found the body of a civilian with traces of gunshots in Al-Alawi area of Baghdad - Karkh. 1 fatality.	1
14/08/2022	Al Risafa	Baghdad - 9 Nissan	Shafaaq News	On 14 August 2022, an unidentified armed person stormed a civilian house and opened fire killing a man and a woman in Baghdad al-Jadeeda area in Baghdad - 9 Nissan. 2 fatalities.	2
14/08/2022	Al Adhamiya	Baghdad - Adhamiya	National Iraqi News Agency	Around 14 August 2022 (as reported), police forces found the body of a civilian in Al-Waziriyah area in Baghdad - Adhamiya. 1 fatality.	1
15/08/2022	Al Kadhmiyah	Taji	National Iraqi News Agency	On 15 August 2022, unknown militants shot and killed a civilian in Al Taji district, Baghdad.	1
16/08/2022	Al Risafa	Baghdad - 9 Nissan	National Iraqi News Agency	On 16 August 2022, unknown militants on a motorcycle shot and killed a civilian in the Amin al Thani area of Baghdad - 9 Nissan.	1
20/08/2022	Al Kadhmiyah	Al Baladiyat	Shafaaq News; National Iraqi News Agency	On 20 August 2022, unknown militants killed a civilian in Al Baladiyat area in Baghdad city. 1 fatality.	1
22/08/2022	Al Thawra	Baghdad - Sadr City	National Iraqi News Agency	On 22 August 2022, unknown militants shot and killed a civilian near a garage on Dakhil street in Baghdad - Sadr City.	1
22/08/2022	Al Kadhmiyah	Abu Ghraib	National Iraqi News Agency	On 22 August 2022, unknown militants shot and killed 1 civilian and injured another in Abu Ghraib district, Baghdad.	1
23/08/2022	Al Risafa	Baghdad - Karadah	National Iraqi News Agency	Around 23 August 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a female civilian on Attar street in Baghdad - Karadah.	1

23/08/2022	Al Madain	Madain	National Iraqi News Agency	Around 23 August 2022 (as reported), unknown militants stabbed and killed a civilian in the Madain of Baghdad.	1
24/08/2022	Al Mahmoudiya	Al Yusufiyah	National Iraqi News Agency	On 24 August 2022, unknown militants shot and killed a civilian and injured another in Al Yusufiyah district, Baghdad.	1
26/08/2022	Al Risafa	Baghdad - Karadah	National Iraqi News Agency	On 26 August 2022, unknown militants shot and killed a shop owner in Baghdad - Karadah.	1
27/08/2022	Al Madain	Madain	National Iraqi News Agency	On 27 August 2022, unknown militants killed a civilian in Al Madain district, south of Baghdad. 1 fatality.	1
29/08/2022	Al Risafa	Baghdad - 9 Nissan	National Iraqi News Agency	On 29 August 2022, unknown gunmen shot and killed an employee of the Defense Ministry in the Mashtal area of Baghdad - 9 Nissan.	1
31/08/2022		Baghdad	National Iraqi News Agency	On 31 August 2022, unknown militants shot and killed a civilian female in the Fifth Police Precinct of Baghdad city.	1
01/09/2022	Al Thawra	Baghdad - Sadr City	National Iraqi News Agency	On 1 September 2022, unknown militants shot and killed a civilian near Qanat street in Baghdad - Sadr City.	1
02/09/2022	Al Karkh	Baghdad - Karkh	National Iraqi News Agency	Around 2 September 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian in the Al Atifiya area of Baghdad - Karkh.	1
02/09/2022	Al Risafa	Baghdad - Karadah	National Iraqi News Agency	On 2 September 2022, unknown militants shot and killed a female civilian inside her apartment in Baghdad - Karadah.	1
05/09/2022	Al Mahmoudiya	Al Latifiyah	National Iraqi News Agency	Around 5 September 2022 (as reported), unknown militant shot and killed a civilian in the Al Latifiyah district of Baghdad.	1
06/09/2022	Al Adhamiya	Baghdad - Adhamiya	National Iraqi News Agency	Around 6 September 2022 (as reported), unknown militants shot and injured a civilian near the Sarafiya Bridge in Baghdad - Adhamiya.	1
06/09/2022	Al Risafa	Baghdad - 9 Nissan	National Iraqi News Agency	On 6 September 2022, unknown militants shot and killed a civilian in the Amin area of New Baghdad in Baghdad - 9 Nissan.	1
06/09/2022	Al Adhamiya	Baghdad - Adhamiya	National Iraqi News Agency	Around 6 September 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian female in the Shaab Area of Baghdad - Adhamiya.	1
12/09/2022	Al Karkh	Baghdad - Al Rashid	National Iraqi News Agency	Around 12 September 2022, unknown militants shot and killed a civilian in the Boaita area of Baghdad - Al Rashid.	1
13/09/2022	Al Karkh	Baghdad - Al Rashid	National Iraqi News Agency	Around 13 September 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian in the Amil neighborhood of Baghdad - Al Rashid.	1
15/09/2022	Al Kadhmiyah	Al Mushahidah	Al Sumaria TV	On 15 September 2022, two unknown militants in a car shot and killed a civilian female and injured another female in the Al Mushahidah district of the At Tarmiyah sector of Baghdad.	1
16/09/2022	Al Kadhmiyah	At Tarmiyah	Al Sumaria TV	On 16 September 2022, IS militants shot and killed a civilian near a mosque in At Tarmiyah district, Baghdad.	1

16/09/2022	Al Kadhmiyah	Radwaniyah	National Iraqi News Agency	Around 16 September 2022, unknown militants shot and killed a civilian in the Radwaniyah area of Baghdad.	1
18/09/2022	Al Madain	Madain	National Iraqi News Agency	Around 18 September 2022 (as reported), police forces found the body of a civilian with traces of gunfire in an unspecified area in Madain district of Baghdad. 1 fatality.	1
19/09/2022	Al Adhamiya	Baghdad - Adhamiya	National Iraqi News Agency	On 19 September 2022, unknown militants shot and killed a civilian in the Shaab area of Baghdad - Adhamiya.	1
20/09/2022	Al Risafa	Baghdad - 9 Nissan	National Iraqi News Agency	On 20 September 2022, unknown militants shot and killed 2 civilians in the Mashtal area of New Baghdad, Baghdad - 9 Nissan.	2
20/09/2022	Al Kadhmiyah	Abu Ghraib	Al Maloomah	On 20 September 2022, U.S. forces conducted a live-fire exercise in Abu Ghraib district, Baghdad. A stray bullet from the exercise killed an Iraqi female aged 15.	1
20/09/2022	Al Kadhmiyah	Sabaa Al Bour	National Iraqi News Agency	On 20 September 2022, an armed clash between unidentified militants resulted in 1 female fatality and 2 civilians injured in Sabaa Al Bour city, Baghdad.	1
23/09/2022	Al Risafa	Baghdad - Karadah	National Iraqi News Agency	Around 23 September 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian in the Shawka area of Baghdad - Karadah.	1
29/09/2022	Al Karkh	Baghdad - Mansour	Al Maloomah	On 29 September 2022, unknown militants on a motorcycle shot and killed a civilian in the Adil neighborhood of Baghdad - Mansour.	1
29/09/2022	Al Adhamiya	Baghdad - Adhamiya	National Iraqi News Agency	On 29 September 2022, unknown militants shot and killed a civilian in the Ur neighborhood of Baghdad - Adhamiya.	1
30/09/2022	Al Risafa	Baghdad - 9 Nissan	National Iraqi News Agency	On 30 September 2022, unknown militants assassinated a member of the Popular Mobilization Authority in the Amin area of Baghdad - 9 Nissan.	1
02/10/2022	Al Mahmoudiya	Al Latifiyah	Baghdad Today; National Iraqi News Agency; Al Sumaria TV	On 2 October 2022, an unknown militant opened fire and killed two people, one of whom is an officer with the rank of colonel in the police forces and the other is a civilian, in Al Latifiyah area in Baghdad. No information if the officer was off or on duty. 2 fatalities.	2
03/10/2022	Al Mahmoudiya	Al Yusufiyah	National Iraqi News Agency	On 3 October 2022, unknown militants shot and killed a former member of the Anbar Awakening in Al Yusufiyah district, Baghdad.	1
05/10/2022	Al Karkh	Baghdad - Al Rashid	National Iraqi News Agency	Around 5 October 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a female civilian in Baghdad - Al Rashid. The body was discovered in a deserted Square in the Dora area.	1
09/10/2022	Al Thawra	Baghdad - Sadr City	National Iraqi News Agency	On 9 October 2022, a civilian was killed and 2 others were injured in an armed attack by unknown militants on a house in the Al-Hussainiya area in Baghdad - Sadr City. 1 fatality.	1

09/10/2022	Al Kadhmiyah	Al Baladiyat	National Iraqi News Agency	On 9 October 2022, a civilian was killed and another wounded in an armed attack by an unknown militants in Al Baladiyat area east of Baghdad. 1 fatality.	1
11/10/2022	Al Thawra	Baghdad - Sadr City	National Iraqi News Agency	On 11 October 2022, unknown militants shot and killed a civilian in Baghdad - Sadr City.	1
12/10/2022	Al Kadhmiyah	Radwaniyah	National Iraqi News Agency	Around 12 October 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a female civilian in Radwaniyah town, Baghdad.	1
15/10/2022	Al Adhamiya	Baghdad - Adhamiya	Al Sumaria TV; National Iraqi News Agency; Shafaaq News	On 15 October 2022, unknown militants opened fire and killed 2 civilians in Hay Ur of Baghdad - Adhamiya. 2 fatalities.	2
18/10/2022	Al Karkh	Baghdad - Al Rashid	National Iraqi News Agency	Around 18 October 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a female civilian in the Dora area of Baghdad - Al Rashid.	1
20/10/2022	Al Kadhmiyah	Abu Ghraib	National Iraqi News Agency	Around 20 October 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a female civilian on an abandoned square in the Abu Ghraib area of Baghdad.	1
21/10/2022	Al Adhamiya	Baghdad - Adhamiya	National Iraqi News Agency	Around 21 October 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a female civilian on an abandoned square in the Shaab area of Baghdad - Adhamiya.	1
22/10/2022		Baghdad	Al Maloomah; Al Sumaria TV; National Iraqi News Agency; Shafaaq News	On 22 October 2022, unknown militants assassinated one of the Badr Organization leaders in Al-Kamaliyah area in Baghdad district. 1 fatality.	1
23/10/2022		Baghdad	National Iraqi News Agency	On 23 October 2022, unknown militants attacked a civilian house with a hand grenade which resulted in the death of a civilian in Boub Al-Sham area north of Baghdad. 1 fatality.	1
24/10/2022	Al Thawra	Baghdad - Sadr City	Al Sumaria TV	On 24 October 2022, unknown militants on a motorcycle shot and killed a medical assistant from the ministry of health in the Orfali area of Baghdad - Sadr city.	1
24/10/2022	Al Adhamiya	Baghdad - Adhamiya	National Iraqi News Agency	Around 24 October 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian female in the Al Maidan area of Baghdad - Adhamiya.	1
24/10/2022	Al Adhamiya	Al Husseiniya	National Iraqi News Agency	On 24 October 2022, unknown tribal militants shot and killed a civilian and injured another in an attack motivated by a pre-existing tribal dispute in the Al Husseiniya area of Baghdad.	1
26/10/2022	Al Thawra	Baghdad - Sadr City	National Iraqi News Agency	On 26 October 2022, unknown militants clashed near a cafe in the Tareq neighborhood of Baghdad - Sadr City. The clash killed 1 civilian bystander and injured 3 others.	1

28/10/2022	Al Adhamiya	Al Husseinia	Al Ghad Press	On 28 October 2022, unknown militants opened fire at a shop killing 1 civilian and injuring another in the Siklak area of Al Husseinia city, Baghdad.	1
30/10/2022	Al Thawra	Baghdad - Rusafa	Al Ghad Press	Around 30 October 2022 (as reported), police forces found the body of a civilian in Al-Tayaran Square area in Baghdad - Rusafa, killed by unidentified gunmen. 1 fatality.	1
30/10/2022	Al Thawra	Baghdad - Sadr City	National Iraqi News Agency	On 30 October 2022, a civilian was killed by an unknown militants riding a motorcycle near Al-Sina'a Club in Al-Habibiyah area in Baghdad - Sadr City. 1 fatality.	1
02/11/2022	Al Risafa	Baghdad - 9 Nissan	National Iraqi News Agency	On 2 November 2022, unknown militants on a motorcycle shot and killed a civilian in the Obeidi area of Baghdad - 9 Nissan.	1
07/11/2022	Al Risafa	Baghdad - Karadah	Al Maloomah; Al Mada; Musings on Iraq	On 7 November 2022, Ashab al Kahf militants in a car shot and killed an American teacher working for Millennium Relief and Development Services in Baghdad - Karadah. The victim died at the hospital. The militants intended to kidnap the target but ended up shooting and killing him due to an unknown reason. Ashab al Kahf stated the attack was conducted in retaliation for the assassination of Qassem Soleimani and Abu Mahdi Al Muhandis in 2020.	1
07/11/2022	Al Karkh	Baghdad - Mansour	National Iraqi News Agency	Around 7 November 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian in the Bayaa area of Baghdad - Mansour.	1
07/11/2022	Al Risafa	Baghdad - Karadah	Aid Worker Security Database	On 7 November 2022, unknown gunmen shot and killed one male international INGO staff in a reported failed kidnapping on the road outside his home in Baghdad - Karadah	1
13/11/2022	Al Risafa	Baghdad - Karadah	National Iraqi News Agency	Around 13 November 2022 (as reported), the body of a civilian was found in one of the orchards of Al-Wahda neighbourhood in Baghdad - Karadah, killed by unidentified gunmen. 1 fatality.	1
13/11/2022	Al Thawra	Baghdad - Sadr City	National Iraqi News Agency	Around 13 November 2022 (as reported), the body of a civilian was found in an abandoned square in Al-Seddah area in Baghdad - Sadr City, killed by unidentified gunmen. 1 fatality.	1
14/11/2022	Al Kadhmiyah	Abu Ghraib	National Iraqi News Agency	Around 14 November 2022 (as reported), the body of a civilian was found in an abandoned area in Abu Ghraib area of Baghdad. 1 fatality.	1
19/11/2022	Al Karkh	Hawr Rajab	National Iraqi News Agency	Around 19 November 2022 (as reported), the body of civilian, shot dead by unknown militants, was found in an abandoned area in Hawr Rajab (Baghdad). 1 fatality.	1
20/11/2022	Al Adhamiya	Baghdad - Adhamiya	National Iraqi News Agency	Around 20 November 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian in Altalibiyah area in Baghdad - Adhamiya. 1 fatality.	1

23/11/2022	Al Risafa	Baghdad - 9 Nissan	National Iraqi News Agency	Around 23 November 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian in the Obeidi area of Baghdad - 9 Nissan.	1
25/11/2022	Al Kadhmiyah	Baghdad - Hurriya	Shafaaq News	On 25 November 2022, unknown militants shot and killed a civilian and injured another in Baghdad - Hurriya.	1
26/11/2022	Al Thawra	Baghdad - Sadr City	Al Ghad Press; Al Sumaria TV; Shafaaq News	On 26 November 2022, unknown militants on a motorcycle shot and killed a civilian in Baghdad - Sadr City. 1 fatality.	1
28/11/2022	Al Karkh	Baghdad - Karkh	Al Sumaria TV	On 28 November 2022, an unknown militant shot and killed a civilian on Firas Square, Baghdad - Karkh. The attacker was arrested later the same day.	1
01/12/2022	Al Karkh	Baghdad - Al Rashid	National Iraqi News Agency	Around 1 December 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian in the Bayaa area of Baghdad - Al Rashid.	1
05/12/2022	Al Adhamiya	Baghdad - Adhamiya	National Iraqi News Agency	Around 5 December 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian near the Khalid Bridge in the Shula area of Baghdad - Adhamiya.	1
06/12/2022	Al Karkh	Baghdad - Karkh	National Iraqi News Agency	Around 6 December 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian in the Sabaa Square area of Baghdad - Karkh.	1
06/12/2022	Al Adhamiya	Baghdad - Adhamiya	National Iraqi News Agency	Around 6 December 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian in the Shaab area of Baghdad - Adhamiya.	1
08/12/2022	Al Adhamiya	Baghdad - Adhamiya	National Iraqi News Agency	Around 8 December 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian in the Shula area of Baghdad - Adhamiya.	1
09/12/2022	Al Karkh	Baghdad - Al Rashid	National Iraqi News Agency	Around 9 December 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a woman in the Dora area of Baghdad - Al Rashid. The body was discovered near a dump site.	1
12/12/2022	Al Karkh	Baghdad - Al Rashid	National Iraqi News Agency	Around 12 December 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian near a dam site in the Saidia area of Baghdad - Al Rashid.	1
13/12/2022	Al Thawra	Baghdad - Sadr City	National Iraqi News Agency	On 13 December 2022, unknown militants shot and killed a civilian and injured 2 others in the Dasim area near Sadr City in Baghdad - Sadr City.	1
15/12/2022	Al Thawra	Baghdad - Sadr City	National Iraqi News Agency	Around 15 December 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian in Baghdad - Sadr City. The body was found near an earth berm.	1
17/12/2022	Al Thawra	Baghdad - Sadr City	National Iraqi News Agency	Around 17 December 2022 (as reported), the body of a civilian, shot dead by unknown militants, was found in an abandoned area in Baghdad - Sadr City. 1 fatality.	1
17/12/2022	Al Kadhmiyah	Baghdad - Ash Shulah	Al Ghad Press; Al Sumaria TV	On 17 December 2022, unidentified gunmen on a motorbike shot and killed a civilian in Baghdad - Ash Shulah. 1 fatality.	1

22/12/2022	Al Thawra	Baghdad - Sadr City	National Iraqi News Agency	On 22 December 2022, unknown militants shot and killed a civilian in Baghdad - Sadr City.	1
23/12/2022	Al Mahmoudiya	Al Latifiyah	National Iraqi News Agency	Around 23 December 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian in the orchards of Al Latifiyah town, Baghdad.	1
23/12/2022	Al Risafa	Baghdad - 9 Nissan	Al Sumaria TV	On 23 December 2022, unknown militants shot and killed a civilian riding a bicycle on the Bab Al Moatham intersection on Palestine Street in Baghdad city. Coded as Baghdad - 9 Nissan.	1
28/12/2022	Al Adhamiya	Baghdad - Sabia Qusor	National Iraqi News Agency	Around 28 December 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a woman in Baghdad - Sabia Qusor. The body was discovered near a garbage dump.	1
28/12/2022	Al Risafa	Baghdad - 9 Nissan	National Iraqi News Agency	On 28 December 2022, unknown militants clashed in the Obeidi area of Baghdad - 9 Nissan. The clash resulted in 1 fatality and 3 injured.	1
28/12/2022	Al Adhamiya	Baghdad - Adhamiya	National Iraqi News Agency	On 28 December 2022, unknown tribal militants clashed due to a pre-existing tribal dispute resulting in 1 fatality and 2 injured in the Shaab area of Baghdad - Adhamiya.	1
29/12/2022	Al Thawra	Baghdad - Sadr City	National Iraqi News Agency	Around 29 December 2022, unknown militants shot and killed a civilian in Baghdad - Sadr City. The body was discovered near an earth berm.	1
30/12/2022	Al Adhamiya	Baghdad - Thaaliba	National Iraqi News Agency	Around 30 December 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian in Baghdad - Thaaliba.	1
01/01/2023	Al Adhamiya	Baghdad - Sabia Qusor	Al Ghad Press	Around 1 January 2023, unknown gunmen beheaded a woman and dumped the body on As Sadda street in Baghdad - Sabia Qusor.	1
02/01/2023	Al Madain	Nahrawan	Shafaq News	On 2 January 2023, two unknown tribal militias clashed in the Nahrawan district, Baghdad. The clash resulted in the death of 1 woman.	1
03/01/2023	Al Kadhmiyah	At Tarmiyah	Shafaq News	On 3 January 2023, IS militants detonated an IED placed on a bulldozer in At Tarmiyah district, Baghdad. The blast resulted in 1 civilian fatality, 1 police fatality, and 1 injured army officer. 2 fatalities and 1 injured in total.	1
07/01/2023	Al Risafa	Baghdad - 9 Nissan	National Iraqi News Agency	On 7 January 2023, unknown militants opened fire and killed a civilian and injured 2 others at Al-Rashad intersection in Baghdad - 9 Nissan. 1 fatality.	1
09/01/2023	Al Thawra	Baghdad - Rusafa	National Iraqi News Agency	Around 9 January 2023, unknown gunmen shot and killed a civilian in Baghdad - Rusafa. The body was discovered in a garbage dump on Al Rashid Street.	1
10/01/2023	Al Karkh	Baghdad - Al Rashid	National Iraqi News Agency	On 10 January 2023, unknown gunmen opened fire at a civilian vehicle killing 1 in the Jihad neighborhood of Baghdad - Al Rashid.	1

10/01/2023	Al Karkh	Baghdad - Al Rashid	Shafaq News	On 10 January 2023, unknown gunmen shot and killed a civilian on Al Falahat Street in the Abu Dashir n neighborhood of Dora in Baghdad - Al Rashid.	1
17/01/2023	Al Madain	Nahrawan	National Iraqi News Agency	On 17 January 2023, unknown gunmen on a motorcycle shot and killed 1 civilian and injured another in the Nahrawan area of Baghdad.	1
20/01/2023	Al Karkh	Baghdad - Al Rashid	National Iraqi News Agency	Around 20 January 2023 (as reported), unknown gunmen shot and killed a civilian in the Dora area of Baghdad - Al Rashid. The body was discovered in an abandoned yard.	1
22/01/2023	Al Risafa	Baghdad - 9 Nissan	Shafaq News	On 22 January 2023, unknown militants opened fire and killed a civilian in Al Rashad area in Baghdad - 9 Nissan. 1 fatality.	1
25/01/2023	Al Madain	Nahrawan	National Iraqi News Agency	On 25 January 2023, unknown gunmen shot and killed the owner of a car parts dealership by opening fire at his vehicle in the Nahrawan area of Baghdad.	1
25/01/2023	Al Karkh	Baghdad - Al Rashid	National Iraqi News Agency	Around 25 January 2023 (as reported), unknown gunmen shot and killed a civilian female in the Abu Aytha area of Dora in Baghdad - Al Rashid. The body was discovered in an orchard.	1
29/01/2023	Al Thawra	Baghdad - Rusafa	Baghdad Today	On 29 January 2023, unknown militants opened fire and killed 2 civilians in Al Obaidy area in Baghdad - Rusafa. 2 fatalities.	2
31/01/2023	Al Karkh	Baghdad - Al Rashid	National Iraqi News Agency	On 31 January 2023, unknown gunmen on a motorcycle shot and killed a businessman and injured civilian who was with him in the Saidiya area of Baghdad - Al Rashid.	1
02/02/2023	Al Kadhmiyah	Qaryat Abu Munaysir	Al Sumaria TV	On 2 February 2023, unknown tribal militant shot and killed a civilian during a tribally motivated attack in the Qaryat Abu Munaysir area of Baghdad.	1
04/02/2023	Al Adhamiya	Al Husseiniya	National Iraqi News Agency	Around 4 February 2023 (as reported), unknown gunmen shot and killed a civilian in Al Husseiniya area in Baghdad. 1 fatality.	1
06/02/2023	Al Karkh	Baghdad - Al Rashid	National Iraqi News Agency	Around 6 February 2023 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian female in the Amil neighborhood of Baghdad - Al Rashid. The body was discovered in an abandoned yard. 1 fatality.	1
08/02/2023	Al Thawra	Baghdad - Sadr City	National Iraqi News Agency	Around 8 February 2023 (as reported), unknown gunmen shot and killed a civilian in the Istikshafat area of Baghdad - Sadr City. The body was discovered in an abandoned yard. 1 Fatality.	1
08/02/2023	Al Thawra	Baghdad - Rusafa	National Iraqi News Agency	On 8 February 2023, unknown militants on a motorcycle shot and killed a civilian in the Bab Al Moatham area of Baghdad - Rusafa. The attackers fled. 1 fatality.	1
13/02/2023	Al Karkh	Baghdad - Al Rashid	National Iraqi News Agency	On 13 February 2023, unknown gunmen shot and killed a civilian and injured another in the Hur Rajab area of Dora in Baghdad - Al Rashid.	1

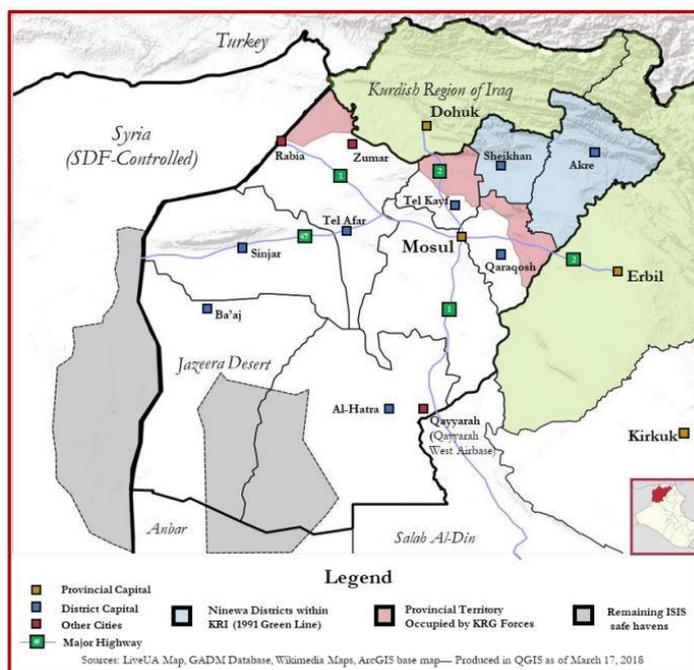
13/02/2023	Al Madain	Nahrawan	Shafaq News	Around 13 February 2023 (as reported), unknown gunmen shot and killed a civilian (old man) in the Al Hussein area of Nahrawan district, Baghdad. The body was discovered in an abandoned yard.	1
28/02/2023	Al Karkh	Baghdad - Al Rashid	National Iraqi News Agency	Around 28 February 2023 (as reported), unknown gunmen shot and killed a civilian in the Radwaniya area of Baghdad - Al Rashid. The body was discovered in an abandoned yard. 1 fatality.	1
28/02/2023	Al Adhamiya	Al Husseiniya	National Iraqi News Agency	On 28 February 2023, unknown gunmen shot and killed a civilian in the Al Husseiniya area in Baghdad. 1 fatality.	1

6.3. Ninewa

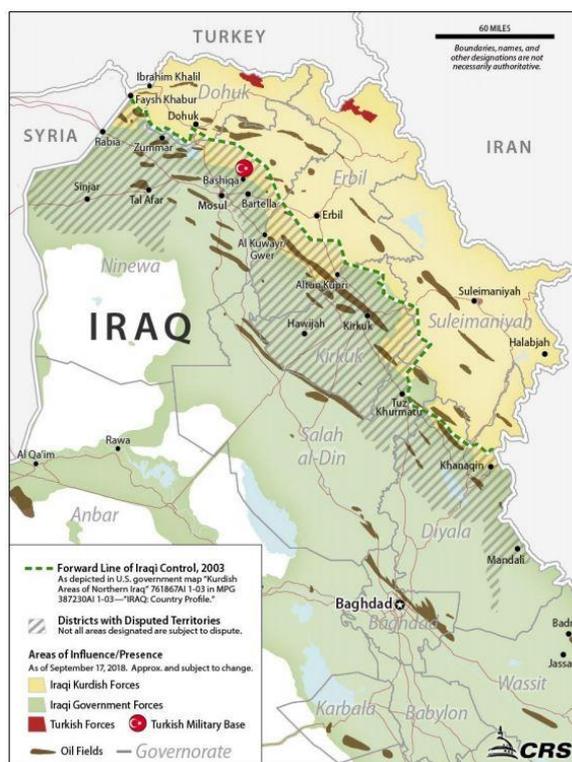
6.3.1. Territoriale controle

De controle over het grondgebied van de provincie Ninewa komt niet overeen met de officiële grenzen ervan. De districten Akre en Sheikhhan maken dan wel officieel deel uit van de provincie maar staan al onafgebroken onder controle van de KAR vanaf de invoering van de de Green Line, die sinds de door de VS in 1991 afgedwongen wapenstilstand de grens tussen de door het regime van Saddam Hoessein en door de Koerden gecontroleerde zones afbakent. De controle over het gebied grenzend aan de KAR blijft omstreden. De Iraakse Grondwet van 2005 duidt grote delen van de provincie formeel als *disputed territory* aan.¹⁹⁹ Enkele van deze gebieden staan feitelijk onder Koerdische controle. Het gaat om delen van de districten Tal Afar, Tel Kayf en Hamdaniya (zie kaarten infra). De grenzen van deze Koerdische invloedssfeer zijn niet duidelijk afgebakend. Kaarten van het gebied opgesteld door uiteenlopende bronnen tonen kleine verschillen:

¹⁹⁹ Harvard Kennedy School (Ahn J. et al.), 07/05/2018, p. 6, [url](#)

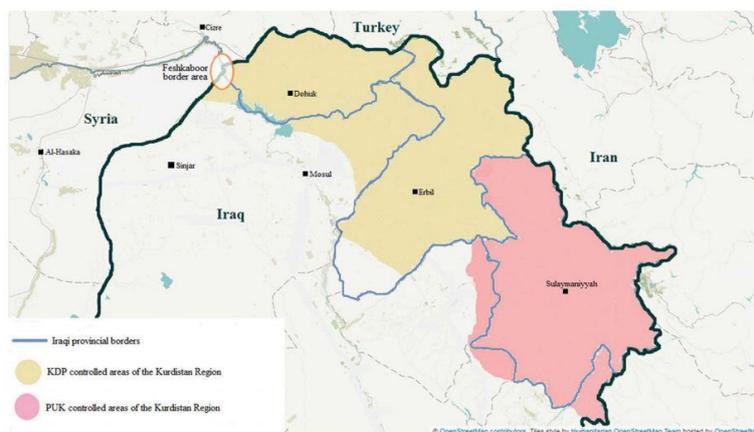
Ninewa, Areas of Control ²⁰⁰

Disputed Territories in Iraq ²⁰¹

²⁰⁰ Harvard Kennedy School (Ahn J. et al.), 07/05/2018, p. 6, [url](#)

²⁰¹ CRS (Blanchard C.M.), 04/10/2018, p. 12, [url](#)

Lines of territorial and administrative control in Iraqi Kurdistan in early 2018²⁰²

Deze verschillen zijn onder andere te wijten aan de onduidelijkheid over de activiteiten van nationale of lokale veiligheidsactoren in de genoemde regio's. De situatie zoals beschreven in het EASO-rapport over de veiligheidssituatie van oktober 2020 is nog steeds actueel. Tientallen gewapende groepen, al dan niet onder de officiële paraplu van de PMF of onder het gezag van de KAR, controleren vaak slechts kleinere delen van een gebied. De versplintering van de veiligheidsactoren bemoeilijkt ook de toegang van waarnemers en hulpverleners.²⁰³ Volgens een VN-rapport van november 2019 is de toegang voor humanitaire hulp beperkt in 93 % van de districten van de centrale en noordelijke provincies. Dit geldt in de eerste plaats voor Ninewa. Dit is vooral te wijten aan de fragmentatie van de veiligheidsactoren en het gebrek aan onderlinge coördinatie, maar ook aan de talrijke voortdurend veranderende administratieve vereisten om toestemming te krijgen tot een bepaald gebied.²⁰⁴ De weigering van humanitaire toegang voor internationale hulporganisaties gebeurt nog steeds, maar in mindere mate. Het laatste rapport van de secretaris-generaal van de VN over de situatie in Irak tussen oktober en november 2022 meldt een afname van 38 % van het aantal gerapporteerde toegangsbeperkingen in vergelijking met de vorige rapporteringsperiode, en een afname van 80 % in vergelijking met dezelfde periode in 2021. Deze cijfers gelden voor heel Irak.²⁰⁵ OCHA registreerde in de tweede helft van 2022 geen toegangsbeperkingen voor humanitaire organisaties in Ninewa.²⁰⁶ Van april tot juni 2022 meldde OCHA vier dergelijke incidenten in Ninewa. De VN-organisatie waarschuwt echter dat de gunstige cijfers ook op onderrapportering door de humanitaire organisaties of op een verminderde activiteit in deze gebieden kan wijzen.²⁰⁷

6.3.2. Algemene situatie

De heropbouw van de vernietigde woningen en infrastructuur in Ninewa verloopt traag, vooral door het gebrek aan de nodige fondsen. Dit is voor een deel te wijten aan de zware corruptie die na protesten van de bevolking tot het ontslag van de provinciegouverneur en diens arrestatie hebben geleid.²⁰⁸ Volgens een rapport van de ngo REACH van maart 2023 heeft de heropbouw in Ninewa te lijden onder de beperkte en vertraagde bouwprojecten, het gebrek aan financiële middelen van de

²⁰² Clingendael Institute, 13/07/2018, p.6, [url](#); EASO, 13/03/2019, p. 6, [url](#)

²⁰³ UNSC, 22/11/2019, [url](#)

²⁰⁴ UNSC, 22/11/2019, [url](#)

²⁰⁵ UNSC, 25/01/2023, [url](#)

²⁰⁶ OCHA, 13/02/2023, [url](#)

²⁰⁷ OCHA, 08/08/2022, [url](#)

²⁰⁸ The Guardian, 05/12/2019, [url](#)

huishoudens, de hoge graad van verwoesting en de veronachtzaming door de overheid. Ook de compensaties voor geleden schade verlopen problematisch: de procedures zijn traag, ingewikkeld en duur, er is geen rechtshulp, de burgers weten niet dat ze er recht op hebben en de toegekende middelen volstaan niet of worden niet uitbetaald. Deze problemen leiden tot uitgestelde terugkeer, de betaling van steekpenningen, het delen van een gebouw door meerdere huishoudens of de illegale bezetting van een huis.²⁰⁹

De uitblijvende overheidssteun voor de heropbouw is het meest zichtbaar in het zwaar vernielde West-Mosul.²¹⁰ Ook andere plaatsen hebben te kampen met oorlogsschade die maar moeilijk hersteld raakt. Het rapport van de VN-secretaris-generaal van augustus 2019 geeft aan dat het district Sinjar niet alleen worstelt met diverse en niet op elkaar afgestelde veiligheidsactoren die de toegang tot de regio belemmeren, maar ook met de afwezigheid van een stabiele overheid.²¹¹

In oktober 2020 sloten Bagdad en Erbil een overeenkomst over het gemeenschappelijk bestuur van het district Sinjar om het vacuüm op vlak van veiligheid en administratie, ontstaan in de nasleep van de heerschappij van ISIS, terug op te vullen. Tot op heden werd dit Sinjar Agreement slechts ten dele geïmplementeerd door de verdragspartners. Volgens ICG werden de groepen die het gebied in feite controleren, met name de YBS en verschillende lokale PMF, niet bij de totstandkoming van het verdrag betrokken. De YBS wijst het akkoord af en de hoewel de PMF formeel erbij betrokken werd, zijn de lokale PMF-groepen niet te spreken over het feit dat ze bevoegdheden moeten afstaan aan de reguliere strijdkrachten van Defensie en Binnenlandse Zaken.²¹²

Al in de loop van 2021 blijkt het Sinjar Agreement onvoldoende rekening te houden met de werkelijke machtsverhoudingen op het terrein. Zo belemmert het onvermogen van de federale overheid om de PMF haar wil op te leggen de uitvoering van het akkoord. Sommige geledingen van de PMF verzetten zich tegen de implementatie omdat ze, net als de YBS, aannemen dat het akkoord hun machtspositie in de regio tracht te ondermijnen.²¹³ YBS-commandant Dalil Shangali laat uitdrukkelijk weten dat zijn militie zich niet terugtrekt uit Sinjar.²¹⁴ De plaatselijke jezidi's en de Arabische bevolking voelen zich onvoldoende betrokken bij de totstandkoming van het akkoord.²¹⁵ Hoewel de KDP verschillende kandidaten voorstelt, lukt het niet om een nieuwe burgemeester aan te stellen.²¹⁶

Volgens het Carnegie Middle East Center lijkt de YBS opgedeeld in twee afdelingen. De ene tak maakt deel uit van de PMF, meer bepaald van de Al-Nasr al-Mubeen Brigade geleid door Said Hassan Said. Begin 2021 telt deze tak 900 à 1.000 leden. Ze delen hun overheidslonen met de YBS-strijders die niet tot de PMF behoren.²¹⁷ De andere tak leunt dichterbij de PKK. De Yazid Freedom Party geldt als de politieke vleugel van YBS/PKK in het district Sinjar.²¹⁸

Volgens ICG blijft de situatie in het district Sinjar anno 2022 gespannen. Het lokale bestuur ontbeert legitimiteit, de kwaliteit van de openbare dienstverlening blijft onder de verwachtingen en de reconstructie van de regio loopt vertraging op. Een waaier van rivaliserende gewapende groeperingen ondermijnt de veiligheidssituatie, waardoor 70 % van de oorspronkelijke bevolking ontheemd blijft.²¹⁹ Aangezien het Sinjar Agreement de lokale machtspositie van de PMF en de YBS niet erkent, blijft de volledige implementatie van het akkoord uit. Dit verklaart het blijvende bestuurlijke en

²⁰⁹ REACH, 22/03/2023, [url](#)

²¹⁰ EASO, 13/03/2019, [url](#)

²¹¹ UNSC, 05/08/2019, p. 12, [url](#)

²¹² ICG, 31/05/2022, [url](#)

²¹³ ICG, 31/05/2022, pp. 14-15, [url](#)

²¹⁴ Carnegie Middle East Center (Hasan H., Khaddour K.), 03/2021, p. 23, [url](#)

²¹⁵ ICG, 31/05/2022, pp. 14-15, [url](#)

²¹⁶ ICG, 31/05/2022, pp. 15-16, [url](#)

²¹⁷ Carnegie Middle East Center (Hasan H., Khaddour K.), 03/2021, p. 21, [url](#)

²¹⁸ Carnegie Middle East Center (Hasan H., Khaddour K.), 03/2021, p. 22, [url](#)

²¹⁹ ICG, 31/05/2022, p. i, [url](#)

veiligheidsvacuüm in de regio, temeer omdat het Turkse leger, tot ongenoegen van de door Iran gesteunde PMF, sinds 2017 de luchtaanvallen op PKK/YBS doelwitten in Sinjar opvoert.²²⁰ Ondanks het Sinjar Agreement blijft het merendeel van het district onder de feitelijke controle van de PMF. Zo ontwikkelen deze sjjiitische milities zich tot een politiek en economisch machtsblok. Niet alleen ondersteunen de PMF in de regio kandidaten voor de parlementaire verkiezingen. Door hun betrokkenheid bij smokkelpraktijken en het opeisen van beschermingsgeld bij handelaars versterken ze ook hun greep op de lokale economie.²²¹ Met de YBS zetten de PMF in Sinjar een strategisch en wederzijds lonend partnerschap op. Een aantal van de strijders van de YBS wordt opgenomen in het 80ste bataljon van de PMF, waardoor ze een overheidsloon verwerven. In september 2021 verklaart YBS over 5.000 strijders te beschikken, waarvan er 250 tot de PMF behoren.²²²

Anno 2022 beschikken de Iraakse inlichtingendiensten over een kantoor in de stad Sinjar. De politietaken op het platteland van Sinjar werden door de centrale regering aan de 20ste divisie van het Iraakse leger overgedragen. De grenspolitie bewaakt de Syrische grens. In het voorjaar van 2022 richt het leger een grensmuur op die infiltratie van ISIS-strijders moet vermijden maar die tegelijk de YBS afsnijdt van hun medestanders bij de YPG en de PKK aan de overkant van de grens. Tegelijk behoudt de YBS haar hoofdkwartier in Khanasoor.²²³

In januari 2022 verhinderen de Iraakse veiligheidsdiensten dat leden van YBS in Khanasoor een standbeeld voor een gesneuvelde partijgenoot oprichten. YBS slaat terug met aanvallen op een controlepost en op het bureau van de nationale veiligheidsdienst in de stad Sinjar. Tijdens de hierop volgende maanden vinden, hoofdzakelijk rondom de stad Sinjar en in het sub-district Sinuni, herhaaldelijk schermutselingen plaats tussen de veiligheidsdiensten en YBS, onder meer omdat het leger leden en aanhangers van YBS geen doorgang verleent aan controleposten.²²⁴ Op 18 januari 2022 arresteert het leger in Sinuni een aanzienlijk aantal strijders van YBS.²²⁵

Volgens een rapport van IOM over de gevolgen van het conflict met ISIS op de economie in landelijke gemeenschappen in Sinjar en de Ninewa Plains stelden de terugkerende bewoners van deze gebieden de vernieling of diefstal van een groot deel van hun bezittingen en de verdwijning van hun veestapel vast. De landbouwers in deze regio's hebben het moeilijk om hun bedrijven terug op het vooroorlogse peil te brengen. In Sinjar zijn 85 % van de nederzettingen afhankelijk van de landbouw.²²⁶ De werkloosheid is hoog, zowel op het land als in de steden. Veel gevluchte bewoners zijn nog niet teruggekeerd. Volgens het IOM-rapport maken veel nederzettingen een verlaten indruk. In het noorden van het district zou de situatie beter zijn maar de stad Sinjar en de naburige dorpen zijn spooksteden.²²⁷ Van alle door IOM onderzochte gebieden in Ninewa heeft Sinjar ook te kampen met de hoogste voedselonzekeerheid.²²⁸

Eind december 2022 gaf de Iraakse regering via een decreet de eigendomsrechten van gronden en huizen terug aan de jezidi's die ze hadden verloren door een collectivisering in 1975. Dit decreet is van toepassing op de bewoners van elf collectieve nederzettingen: Khanasoor (Al-Tamim), Dogri (Hattin), Burek (Yarmouk), Kohbel (Andalus) in het onderdistrict Shamal (district Sinjar), Tal-Qasab (Al-Baath) in het onderdistrict Qairouan (Sinjar), Tal-Uzair (Al-Qahtaniya), Siba Sheikheder (Al-Jazeera complex) en Karzarak (Al-Adnaniya) in het onderdistrict Al-Qahtaniya (Al-Baaj), Al-Orouba

²²⁰ ICG, 31/05/2022, p. ii, [url](#)

²²¹ ICG, 31/05/2022, p. 6, [url](#)

²²² ICG, 31/05/2022, p. 8, [url](#)

²²³ ICG, 31/05/2022, p. 17, [url](#)

²²⁴ ICG, 31/05/2022, pp. 17-18, [url](#)

²²⁵ EPIC, 20/01/2022, [url](#)

²²⁶ IOM Iraq, 28/11/2019, p. 23, [url](#)

²²⁷ IOM Iraq, 28/11/2019, p. 20, [url](#)

²²⁸ IOM Iraq, 28/11/2019, p. 24, [url](#)

(Zorava) en Dohola (Al-Qadisiya) in het onderdistrict Shamal (Sinjar), en tenslotte Tal-Banat (Al-Walid) in het onderdistrict Qairouan (Sinjar).²²⁹

IOM geeft aan dat de vrees voor etnische en religieuze spanningen sterker is in stedelijke gebieden. Dit is volgens de onderzoekers te wijten aan het feit dat rurale nederzettingen een homogene bevolkingssamenstelling kennen. De spanningen treden daar eerder op tussen dorpen of onderdistricten.²³⁰ Incidenten zoals wraakacties en etnisch-religieuze of tribale spanningen, en het gebrek aan verzoeningsinitiatieven komen vooral in Sinjar veel voor. Vier van de vijf nederzettingen uitten de nood aan verzoening tussen de gemeenschappen maar slechts één op de tien gaf aan dat dergelijke initiatieven plaatsvinden.²³¹

Een bijkomende factor voor spanningen tussen en binnen de gemeenschappen is de versnelde sluiting van kampen van ontheemden in Ninewa, soms zonder voorafgaande afspraken met internationale humanitaire partners. Dit leidde volgens het rapport van de VN-secretaris-generaal van november 2019 tot humanitaire tekorten. De gemeenschappen waarnaar terugkeer plaatsvond, werden niet op voorhand op de hoogte gebracht, waardoor de lokale gemeenschappen geen voorbereidingen konden treffen om de spanningen tussen de groepen te verminderen.²³² Eind 2020 en begin 2021 zijn drie vluchtelingenkampen in Ninewa gesloten, één in Hammam al-Alil en twee in Qayarah-Jad'ah.²³³ Het enige overgebleven kamp in 2023 is Qayarah-Jad'ah 5, waar in juni/juli 2022 4.850 personen verbleven. De andere kampen die op het gebied van Ninewa liggen, vallen onder de controle van de KAR.²³⁴

6.3.3. Veiligheidsincidenten

In de hele provincie Ninewa vonden tijdens de onderzoeksperiode veiligheidsincidenten plaats. Naast luchtaanvallen door de Iraakse luchtmacht en de internationale coalitie tegen mogelijke schuilplaatsen van ISIS waren er militaire grondoperaties door de ISF en PMF tegen ISIS, maar ook aanvallen van deze terroristische organisatie tegen de ISF, en ook op burgers. De Turkse luchtmacht voerde aanvallen uit tegen stellingen van de Koerdisch/jezidische-YBS in Sinjar.²³⁵

Een kaart van Ninewa met de door ACLED opgetekende geweldincidenten van 1 januari 2022 tot 28 februari 2023 toont het volgende beeld:

²²⁹ Government of Iraq, UN Habitat, 04/01/2023, [url](#)

²³⁰ IOM Iraq, 28/11/2019, p. 25, [url](#)

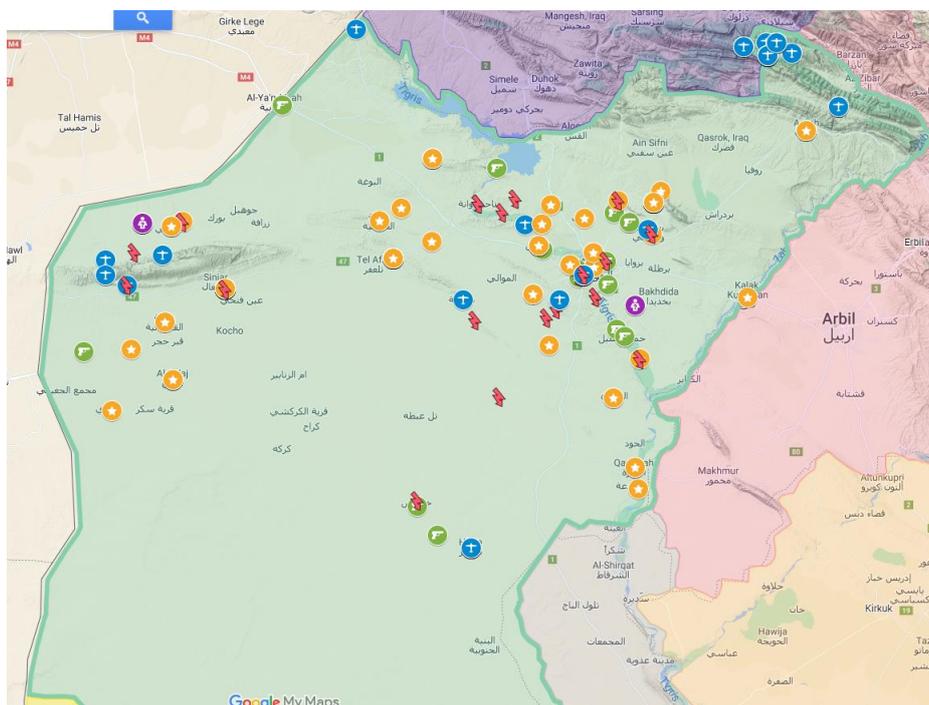
²³¹ IOM Iraq, 28/11/2019, p. 25, [url](#); IOM Iraq, 18/04/2019, p. 11, 45, [url](#)

²³² UNSC, 22/11/2019, [url](#)

²³³ OCHA, 17/01/2021, [url](#)

²³⁴ REACH, 01/02/2023, p.88, p.4, [url](#)

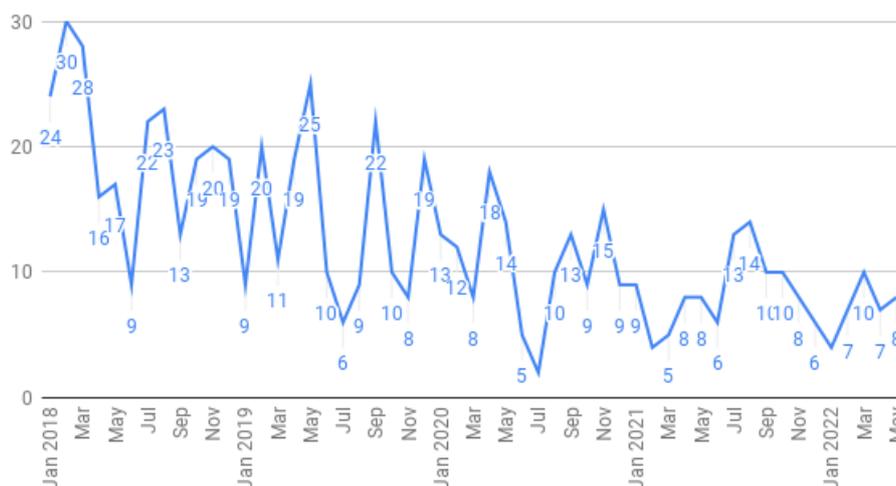
²³⁵ Zie lijst van incidenten van dit hoofdstuk

Iraq Ninewa Incidents, 01/01/2022-28/02/2023²³⁶

Battle
 Air/Drone Strike
 Abduction/Disappearance
 Explosion/Remote Violence (zonder Air/Drone Strike)
 Attack on Civilians

Het aantal incidenten per maand opgetekend door Musings on Iraq kende een licht dalende tendens in 2021 en 2022, met een licht dalende tendens. Deze blog publiceerde na juni 2022 geen grafieken meer voor de individuele provincies:

²³⁶ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, kaart door Cedoca [url](#)

Ninewa Attacks 2018-22²³⁷

ACLED telde tijdens de onderzoeksperiode in Ninewa 52 incidenten waarbij burgerdoden te betreuren vielen, 70 in totaal. In dezelfde periode kwamen 224 strijders om het leven. De meeste burgers kwamen om bij gerichte moorden en bij ontploffingen van oude munitie of IED's. In Al-Baaj vielen 4 burgerdoden, 5 in Al-Hamdaniya, 7 in Al-Hatra, 20 in Mosul, 19 in Sinjar, 11 in Telafar en 4 in Tilkaef.²³⁸

Overzicht van veiligheidsincidenten met dodelijke burgerslachtoffers in Ninewa van januari 2022 tot en met februari 2023 (ACLED)²³⁹

Date	District	Location	Source	Notes	Fat.
06/01/2022	Sinjar	Sinjar	Shafaaq News	Around 6 January 2022 (as reported), unknown militants abducted and executed a member of the Kurdistan Democratic Party on the main road in Sinjar district, Ninewa. The body was found on 7 January.	1
01/02/2022	Sinjar	Sinjar	Kurdistan24; ANF News; Mezopotamya Agency; Rudaw	On 1 February 2022, Turkish army warplanes carried out airstrikes against PKK targets in Cilmira/Cil Maran area (Kurdish name) in Shengal (Sinjar) Mountain region in Ninewa province, Iraq. 3 civilians were killed in the attacks.	3
03/02/2022	Al Mosul	Mosul - Al-Jadeda	National Iraqi News Agency	On 3 February 2022, two unknown tribal militants killed a civilian in the Nablus area of Mosul - Al-Jadeda. The attack was motivated by a tribal dispute. Ninewa police arrested the two attackers the following day in Sadd Mosul.	1
04/02/2022	Al Hatra	Dabshiya	National Iraqi News Agency	On 4 February 2022, unknown militants shot and killed a civilian on the interception near Dabshiya village on the Rabia - Mosul road in Ninewa.	1
09/02/2022	Sinjar	Sinjar	National Iraqi News Agency	Around 9 February 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a Yazidi civilian in the Khansur complex of Sinjar district, Ninewa.	1
13/02/2022	Telafar	Rabia	National Iraqi News Agency	On 13 February 2022, unknown gunmen shot and killed a shepherd in the Rabia district of Ninewa province.	1
08/03/2022	Al Hamdaniya	Qarah Tapah	Al Maloomah	On 8 March 2022, IS militant shots and killed 2 civilians in the Uj Tepe village east Qarah Tapah district in Diyala province.	2
08/03/2022	Tilkaef	Wanah	National Iraqi News Agency	On 8 March 2022, two unidentified tribal militias clashed in the Wanah district, Ninewa. The clash resulted in 2 civilian fatalities, 1 injured, and the burning of a house.	2
15/03/2022	Telafar	Telafar	National Iraqi News Agency	On 15 March 2022, unknown gunmen shot and killed a civilian in Oyounat village, Telafar district, Ninewa.	1

²³⁷ Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 06/06/2022, [url](#)

²³⁸ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

²³⁹ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2020-30/09/2021, [url](#)

23/03/2022	Telafar	Abu Maria	National Iraqi News Agency	On 23 March 2022, an explosive remnant of war detonated killing a shepherd near Abu Maria village in Ninewa province.	1
24/03/2022	Al Hatra	Hatra	Shafaaq News	On 24 March 2022, IS militants beheaded 4 shepherds from the Al Shammar tribe on Hatra Island, Ninewa. The shepherds had been abducted a long, but unspecified, time ago.	4
12/04/2022	Telafar	Zammar	National Iraqi News Agency	On 12 April 2022, unknown militants shot and killed a shepherd in the Zammar district of Ninewa.	1
24/04/2022	Al Hatra	Hatra	Al Sumaria TV	On 24 April 2022, IS militants executed a civilian in the Jazeerat Hatra area of Ninewa. Coded as Hatra district, Ninewa.	1
08/05/2022	Al Mosul	Mosul	Al Maloomah; ROJ News; National Iraqi News Agency	Around 8 May 2022 (as reported), security forces found a dead body of a women shot in the head by an unidentified armed group in Hawi Al-Kanisa area in south of Mosul (Ninewa). 1 fatality.	1
11/05/2022	Al Mosul	Omar Qabchi	National Iraqi News Agency	Around 11 May 2022 (as reported), Iraqi police discovered a beheaded corpse in the Omar Qabchi village of Ninewa. The victim was born in 2005. Police forces arrested the attacker on 27 June 2022. 1 fatality.	1
13/05/2022	Sinjar	Sinjar	National Iraqi News Agency	Around 13 May 2022 (as reported), Iraqi security forces discovered a corpse of a 20 year-old man with torture signs on the body in Baaj district, Ninewa.	1
21/05/2022	Al Mosul	Kudud	ANF News; Kurdistan24	On 21 May 2022, Ahrar Sinjar militants carried out a drone attack targeting Zaylkan base of the Turkish army in Kudud village in the Al Mosul district, Ninewa. One Iraqi civilian worker of the base was killed and a number of soldiers were injured in the attack.	1
04/06/2022	Telafar	Telafar	National Iraqi News Agency	On 4 June 2022, unknown militants riding a car opened fire and killed a civilian in Telafar district (Ninewa). 1 fatality.	1
09/06/2022	Al Mosul	Mosul - Al-Rabee	National Iraqi News Agency	Around 9 June 2022, unknown militants tortured and killed a civilian in the Al Hawi area of Mosul - Al-Rabee.	1
15/06/2022	Sinjar	Sinuni	ANF News; Takvim; Kurdistan24; Rudaw	On 15 June 2022, Turkish army drones conducted airstrikes targeting a YBS base in Sinuni town in Sinjar district, Ninewa. 6 YBS militants and one civilian in the vicinity of the base were killed in the attack, and a number of civilians were also injured. One of the injured civilians also died on 23 June, succumbing to his wounds. National Intelligence Organization of Turkey supported the operation. Total 8 fatalities coded.	2
15/06/2022	Sinjar	Sinjar	UNICEF; Al Mirbad	Around 15 June 2022 (as reported), unknown militants killed a child by unspecified means in Sinjar district, Ninewa.	1
26/06/2022	Al Baaj	Al Qahtanya	National Iraqi News Agency	On 26 June 2022, unidentified gunmen shot and killed a Yazidi young man on his way back to his home in Al Qahtanya village in Ninewa province. 1 fatality.	1

30/06/2022	Sinjar	Sinjar	NRT News; National Iraqi News Agency	On 30 June 2022, unknown militias killed a Yazidi civilian in Qadisiyah complex in the north of Sinjar district (Ninewa). 1 fatality.	1
01/07/2022	Al Hatra	Tal Abta	Shafaq News; ROJ News; Al Maloomah	On 1 July 2022, IS militants executed a farmer in Tal Abta in Ninewa province. 1 fatality.	1
02/07/2022	Al Mosul	Mosul	National Iraqi News Agency	On 2 July 2022, unidentified gunmen opened fire on a civilian killing him in Al-Kasak Junction northwest of Mosul (Ninewa). 1 fatality.	1
25/07/2022	Telafar	Mosul Dam	National Iraqi News Agency	Around 25 July 2022, unknown militants killed 2 civilians and burned their bodies near the Mosul Dam, Ninewa. The bodies were discovered near the dam on 25 July.	2
30/07/2022	Tilkaef	Humaydat	Basnews	Around 30 July 2022 (as reported), police forces found the body of a young woman shot dead by an unidentified armed group in Humaydat sub-district (Ninewa). 1 fatality.	1
11/08/2022	Al Mosul	Khorsabad	National Iraqi News Agency	Around 11 August 2022, unknown militants tortured and executed a civilian in Khorsabad village, Ninewa. The body was discovered on 11 August in the village.	1
22/08/2022	Telafar	Telafar	National Iraqi News Agency	On 22 August 2022, an IS UXO detonated killing 2 minors in the Kifah neighborhood of Telafar city, Ninewa.	2
12/09/2022	Telafar	Telafar	National Iraqi News Agency	Around 12 September 2022, unknown militants shot and killed a civilian in the Hasan Koya area of Telafar district Ninewa.	1
19/09/2022	Al Baaj	Al Baaj	National Iraqi News Agency	On 19 September 2022, unknown militant shot and killed a civilian after he arrived in his place of work in Al Baaj district, Ninewa.	1
27/09/2022	Al Mosul	Qaryat Qabr al Abd	National Iraqi News Agency	Around 27 September 2022 (as reported), unknown militant shot and killed a civilian in Qaryat Qabr al Abd village, Ninewa.	1
10/10/2022	Al Mosul	Mosul - Al- Zuhur	National Iraqi News Agency	On 10 October 2022, unknown militants shot and killed a civilian in the Zahra area of Mosul - Al-Zuhur.	1
15/10/2022	Al Mosul	Mosul - Al- Rabee	National Iraqi News Agency	Around 15 October 2022 (as reported), the body of a civilian was found in Hawi Al-Kanisa area of Mosul - Al-Rabee, killed by unknown gunmen. 1 fatality.	1
18/10/2022	Sinjar	Sinjar	ROJ News	On 18 October 2022, unknown militants detonated a car bomb, killing 3 members of Ezidxane Asayish and injuring 2 in addition to 2 civilians in the Shuhada neighborhood of Sinjar city, Ninewa. 3 fatalities and 4 injured.	3
21/10/2022	Al Baaj	Al Baaj	National Iraqi News Agency	On 21 October 2022, unknown militants shot and killed a civilian who operates a private generator in Al Baaj district, Ninewa.	1
24/10/2022	Telafar	Al Ayadhiyah	National Iraqi News Agency	Around 24 October 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian in the Al Ayadhiyah area, Ninewa.	1

03/11/2022	Sinjar	Sinjar	National Iraqi News Agency; Al Ahad TV; ROJ News; Shafaaq News	On 3 November 2022, a Turkish drone strike targeted a vehicle killing at least 3 PKK members in the Nasr neighborhood of Sinjar city of Ninewa. The strike also killed 1 yazidi civilian and injured 2 yazidi civilians. At least 4 fatalities and 2 injured.	1
14/11/2022	Sinjar	Sinjar	National Iraqi News Agency	On 14 November 2022, unknown militants shot and killed a civilian in Sinjar district (Ninewa). 1 fatality.	1
19/11/2022	Al Mosul	Al Qayyarah	National Iraqi News Agency	Around 19 November 2022 (as reported), the body of civilian, shot dead by unknown militants, was found in Al Qayyarah sub-district (Ninewa). 1 fatality.	1
30/11/2022	Al Mosul	Mosul - Al-Salam	National Iraqi News Agency	On 30 November 2022, unknown militants shot and killed a civilian near the Sabawi shops in the Wahda area of Mosul - Al-Salam.	1
14/12/2022	Al Hamdaniya	Qaryat Nimrud	Al Maloomah; National Iraqi News Agency	On 14 December 2022, IS militants detonated an IED near the home of a Mukhtar in Qaryat Nimrud district, Ninewa. The blast killed his son and injured 2 family members.	1
16/12/2022	Al Mosul	Omar Qabchi	Al Maloomah	On 16 December 2022, an IS ERW detonated killing 2 minors and injured 3 in the cemetery of Omar Qabchi village, Ninewa.	2
17/12/2022	Al Mosul	Bashiqah	Rudaw	On 17 December 2022, 3 children were killed in an explosion of a mortar suspected to be planted by IS militants in an unspecified village in Bashiqah district (Ninewa). 3 fatalities.	3
17/12/2022	Al Hamdaniya	Qaryat Nimrud	National Iraqi News Agency	On 17 December 2022, clashes between two unidentified tribal militants resulted in the death of 2 civilians in Qaryat Nimrud (Ninewa). 2 fatalities.	2
17/12/2022	Al Mosul	Albu Sayf	National Iraqi News Agency	On 17 December 2022, clashes between two unidentified tribal militants resulted in the death of a civilian in Albu Sayf village (Ninewa). 1 fatality.	1
29/12/2022	Tilkaef	Badush	National Iraqi News Agency	On 29 December 2022, unknown militants shot and killed the local Mayor/Mukhtar in Badush town, Ninewa.	1
07/02/2023	Al Mosul	Al Qayyarah	National Iraqi News Agency	Around 7 February 2023 (as reported), unknown gunmen shot a civilian in the head killing him in the Al Qayyarah district, Ninewa. 1 fatality.	1
18/02/2023	Al Mosul	Mosul	National Iraqi News Agency	Around 18 February 2023 (as reported), a civilian's body with a gunshot wound on the head was found in western part of Mosul (Ninewa). 1 fatality.	1
26/02/2023	Sinjar	Khana Sor	Baghdad Today; National Iraqi News Agency	Around 26 February 2023 (as reported), security forces found the bodies of 3 shepherds shot dead by unknown militants near Khana Sor area in Sinjar district. 3 fatalities.	3

26/02/2023	Al Baaj	Al Baaj	Baghdad Today; National Iraqi News Agency	On 26 February 2023, unknown gunmen shot and killed a civilian as he was leaving the Al-Muttaqi Mosque in Al Baaj district, Ninewa. 1 fatality.	1
27/02/2023	Sinjar	Khana Sor	Al Maloomah; Al Sumaria TV; Baghdad Today; Basnews; Shafaaq News	On 27 February 2023, a Turkish airstrike killed a Yazidi commander in the 80th Regiment (Sinjar Resistance Units) of the Popular Mobilization Forces and 1 PKK militant and 1 other person in the Khana Sor settlement near Sinjar city, Ninewa. 3 fatalities.	1

6.4. Salah al-Din

6.4.1. Algemene situatie

De analyse van de situatie in de provincie Salah al-Din in hoofdstuk 2.7 (Salah al-Din) van het EUAA-veiligheidsrapport van januari 2022 blijft ook in 2022-2023 van kracht.²⁴⁰

ISIS is vooral actief in rurale gebieden in deze provincie, zoals het Hamringebergte. Volgens Musings on Iraq behoort de provincie tot de sleutelgebieden voor ISIS.²⁴¹ De meeste acties van de terreurgroep in de provincie zijn van beperkte schaal (zie hoofdstuk 6.4.2. Veiligheidsincidenten), maar ISIS is wel in verschillende districten aanwezig: in sterke mate in het Hamringebergte, maar ook in de vallei van de Tigris en in het Makhoulgebergte. Vanuit deze bergachtige zones slaagt ISIS erin om aanvallen uit te voeren en er zich weer terug te trekken.²⁴² De confrontaties tussen de ISF en PMF enerzijds en ISIS anderzijds bestaan uit hinderlagen van de terreurgroep tegen eenheden van het leger en van milities en uit luchtaanvallen van het leger op posities van de ISIS-strijders.²⁴³

Ook het grondgebied van Salah al-Din kent omstreden gebieden (*disputed territories*), met name het district Tuz Khurmatu.²⁴⁴ In dit district is de bevolking gemengd, met vooral Koerden en sjiitische Turkmenen die op gespannen voet met elkaar leven. In oktober 2017 braken in Tuz Khurmatu gevechten uit tussen Koerdische Peshmerga en de ISF. Het kwam ook tot plunderingen door de plaatselijke bevolking. In de nasleep van het Koerdische referendum voor onafhankelijkheid van 2017 en de verovering van Hawija op ISIS, vielen de ISF de provincie Kirkuk binnen en namen ze de controle van het omstreden district volledig over van de Peshmerga.²⁴⁵ Volgens het LSE Middle East Centre heeft Tuz Khurmatu in het verleden meer geweld gekend dan alle andere omstreden gebieden.²⁴⁶ De Turkmenen zijn verbonden aan de sjiitische PMF, wat hun positie tegenover de Koerden versterkt.²⁴⁷ Om de spanningen te doen dalen, stuurde de centrale regering al in 2017 eenheden van de Rapid Response Force (RRF) naar Tuz Khurmatu om de terugkeer van de gevluchte Koerden mogelijk te maken. De Koerden voelden zich immers bedreigd door de sjiitische PMF (vooral door de brigades van Badr en AAH). In de zomer van 2018 zag de Iraakse regering zich echter gedwongen eenheden van de RRF naar Basra te sturen om ze daar in te zetten bij betogingen. Reguliere eenheden van het

²⁴⁰ EUAA, 23/02/2022, pp. 176-196, [url](#),

²⁴¹ Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 02/12/2019, [url](#)

²⁴² Reuters, 09/07/2019, [url](#)

²⁴³ Military Times, 28/01/2020, [url](#); Xinhua, 09/09/2019, [url](#); Diyaruna, 28/03/2019, [url](#); INA, 19/12/2019, [url](#); Iran Press, 04/10/2019 [update], [url](#)

²⁴⁴ EASO, 13/03/2019, pp. 37-38, [url](#)

²⁴⁵ EASO, 13/03/2019, p. 134, [url](#)

²⁴⁶ LSE Middle East Centre (Skelton M., Zmkan A.S.), 25/02/2019, [url](#)

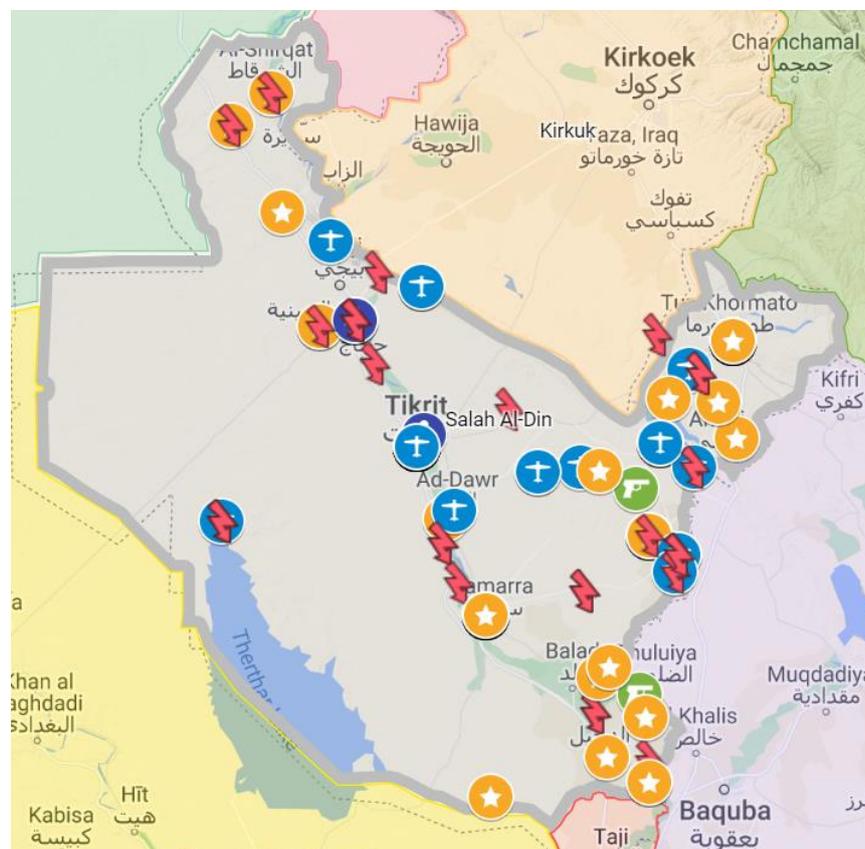
²⁴⁷ LSE Middle East Centre (Skelton M., Zmkan A.S.), 25/02/2019, [url](#)

Iraakse leger namen hun plaats in, vooral sjiitische Arabieren die meer affiniteit hebben met de sjiitische Turkmenen dan met de soennitische Koerden en Arabieren.²⁴⁸

Sinds 2019 heeft Badr de feitelijke controle over Tuz Khurmatu in handen. Ook de Koerdische bestuursleden zijn aan hen onderworpen. Volgens het LSE Middle East Centre is er een grote ontevredenheid binnen de Koerdische gemeenschap over de actuele stand van zaken en bestaat er grote bereidheid om over te gaan tot geweld zodra de gelegenheid zich voordoet.²⁴⁹ Deze spanningen vertalen zich echter niet naar een verhoogd aantal geweldincidenten in en rond Tuz Khurmatu (zie hoofdstuk 6.4.2. Veiligheidsincidenten).

6.4.2. Veiligheidsincidenten

Een kaart van Salah al-Din met de door ACLED opgetekende geweldincidenten van 1 januari 2022 tot 28 februari 2023 toont het volgende beeld:

Iraq Salah al-Din Incidents 2022- Feb 2023 ²⁵⁰

Battle
 Air/Drone Strike
 Abduction/Disappearance
 Explosion/Remote Violence (zonder Air/Drone Strike)
 Attack on Civilians

In de hele provincie Salah al-Din vonden tijdens de onderzoeksperiode veiligheidsincidenten plaats. Naast beschietingen door het Iraakse leger van mogelijke schuilplaatsen van ISIS waren er ook

²⁴⁸ LSE Middle East Centre (Skelton M., Zmkan A.S.), 25/02/2019, [url](#)

²⁴⁹ LSE Middle East Centre (Skelton M., Zmkan A.S.), 25/02/2019, [url](#)

²⁵⁰ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 13/03/2023, kaart door Cedoca 31/03/2023, [url](#)

aanvallen van de terroristische organisatie tegen de ISF en op burgers. ISIS gebruikte hierbij IED's maar ook hinderlagen tegen de ISF en de PMF en beschietingen. Salah al-Din telde relatief veel confrontaties tussen ISIS en het leger of de PMF. Er vielen daarbij slachtoffers aan beide kanten.²⁵¹ Deze aanvallen behoren volgens Musings on Iraq tot de afmattingsstrategie van ISIS in Salah al-Din.²⁵² De meeste burgerdoden vallen door gerichte aanvallen van ISIS op burgers of gezagsdragers zoals burgemeesters, politiecommissarissen of lokale *mukhtars*. Vaak komt de woning van de slachtoffers hierbij onder vuur en worden ook familieleden niet gespaard (zie Overzicht van veiligheidsincidenten met dodelijke burgerslachtoffers in Salah al-Din van januari 2022 tot februari 2023 (ACLED) infra).

Van januari 2022 tot februari 2023 telde ACLED 185 gewelddadige incidenten in Salah al-Din. Bij 89 ervan vielen dodelijke slachtoffers, 242 in totaal. Bij 17 incidenten vielen burgerdoden, 21 in totaal. Er werden ook 221 soldaten, militieleden, tribale en andere strijders en politieagenten in functie gedood in dezelfde periode.²⁵³

Overzicht van veiligheidsincidenten met dodelijke burgerslachtoffers in Salah al-Din van januari 2022 tot februari 2023 (ACLED)²⁵⁴

Date	District	Location	Source	Notes	Fat.
16/01/2022	Samarra	Samarra	National Iraqi News Agency; Al Sumaria TV	On 16 January 2022, Iraq security forces found an injured fisherman who had been kidnapped and later released by or escaped from IS militants in the Qadiriya area south of Samarra city in Salah Al Din province. The fisherman had been kidnapped along with 4 others earlier in the day IS executed the other 4 earlier in the previous week.	4
23/01/2022	Samarra	Mukeshefah	Al Mirbad	Around 23 January 2022 (as reported), an unknown militant shot and killed a female police officer the Mukeshefah area north of Samarra city, Sah Al Din. The militant was arrested on 23 January 2022.	1
15/03/2022	Al Shirqat	Shirqat	Shafaaq News	On 15 March 2022, an explosive remnant of war from an unknown conflict detonated killing two minors in Shirqat district, Sala Al Din.	2
15/04/2022	Beygee	Seneia	Shafaaq News; Al Maloomah	On 15 April 2022, unknown militants detonated an IED killing 1 shepherd and injuring another on an agricultural road in Abu Kadur village, Seneia sub-district, Baiji district, Salah al Din.	1
15/04/2022	Tikrit	Tikrit	Al Sumaria TV	On 15 April 2022, unknown militants detonated an IED killing a civilian in the desert west of Tikrit city.	1
26/04/2022	Tikrit	Tikrit	Baghdad Today	On 26 April 2022, an explosive remnant of war from an unspecified conflict detonated killing shepherd in the Aytah area of Tikrit city.	1
07/05/2022	Beygee	Makhol	Al Maloomah	On 7 May 2022, an IS explosive remnant of war (landmine) detonated killing a shepherd in the outskirts of Makhol district (Salah Al Din). 1 fatality.	1

²⁵¹ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2020-30/09/2021, [url](#)

²⁵² Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 04/02/2021, [url](#)

²⁵³ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

²⁵⁴ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

16/05/2022	Al Daur	Yankjah	Al Maloomah	On 16 May 2022, IS militants abducted and executed a shepherd on the outskirts of Yankjah district of Salah Al Din near the Kirkuk provincial border.	1
25/05/2022	Balad	Qaryat al Abayichi	Al Sumaria TV	On 25 May 2022, unknown militants abducted an employee of the Ministry of Commerce and his brother in the Qaryat al Abayichi area of Salah Al Din. The victims were on a fishing trip for holiday. One of the abductees was beheaded.	1
03/07/2022	Samarra	Samarra	Al Sumaria TV	Around 3 July 2022 (as reported), the body of a woman was found in the Tigris River in a village near Samarra district in Salah Al Din province. 1 fatality.	1
16/07/2022	Samarra	Samarra	National Iraqi News Agency; ROJ News; Patriotic Union of Kurdistan; Al Ahad TV; Shafaaq News; Al Sumaria TV; Baghdad Today	On 16 July 2022, unknown armed persons with light weapons attacked a vehicle, killing a civilian and his son on the highway bridge west of Samarra district (Salah Al Din). 2 fatalities.	2
30/07/2022	Samarra	Samarra	Al Maloomah; Shafaaq News	On 30 July 2022, unknown militants shot and killed a civilian in Somoom area on the road linking Tikrit and Mkeshifeh in Samarra district (Salah Al Din). 1 fatality.	1
02/08/2022	Tooz Khurmato	Maftul	Shafaaq News; Al Mirbad	On 2 August 2022, an IED injured 3 civilians including a fisherman on an agricultural road near Maftul village, Salah al Din. One of the victims died of injuries sustained on 4 August at the hospital.	1
04/12/2022	Samarra	Zallaya	National Iraqi News Agency	On 4 December 2022, a child died in an explosion of an IED planted by IS militants in Zallaya village in Samarra district (Salah Al Din). 1 fatality.	1
08/12/2022	Al Shirqat	Qaryat Tulul al Baj	Baghdad Today	On 8 December 2022, an explosive device killed a farmer and injured another on Jazeerat Tulul al Baj (Qaryat Tulul al Baj), Ninewa.	1
17/12/2022	Tooz Khurmato	Tuz Khurma	Basnews	On 17 December 2022, unknown militants opened fire and killed a civilian in Tuz Khurma district in Salah Al Din province. 1 fatality.	1
19/02/2023	Samarra	Samarra	Baghdad Today	On 19 February 2023, an IED, planted by an unidentified armed group, exploded killing a female shepherd and injuring several other female shepherds in Samarra district (Salah Al Din). 1 fatality.	1

6.5. Koerdische Autonome Regio (KAR)

6.5.1. Algemene situatie

De Iraakse Grondwet van 2005 erkent de Kurdish Regional Government (KRG) als de officiële regering van het gebied dat voor de Amerikaanse militaire interventie van 2003 reeds onder het feitelijk bestuur van de KRG valt. Het gaat om de noordelijke provincies Dohuk, Erbil (Koerdisch: Hawlir) en Suleimaniya.²⁵⁵ Na het einde van de Tweede Golfoorlog (1991) en de Koerdische opstand stellen de VS een *no-fly zone* in, en een de facto militaire demarcatielijn tussen Koerdische en Iraakse posities die bekend staat als de Green Line. De Grondwet beschouwt deze als de officiële grens van de KAR.²⁵⁶ Ter herdenking van de chemische aanval door het Baath-regime in 1988 roept de KRG Halabja in 2014 tot vierde provincie uit.²⁵⁷ Administratief maakt Halabja nog deel uit van de provincie Suleimaniya.²⁵⁸ Artikel 140 van de Grondwet bepaalt een definitieve regeling voor de status van de zogeheten betwiste gebieden (waaronder Kirkuk) die zowel door de KRG als door de federale regering in Bagdad geclaimd worden.²⁵⁹

De twee grootste Koerdische politieke fracties, de Democratische Partij van Koerdistan (KDP) en de Patriottische Unie van Koerdistan (PUK), hebben sinds 1991 elk hun eigen lokale overheden, politie, leger (Peshmerga), veiligheidsdiensten (Asayish) en inlichtingendiensten (Parastîn (KDP) en Zaniary (PUK)) uitgebouwd. Iraakse federale troepen noch sjiitische milities (PMF) zijn actief in de KAR.²⁶⁰ De KDP voert de politieke en militaire controle over de provincies Erbil en Dohuk, de PUK over Suleimaniya en Halabja.²⁶¹ Ondanks de onopgeloste rivaliteit tussen de KDP en de PUK, die in de periode 1994-1998 een burgeroorlog uitvochten, werken beide partijen op politiek en bestuurlijk vlak samen. Tegelijk blijven bepaalde overheidsinstellingen, zoals het ministerie van Defensie en de veiligheidsdienst Asayish, sterk partijgebonden.²⁶² Sinds de parlementsverkiezingen van 2013 werpt de partij Gorran (Verandering), een afsplitsing van de PUK, zich op als een politieke opponent van de machtspartijen KDP en PUK.²⁶³ De dood van de charismatische leider Nawsherwan Mustaf in 2017 luidt de achteruitgang van Gorran in. Bij de verkiezingen van oktober 2021 verliest de beweging al zijn parlementszetels. Dr. Sardar Husin Aziz stelt in juni 2022 dat er weinig hoop is op een wederopstanding van Gorran.²⁶⁴

In augustus 2014 lanceert ISIS een offensief in veertien districten gelegen in het grensgebied van de provincies Ninewa, Kirkuk, Salah al-Din en Diyala met de KAR. Hoewel deze gebieden onder de militaire controle van de Peshmerga stonden, behoren ze niet tot de KAR maar tot de betwiste gebieden.²⁶⁵ ISIS dringt door tot Gwer (subdistrict van het district Makhmur), ruwweg 50 km ten zuidwesten van de stad Erbil en slechts een paar kilometer van de grens met de KAR.²⁶⁶ Amerikaans militair ingrijpen voorkomt dat de strijdmachten van ISIS de Green Line overschrijden.²⁶⁷ Met de militaire steun van guerrillastrijders van de PKK en haar Syrische tak, de Democratic Union Party

²⁵⁵ Art. 120, lid 5 van de Grondwet. Art. 117 kent de handhaving van de veiligheid toe aan de KRG.

Ministry of Interior - General Directorate for Nationality (Iraq), 2005, [url](#)

²⁵⁶ Anderson L., s.d, [url](#); AI, 20/01/2016, [url](#); CSIS (Cordesman A.), 14/09/2015, [url](#); SIGIR, 30/04/2012, [url](#)

²⁵⁷ Ekurd, 13/03/2014, [url](#)

²⁵⁸ Rudaw, 26/06/2017, [url](#)

²⁵⁹ The Washington Institute for Near East Policy (Feffrey J.F.), 05/08/2014, [url](#)

²⁶⁰ Chatham House, 09/2019, [url](#); Noria (Quesnay A., Beaumont R.), 14/06/2018, [url](#)

²⁶¹ FPRI (Helfont S.), 16/05/2017, [url](#)

²⁶² ICG, 16/01/2018, [url](#); FPRI (Hama H.), 08/01/2018, [url](#); Chatman House (Jüde J.), 07/2017, [url](#); Carnegie Endowment for International Peace (Fumerton M., van Wilgenburg W.), 16/12/2015, [url](#)

²⁶³ CRS (Katzman K.), 09/03/2016, [url](#)

²⁶⁴ FES (Husin Aziz S.), 06/2022, p. 9, [url](#)

²⁶⁵ The Washington Institute for Near East Policy (Feffrey J.F.), 05/08/2014, [url](#)

²⁶⁶ ISW, 08/2014, [url](#); Al-Monitor (Salih M.A.), 10/08/2014, [url](#)

²⁶⁷ ECFR, 02/10/2015, [url](#); The Jamestown Foundation (van Wilgenburg W.), 19/12/2014, [url](#)

(Koerdisch: Partiya Yekîtiya Demokrat, PYD) en diens People's Protection Units (Koerdisch: Yekîneyên Parastina Gel, YPG) alsook van jezidische-milities verdrijven de KDP en PUK-Peshmerga ISIS uit dit grensgebied.²⁶⁸ Tegen eind 2015 verwerven de Peshmerga de militaire controle over 95 % van de door hen geclaimde territoria in de betwiste gebieden.²⁶⁹

Omdat de betrokken partijen het niet eens worden over de modaliteiten van de in artikel 140 van de Grondwet vooropgestelde volkstelling en een referendum stelselmatig uitstellen,²⁷⁰ houdt de KAR in september 2017 een referendum waarbij 92,7 % van de kiezers zich voor onafhankelijkheid uitspreekt.²⁷¹ De Iraakse regering verklaart het referendum ongrondwettelijk²⁷² en schorst de internationale vluchten van en naar de KAR.²⁷³ De sluiting van de grensovergangen met de Koerdische gebieden door Iran en Turkije vervolledigt het internationale isolement van de KAR.²⁷⁴ Op 16 oktober starten het Iraakse leger en de sjiitische PMF-milities een offensief waarbij ze de olievelden in Kirkuk, de stad Kirkuk en grote delen van andere betwiste gebieden die onder Koerdische controle stonden, innemen. Het betreft onder meer de gebieden Sinjar, Zummar, Rabia, Hasasham, Khazir, Dibis, Tuz Khurmatu, Daquq, Qara Tapa, Jalawla, Khanaqin, Mandali, Bashiqa, Makhmur, Gwer, de Mosuldam en Snune.²⁷⁵ Ondanks een reeks gewapende confrontaties in de betwiste gebieden trekken de Koerdische troepen zich terug²⁷⁶ en blijft een open oorlog uit.²⁷⁷ Naast de spanningen met Bagdad doet het referendum ook de tweedracht tussen de Koerdische partijen toenemen.²⁷⁸ De halvering van de Koerdische olie-export door het verlies van Kirkuk²⁷⁹ en de verlaging van het aandeel van het overheidsbudget dat de regering aan de KAR toekent²⁸⁰ zet de overheidsfinanciën onder druk, waardoor onder meer de uitbetaling van de ambtenarenlonen verdere achterstand oploopt.²⁸¹ Vooral in de provincies Suleimaniya en Halabja neemt de armoede toe.²⁸² De onderhandelingen met Bagdad over de verdeling van het budget en olie-inkomsten lopen moeizaam, onder meer door de onderlinge verdeeldheid van de Koerdische partijen.²⁸³

Bij de parlementsverkiezingen van september 2018 behaalt de KDP 45 van de 111 zetels, gevolgd door de PUK met 21 zetels. Gorran bemachtigt slechts 12 zetels.²⁸⁴ In het voorjaar van 2019 tekenen de KDP en de PUK een regeerakkoord.²⁸⁵ Nechirvan Barzani (KDP) treedt aan als nieuwe president van de KAR, Masrour Barzani (KDP), de neef van de nieuwe president en zoon van voormalig president Barzani, wordt eerste minister. Op 10 juli 2019 wordt de nieuwe regering (KDP, PUK, Gorran) ingezworen.²⁸⁶ Dankzij een dooi in de relaties tussen Bagdad en Erbil²⁸⁷ verdwijnen in februari 2019 de controleposten in het grensgebied met Iraaks Koerdistan die de Iraakse regering als reactie op het

²⁶⁸ Vice News (Beck J.), 22/08/2014, [url](#); Al-Monitor (Chomani K.), 22/08/2014, [url](#)

²⁶⁹ The Jamestown Foundation (van Wilgenburg W.), 17/12/2015, [url](#)

²⁷⁰ ICG, 28/03/2011, [url](#)

²⁷¹ ICG, 16/01/2018, [url](#); ICG, 17/10/2017, [url](#)

²⁷² Daily Sabah, 12/10/2017, [url](#)

²⁷³ Ekurd, 28/09/2017, [url](#); Rudaw, 06/10/2017, [url](#)

²⁷⁴ Foreign Policy Research Institute (FPRI) (Shamsi P.), 12/2020, p. 45, [url](#)

²⁷⁵ ICG, 17/10/2017, [url](#); HRW, 20/10/2017, [url](#); ICG, 20/02/2018, [url](#)

²⁷⁶ The Jamestown Foundation (Sehmr A.), 10/11/2017, [url](#); ICG, 16/01/2018, [url](#); ICG, 17/10/2017, [url](#)

²⁷⁷ HRW, 20/10/2017, [url](#)

²⁷⁸ Al-Monitor (Chomani K.), 09/06/2017, [url](#); Carnegie Endowment for International Peace (Natali D.), 07/08/2017, [url](#); Al-Monitor, 06/08/2017, [url](#); Carnegie Endowment for International Peace (Connelly M.), 09/11/2017, [url](#); BBC, 30/10/2017, [url](#)

²⁷⁹ Ekurd Daily, 21/12/2018, [url](#); ISW (Kassim O.), 25/01/2018, [url](#)

²⁸⁰ ICG, 27/03/2019, p. 1, [url](#)

²⁸¹ FPRI (Hama H.), 08/01/2018, [url](#)

²⁸² FPRI (Hama H.), 08/01/2018, [url](#)

²⁸³ ICG, 27/03/2019, p. 12, [url](#); ISW (Kassim O.), 25/01/2018, [url](#)

²⁸⁴ Al-Jazeera, 04/03/2019, [url](#); EASO, 03/2019, [url](#)

²⁸⁵ Al-Jazeera, 04/03/2019, [url](#); EPIC, 07/03/2019, [url](#)

²⁸⁶ EPIC, 11/07/2019, [url](#); UNSC, 05/08/2019, [url](#)

²⁸⁷ ICG, 27/03/2019, pp. 12-13, [url](#); UNSC, 05/08/2019, [url](#); OSAC, 01/03/2019, [url](#); EPIC, 11/07/2019, [url](#)

onafhankelijkheidsreferendum oprichtte.²⁸⁸ Ook de geldtransfers van de federale regering aan de KRG worden in maart 2019 tijdelijk hervat.²⁸⁹ In juli 2019 bereiken beide regeringen een akkoord over de veiligheidshandhaving in de betwiste gebieden dat onder meer bepaalt dat de federale politie, niet de Peshmerga, in stedelijk gebied de controle blijft voeren.²⁹⁰ In augustus 2020 komen de Koerdische en de Iraakse regering tot een nieuwe overeenkomst over de betaling van de ambtenarenlonen in de KAR.²⁹¹ Het uitblijven van een akkoord over de verdeling van de olie-inkomsten²⁹² en de onzekere toekomst van de betwiste gebieden²⁹³ zorgt regelmatig voor ruis op de lijn tussen Erbil en Bagdad.²⁹⁴ Na lange onderhandelingen komen beide regeringen in maart 2021 tot een begrotingsakkoord dat onder meer de verdeling van de olie-inkomsten in 2021 bepaalt.²⁹⁵ Voor de verkiezingen van oktober 2021 in de KAR is er weinig enthousiasme. Een aanzienlijk aantal kiezers, vooral in stedelijke gebieden, boycot de verkiezingen, een situatie die de legitimiteit van de regering ondermijnt en de ontevredenheid over de heersende elites in de verf zet. De verkiezingsuitslag versterkt echter de dominantie van de KDP die 31 zetels wint. Ook de New Generation Movement behoort tot de winnaars. De PUK verovert 17 zetels.²⁹⁶

De voorbije jaren flakkert in de Koerdische gebieden herhaaldelijk protest op over de tekortschietende basisvoorzieningen, de laattijdige uitbetaling van de lonen van het overheidspersoneel en de corrupte praktijken van de heersende partijen.²⁹⁷ Hoewel deze protesten doorgaans vreedzaam verlopen²⁹⁸, ontstaan er soms rellen²⁹⁹ waarbij de veiligheidsdiensten hardhandig optreden.³⁰⁰ Bij protesten over het niet uitbetaalde loon van overheidspersoneel in Suleimaniya in december 2020 openen de veiligheidsdiensten het vuur met 9 doden en 85 gewonden tot gevolg.³⁰¹ Ondanks vooruitgang op het vlak van mensenrechten rapporteren onder meer de VN en HRW in Koerdistan nog steeds ernstige mensenrechtenschendingen zoals willekeurige arrestaties, illegale detentie (dikwijls op verdenking van terroristische activiteiten of lidmaatschap van islamitische groeperingen), mishandeling van gevangenen inclusief kinderen, de toepassing van de doodstraf, discriminatie van vrouwen en inperking van de persvrijheid en de vrije meningsuiting.³⁰² In augustus 2022 arresteert de politie tientallen journalisten, activisten en politici omwille van geplande betogingen tegen de economische malaise, de werkloosheid en de corruptie in de KAR. Rahman Gharib, de directeur van Metro Center, een ngo die de persvrijheid in de KAR in de gaten houdt, meldt aan HRW dat zijn organisatie in deze periode 78 schendingen door de veiligheidsdiensten van de rechten van 60 journalisten en mediakanalen heeft vastgesteld. Metro Center rapporteert de arrestatie van 26 journalisten. De veiligheidsdiensten nemen ook de uitrusting van mediapersoneel in beslag en verhinderen de verslaggeving over de protesten.³⁰³

²⁸⁸ EPIC, 21/02/2019, [url](#)

²⁸⁹ UNSC, 02/05/2019, [url](#)

²⁹⁰ EPIC, 11/07/2019, [url](#)

²⁹¹ EPIC, 20/08/2020, [url](#)

²⁹² EPIC, 07/01/2021, [url](#); UNSC, 05/08/2019, [url](#)

²⁹³ ICG, 28/03/2011, [url](#)

²⁹⁴ CRS (Blanchard C.M.), 26/03/2019, [url](#)

²⁹⁵ UNSC, 04/05/2021, p. 2, [url](#)

²⁹⁶ FES (Husin Aziz S.), 06/2022, p. 9, [url](#)

²⁹⁷ OSAC, 13/02/2017, [url](#)

²⁹⁸ OSAC, 05/12/2020, [url](#); OSAC, 01/03/2019, [url](#)

²⁹⁹ UNSC, 08/02/2021, pp. 3-4, [url](#); UNSC, 10/11/2020, p. 3, [url](#); EPIC, 27/08/2020, [url](#); UNSC, 02/05/2019, [url](#); UNHCR, 05/2019, [url](#)

³⁰⁰ Basnews, 19/12/2017, [url](#); Al-Jazeera 20/12/2017, [url](#)

³⁰¹ UNSC, 08/02/2021, p. 10, [url](#); EPIC, 10/12/2020, [url](#)

³⁰² UNSC, 04/05/2021, p. 10, [url](#); AI, 04/2022, p. 47, [url](#); USDOS, 12/04/2022, [url](#); HRW, 12/01/2023 [url](#); HRW, 02/08/2022, [url](#); HRW, 19/05/2020, [url](#); HRW, 08/01/2019, [url](#); UNSC, 02/05/2019, [url](#); USDOS, 03/2019, [url](#)

³⁰³ HRW, 28/08/2022, [url](#)

Delen van de KAR vormen sinds de jaren 1990³⁰⁴ het doelwit van militaire acties van het Turkse leger, gericht tegen de aanwezige rebellen van de PKK³⁰⁵ die vanuit het grensgebied aanvallen op Turks grondgebied opzetten.³⁰⁶ De Turkse offensieven bestaan voornamelijk uit gerichte luchtaanvallen op PKK-basissen in bergachtig en dunbevolkt gebied, hoofdzakelijk in het Qandil-gebergte, dat grotendeels buiten de controle van de KRG valt.³⁰⁷ Regelmatig maken deze aanvallen slachtoffers onder PKK-strijders, maar de VN-veiligheidsraad en UNHCR rapporteren ook burgerdoden, net zoals infrastructurele schade.³⁰⁸ Volgens door Basnews aangehaalde lokale bronnen zijn honderden dorpen in Koerdisch grensgebied verlaten omwille van de Turkse luchtaanvallen.³⁰⁹ Volgens Arthur Quesnay, Midden-Oostenanalist verbonden aan het onafhankelijk onderzoeksnetwerk Noria, die door EASO wordt geciteerd, vestigden zich een aanzienlijk aantal ontheemde dorpingen uit PKK-gebied in de zuidelijke districten rond Erbil waar ze de achterdocht van de KDP wekken.³¹⁰ Vanwege de versterkte geopolitieke positie van de PKK in Irak,³¹¹ onder meer het gevolg van de deelname van deze gewapende groepering aan de strijd tegen ISIS, voert het Turkse leger de voorbije jaren meer luchtaanvallen³¹² uit, onder meer met drones³¹³. Ook lanceert het Turkse leger een aantal grondoffensieven³¹⁴ met ontheemding van de lokale bevolking tot gevolg.³¹⁵ In Dohuk, Erbil, Sulaymaniyah en Zakho richt het Turkse leger verschillende militaire basissen op.³¹⁶

In april 2022 lanceert het Turkse leger een grensoverschrijdende operatie in Noord-Irak die gericht is tegen PKK-basissen in Metina, Zap en Avashin-Basyan. De operatie steunt op grondtroepen en luchtaanvallen en doodt een aantal PKK-militanten. Volgens het Turkse leger weet de operatie met succes de activiteiten van de groepering te verstoren en hun infrastructuur te vernietigen.³¹⁷

In november 2022 lanceert Turkije de operatie Claw-Sword tegen Koerdische stellingen in Syrie en Irak. De luchtaanvallen op PKK-doelwitten in Iraki zijn een vergelding voor een bomaanslag in Istanbul op 13 november 2022 die aan de PKK wordt toegeschreven.³¹⁸

Het conflict tussen het Turkse leger en de PKK heeft ook aanzienlijke gevolgen voor de burgerbevolking in de regio. De grensoverschrijdende operaties van het Turkse leger leidden tot ontheemding. Van januari 2022 tot en met februari 2023 telde de ngo Airwars 15 incidenten waarbij de Turkse militaire actie in Irak burgers doodde of verwondde. Van deze incidenten vonden er 13 plaats in de KAR en 2 in Ninewa.³¹⁹

³⁰⁴ Al-Monitor, 07/07/2020, [url](#)

³⁰⁵ BBC, 04/11/2016, [url](#)

³⁰⁶ Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 03/12/2018, [url](#); Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 06/10/2018, [url](#);

Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 02/08/2018, [url](#); Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 03/03/2018, [url](#)

³⁰⁷ War is boring (Saadullah V.), 05/08/2015, [url](#); Al-Monitor, 14/09/2020, [url](#)

³⁰⁸ The Guardian, 04/04/2021, [url](#); UNSC, 10/11/2020, p. 11, [url](#); UNHCR, 05/2019, [url](#)

³⁰⁹ Basnews, 03/07/2017, [url](#); Basnews, 29/06/2017, [url](#); Kurdistan24 (Nawzad K.), 15/11/2018, [url](#)

³¹⁰ EASO, 03/2019, [url](#)

³¹¹ 1001 Iraqi Thoughts, 09/09/2019, [url](#)

³¹² UNSC, 04/05/2021, p. 11, [url](#); UNSC, 08/02/2021, p. 5, [url](#); UNSC, 10/11/2020, p. 6, [url](#); Al-Monitor, 15/06/2020, [url](#); UNSC, 22/11/2019, [url](#); UNSC, 05/08/2019, [url](#); Al Jazeera, 26/06/2020, [url](#); UNSC, 02/05/2019, [url](#); Clingendael Institute (Al-Shadeedi H.), 13/02/2019, [url](#); ACLED, 02/05/2018, [url](#); EPIC, 25/07/2019, [url](#)

³¹³ ISW (Lawlor K., Davison K.), 12/2020, p. 29, [url](#)

³¹⁴ UNSC, 04/05/2021, p.5, [url](#); Rudaw, 11/02/2021, [url](#); AA, 15/06/2020, [url](#); TRT World, 16/06/2020, [url](#); Ahval, 22/07/2020, [url](#)

³¹⁵ Kurdistan 24, 23/08/2019, [url](#); Rudaw, 10/07/2020, [url](#); AP, 22/06/2020, [url](#); Kurdistan 24, 01/07/2020, [url](#)

³¹⁶ Rudaw, 04/11/2020, [url](#); Rudaw, 07/07/2020, [url](#); Shafaaq, 12/09/2019, [url](#); Clingendael Institute (Al-Shadeedi H.), 13/02/2019, [url](#); HRW, 19/09/2018, [url](#); HRW, 17/01/2019, [url](#)

³¹⁷ The Jamestown Foundation, 12/08/2022, [url](#); Shafaaq, 24/04/2022, [url](#)

³¹⁸ Al-Jazeera, 20/11/2022, [url](#); EPIC, 01/12/2022, [url](#); AP, 20/11/2022, [url](#)

³¹⁹ Airwars, 22/03/2022, [url](#)

Sinds de Kurdistan Democratic Party of Iran (KDPI), waarvan het hoofdkwartier zich in de KAR bevindt,³²⁰ in 2015 na twintig jaar haar gewapende activiteiten hernam, vinden opnieuw Iraanse aanvallen plaats tegen Koerdische rebellen in de Noord-Iraakse grensregio.³²¹ In de getroffen regio's veroorzaken deze artilleriebombardementen ontheemding.³²² Daarnaast volgen de Iraanse inlichtingendiensten de activiteiten van Iraanse Koerden in de KAR op en vormen de leden van Iraans-Koerdische partijen het doelwit van een *low-level* moordcampagne.³²³ In september 2021 kondigt de stafchef van het Iraanse leger aan harder op te treden tegen Iraans-Koerdische oppositiebewegingen die zich in Irak ophouden.³²⁴ Iran zette deze aanvallen ook voort in 2022. In september en november 2022 viel de Iraanse Revolutionaire Garde doelwitten in de KAR aan waarbij ook burgers werden gedood en gewond.³²⁵

Volgens de Displacement Tracking Matrix (DTM) van IOM verblijven in de provincies Dohuk, Erbil en Suleimaniya in december 2022 nog steeds meer dan 600.000 IDP's.³²⁶ De Koerdische autoriteiten staan Arabische IDP's uit bepaalde betwiste gebieden niet toe om naar hun regio van herkomst terug te keren.³²⁷ Ze beperken ook de bewegingsvrijheid van vermeende aanhangers of sympathisanten van ISIS die in Koerdische IDP-kampen verblijven.³²⁸

6.5.2. Veiligheidsincidenten

In de hele KAR vonden tijdens de onderzoeksperiode veiligheidsincidenten plaats. Een kaart van de KAR met de door ACLED opgetekende geweldincidenten van 1 januari 2022 tot 28 februari 2023 toont het volgende beeld:

³²⁰ Ekurd, 03/07/2016, [url](#)

³²¹ Rudaw, 26/06/2016, [url](#); Middle East Monitor, 27/06/2016, [url](#)

³²² The Washington Institute for Near East Policy (Wahab B.), 11/09/2018, [url](#); Asharq al-Awsat (Abdullah D.), 27/06/2016, [url](#); Ekurd, 26/06/2016, [url](#); CPT (Brown J.), 25/09/2017, [url](#)

³²³ DIS, 07/02/2020, pp. 28-30, [url](#); EPIC, 12/08/2021, [url](#); Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 14/04/2018, [url](#)

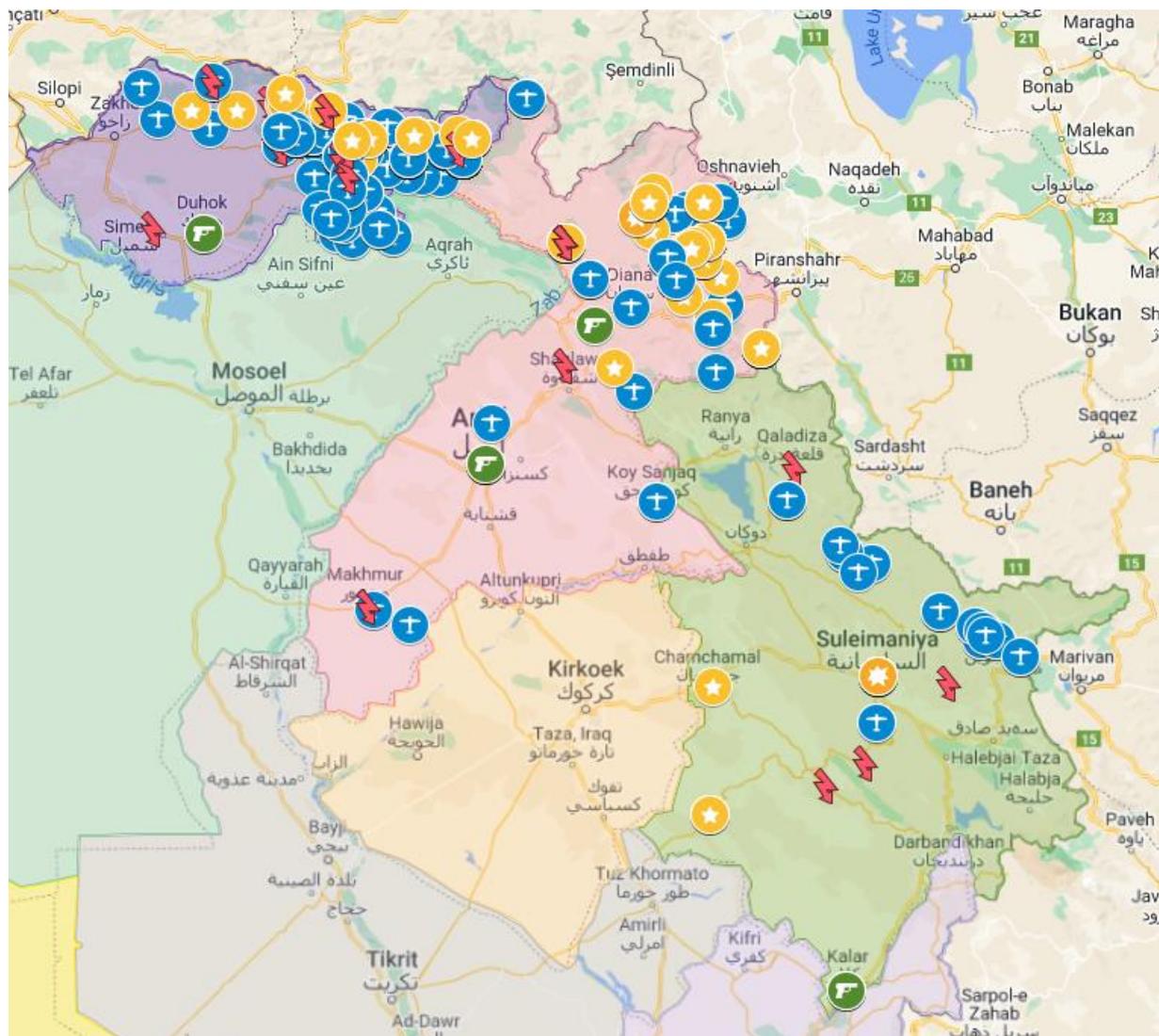
³²⁴ EPIC, 23/09/2021, [url](#)

³²⁵ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#); Carnegie (Badawi T.), 08/11/2022, [url](#); Emirates Policy Center (EPC), 21/10/2022, [url](#); HRW, 19/10/2022, [url](#)

³²⁶ IOM, *Master List Datasets*, laatste update 12/2022, [url](#)

³²⁷ AI, 07/04/2021, [url](#); HRW, 19/07/2020, [url](#); Al-Jazeera 05/07/2022, [url](#)

³²⁸ AI, 11/2020, pp. 20-21, [url](#)

Iraq KRI Incidents 2022- Feb 2023³²⁹

Battle
 Air/Drone Strike
 Abduction/Disappearance
 Explosion/Remote Violence (zonder Air/Drone Strike)
 Attack on Civilians

De veiligheidssituatie in de Koerdische gebieden is stabielere dan in Centraal- en Zuid-Irak.³³⁰ Terreurdaden door ISIS vinden in de regio nagenoeg niet plaats. Enkel in het district Makhmour, gelegen in de betwiste gebieden ten zuidwesten van Erbil manifesteert ISIS zich.³³¹ Het vertrek van de Peshmerga-troepen uit het district Makhmour in oktober 2017 creëert een veiligheidsvacuüm dat ISIS toelaat om in de regio actief te zijn.³³² Gebruikmakend van het onherbergzame karakter van de regio toont ISIS zich vooral 's nachts en zet de plattelandsbevolking onder druk door middel van afpersingspraktijken en ontvoeringen.³³³ De vernieling van infrastructuur en landbouwgebied en

³²⁹ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, kaart door Cedoca 22/03/2023, [url](#)

³³⁰ The Economist, 13/04/2021, [url](#); DFAT, 17/08/2020, p. 19, [url](#); IOM, 10/2017, pp. 13, 37, 55, [url](#)

³³¹ ISW (Cafarella J., Wallace B., Zhou J.), 23/07/2019, p. 39, [url](#)

³³² Kirkuk Now, 19/01/2021, [url](#)

³³³ The Defense Post, 18/11/2019, [url](#)

moordaanslagen op plaatselijke notabelen zijn andere tactieken waarmee ISIS het staatsgezag in de regio ondermijnt.³³⁴ De terreurdaden van ISIS leiden tot de ontruiming van verschillende dorpen in de regio.³³⁵ In maart 2021 zetten de ISF in het gebergte van Makhmour een grondoffensief op tegen de terreurbeweging. De internationale coalitie voert hierbij tal van luchtbombardementen uit.³³⁶ Coalitietroepen nemen ook deel aan verschillende grondoperaties van Peshmerga-troepen tegen ISIS in Suleimaniya en in het gebergte van Makhmour. Op basis van de tijdens deze militaire operaties vergaarde informatie vinden verschillende luchtbombardementen plaats.³³⁷ In mei 2021 richten de ISF en Peshmerga-troepen in Makhmour een gezamenlijk coördinatiecentrum op om de militaire operaties tegen ISIS in de regio op elkaar af te stemmen.³³⁸

De Turkse lucht- en artillerieaanvallen op PKK-doelen in het noordelijk grensgebied vormen de voornaamste bedreiging voor de veiligheid van burgers in de KAR vormen.³³⁹ Volgens Airwars vallen in 2020 bij 21 militaire operaties van het Turkse leger in de KAR burgerslachtoffers. De organisatie telt tussen 27 tot 33 burgerdoden en 23 gewonden.³⁴⁰ In juni 2020 neemt het Turkse leger bij het grond- en luchtoffensief Claw-Tiger 155 vermeende PKK-posities in het vizier. Bij deze militaire operatie vallen 6 burgerdoden. In augustus 2020 kosten militaire operaties van het Turkse leger 15 burgers het leven. In het najaar van 2020³⁴¹ en het voorjaar van 2021 neemt het aantal incidenten met burgerdoden weer af.³⁴² In februari 2021 lanceert het Turkse leger de militaire operatie Claw-Tiger 2 in de regio Gara. Volgens het Turkse leger brengt de PKK tijdens dit offensief 13 Turkse gevangenen, die de PKK in een schuilplek vasthoudt, om het leven. De PKK claimt dat deze gevangen genomen Turkse soldaten en politieagenten bij een Turks luchtbombardement omkomen.³⁴³

Ook in 2022 lanceert het Turkse leger nieuwe militaire operaties. De Turkse strijdkrachten starten in april 2022 de militaire campagne Claw-Lock in het noorden van Irak. Het doel is de totale militaire controle over het bergachtige grensgebied van ongeveer 180 km van oost naar west en tot 15 km ten zuiden van de grens tussen Irak en Turkije. De militaire operaties maken volgens de ngo's Community Peacemaker Teams (CPT) en Airwars opnieuw burgerslachtoffers. De campagne begint met massale luchtbombardementen en inzet van speciale troepen tot 12-15 km ten zuiden van de grens tussen Turkije en Irak in de gebieden Zap en Avashin. De Turkse strijdkrachten bouwen ook basissen op bergketens en leggen een netwerk van wegen aan om de militaire basissen met Turks grondgebied te verbinden en de controle over de bezette gebieden te versterken. De Turkse artillerie schiet volgens CPT ook op burgers die in de valleien hun grond bewerken en op woonkernen.³⁴⁴

Airwars stelde een database op van incidenten met burgerslachtoffers in het kader van de Turkse militaire operaties in Irak van januari 2022 tot en met februari 2023:³⁴⁵

datum	regio	aantal burgerdoden en - gewonden (bron)
--------------	--------------	--

³³⁴ Newlines Institute (Al-Hashimi H.), 05/05/2020, [url](#); EASO, 13/03/2019, p. 32, [url](#)

³³⁵ Kirkuk Now, 19/01/2021, [url](#)

³³⁶ USDOD, 04/05/2021, p. 10, [url](#)

³³⁷ USDOD, 04/05/2021, p. 37, [url](#)

³³⁸ Rudaw, 25/05/2021, [url](#)

³³⁹ Netherlands Ministry of Foreign Affairs, 20/12/2019, p. 23, [url](#)

³⁴⁰ Airwars, 03/2021, p. 14, [url](#)

³⁴¹ Airwars, 03/2021, p. 15, [url](#)

³⁴² Airwars, s.d., [url](#)

³⁴³ Al Jazeera, 14/02/2021, [url](#); The New York Times, 15/02/2021, [url](#)

³⁴⁴ CPT, 04/07/2022, [url](#)

³⁴⁵ Airwars, *Civilian casualties from Turkish actions in Iraq* [zoekfunctie], 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

01/02/2022	Makhmur camp (Erbil, betwiste gebieden)	6 doden, 17 gewonden
15/02/2022	Shiladze (Dohuk)	1 dode
21/05/2022	Aghjalar (Suleimaniya)	5 doden, 2 gewonden
21/05/2022	Makhmur (Erbil, betwiste gebieden)	1 dode, 7 gewonden
26/05/2022	Ziwa (Dohuk)	3 doden, 2 gewonden
15/06/2022	Parakh (Dohuk)	2 gewonden
17/06/2022	Kalar (Suleimaniya)	Mogelijks 1 dode
17/06/2022	Kesta (Dohuk)	2 doden
20/07/2022	Parkh (Dohuk)	10 doden, 45 gewonden
29/07/2022	Makhmur camp (Erbil, omstrede gebieden)	1 dode, 4 gewonden
16/10/2022	Bradost (Erbil)	1 gewonde
02/12/2022	Mount Assos (Suleimanyia)	2 doden, 5 gewonden
13/01/2023	Khalifan (Erbil)	2 gewonden

De militaire operaties van het Turkse leger verdrijven de PKK uit het grensgebied met Turkije en verplichten militanten zuidwaarts in Koerdisch gebied hun toevlucht te zoeken. Om de bevoorrading en de bewegingsvrijheid van de PKK te beknotten, neemt de Koerdische overheid veiligheidsmaatregelen, waaronder de oprichting van bijkomende controleposten en toegangsbeperkingen in bepaalde regio's.³⁴⁶ Uitzonderlijk leiden de spanningen tussen de KDP en de PKK in Dohuk tot gewapende confrontaties, met slachtoffers in beide kampen.³⁴⁷

In de loop van 2020 en 2021 vormen basissen van Amerikaanse troepen in de KAR verschillende keren het doelwit van raketaanvallen of luchtaanvallen met drones. Deze aanvallen worden door de internationale media aan sjiitische milities toegeschreven en zijn een gevolg van de oplopende spanningen tussen de VS en Iran.³⁴⁸ Hoewel er doorgaans geen slachtoffers vallen, komt op 15 februari 2021 een werknemer van de Amerikaanse troepen om bij een raketaanval op de legerbasis nabij de luchthaven van Erbil.³⁴⁹ Op 13 maart 2022 vuurt de Iraanse Revolutionaire Garde een twaalfal ballistische raketten op Erbil af. Volgens Iraanse bronnen is een basis van de Israelische inlichtingendienst Mossad het doelwit, maar volgens de Koerdische autoriteiten wordt onder andere het Amerikaanse consulaat geraakt. Deze aanvallen doden volgens de autoriteiten van de KAR twee burgers.³⁵⁰

³⁴⁶ Al-Monitor, 16/11/2020, [url](#)

³⁴⁷ Rudaw, 05/06/2021, [url](#); Al-Monitor, 04/11/2020, [url](#); EPIC, 05/11/2020, [url](#); EPIC, 16/09/2021, [url](#)

³⁴⁸ The New York Times, 28/06/2021, [url](#); Reuters, 14/04/2021, [url](#); DW, 01/10/2020, [url](#)

³⁴⁹ Al Jazeera, 15/02/2021, [url](#)

³⁵⁰ EPIC, 17/03/2022, [url](#)

Het Australische Department of Foreign Affairs and Trade (DFAT) omschrijft crimineel geweld, zoals ontvoeringen, moorden en overvallen als frequent in de Koerdische gebieden.³⁵¹

Van januari 2022 tot februari 2023 telde ACLED 4.150 geweldincidenten in de KAR, waarvan 956 met dodelijke afloop. Volgens ACLED vielen in de KAR tijdens deze periode in totaal 3.075 doden, maar het aantal burgerdoden ligt veel lager: 54 doden die bij 36 incidenten vielen.³⁵² Het aantal strijders is dus een veelvoud van het aantal burgerdoden. ACLED gebruikt de Turkse strijdkrachten en het persagentschap van de PKK als bronnen. Het is mogelijk dat deze instellingen stelselmatig het aantal gedode tegenstanders overdrijft.

Overzicht van veiligheidsincidenten met dodelijke burgerslachtoffers in de KAR van januari 2022 tot februari 2023 (ACLED)³⁵³

Date	Govern.	District	Location	Source	Notes	Fat .
07/01/2022	Erbil	Koysinjaq	Taq Taq	NRT News	On 7 January 2022, unknown militants shot and killed a worker in the Kani Lana village of Taq Taq district of Erbil province.	1
08/02/2022	Al Sulaymaniyah	Rania	Rania	NRT News	On 8 February 2022, unknown militants shot and killed a photo journalist in Rania city, Sulaymaniyah.	1
15/02/2022	Duhok	Al Amadiya	Rekan	ANF News; Rudaw	Around 15 February 2022 (as reported), one civilian was killed in the Turkish army airstrikes carried out in Rekan valley in Al Amadiya district, Duhok.	1
12/03/2022	Erbil	Makhmour	Makhmur	National Iraqi News Agency	On 12 March 2022, an IS explosive remnant of war detonated killing a minor in the Nasr village of Makhmur district, Ninewa.	1
07/04/2022	Al Sulaymaniyah	Pshdar	Qeladize	NRT News	On 7 April 2022, unknown militants shot and killed a woman in Girdaspiana village in Qeladize district, Sulaymaniyah.	1
05/05/2022	Duhok	Al Amadiya	Kani Masi	Rudaw; Kurdistan24	On 5 May 2022, a roadside bomb planted by PKK detonated on an unpaved road in the vicinity of Kani Masi town in Al Amadiya district of Duhok, injuring 2 Danish cyclist tourists that entered the area through Serzer border crossing with Turkey shortly before the incident. One of the cyclists later died, succumbing to his injuries.	1

³⁵¹ DFAT, 16/01/2023, [url](#)

³⁵² ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

³⁵³ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

12/05/2022	Al Sulaymaniyah	Al Sulaymaniyah	Sulaymaniyah	NRT News; Rudaw	On 12 May 2022, two unknown armed groups clashed over a property dispute in Sulaymaniyah city. The clash killed a civilian bystander and injured 3. The police arrested 4 accused of participating in the clash.	1
13/05/2022	Al Sulaymaniyah	Chamchamal	Bani Maqan	NRT News	On 13 May 2022, two families clashed in Bani Maqan town, Al Sulaymaniyah province. The reason for the clash is unknown. 1 civilian bystander was killed.	1
17/05/2022	Al Sulaymaniyah	Al Sulaymaniyah	Sulaymaniyah	ROJ News	On 17 May 2022, overnight unknown militants shot and injured a Kurdish civilian from Turkey in the Bakhtiyari neighborhood of Sulaymaniyah city. The victim died at the hospital.	1
19/05/2022	Duhok	Zakho	Khantur Mountain	ANF News; Rudaw; People's Defense Forces	On 19 May 2022, PKK militants carried out a rocket attack targeting a group of Turkish army village guards in Xantur (Khantur Mountain) region in Zakho district of Duhok. Also on the same day, HPG (PKK) claimed a rocket attack targeting Turkish army soldiers in Gire Xac area (Kurdish name) in the same Xantur/Khantur Mountain region. HPG (PKK) claimed 7 Turkish soldiers were killed and 2 others were injured in the attack but other sources confirmed that only one village guard was killed and 4 others were injured in the attack. Fatalities coded as 1.	1
21/05/2022	Al Sulaymaniyah	Chamchamal	Du Taqal	Al Maloomah; Al Ahad TV; Rudaw; Al Mirbad; NRT News; Kurdistan24; Radio Nawa; ROJ News; Baghdad Today; Takvim; Patriotic Union of Kurdistan; Basnews; ANF News; National Iraqi News Agency	On 21 May 2022, National Intelligence Organization of Turkey carried out a drone strike targeting a vehicle carrying PKK militants and civilians near Du Taqal (Tawkal) village in Akceler (Agjalare) subdistrict of Al Sulaymaniyah province. 3 PKK militants and 2 civilians inside the vehicle were killed.	2

21/05/2022	Erbil	Makhmour	Makhmur Camp	Rudaw; ROJ News; Baghdad Today; National Iraqi News Agency; Patriotic Union of Kurdistan; Al Ahad TV; Shafaaq News; Basnews	On 21 May 2022, a Turkish military airstrike targeted a civilian vehicle in Makhmur Camp south of Makhmur district (Erbil). The airstrike resulted in injuring of 2 civilians, alleging that they were affiliated with PKK militants. 1 of them died as a result of a serious injury. 1 fatality.	1
21/05/2022	Duhok	Duhok	Dahuk	NRT News	Around 21 May 2022 (as reported), police forces found a dead body of a civilian who was kidnapped 6 days ago in Dahuk city (Duhok) with no information on the cause of death. 1 fatality.	1
26/05/2022	Duhok	Al Amadiya	Aradin	Beyaz Gazete; Rudaw; Kurdistan24	On 26 May 2022, 2 children were killed and 2 other civilians were injured during a rocket attack carried out by PKK militants in Ardena (Aradin) village in Al Amadiya district of Duhok.	2
02/07/2022	Duhok	Al Amadiya	Amadiya	Takvim; A Haber	Around 2 July 2022 (as reported), 2 village guards were killed in a PKK attack in the 'Claw-Lock' operation area, presumed to be the Zap region (Al Amadiya district) of Duhok.	2
20/07/2022	Duhok	Zakho	Perex	A Haber; Rudaw; Kurdistan24; People's Defense Forces	On 20 July 2022, artillery strikes carried out by an unidentified group hit a tourist resort in Perex village in Zakho district, Duhok, killing 9 civilians (Iraqi tourists) who were doing picnic in the area and injuring at least 29 others. Local sources and HPG (PKK) claimed Turkish armed forces are responsible for the attack, whilst Turkish government denied any involvement, blaming the PKK it combats in the region. PKK also denied responsibility for the attack, claiming they have no forces in the area.	9
19/08/2022	Duhok	Duhok	Dahuk	Sotaliraq; Basnews	On 19 August 2022, unknown militant shot and killed a former fighter in the Kurdistan Workers Party in an unspecified location in Dahuk (Duhok). The former fighter had left the PKK nearly six months ago. 1 fatality.	1

29/08/2022	Erbil	Makhmour	Makhmur Camp	Kurdistan24; Rudaw; ANF News	On 29 August 2022, Turkish army drones conducted an airstrike targeting a house at Makhmur camp in Erbil. Local sources alleged that the house was used by PKK militants, but PKK-affiliated sources claimed one civilian was killed in the attack.	1
15/09/2022	Duhok	Duhok	Dahuk	Al Ghad Press; National Iraqi News Agency; ROJ News	On 15 September 2022, unknown militants attacked a Peshmerga commander working in the Training Directorate of the Defense Ministry and his family in Akre district of Dahuk city. The attackers killed the commander and injured his wife and daughter. Duhok police arred a suspected assasin later in the day.	1
25/09/2022	Erbil	Rawanduz	Sidakan	Kurdistan24; Rudaw	On 25 September 2022, Iranian forces conducted shelling targeting Gori Saye and Horni areas (Kurdish names) near Sidakan sub-district in Rawanduz district of Erbil. At least 3 fatalities and over 50 injured divided across 4 events.	1
26/09/2022	Erbil	Rawanduz	Sidakan	Kurdistan24; Rudaw	On 26 September 2022, Iranian forces conducted shelling targeting Horrine area (Kurdish name) near Sidakan sub-district in Rawanduz district of Erbil. At least 3 fatalities and over 50 injured divided across 4 events.	1
27/09/2022	Erbil	Rawanduz	Sidakan	Kurdistan24; Rudaw	On 27 September 2022, Iranian forces conducted shelling targeting Horrine area (Kurdish name) near Sidakan sub-district in Rawanduz district of Erbil. At least 3 fatalities and over 50 injured divided across 4 events.	1
04/10/2022	Al Sulaymaniyah	Al Sulaymaniyah	Sulaymaniyah	Rudaw	On 4 October 2022, unknown militants shot and killed a female Kurdish activist with ties to the PKK in front of her house in the Bakhitiyari area of Sulaymaniyah city. [women targeted: activists/human rights defenders/social leaders]	1

07/10/2022	Erbil	Erbil	Erbil	Basnews; National Iraqi News Agency; Al Mirbad; Baghdad Today	On 7 October 2022, unknown militants detonated a car bomb and a second IED targeting the car of a civilian member of the Kurdish Security Council in the Sarbasti neighborhood of Erbil city. The blast killed the driver and injured 4 passengers whom were all the driver's family members. The injured were 2 women and 2 minors. The fatality is a former leader in the PUK branch of the Counter-Terrorism service.	1
09/10/2022	Al Sulaymaniyah	Al Sulaymaniyah	Sulaymaniyah	Al Mirbad	Around 9 October 2022 (as reported), the security forces found 4 dead bodies belonging to one family in Chwar Bakh area in Sulaymaniyah city. 4 fatalities.	4
25/10/2022	Al Sulaymaniyah	Kalar	Kalar	Al Maloomah	On 25 October 2022, overnight unknown militants in a car shot and killed a civilian in a drive-by shooting in the Kalar area near the Diyala - Sulaymaniyah provincial border.	1
28/10/2022	Al Sulaymaniyah	Sharbazher	Sharbazher	NRT News	On 28 October 2022, the IRGC shot and killed 1 civilian and injured 2 others while they were crossing the border from Iran into Iraq in the Sharbazher district of Sulaymaniyah. The civilians are all Iraqi and intended to attend a wedding in Choman village.	1
14/11/2022	Erbil	Koysinjaq	Koijnjaq	ANF News; Kurdistan2 4	On 14 November 2022, an IRGC drone and missiles strikes killed 1 and injured 8 PDKI fighters and also killed 1 civilian in the Koijnjaq area of Erbil province.	1
02/12/2022	Al Sulaymaniyah	Sharbazher	Kalalah	Baghdad Today	On 2 December 2022, Turkish forces shelled the vicinity of Kalalah village, Sulaymaniyah, injuring and killing an unknown number of civilians. Unknown fatalities estimated as 3.	3
02/12/2022	Erbil	Rawanduz	Kelashin	Basnews	On 2 December 2022, five Turkish airstrikes targeted the mountain of Kelashin district, Erbil. The strikes injured 3 civilians who were out hunting and killed 1.	1

02/12/2022	Al Sulaymaniyah	Sharbazher	Kalalah	Kurdistan24	On 2 December 2022, Turkish army forces carried out airstrikes in the vicinity of Gelale (Kalalah) village in Mawat sub-district of Al Sulaymaniyah, targeting the civilians who were in the area for hunting. One civilian was killed and 5 others were injured in the attack.	1
09/12/2022	Erbil	Erbil	Erbil	ROJ News	On 9 December 2022, unknown militants shot and killed a member of the Oil Guards in the Binaslawa neighborhood of Erbil city.	1
12/12/2022	Erbil	Rawanduz	Silsilat Jibal Qandil	ROJ News	On 12 December 2022, Iranian forces shot and killed 2 off-duty Peshmerga who were grazing their livestock near the Iranian border on Silsilat Jibal Qandil mountain, Erbil.	2
06/01/2023	Al Sulaymaniyah	Al Sulaymaniyah	Sulaymaniyah	ROJ News	On 6 January 2023, unknown gunmen shot and killed civilian at a cafe in Al Sulaymaniyah city.	1
16/01/2023	Erbil	Erbil	Erbil	Al Ghad Press	Around 16 January 2023 (as reported), unknown militants abducted and killed a civilian male in an unspecified location in Erbil province. Coded as provincial capital Erbil city.	1
18/01/2023	Erbil	Erbil	Erbil	NRT News	On 18 January 2023, unknown armed group believed to be IS militants ambushed and killed a police officer and his driver in the Jabal Bor area of Kirkuk. Coded as provincial capital Erbil city.	2

6.6. Diyala

6.6.1. Algemene situatie

Vanwege de verscheidenheid aan bevolkingsgroepen en geloofsovertuigingen wordt de provincie Diyala als een microkosmos van Irak beschouwd, inclusief de etnische en religieuze verdeeldheid waarmee het land kampt.³⁵⁴ De geografische ligging van de provincie, grenzend aan Iran, de Koerdische gebieden en Bagdad, maakt van Diyala een strijdperk in het Iraakse etno-religieuze conflict.³⁵⁵ Sedert 2003-2004 manifesteren de salafistisch-jihadistische voorlopers van ISIS zich in Diyala.³⁵⁶ Bij de opmars in de provincie in 2014 verovert ISIS, onder meer dankzij de steun van lokale

³⁵⁴ CTC, 09/2018, p. 36, [url](#)

³⁵⁵ Local Area Development Programme in Iraq (LADP), 02/2018, p. 22, [url](#)

³⁵⁶ Niqash, 27/04/2017, [url](#); Knights M., 10/2016, p. 1, [url](#)

stammen,³⁵⁷ de controle over aanzienlijke territoria in het noorden van Diyala,³⁵⁸ waaronder de rurale gebieden rondom de steden Kifri, Khanaqin, Muqdadiya en Khalis.³⁵⁹ Na de bevrijding van deze gebieden in het najaar van 2014 en januari 2015³⁶⁰ versterken de sjiiitische milities van de PMF, in het bijzonder Badr,³⁶¹ hun greep op de provincie.³⁶² Mensenrechtenorganisaties rapporteren in deze periode mensenrechtenschendingen ten aanzien van de soennitische bevolking van Diyala, met talrijke burgerslachtoffers en ontheemding tot gevolg.³⁶³ Het bestuurlijk falen,³⁶⁴ de povere openbare dienstverlening, het tekort aan werkgelegenheid en de aanhoudende etno-religieuze spanningen vormen een voedingsbodem voor de wederopstanding van ISIS in Diyala.³⁶⁵ Buiten de stedelijke gebieden raakt het staatsgezag in de provincie Diyala niet volledig hersteld.³⁶⁶ Vooral in de plattelanden en de woestijngebieden waar de Iraakse veiligheidsdiensten beperkt aanwezig zijn en die eerder onder controle van ISIS stonden, behoudt de terreurgroep handelingsvrijheid³⁶⁷. Ze benut er het onherbergzame terrein om zich te verschuilen en aanvallen en hinderlagen uit te voeren.³⁶⁸ ISIS manifesteert zich vooral 's nachts, onder meer met moordaanslagen en ontvoeringen van plaatselijke gezagsdragers en aanslagen met IED's op militaire en burgerdoelwitten.³⁶⁹

ISIS heeft zich volgens het Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) teruggeplooid op zogeheten *ungoverned spaces* zoals het gebergte van Hamrin, dat zich vanuit Iran over de provincie Diyala tot de provincies Kirkuk en Salah al-Din uitstrekt. In dergelijke niet bestuurde gebieden bouwt ISIS een netwerk uit en ondermijnt er tegelijk het beperkte staatsgezag door moordaanslagen op overheidsgezinde dorpsburgemeesters en stammenleiders en door aanslagen op controleposten van de ISF in de directe omgeving. Haar werking financiert ISIS door middel van ontvoeringen, afpersing, carjackings en overvallen. Zo ontstaat een negatieve spiraal waarbij de plaatselijke bevolking geïsoleerd raakt en zich van de Iraakse overheid afkeert.³⁷⁰ International Review bericht dat het Iraakse leger en politie te onderbemand en onvoorbereid zijn om ISIS definitief terug te slaan in Diyala. Ook de PMF worden door de plaatselijke bevolking gewantrouwd. Vandaar dat in de provincie tal van plaatselijke milities opgericht worden. Volgens sommige bronnen die International Review contacteerde zou de terugkeer van de Peshmerga-troepen naar Diyala de veiligheidssituatie in de regio verbeteren.³⁷¹

Met het Hamringeborgte als *safe haven*³⁷² pleegt ISIS in de wijde landelijke omgeving aanslagen met IED's en scherpschutters. Ook richt de terreurgroep valse controleposten op om ontvoeringen te plegen.³⁷³ Naast de ISF en de PMF vormen ook *mukhtars*, burgerlijke gezagsdragers en vooraanstaande stamleden mogelijke doelwitten van ISIS.³⁷⁴ De aanhoudende dreiging van ISIS brengt in Diyala talrijke veiligheidsactoren op de been, waaronder het Iraakse leger, de PMF, Tribal Mobilization Forces (Hashd al-Asha'iri) en Peshmerga-troepen.³⁷⁵ Regelmatig vinden luchtaanvallen

³⁵⁷ BBC, 15/12/2014, [url](#); Knights M., 10/2016, p.4, [url](#)

³⁵⁸ NCCI, 01/2016, pp. 3-4, [url](#)

³⁵⁹ Sanad for Peacebuilding and Social Inquiry, 14/06/2018, p. 22, [url](#)

³⁶⁰ Flood D., 09/2018, p. 32, [url](#); NCCI, 01/2016, p. 4, [url](#)

³⁶¹ LSE Middle East Centre (Ali Saleem Z., Skelton M.), 24/02/2021, [url](#)

³⁶² Sanad for Peacebuilding and Social Inquiry, 14/06/2018, [url](#)

³⁶³ ISW (Lawlor K., Davison K.), 12/2020, p. 27, [url](#); GICJ, 17/02/2016, [url](#); Landinfo, 24/04/2015, pp. 15-17, [url](#)

³⁶⁴ IISS, 06/11/2019, [url](#); ICG, 11/10/2019, p. 18, [url](#)

³⁶⁵ Sanad for Peacebuilding and Social Inquiry, 14/06/2018, p. 24, [url](#)

³⁶⁶ UNHCR, 12/11/2019, [url](#), p. 113

³⁶⁷ UNHCR, 12/11/2019, [url](#), pp. 16-17

³⁶⁸ Washington Institute for Near East Policy (Zelin A.Y.), 25/03/2020, [url](#)

³⁶⁹ USDOD, 31/07/2020, p. 23, [url](#); UNHCR, 12/11/2019, pp. 16-17, [url](#)

³⁷⁰ SIPRI, 12/04/2019, [url](#)

³⁷¹ International Review, 22/03/2019, [url](#)

³⁷² CTC, 10/09/2018, [url](#)

³⁷³ Reuters, 24/07/2018, [url](#)

³⁷⁴ OXFAM, 03/2020, p.14, [url](#)

³⁷⁵ EASO 10/2020, pp. 87-89, [url](#)

door internationale coalitietroepen en/of door de Iraakse luchtmacht op doelwitten in en rondom het Hamringebergte plaats.³⁷⁶ Ondanks deze anti-terreuroperaties is Diyala sinds 2019 de provincie waar ISIS zich het nadrukkelijkst manifesteert,³⁷⁷ met ontheemding in de dorpen rondom Mukhisa, Abu Saida, Muqdadiyah, Khanaqin en Mutabijah tot gevolg.³⁷⁸ In oktober 2021 liepen de etnische spanningen in de streek van Muqdadiyah hoog op. Na een aanval op een sjiietisch dorp volgde een tegenaanval op een naburige soennitische nederzetting, waarbij volgens ooggetuigen ook voertuigen van de PMF aanwezig waren. Bij deze clashes kwamen tientallen mensen om en gingen gebouwen en auto's in vlammen op. Tientallen gezinnen uit het soennitische dorp sloegen op de vlucht.³⁷⁹

Onderstaande kaart van The Economist toont de ligging van het Hamringebergte:

Hamrin Mountains³⁸⁰

Khanaqin

Sinds 2003 oefenen de Koerdische autoriteiten de facto het gezag uit in het olierijke district Khanaqin en in een deel van het district Kifri, de betwiste gebieden van de provincie Diyala.³⁸¹ Vooral ten noorden van het district Khanaqin en in sommige delen van het district Kifri is de bevolking van deze gebieden grotendeels Koerdisch.³⁸² Verschillende keren leidt het optreden van het Iraakse leger in Khanaqin bijna tot een gewapende confrontatie met de Peshmerga-troepen.³⁸³ Ook het optreden van de PMF in

³⁷⁶ EPIC, 04/03/2021, [url](#); EPIC, 02/07/2020, [url](#); Kurdistan 24, 21/12/2019, [url](#); Iraqi News, 09/10/2019, [url](#)

³⁷⁷ Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 03/12/2020, [url](#); CTC (Knights M., Almeida A.), 05/2020, pp. 12, 15, [url](#); Rudaw, 25/06/2020, [url](#)

³⁷⁸ CTC (Knights M., Almeida A.), 05/2020, p. 21, [url](#)

³⁷⁹ EPIC, 28/10/2021, [url](#)

³⁸⁰ The Economist, 04/04/2007, [url](#)

³⁸¹ Landinfo, 24/04/2015, p. 5, [url](#)

³⁸² Landinfo, 24/04/2015, p. 13, [url](#)

³⁸³ Landinfo, 24/04/2015, p. 5, [url](#)

de regio sinds het najaar van 2014 creëert spanningen.³⁸⁴ In oktober 2017 kondigt het Iraakse leger aan dat het als reactie op het Koerdische onafhankelijkheidsreferendum de controle over het district Khanaqin³⁸⁵ en het grotendeels door Arabieren bevolkte³⁸⁶ sub-district Jalawla overneemt.³⁸⁷ In de stad Khanaqin verloopt deze machtsovername dankzij voorafgaand overleg tussen de PUK en het Iraakse leger gewelddoos.³⁸⁸ Samen met de Iraakse veiligheidsdiensten nemen de PMF (hoofdzakelijk Badr en AAH) de ordehandhaving over.³⁸⁹

De onderbemanning van de PMF en het Iraakse leger in het district³⁹⁰ in combinatie met de aanhoudende spanningen tussen de Iraakse en de Koerdische overheid omtrent de toekomst van de betwiste gebieden creëert een veiligheidsvacuüm dat ISIS toelaat om zich te manifesteren.³⁹¹ Terwijl de veiligheidssituatie in de stad Khanaqin relatief stabiel is en aan de basisbehoeften voldoende wordt voldaan,³⁹² vormen de landelijke gebieden tussen Khanaqin en Jalawla een actieterrein voor ISIS-cellen.³⁹³ De aanvallen door ISIS op dorpsgemeenschappen in deze regio's leiden tot ontheemding.³⁹⁴ De terreurgroep dwingt de bewoners van dergelijke afgelegen dorpen ook om geld af te dragen. Tegelijk creëert de leegloop van tientallen dorpen in de regio van Khanaqin en het naburige district Muqdadiya een *safe haven* waar leden van de terreurorganisatie zich zonder bemoeienis van de plaatselijke bevolking kunnen terugtrekken.³⁹⁵ De versterkingen en de barrières die de PMF rondom de steden in de regio opricht, leiden hooguit tot een verplaatsing van de *hit and run*-aanvallen die ISIS opzet.³⁹⁶ Om te vermijden dat ISIS verder gebruikmaakt van de ontstane bufferzones tussen Iraakse en Peshmerga-troepen in de betwiste gebieden, plannen de Iraakse en de Koerdische strijdmachten in de provincies Ninewa, Salah al-Din, Kirkuk en Diyala gezamenlijke commandocentra. Ze streven er onder meer naar de militaire operaties tegen ISIS en de oprichting van controleposten in de regio te coördineren. Een eerste dergelijk commandocentrum komt in mei 2021 ten noorden van Khanaqin tot stand.³⁹⁷

De Kak'ai-minderheid in Khanaqin vormt het doelwit van aanvallen door ISIS, met ontheemding tot gevolg.³⁹⁸ In september 2020 leiden aanvallen van ISIS tot de evacuatie van een dertigtal overwegend Koerdische dorpen in Khanaqin, aldus een bron binnen de Peshmerga-troepen. De plaatselijke Koerdische bevolking behoort grotendeels tot de Kahor-stam, bestaande uit sjiitische moslims en aanhangers van het Kak'ai-geloof.³⁹⁹ De voorbije jaren worden in de lente door ISIS aangestoken akkerbranden in de rurale gebieden van Diyala gerapporteerd, in het bijzonder in het district Khanaqin.⁴⁰⁰ Ook de PMF worden soms genoemd als de mogelijke daders van dergelijke brandstichtingen die dan als represaille gelden tegen vermeende medestanders van ISIS.⁴⁰¹

³⁸⁴ Landinfo, 24/04/2015, pp. 6, 13, [url](#)

³⁸⁵ LSE Middle East Centre (Ali Saleem Z., Skelton M., van den Toorn C.), 06/12/2018, [url](#)

³⁸⁶ Landinfo, 24/04/2015, p. 8, [url](#)

³⁸⁷ BBC, 18/10/2017, [url](#)

³⁸⁸ ICG, 14/12/2018, p. 15, [url](#)

³⁸⁹ LSE Middle East Centre (Skelton M., Ali Saleem Z.), 14/02/2019, pp. 12-13, [url](#)

³⁹⁰ LSE Middle East Centre (Ali Saleem Z., Skelton M., van den Toorn C.), 06/12/2018, [url](#); The Intercept, 16/09/2018, [url](#)

³⁹¹ Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 27/11/2018, [url](#); ICG, 11/10/2019, pp. 6-7, [url](#); UNHCR, 12/11/2019, pp. 16-17, [url](#)

³⁹² IOM, 04/2019, p. 5, [url](#)

³⁹³ International Review, 22/03/2019, [url](#)

³⁹⁴ Rudaw, 03/05/2021, [url](#)

³⁹⁵ Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 05/11/2020, [url](#)

³⁹⁶ Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 03/12/2020, [url](#)

³⁹⁷ Al-Monitor, 26/05/2021, [url](#); EPIC, 20/05/2021, [url](#)

³⁹⁸ USDOS, 12/05/2021, [url](#)

³⁹⁹ EPIC, 01/10/2020, [url](#)

⁴⁰⁰ Basnews, 05/06/2021, [url](#); EPIC, 28/05/2020, [url](#); Reuters, 20/06/2019, [url](#); Bellingcat, 03/06/2019, [url](#)

⁴⁰¹ Reuters, 20/06/2019, [url](#)

Het Iraakse leger en andere veiligheidsdiensten zetten in het district Khanaqin in oktober 2020 verschillende grootschalige campagnes op tegen smokkelnetwerken die in de grensregio met Iran actief zijn.⁴⁰²

Sinds de zomer van 2021 kampt de stad Khanaqin en omgeving met droogte. De oprichting van rivierdammen in Iran doet het waterpeil van de rivieren Sirwan en Alwand de afgelopen jaren aanzienlijk dalen.⁴⁰³

Nieuwe ontwikkelingen

ISW meldt dat door Iran gesteunde Iraakse sjiitische milities begin maart 2023 plaatselijke soennitische burgers doden in Al Jayalah in het district Khalis in de provincie Diyala. Een week voor deze aanval heeft het Iraakse leger zich teruggetrokken uit de streek van Al Jayalah, waardoor de sjiitische milities het gebied konden binnendringen. Lokale stammen beschuldigen de pro-Iraanse milities. Op 23 februari vinden protesten plaats. Kaderleden van Badr proberen meteen te verhullen wie voor de aanval verantwoordelijk is en stellen ISIS verantwoordelijk voor de aanval, maar volgens ISW is dit zeer onwaarschijnlijk. Een eerdere moordpartij op burgers in december 2022 in Albu Bali, een dorp in de buurt van Al Jayalah, werd aan ISIS toegeschreven. ISW insinueert dat de aanval op Al Jayalh een wraakactie voor Albu Bali is. ISW verwerpt ook de hypothese dat het om een stammenconflict zou gaan. Stammenconflicten manifesteren zich vaak als grote vuurgevechten waarbij beide partijen gewapend zijn en voorbereid op de confrontatie in plaats van moorden op ongewapende mannen, vrouwen en kinderen. Volgens ISW zou ISIS zou van de situatie kunnen profiteren door zich op te werpen als beschermer van de soennitische gemeenschappen.⁴⁰⁴

6.6.2. Veiligheidsincidenten

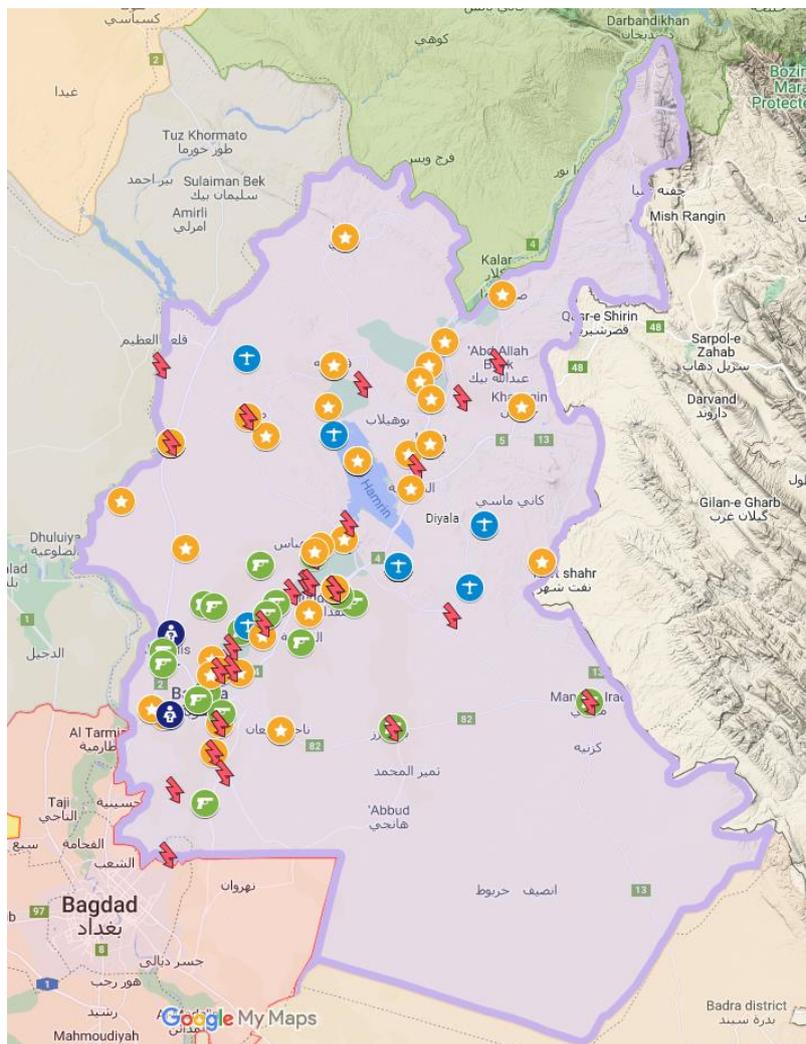
In de hele provincie Diyala vonden tijdens de onderzoeksperiode veiligheidsincidenten plaats. Een kaart van Diyala met de door ACLED opgetekende geweldincidenten van 1 januari 2022 tot 28 februari 2023 toont het volgende beeld:

⁴⁰² EPIC, 22/10/2020, [url](#)

⁴⁰² EPIC, 04/02/2021, [url](#)

⁴⁰³ Washington Kurdish Institute, 27/05/2021, [url](#); Kirkuk Now, 12/03/2023, [url](#)

⁴⁰⁴ ISW (Karr L. et al.), 01/03/2023, [url](#)

Iraq Diyalah Incidents 2022- Feb 2023⁴⁰⁵

- Battle
- Air/Drone Strike
- Abduction/Disappearance
- Explosion/Remote Violence (zonder Air/Drone Strike)
- Attack on Civilians

Van januari 2022 tot februari 2023 telt ACLED 297 geweldincidenten in Diyalah. Bij 45 van deze incidenten vallen burgerslachtoffers, 80 in totaal. De helft van deze burgerdoden viel volgens ACLED bij aanvallen door ISIS. Volgens ISW is de rol van ISIS echter aanzienlijk minder groot en die van sjiitische milities een stuk belangrijker.⁴⁰⁶ In dezelfde periode komen 249 strijders om het leven, aldus ACLED.⁴⁰⁷

⁴⁰⁵ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 13/03/2023, kaart door Cedoca 30/03/2023, [url](#)

⁴⁰⁶ ISW (Karr L. et al.), 01/03/2023, [url](#)

⁴⁰⁷ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

Overzicht van veiligheidsincidenten met dodelijke burgerslachtoffers in Diyala van januari 2022 tot februari 2023 (ACLED)⁴⁰⁸

Het door ISW aan de PMF toegeschreven incident staat in grijs aangeduid.

Date	District	Location	Source	Notes	Fat.
07/01/2022	Al Muqdadiya	Qaryat al Kubbah	Al Maloomah	On 7 January 2022, IS militants shot and killed a farmer on a hunting trip on the outskirts of Qaryat al Kubbah in Diyala.	1
12/01/2022	Al Muqdadiya	Al-Muqdadiya	Al Maloomah	On 12 January 2022, unknown militants shot and killed a teacher near his hom in Bayat village in northern Al-Muqdadiya district, Diyala.	1
24/01/2022	Baquba	Al Hassawiya	National Iraqi News Agency; NRT News	On 24 January 2022, IS militants shot and killed 2 civilians from the Banu Tamim tribe near a medical clinic in Al Hassawiya village, Abu Saida, Diyala.	2
09/02/2022	Baquba	Baquba	Al Maloomah	On 9 February 2022, IS militants shot and killed a farmer on a hunting trip in an unspecified location in the Diyala River Basin in Diyala province. Coded as provincial capital Baquba city.	1
21/04/2022	Khanaqin	Khanaqin	National Iraqi News Agency; Al Sumaria TV	On 21 April 2022, unknown militants detonated a roadside explosive on a farm road near Ali Sebah village in Khanaqin district, Diyala. The blast killed 2 and injured 3 civilians.	2
22/04/2022	Khanaqin	Khanaqin	NRT News	On 22 April 2022, unknown militants detonated a roadside IED targeting a civilian vehicle in the Maadakan village of the Glaiy area in Khanaqin district, Diyala. The blast killed 2 and injured 3.	2
30/04/2022	Kifri	Qarah Tabah	Baghdad Today; Al Mirbad; National Iraqi News Agency	On 30 April 2022, the PMF's 24th Brigade (Badr Organization) repelled an IS attack on their positions in Qarah Tabah sub-district in Diyala province. One civilian died due to his wounds from shrapnel of mortar shells. 1 fatality.	1
01/05/2022	Al Khalis	Al Azim	NRT News; National Iraqi News Agency; Shafaaq News	On 1 May 2022, a civilian was killed and two were wounded in IS militants attack on Al-Butaraz village northeast of Al Azim district in Diyala province. 1 fatality.	1
06/05/2022	Al Khalis	Qaryat Dhiyabah	Al Maloomah	Around 6 May 2022 (as reported), unknown militants shot and killed an Iraqi soldier and a civilian in Qaryat Dhiyabah village in the Abu Saida district of Diyala.	1
08/05/2022	Baladruz	Mandali	Al Maloomah; National Iraqi News Agency	On 8 May 2022, unknown tribal militant driving a vehicle conducted a tribally motivated attack against 2 Civilians killing 1 and wounding another on Mandali - Baladrouz road, east of Baquba (Diyala).	1

⁴⁰⁸ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

16/05/2022	Al Khalis	Al Azim	Baghdad Today; National Iraqi News Agency; Al Maloomah	On 16 May 2022, IS militants attacked and killed 3 farmers in the outskirts of Um Al Hawally village north of Al Azim district in Diyala province. 3 fatalities.	3
16/05/2022	Al Khalis	Al Azim	Al Maloomah	On 16 May 2022, IS militants attacked a farm near Umm Al Hawali village on the outskirts of Al Azim district, Diyala. IS killed 3 farmers.	3
18/05/2022	Al Khalis	Abu Tamr	Al Maloomah	On 18 May 2022, unknown militants killed farmer near Abu Tamr village, Diyala.	1
23/05/2022	Khanaqin	Islah Village	Al Maloomah; NRT News; ROJ News; Shafaaq News; Baghdad Today; Rudaw; Kurdistan24; Patriotic Union of Kurdistan	On 23 May 2022, overnight IS militants attacked with sniper weapons and mortars the outskirts of Islah Village north of Jalawla sub-district, Diyala. Military forces with PMF repelled the attack. The attack resulted in 6 civilian fatalities and the injury of 8 persons including 2 soldiers. 6 fatalities	6
23/05/2022	Khanaqin	Islah Village	Basnews	On 23 May 2022, overnight IS militants stormed a house in Islah village in Diyala killing a man and wounding his wife and child.	1
05/06/2022	Baquba	Al Abbarah	Al Maloomah	On 5 June 2022, overnight IS militants attacked a civilian car by unspecified means near Arab Mustafa village in the Al Abbarah district of Diyala. IS killed 1 and injured 6 civilians including women and children.	1
14/06/2022	Al Muqdadiya	Al-Muqdadiya	National Iraqi News Agency	On 14 June 2022, unknown militants shot and killed a civilian on the outskirts of Al-Muqdadiya city, Diyala.	1
20/06/2022	Al Muqdadiya	Qaryat az Zuhayrat	National Iraqi News Agency	On 20 June 2022, unknown militants shot and killed an off-duty member of the Iraqi army intelligence when he was returning home in Qaryat az Zuhayrat village, Baquba.	1
25/06/2022	Al Khalis	Sarajek	National Iraqi News Agency	Around 25 June 2022 (as reported), the body of a man in his forties was found shot in the orchards of Sarajek village in Diyala province. 1 fatality.	1
28/06/2022	Khanaqin	Saleh Agha	Kurdistan24; Baghdad Today	On 28 June 2022, a landmine, planted by unidentified militants, detonated killing an IDP child in Saleh Agha village in Diyala province. 1 fatality.	1
17/07/2022	Baquba	Nahiyat Kanan	Shafaaq News; Al Maloomah; National Iraqi News Agency	On 17 July 2022, an unknown armed person killed a taxi driver in Nahiyat Kanan sub-district of Baqubah (Diyala). 1 fatality.	1

21/07/2022	Baquba	Nahiyat Kanan	National Iraqi News Agency	On 21 July 2022, unknown militants shot and killed the owner of a private electricity generator in the Bada area of Nahiyat Kanan district, Diyala.	1
22/07/2022	Al Khalis	Al-Mansouriyah	Al Mirbad; National Iraqi News Agency	On 22 July 2022, unknown tribal militants shot and killed 5 civilians and injured 3 others in a tribally motivated attack in Al-Mansouriyah district, Diyala. At least one of the victims returned fire injuring at least one of the attackers. Iraqi security forces arrested 2 of the attackers at the Kirkuk General hospital where they were receiving treatment.	5
31/07/2022	Khanaqin	Jalawla	Sotaliraq; Patriotic Union of Kurdistan; Baghdad Today; Shafaaq News; Al Ahad TV; Al Sumaria TV; Basnews	On 31 July 2022, a landmine, previously planted by an unidentified armed group, exploded in Arab-Faraj village in Jalawla sub-district, Diyala province, killing 3 children and wounding another. 3 fatalities.	3
19/08/2022	Baquba	Baquba	Baghdad Today	On 19 August 2022, unknown militant shot and killed a female civilian driving a car near the Sharif cemetery on the outskirts of Baquba city.	1
22/08/2022	Al Muqdadiya	Al-Muqdadiya	Al Sumaria TV	On 22 August 2022, two militants on a motorcycle shot and killed a minor on the outskirts of Al-Muqdadiya city, Diyala.	1
28/08/2022	Kifri	Kifri	Baghdad Today; ROJ News	On 28 August 2022, unknown militants shot and killed a civilian in front of his house in Kifri district (Diyala). 1 fatality.	1
03/09/2022	Khanaqin	Khanaqin	National Iraqi News Agency	On 3 September 2022, an unknown militant shot and killed a shepherd child in the Qullay area of Khanaqin district (Diyala). 1 fatality.	1
07/09/2022	Baquba	Al Huwaydir	National Iraqi News Agency	Around 7 September 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a farmer in the orchards of Al Huwaydir village, Diyala.	1
20/09/2022	Al Khalis	Sheikh Najm	Al Maloomah; National Iraqi News Agency	On 20 September 2022, IS militants attacked civilians at a sports stadium near Sheikh Najm village in the Sharwain area of Diyala. IS militants killed 1 and injured 3 civilians during the attack. A search operation was launched after the attack had concluded.	1
06/11/2022	Baquba	Al Hassawiya	ROJ News	On 6 November 2022, unknown militants shot and killed a driver of a road paving vehicle in Al Hassawiya village, Diyala.	1
12/11/2022	Khanaqin	Jalawla	NRT News; National Iraqi News Agency	On 12 November 2022, unknown militants assassinated a civilian in his petrol station in Jalawla district (Diyala). 1 fatality.	1

13/11/2022	Al Khalis	Qaryat al Abbarah	Shafaaq News	On 13 November 2022, unknown militants shot and killed a civilian in Qaryat al Abbarah village in Diyala province. 1 fatality.	1
16/11/2022	Baladruz	Balad Ruz	National Iraqi News Agency	On 16 November 2022, unknown militants shot and killed a civilian near his home on the eastern outskirts of Balad Ruz city, Diyala.	1
21/11/2022	Baquba	Baquba	Al Sumaria TV	On 21 November 2022, unknown militants abducted and killed a Tuk Tuk driver in an unspecified location in Diyala province. Coded as provincial capital Baquba city.	1
15/12/2022	Al Muqdadiya	Nasim	National Iraqi News Agency	On 15 December 2022, unknown militants shot and killed a man and a woman who were tending to livestock in Nasim village, Diyala.	2
15/12/2022	Al Khalis	Abu Tamr	Al Maloomah	On 15 December 2022, unknown militants abducted and killed a lecturer near Abu Tamr village, Diyala.	1
19/12/2022	Al Khalis	Albu Bali	Al Mirbad; National Iraqi News Agency	On 19 December 2022, IS militants attacked civilians killing 8 and injuring 6 or 8 in Albu Bali village, Diyala.	8
22/12/2022	Baquba	Baquba	National Iraqi News Agency	Around 22 December 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian in Baquba city. The militants dumped the body in front of the Baquba Teaching Hospital.	1
01/01/2023	Khanaqin	Khanaqin	National Iraqi News Agency; Shafaaq News	On 1 January 2023, unknown gunmen opened fire and killed the director of a petrol station in Tula Froush area in Khanaqin district (Diyala). 1 fatality.	1
02/01/2023	Baquba	Baquba	National Iraqi News Agency; Shafaaq News	Around 2 January 2023 (as reported), unknown unknown gunmen shot and killed a civilian in Diyala province. The body was discovered on the banks of the Diyala river in an unspecified location. The victim was the son of a school principal in Baquba city. Coded as provincial capital Baquba city.	1
09/01/2023	Baquba	Baquba	Shafaaq News	On 9 January 2023, IS militants executed 2 civilians in an unspecified location in Diyala province. The victims had been abducted in the summer of 2021 after IS militants killed their father who was the Mukhtar/Mayor of Saadia district. Coded as provincial capital Baquba city.	2
20/02/2023	Al Khalis	Jayala	Al Maloomah; Al Sumaria TV; National Iraqi News Agency	On 20 February 2023, IS militants attacked Jayala village in Diyala. The attack resulted in 9 fatalities and 2 injured.	9
22/02/2023	Baquba	Baquba	Al Maloomah	On 22 February 2023, unknown gunmen shot and killed a cardiologist in the New Baquba area of Baquba city.	1

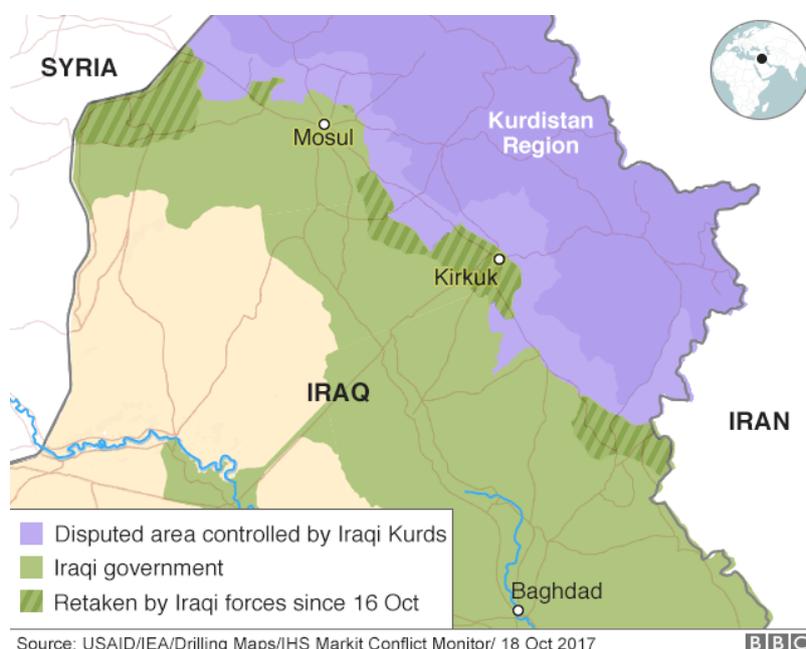
27/02/2023	Khanaqin	Lake Hamrin	Al Maloomah	On 27 February 2023, IS militants killed a fisherman and injured another near Lake Hamrin in Diyala. Security forces issued a temporary ban on fishing in the Lake and Iraqi aircraft began flying in the area in search of the IS militants. 1 fatality and 1 injured.	1
------------	----------	-------------	-------------	---	---

6.7. Kirkuk

6.7.1. Algemene situatie

De olierijke en etnisch-religieus diverse provincie Kirkuk raakt verdeeld bij de opmars van ISIS in juni 2014.⁴⁰⁹ Terwijl ISIS de regio rondom Hawija, ten zuidwesten van Kirkuk, tot oktober 2017 in handen houdt, nemen Koerdische Peshmerga de controle over het noordoosten van de provincie, inclusief de stad Kirkuk, van de Iraakse overheid over.⁴¹⁰ Als reactie op het Koerdische onafhankelijkheidsreferendum neemt het Iraakse leger, samenwerkend met de PMF, in oktober 2017 de controle van de stad Kirkuk en de andere betwiste gebieden van de provincie over.⁴¹¹ De Iraakse overheid claimt de controle over het volledige territorium van de provincie,⁴¹² inclusief het district Dibis, het onderdistrict Multaqa en de Khabbaz- en Bai Hassan-olievelden.⁴¹³

De volgende kaart, gepubliceerd door de BBC, geeft weer welke gebieden de Iraakse overheid in oktober 2017 inneemt.⁴¹⁴

⁴⁰⁹ ICG, 15/06/2020, pp. 2, 6-7, [url](#)

⁴¹⁰ ICG, 14/12/2018, p. 8, [url](#); CTC (Knights M.), 12/2018, p. 6, [url](#)

⁴¹¹ ICG, 14/12/2018, pp. 9-10, [url](#)

⁴¹² BBC, 20/10/2017, [url](#); Al Jazeera, 21/10/2017, [url](#)

⁴¹³ BBC, 18/10/2017, [url](#)

⁴¹⁴ BBC, 18/10/2017, [url](#)

Gebiedsverschuivingen in oktober 2017⁴¹⁵

Naast het leger en verschillende PMF nemen ook de Counterterrorism Service (CTS) en de federale politie de ordehandhaving in Kirkuk over. Het gebrek aan samenwerking en de onduidelijke taakverdeling tussen deze veiligheidsactoren bedreigt de stabiliteit⁴¹⁶ en leidt tot spanningen tussen de verschillende bevolkingsgroepen in de provincie.⁴¹⁷ Etnische en religieuze minderheidsgroepen maken gewag van discriminatie en occasioneel geweld van de kant van de PMF en Iraakse veiligheidstroepen, met ontheemding tot gevolg.⁴¹⁸ De uitsluiting van de Koerdische Peshmerga en de veiligheidsdienst Asayesh uit de Joint Forward Command-Kirkuk (JFC-K), het commandocentrum voor ordehandhaving in de provincie, veroorzaakt misnoegen en een gevoel van benadeling onder de Koerdische bevolking.⁴¹⁹

Volgens de onafhankelijke denktank Clingendael raakt de bestuurlijke controle over de betwiste gebieden in Kirkuk sinds oktober 2017 gefragmenteerd omdat een kluwen van lokale milities, PMF en Iraakse legereenheden de veiligheidstaken overnemen.⁴²⁰ Vooral ten oosten van de provincie Kirkuk blijven de Koerdische Peshmerga ook na oktober 2017 present.⁴²¹ Het Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) stipt aan dat de mate waarin de Iraakse overheid de controle uitoefent in de in 2017 heroverde betwiste gebieden varieert. Bepaalde gebieden blijven de facto onder controle van de Peshmerga.⁴²² De Franse krant Les Echos wijst erop dat de Iraakse veiligheidsdiensten in de afgelegen plattelandsgebieden van Kirkuk de steun van de Peshmerga nodig hebben bij anti-terreuroperaties.⁴²³ De gebrekkige coördinatie tussen de Iraakse en de Koerdische overheid omtrent de ordehandhaving in de betwiste gebieden biedt ISIS de mogelijkheid om in deze regio's actief te zijn.⁴²⁴ In januari 2021 nemen Peshmerga van de KDP posities in nabij de dorpen Sarbsakh en Darband in het sub-district Sargaran. Hierop versterkt het Iraakse leger haar posities op de weg van Kirkuk naar Erbil.⁴²⁵ In mei 2021 zetten de ISF en Peshmerga in Kirkuk een gezamenlijk commandocentrum op om samen op te treden in de betwiste gebieden.⁴²⁶ De nieuwssite Kirkuk Now rapporteert de detachering van een beperkt aantal Peshmerga-officieren naar de militaire basis K1, ten noorden van de stad Kirkuk.⁴²⁷

ICG merkt op dat ISIS sinds 2017 moeilijker in de Iraakse steden doordringt. Het beperkte aantal aanslagen dat in de stad Kirkuk plaatsvindt, wordt niet door ISIS opgeëist. Plaatselijke bronnen schrijven deze aanslagen eerder toe aan politieke spanningen of afpersingspraktijken door criminele organisaties.⁴²⁸ Volgens ICG hebben de Iraakse veiligheidsdiensten in de landelijke gebieden rondom Hawija de aanhoudende bijstand van de internationale coalitie nodig om de wederopstanding van ISIS te vermijden.⁴²⁹ Al pleegt ISIS de voorbije jaren nauwelijks aanvallen in stedelijk gebied in Kirkuk, toch blijft de terreurorganisatie actief in de landelijke gebieden rondom Hawija, hoofdzakelijk in de districten Dibis en Daquq.⁴³⁰ Op korte termijn is territoriale controle niet het oogmerk van ISIS in de

⁴¹⁵ BBC, 18/10/2017, [url](#)

⁴¹⁶ ICG, 15/06/2020, pp. 11-14, [url](#)

⁴¹⁷ ICG, 15/06/2020, pp. i, 3, [url](#)

⁴¹⁸ DFAT 17/08/2020, p. 20, [url](#)

⁴¹⁹ ICG, 15/06/2020, pp. 9-10, [url](#)

⁴²⁰ Clingendael Institute (van Veen E., Al-Shadeedi H.), 03/07/2018, p. 9, [url](#)

⁴²¹ Clingendael Institute (van Veen E., Al-Shadeedi H.), 03/07/2018, p. 10, [url](#)

⁴²² UNHCR, 12/11/2019, pp. 11-12, [url](#)

⁴²³ Les Echos, 05/06/2019, [url](#)

⁴²⁴ ICG, 11/10/2019, pp. 6 -7, [url](#); Carnegie Endowment for International Peace (Alami M.), 11/01/2019, [url](#); Rudaw, 21/05/2019, [url](#); UNHCR, 12/11/2019, pp. 16-17, [url](#)

⁴²⁵ EPIC, 04/02/2021, [url](#)

⁴²⁶ EPIC, 20/05/2021, [url](#)

⁴²⁷ Kirkuk Now, 24/05/2021, [url](#)

⁴²⁸ ICG, 11/10/2019, p. 7, [url](#)

⁴²⁹ ICG, 11/10/2019, p. 14, [url](#)

⁴³⁰ ICG, 15/06/2020, p. 15, [url](#)

provincie Kirkuk. Wel poogt de terreurorganisatie het staatsgezag in de provincie door middel van *hit and run*-aanvallen te ondermijnen.⁴³¹ Daartoe hanteert ISIS guerrillatechnieken, zoals onder meer aanslagen met IED's, moordaanslagen op vooraanstaande leden van de gemeenschap, ontvoeringen en afpersing van de plaatselijke bevolking.⁴³² Ook viseert ISIS vermeende collaborateurs met de Iraakse autoriteiten, stammenleiders en *mukhtars*.⁴³³

Ten gevolge van de onderlinge competitie en het gebrek aan coördinatie tussen de veiligheidsactoren in Kirkuk is het voor de burgerbevolking soms onduidelijk wie voor bepaalde veiligheidstaken instaat. Dit geeft sommige veiligheidsactoren de gelegenheid om criminele activiteiten op te zetten, zoals oliesmokkel, de afpersing van lokale handelaars en van passanten aan controleposten.⁴³⁴

Soennitische Arabieren uit Hawija ondervinden volgens de Amerikaanse ngo Center for Civilians in Conflict (CIVIC) discriminatie vanwege vermeende betrokkenheid bij en/of ondersteuning van ISIS.⁴³⁵

Ook akkerbranden in Koerdische gebieden, aangestoken door hetzij ISIS hetzij door paramilitaire groepen zoals de PMF, leiden tot etnische spanningen in de provincie.⁴³⁶

De etnische spanningen tussen Koerden en Arabieren in Kirkuk lopen verder op: aan Koerdische kant wekt de snelle aangroei van de Arabische bevolking in de omstreken gebieden negatieve gevoelens. Volgens Fahmi Buhari, hoofd van de KAR voor de omstreken gebieden, trekken veel Arabieren uit Centraal- en Zuid-Irak naar Kirkuk (en Khanaqin) waardoor de Koerden in deze gebieden hun demografische meerderheidspositie dreigen te verliezen. Een bijkomende tactiek is volgens Buhari het vervangen van de Koerdische taal in de administratie door het Arabisch. Gebieden met een Arabische meerderheid, zoals Kirkuk en Diyala, ontvangen ook meer financiële middelen.⁴³⁷ Ook vertegenwoordigers van de PUK dringen aan op het einde van de Arabiseringspolitiek in de omstreken gebieden.⁴³⁸ Volgens de Koerdische nieuwssite Kirkuk Now weigert het Iraakse ministerie van Volksgezondheid dat gezondheidsattesten voor bedrijven, winkels en publieke plaatsen in het Koerdisch worden opgesteld.⁴³⁹ In januari 2023 bestormde het Iraakse leger een dorp in de provincie Kirkuk, nam het landbouwmachines van Koerdische boeren in beslag en vernielde het installaties voor de irrigatie van velden, aldus een lokale woordvoerder van de boeren, die verklaarde dat de bestorming van het dorp op vraag van niet-inheemse Arabieren gebeurde.⁴⁴⁰ De Turkmeense minderheid van haar kant vreest marginalisatie in het conflict tussen Koerden en Arabieren. De Turkmenen zijn beducht voor een nieuwe dominantie van de Koerden en zien in de parlementsverkiezingen van 2021 een evolutie in die richting. De helft van de twaalf parlementszetels voor Kirkuk ging toen naar Koerden. De leider van de pro-Turkse Iraqi Turkmen Front (ITF), Hasan Turan, zei in december 2022 dat de implementatie van artikel 140 van de Iraakse Grondwet tot een burgeroorlog zou leiden.⁴⁴¹

⁴³¹ Reuters, 07/05/2019, [url](#); CIVIC, 19/12/2019, p. 2, [url](#)

⁴³² CTC, (Knights M., Almeida A.), 05/2020, [url](#); Reuters, 24/07/2018, [url](#)

⁴³³ CIVIC, 19/12/2019, p. 2, [url](#)

⁴³⁴ ICG, 15/06/2020, pp. 12-14, [url](#)

⁴³⁵ CIVIC, 19/12/2019, p. 2, [url](#)

⁴³⁶ Kurdistan 24, 14/05/2020, [url](#); The Washington Institute for Near East Policy (Saeed Y.), 31/05/2019, [url](#)

⁴³⁷ Rudaw, 05/09/2022, [url](#)

⁴³⁸ Shafaq, 21/10/2022, [url](#)

⁴³⁹ Kirkuk Now, 06/09/2022, [url](#)

⁴⁴⁰ Basnews, 22/01/2023, [url](#)

⁴⁴¹ Amwaj, 17/02/2023, [url](#)

6.7.2. Veiligheidsincidenten

In de hele provincie Kirkuk vonden tijdens de onderzoeksperiode veiligheidsincidenten plaats. Een kaart van Kirkuk met de door ACLED opgetekende geweldincidenten van 1 januari 2022 tot 28 februari 2023 toont het volgende beeld:

Iraq Kirkuk Incidents 2022- Feb 2023⁴⁴²

- Battle
- Air/Drone Strike
- Abduction/Disappearance
- Explosion/Remote Violence (zonder Air/Drone Strike)
- Attack on Civilians

In respons op de asymmetrische aanvallen van ISIS in Kirkuk zet het Iraakse leger anti-terreuroperaties op in de provincie Kirkuk, onder meer in de omgeving van Hawija.⁴⁴³ Luchtbombardementen door de internationale coalitie en de Iraakse luchtmacht op de toevluchtsoorden van ISIS vinden eveneens plaats.⁴⁴⁴ De gebrekkige coördinatie tussen de verschillende veiligheidsactoren staat een coherent optreden tegen ISIS in Kirkuk in de weg en laat deze terreurorganisatie toe actief te blijven,⁴⁴⁵ hoofdzakelijk rondom Hawija en in de betwiste gebieden.⁴⁴⁶ Ten zuidwesten van de provincie Kirkuk geldt de Hamrinbergketen als *safe haven* voor

⁴⁴² ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, kaart door Cedoca 30/03/2023, [url](#)

⁴⁴³ UNSC, 04/05/2021, p. 4, [url](#); UNSC, 11/08/2020, pp. 4-5, [url](#); USDOD, 13/05/2020, p. 27, [url](#); UNSC 06/05/2020, p. 4, [url](#)

⁴⁴⁴ EPIC, 25/02/2021, [url](#); EPIC, 11/02/2021, [url](#); EPIC, 28/01/2021, [url](#); EPIC, 14/01/2021, [url](#); EPIC, 03/12/2020, [url](#); EPIC, 18/09/2020, [url](#)

⁴⁴⁵ ICG, 15/06/2020, p. 3, [url](#)

⁴⁴⁶ ICG, 11/10/2019, pp. 6-7, [url](#)

ISIS.⁴⁴⁷ Ondanks de militaire operaties⁴⁴⁸ blijft het staatsgezag in deze regio beperkt en houdt ISIS er een ondergronds netwerk in stand. Vooral 's nachts manifesteert ISIS zich en is de plaatselijke bevolking het doelwit van ontvoeringen, afpersing en overvallen.⁴⁴⁹ Deze terreuracties zijn hoofdzakelijk gesitueerd in de rurale gebieden rondom Hawija, in het bijzonder in de gebieden die aan de districten Daquq en Dibis grenzen,⁴⁵⁰ zoals Abassi en Zab.⁴⁵¹ Bij anti-terreuroperaties in Kirkuk krijgen het Iraakse leger, de CTS en de PMF de steun van de internationale coalitietroepen en van Peshmerga-troepen.⁴⁵² De overwegend Arabisch sjiiitische samenstelling van het Iraakse leger en de PMF leidt tot wantrouwen bij de Koerdische en de soennitische bevolking,⁴⁵³ onder meer in Hawija.⁴⁵⁴ In afgelegen landelijke gebieden zit de plaatselijke soennitische bevolking geprangd tussen de terreur van ISIS en het wantrouwen van de Iraakse veiligheidsdiensten.⁴⁵⁵ Lokale politici geven aan dat tal van aanhoudingen van vermeende ISIS-aanhangers in de regio onterecht zijn.⁴⁵⁶ In 2020 veroorzaken aanvallen van ISIS ontheemding in vijf door de Kaka'i-minderheid bewoonde dorpen in het district Daquq.⁴⁵⁷ In juni 2021 leiden de terreurpraktijken van ISIS tot de evacuatie van zes dorpen ten zuidwesten van Daquq.⁴⁵⁸

Van januari 2022 tot februari 2023 telde ACLED 175 geweldincidenten in Kirkuk, 72 met dodelijke afloop. Bij 18 incidenten allen burgerslachtoffers, 21 in totaal. In dezelfde periode komen 141 strijders om het leven.⁴⁵⁹

Overzicht van veiligheidsincidenten met dodelijke burgerslachtoffers in Kirkuk van januari 2022 tot februari 2023 (ACLED)⁴⁶⁰

Date	District	Location	Source	Notes	Fat.
06/02/2022	Kirkuk	Kirkuk	National Iraqi News Agency	On 6 February 2022, unknown tribal militants shot and killed a man and his son on Airport Street in Kirkuk city. The attack was a tribal revenge killing. The victims had just been released after being investigated by the police over a tribal killing in 2021.	2
05/03/2022	Al Hawiga	Haweeja	National Iraqi News Agency	On 5 March 2022, an IS IED from previous clashes detonated killing a minor in the Yarmouk neighborhood of Haweeja city, Kirkuk.	1
02/04/2022	Kirkuk	Banja Ali	Baghdad Today; National Iraqi News Agency	On 2 April 2022, unknown militants on a motorcycle shot and killed a member of the Kurdistan Democratic Party (KDP) in the Banja Ali area of Kirkuk.	1

⁴⁴⁷ CTC, 10/09/2018, [url](#)

⁴⁴⁸ EPIC, 04/03/2021, [url](#); Rudaw, 11/04/2019, [url](#)

⁴⁴⁹ SIPRI, 12/04/2019, [url](#)

⁴⁵⁰ ICG, 15/06/2020, pp. 15-16, [url](#)

⁴⁵¹ Middle East Institute (MEI) (Halawa H.), 16/03/2020, [url](#)

⁴⁵² The Jamestown Foundation, 17/06/2020, [url](#)

⁴⁵³ ICG, 15/06/2020, p. 13, [url](#)

⁴⁵⁴ Building Peaceful Futures, 2019, p. 29, [url](#)

⁴⁵⁵ The Guardian, 11/07/2021, [url](#)

⁴⁵⁶ Al-Monitor, 09/10/2020, [url](#)

⁴⁵⁷ USDOS, 12/05/2021, [url](#)

⁴⁵⁸ Kirkuk Now, 19/06/2021, [url](#)

⁴⁵⁹ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

⁴⁶⁰ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

09/04/2022	Daquq	Dukshaman al Kubra	Al Mirbad; Shafaaq News	On 9 April 2022, IS militants attacked civilians in the Dukshaman village during prayers in Kirkuk province. The Popular Mobilization Forces 56th Brigade (Liwa Hashd Shuhada Kirkuk) and an ad hoc militia clashed with the IS militants. The clash resulted in 3 injured civilians, 1 PMF fatality, 2 PMF injuries, and 1 civilian fatality. IS militants took advantage of a dust or sand storm during the attack. Coded as Dukshaman al Kubra. 2 fatalities.	1
11/04/2022	Kirkuk	Kirkuk	NRT News	On 11 April 2022, an unknown militant on a motorcycle shot and injured a civilian in the Hasir Bazaar in Kirkuk city. The target died at the hospital.	1
01/05/2022	Dibis	Altun Kupri	Basnews	Around 1 May 2022 (as reported), IS militants abducted and executed a farmer in Altun Kupri sub-district in Kirkuk province. 1 fatality.	1
16/05/2022	Kirkuk	Jardaghli	National Iraqi News Agency	On 16 May 2022, IS militants shot and killed a Turkmen civilian in Jardaghli village, Kirkuk.	1
23/05/2022	Kirkuk	Taza	Rudaw; NRT News; Basnews; Al Ahad TV; Patriotic Union of Kurdistan; Al Maloomah; Baghdad Today; Al Sumaria TV; Radio Nawa	On 23 May 2022, IS militants attacked farmers while they were harvesting agricultural areas of Baldagh and Dokshma in Taza district south of Kirkuk province. The attack resulted in the death of 2 civilians and security personnel. 3 fatalities.	3
04/06/2022	Kirkuk	Qarah Hajir	National Iraqi News Agency	Around 4 June 2022 (as reported), the security forces found a dead body of a civilian killed by Unidentified armed group near Barzan village in Qarah Hajir district in Kirkuk province. 1 fatality.	1
22/08/2022	Al Hawiga	Nahiyat ar Riyad	ROJ News	On 22 August 2022, overnight IS militants clashed with Iraqi federal police in Batatakha village in Nahiyat ar Riyad district, Kirkuk. The clash resulted in 1 police fatality, 1 civilian fatality who was the local mayor, and 2 civilians injuries.	1
23/08/2022	Al Hawiga	Haweeja	Basnews	On 23 August 2022, IS militants clashed with Iraqi police in Haweeja district, Kirkuk. The clash resulted in 1 police fatality and 1 civilian fatality.	1
23/08/2022	Al Hawiga	Qaryat al Hajal	Basnews	On 23 August 2022, IS militants killed a civilian and injured his son in Qaryat al Hajal village, Kirkuk.	1
28/08/2022	Kirkuk	Laylan	Basnews	On 28 August 2022, IS militants ambushed and clashed with four armed Kurdish shepherds in the Laylan district of Kirkuk. One farmer was killed and the farmers shot and killed an IS militant.	1
29/08/2022	Kirkuk	Banja Ali	Rudaw; National Iraqi News Agency; Basnews	Around 29 August 2022, 9 IS militants abducted 2 Kurdish men, one of who was a member of the Peshmerga, from the Hawally road, which is on the Kirkuk - Sulaymaniyah road, in Banja Ali area Kirkuk province. The Peshmerga was later beheaded by the militants.	1

21/09/2022	Kirkuk	Kirkuk	National Iraqi News Agency; Baghdad Today	On 21 September 2022, unknown militants shot and killed a taxi driver using suppressed weapons near the Azadi petrol/gas station in Kirkuk city.	1
28/11/2022	Kirkuk	Soma City	Basnews	On 28 November 2022, unknown militants shot and killed a Kurdish student near Soma city, Kirkuk.	1
16/12/2022	Kirkuk	Kirkuk	National Iraqi News Agency	On 16 December 2022, unknown militants shot and killed an electrical generator operator in his place of work in the Faylaq neighborhood of Kirkuk city.	1
28/12/2022	Kirkuk	Markaz Nahiyah Shuwan	Al Mirbad	On 28 December 2022, unknown tribal militants stormed a civilian residence in Markaz Nahiyah Shuwan village in Kirkuk. The militants handcuffed the husband and shot and killed his wife. The attack was tribally motivated.	1

6.8. Zuidelijke provincies

6.8.1. Algemene situatie

Het Iraakse zuiden omvat de provincies Babil, Basra, Dhi Qar, Karbala, Maysan, Muthanna, Najaf, Qadisiyah en Wasit.⁴⁶¹ Op het noorden van de provincie Babil na ontsnapt deze overwegend sjiitische regio aan open gevechten bij de opmars van ISIS in de zomer van 2014.⁴⁶² Wel pleegt ISIS terreuraanslagen in Zuid-Irak⁴⁶³. De PMF rekruteren in de regio tal van jongeren om ISIS in de Centraal-Iraakse provincies terug te dringen.⁴⁶⁴ De troepenverplaatsingen naar het front ondergraven de ordehandhaving in het Iraakse zuiden, met tribaal, crimineel en politiek geweld tot gevolg.⁴⁶⁵ Ook na de militaire overwinning op ISIS blijven de PMF in het Iraakse zuiden nadrukkelijk aanwezig.⁴⁶⁶

De olierijkdommen in de regio komen de bevolking van Zuid-Irak nauwelijks ten goede. Ook al is de Iraakse olieproductie hoofdzakelijk in het zuiden gesitueerd, toch zijn de armoedecijfers in deze regio hoger dan in de rest van het land.⁴⁶⁷ De gunsten van de internationale oliebedrijven komen hoofdzakelijk terecht bij politieke partijen, stammenleiders en plaatselijke milities.⁴⁶⁸ Naast wijdverspreide corruptie kampt het Iraakse zuiden met hoge werkloosheidscijfers, armoede, povere openbare dienstverlening, regelmatige stroompannes en gebrekkige watervoorziening.⁴⁶⁹ Het maatschappelijke ongenoegen hieromtrent vertaalt zich sinds 2011 regelmatig in protestdemonstraties.⁴⁷⁰

⁴⁶¹ EASO, 13/03/2019, p. 159, [url](#)

⁴⁶² EASO, 13/03/2019, pp. 163- 164, [url](#); The New York Times, 08/09/2018, [url](#)

⁴⁶³ EASO, 13/03/2019, pp. 166-170, [url](#)

⁴⁶⁴ Financial Times, 31/07/2018, [url](#); The New York Times, 08/09/2018, [url](#); Strategic Studies Institute (Cigar N.), 06/2015, pp. 5-6, [url](#)

⁴⁶⁵ Reuters, 11/09/2017, [url](#)

⁴⁶⁶ Washington Institute (Knights M., Malik H., Al-Tamimi J.), 03/2020, pp. 128-129, [url](#); CTC (Knights M.), 13/08/2019, p. 5, [url](#)

⁴⁶⁷ Brookings, (Celiku B., Mansour W.), 27/10/2020, [url](#)

⁴⁶⁸ The Guardian, 27/08/2018, [url](#)

⁴⁶⁹ Foreign Policy (Twaij A.), 09/11/2018, [url](#); CNN, 07/09/2018, [url](#); NRC, 09/09/2018, [url](#)

⁴⁷⁰ Carnegie Middle East Center (Hasan H.), 04/10/2019, [url](#); Swedish Institute of International Affairs, 01/07/2019, pp. 18-23, [url](#)

Anno 2023 blijft Jurf al Sakhr, de stad ten noorden van de provincie Babil die in 2014 in handen valt van sjiiitische milities, onder controle van de PMF.⁴⁷¹ De militia Kata'ib Hezbollah bouwt in de regio haar voornaamste militaire basis uit en richt er een onwettig gevangeniscomplex op. De oorspronkelijke soennitische bevolking krijgt geen toestemming om terug te keren.⁴⁷² De heilige steden Najaf en Kerbala, gesitueerd in de gelijknamige provincies, zijn heilige plaatsen voor de wereldwijde sjiiitische geloofsgemeenschap.⁴⁷³ De bemoeienis van de federale overheid, lokale politieke spanningen en de invloed van milities en stammen houden de historische achterstelling van de provincie Basra in stand.⁴⁷⁴ Een recente bevraging wijst uit dat de bevolking van Basra corruptie ervaart als het grootste probleem waarmee de provincie kampt. Ook de kwalijke rol van milities, tribale inmenging, drugsproblemen en de milieuvervuiling baren zorgen.⁴⁷⁵ De verbranding van het gas dat bij de olieproductie in Basra vrijkomt, leidt niet alleen tot luchtverontreiniging. Het maakt de provincie ook afhankelijk van Iraanse gasimport om de elektriciteitsvoorziening te verzekeren.⁴⁷⁶ Drugssmokkel, hoofdzakelijk uit Iran, richt in Basra en andere zuidelijke provincies een ravage aan onder de jeugd.⁴⁷⁷ Waterschaarste is een van de oorzaken van tribaal geweld in het Iraakse zuiden.⁴⁷⁸ De toenemende droogte bedreigt er het voortbestaan van de draslanden, de zogeheten Mesopotamian Marshes, in het zuidoosten.⁴⁷⁹ Ook de nomadische herders in de woestijnen van de provincie Muthanna zien het voortbestaan van hun levenswijze door de historische droogte in de regio bedreigd.⁴⁸⁰

6.8.2. Protestbetogingen

In oktober 2019 breken in het Iraakse zuiden en in Bagdad grootschalige protesten uit.⁴⁸¹ In het bijzonder in Bagdad, Nasiriyah, Najaf en Amarah gebruiken de veiligheidsdiensten excessief geweld om deze grotendeels vreedzame demonstraties op te breken, aldus UNAMI.⁴⁸² Gedurende de hierop volgende maanden blijft de protestbeweging actief, ondanks het oplopende dodental, de veelvuldige aanhoudingen en mishandelingen van arrestanten en de verdwijningen van demonstranten.⁴⁸³ Bekende activisten, organisatoren, overheidskritici en journalisten vormen uitgesproken doelwitten van intimidatie en gerichte aanslagen.⁴⁸⁴ Randa Slim, senior fellow bij het Middle East Institute, geeft aan dat potentiële leiders van de protestbeweging doelbewust uitgeschakeld worden.⁴⁸⁵ De geraadpleegde bronnen schrijven dergelijke intimidatie en geweld vaak aan de PMF toe.⁴⁸⁶ Volgens Irak-expert Michael Knight treden vooral militieleden van Badr rechtstreeks tegen demonstranten op. De elektronische surveillance en de moordaanslagen op protestleiders gaan eerder uit van Kataeb Hezbollah.⁴⁸⁷ Ondanks herhaalde beloften van eerste minister Mustafa Al-Kadhimi om op te treden

⁴⁷¹ Al-Monitor, 14/04/2021, [url](#); Foreign Policy (Kittleson S.), 11/05/2020, [url](#); CTC (Knights, M.), 13/08/2019, [url](#)

⁴⁷² CTC (Knights M.), 10/2020, p. 13, [url](#); Al-Monitor, 14/04/2021, [url](#); Foreign Policy (Kittleson S.), 11/05/2020, [url](#); CTC (Knights, M.), 13/08/2019, [url](#); Diyaruna, 05/01/2023, [url](#)

⁴⁷³ Middle East Eye, 21/08/2020, [url](#); Alarabiya News, 05/10/2020, [url](#); The Economist, 03/10/2020, [url](#)

⁴⁷⁴ LSE Middle East Center (al-Jaffal O., Khalaf S.), 05/2021, pp. 9-20, [url](#)

⁴⁷⁵ LSE Middle East Center (al-Jaffal O., Khalaf S.), 05/2021, p. 20, [url](#)

⁴⁷⁶ The New York Times, 16/06/2020, [url](#)

⁴⁷⁷ Al-Monitor, 04/11/2020, [url](#); CNN, 07/04/2021, [url](#); The New York Times, 14/09/2019, [url](#)

⁴⁷⁸ Al-Monitor, 15/02/2018, [url](#)

⁴⁷⁹ The New York Times, 12/04/2021, [url](#)

⁴⁸⁰ Al Jazeera, 28/04/2021, [url](#)

⁴⁸¹ UNSC, 06/05/2020, § 15, [url](#)

⁴⁸² UNAMI, 08/2020, p. 18, [url](#)

⁴⁸³ UNAMI, 05/2021, p. 8, [url](#); EASO, 10/2020, pp. 30-33, [url](#); ICG, 26/07/2021, pp. 15-17, [url](#)

⁴⁸⁴ EASO, 10/2020, p. 31, [url](#); UNAMI, 08/2020, pp. 33-35, [url](#)

⁴⁸⁵ The New York Times, 25/05/2021, [url](#)

⁴⁸⁶ Al Jazeera, 28/08/2020, [url](#); ICG, 01/01/2020, p. 1, [url](#); ICG, 26/07/2021, pp. 11-12, [url](#); EASO, 10/2020, p. 31, [url](#)

⁴⁸⁷ CTC (Knights M.), 10/2020, p. 16, [url](#)

tegen de plegers van dit disproportionele geweld, zijn de resultaten van de gerechtelijke onderzoeken gering en blijft de vervolging van de daders uitzonderlijk.⁴⁸⁸

Het uitbreken van de covidepidemie in maart 2020 onderbreekt de protesten tijdelijk,⁴⁸⁹ alvorens ze in mei 2020 op kleinere schaal hervatten.⁴⁹⁰ In augustus 2020 escaleren de protesten in Basra en Thi Qar nadat activisten er het doelwit worden van geweld, inclusief moordaanslagen.⁴⁹¹ Op 19 september 2020 belagen onbekende gewapende mannen in de stad Nasiriyah een voertuig waarin verschillende activisten plaatsnamen. Een van hen raakt ernstig gewond. Een andere activist, die eerder bedreigingen ontving vanwege zijn rol in de protestbetogingen, wordt gekidnapt.⁴⁹² Op 6 november 2020 openen de veiligheidsdiensten het vuur bij protesten in Basra, met één dode en verschillende gewonden tot gevolg.⁴⁹³ Eind november 2020 vuren de veiligheidsdiensten waarschuwingsschoten af wanneer een betoging in Nasiriyah uit de hand dreigt te lopen.⁴⁹⁴ Op 27 en 28 november 2020 brengen gewapende mannen vijf demonstranten om het leven en verwonden 90 anderen op Haboubi Square in Nasiriyah.⁴⁹⁵ Eind 2020 vinden verschillende aanslagen met IED's plaats op de woningen van activisten in Nasiriyah en Basra, met materiële schade tot gevolg.⁴⁹⁶ Op 28 november 2020, tijdens een confrontatie tussen betogers en de ordediensten in Kut (Wassit), steekt een demonstrant zichzelf in brand en komt om.⁴⁹⁷ De moord op twee activisten leidt op 14 januari 2021 tot protesten in Nasiriyah waarbij demonstranten en de veiligheidsdiensten slaags raken.⁴⁹⁸ Tijdens protesten voor het ontslag van de provinciegouverneur in februari 2020 in Nasiriyah openen de veiligheidsdiensten het vuur met 6 doden en 130 gewonden tot gevolg.⁴⁹⁹ Begin maart 2021 vinden in Muthanna betogingen voor het ontslag van de provinciegouverneur plaats.⁵⁰⁰ Op 10 maart 2021 doden ongeïdentificeerde gewapende mannen in Amarra een vader die de verdwijning van zijn zoon in oktober 2019 aan de kaak stelde.⁵⁰¹ Op 13 en 14 maart 2021 vallen gewonden bij confrontaties tussen demonstranten en ordediensten in Najaf. De betogers eisen het ontslag van de provinciegouverneur.⁵⁰² Op 10 mei 2021 brengen onbekenden in Karbala de activist Ehab al-Ouazni om het leven. In Diwaniya overleeft journalist Ahmed Hassan een moordaanslag.⁵⁰³ Daarop belagen betogers het Iraanse consulaat in Kerbala. Bij de buitenmuur van het gebouw stichten ze brand.⁵⁰⁴ Op 9 mei 2021 ontstaan protesten in Kerbala nadat onbekende daders er Ihab Jawad Al-Wazni, een lokale voorman van de protestbeweging, om het leven brengen. Ook in Nasiriyah vinden demonstraties plaats.⁵⁰⁵ In juli 2021 leiden elektriciteitstekorten in Basra tot protesten.⁵⁰⁶ Op 3 juli 2021 wordt een jongeman doodgeschoten bij protesten over elektriciteitstekorten in Amara.⁵⁰⁷ Op 13 juli 2021 komen minstens 93 personen om het leven bij een brand in de covidafdeling van een hospitaal in Nasiriyah. Familieleden van de slachtoffers reageren met een protestactie voor het hospitaal.⁵⁰⁸ Tussen 16 en 20 juli 2021 zijn

⁴⁸⁸ UNAMI, 05/2021, pp. 9-14, [url](#); HRW; 24/02/2021, [url](#)

⁴⁸⁹ Asharq al-Awsat, 22/03/2020, [url](#)

⁴⁹⁰ UNSC, 11/08/2020, p. 3, [url](#); Al-Monitor, 20/05/2020, [url](#)

⁴⁹¹ UNSC, 10/10/2020, p. 3, [url](#)

⁴⁹² UNSC, 10/10/2020, p. 10, [url](#)

⁴⁹³ AP, 06/11/2020, [url](#)

⁴⁹⁴ UNSC 08/02/2021, p. 3, [url](#)

⁴⁹⁵ UNSC, 08/02/2021, p. 10, [url](#)

⁴⁹⁶ UNSC, 08/02/2021, p. 10, [url](#)

⁴⁹⁷ UNSC, 08/02/2021, p. 3, [url](#)

⁴⁹⁸ The Arab Weekly, 14/01/2021, [url](#)

⁴⁹⁹ UNSC 4/05/2021, pp. 3, 10, [url](#)

⁵⁰⁰ Middle East Monitor, 09/03/2021, [url](#)

⁵⁰¹ UNAMI, 05/2021, p. 15, [url](#)

⁵⁰² Rudaw, 14/03/2021, [url](#)

⁵⁰³ Le Monde, 20/05/2021, [url](#); Le Quotidien Numérique, 10/05/2021, [url](#)

⁵⁰⁴ Islam Times, 09/05/2021, [url](#)

⁵⁰⁵ Al Jazeera, 09/05/2021, [url](#)

⁵⁰⁶ BBC, 04/07/2021, [url](#)

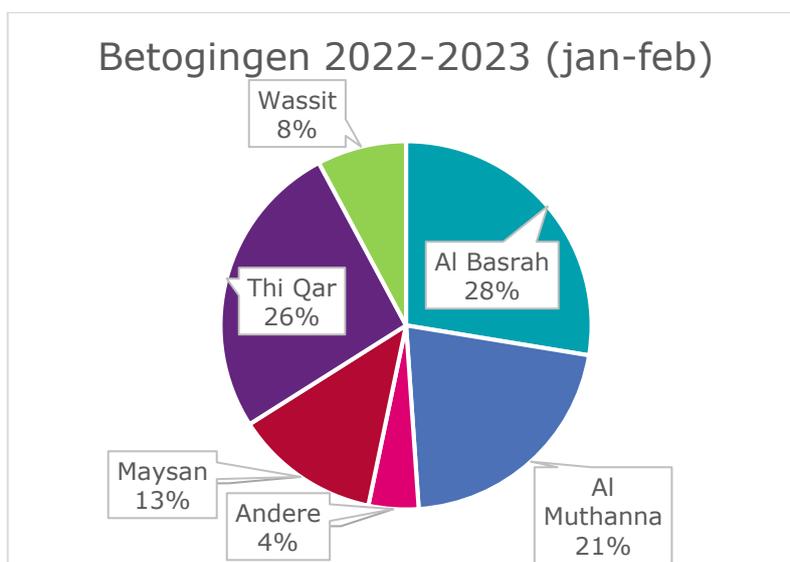
⁵⁰⁷ National Iraqi News Agency, 03/07/2021, [url](#)

⁵⁰⁸ BBC, 14/07/2021, [url](#)

de woningen van verschillende activisten in Nasiriyah het doelwit van aanslagen met IED's.⁵⁰⁹ Begin augustus leidt de arrestatie van activist Falah al-Zayadi gedurende meerdere dagen tot protesten op Haboubi Square in Nasiriyah. De veiligheidsdiensten doorzochten de huizen van andere activisten om deze te arresteren.⁵¹⁰

In 2022 en begin 2023 vinden er eveneens talrijke betogingen in heel Irak plaats die soms ook gepaard gaan met geweld tussen de betogers en de ordediensten. Hoewel hierbij geregeld gewonden vallen, is de door ACLED geregistreerde dodentol laag: 5 doden in 2 incidenten, op een totaal van 1.309 betogingen.

De geografische verdeling per provincie toont dat drie kwart van deze betogingen in Basra, Thi-Qar en Muthanna plaatsvonden:

ACLED, Betogingen, 01/01/2022-28/02/2023⁵¹¹

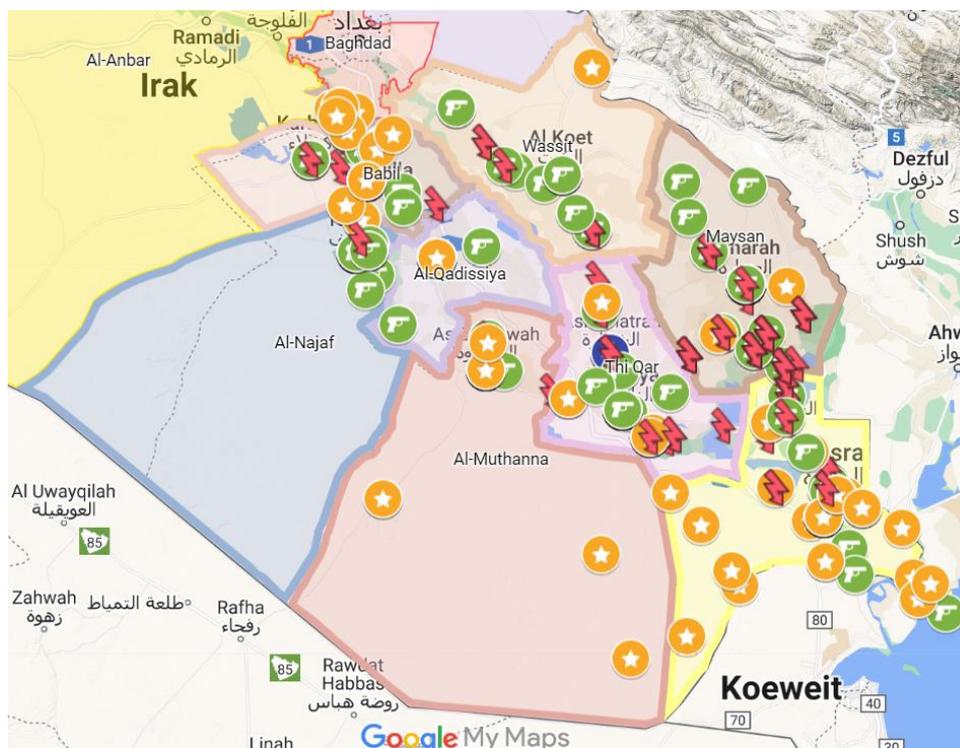
6.8.3. Veiligheidsincidenten

In heel Zuid-Irak vonden tijdens de onderzoeksperiode veiligheidsincidenten plaats. Een kaart van de regio met de door ACLED opgetekende geweldincidenten van 1 januari 2022 tot 28 februari 2023 toont het volgende beeld:

⁵⁰⁹ EPIC, 22/07/2021, [url](#)

⁵¹⁰ EPIC, 12/08/2021, [url](#)

⁵¹¹ ACLED, protests, 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

Iraq South-Iraq Incidents 2022- Feb 2023⁵¹²

Battle
 Abduction/Disappearance
 Explosion/Remote Violence (zonder Air/Drone Strike)
 Attack on Civilians

In het zuiden bestaat het geweld vooral uit inter- of intratribale geschillen, crimineel geweld (waaronder drugshandel) en eengerelateerde conflicten.⁵¹³ De Zweedse onderzoeksdienst Migrationsverket omschrijft de veiligheidssituatie in deze regio als relatief goed. Zelfs al ondervinden de autoriteiten moeilijkheden om het tribale en militiegeweld in de regio in te dijken, toch is het aantal burgerdoden laag, aldus Migrationsverket.⁵¹⁴ Benedict Robin D’Cruz, een PhD-student aan de University of Edinburgh gespecialiseerd in de politieke- en veiligheidssituatie in het Iraakse zuiden, verklaart dat tribale disputen in Zuid-Irak in straatgeweld kunnen uitmonden, met burgerslachtoffers als gevolg. Het geweld vanwege de sjiitische milities die er actief zijn, is meer gericht.⁵¹⁵ Middle East Eye rapporteert dat de bevoegde autoriteiten geweldfeiten in het Iraakse zuiden soms verkeerdelijk als tribaal of crimineel afdoen omdat ze het niet aandurven om de mogelijke betrokkenheid van milities te onderzoeken.⁵¹⁶

EPIC schrijft slechts een beperkt aantal veiligheidsincidenten in Zuid-Irak tijdens de onderzoeksperiode toe aan ISIS. Deze feiten vinden plaats rondom Jurf al-Sakhr en hebben leden van de PMF en de Iraakse veiligheidsdiensten als doelwit.⁵¹⁷ Musings on Iraq rapporteert 36 dergelijke

⁵¹² ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, kaart door Cedoca 31/03/2023, [url](#)

⁵¹³ Netherlands Ministry of Foreign Affairs, 20/12/2019 p. 21, [url](#)

⁵¹⁴ Migrationsverket, 17/12/2019, p. 17, [url](#)

⁵¹⁵ EPIC, 25/01/2019, [url](#)

⁵¹⁶ Middle East Eye, 01/04/2021, [url](#)

⁵¹⁷ EPIC, 16/09/2021, [url](#); EPIC, 09/09/2021, [url](#) , EPIC, 13/05/2021, [url](#); EPIC, 24/12/2020, [url](#); EPIC, 19/11/2020, [url](#); EPIC, 16/09/2021, [url](#)

veiligheidsincidenten in de provincie Babil in de periode van juli 2020 tot juli 2021.⁵¹⁸ Volgens gegevens verzameld door ACLED waren er tijdens de onderzoeksperiode een twintigtal incidenten die eventueel de stempel van ISIS dragen. ACLED geeft slechts bij drie van deze incidenten duidelijk aan dat ISIS verantwoordelijk is.⁵¹⁹

Er vinden in het Iraakse zuiden ook regelmatig aanslagen plaats op konvooien van de internationale coalitie. Doorgaans blijven doden en gewonden uit bij deze aanvallen, die een gevolg zijn van de geopolitieke spanningen tussen de VS en Iran.⁵²⁰

ACLED telt van januari 2022 tot februari 2023 in de zuidelijke provincies 153 incidenten waarbij burgerdoden vallen, 196 in totaal. In dezelfde periode komen 132 niet-burgers om, met name ISIS-strijders, PMF-militanten, leden van tribale militias, politieagenten in functie of leden van onbekende gewapende groepen. Het totale aantal geweldincidenten in Zuid-Irak binnen de onderzoeksperiode bedraagt 1.356.⁵²¹

Overzicht van veiligheidsincidenten met dodelijke burgerslachtoffers in Zuid-Irak van januari 2022 tot februari 2023 (ACLED)⁵²²

Date	Govern.	District	Location	Source	Notes	Fat.
01/01/2022	Al Zubair	Markaz Al Zubair	Ar Rumaylah	Al Mirbad; Shafaaq News	On 1 January 2022, a landmine detonated targeting one or more civilian vehicles in the desert area of Ar Rumaylah district, Al Basrah. The blast killed 7 and injured 6. The victims were tourists.	7
06/01/2022	Al Basrah	Markaz Al Basrah	Basrah	Al Mirbad	On 6 January 2022, unknown tribal militants shot and killed a civilian as part of a tribally motivated attack in an unspecified area north of Basrah city.	1
06/01/2022	Al Basrah	Al Hartha	Karmat Ali	Baghdad Today; National Iraqi News Agency	On 6 January 2022, unknown tribal militants clashed in the Karmat Ali district of Al Hartha in Basrah province. The clash resulted in 1 civilian fatality. Local police intervened to stop the clash. There were no fatalities.	1
06/01/2022	Al Najaf	Markaz Al Najaf	Najaf	Baghdad Today; Al Sumaria TV	On 6 January 2022, unknown militants shot and killed an off-duty member of the Najaf Intelligence with a suppressed weapon in the Rawwad street of Najaf city.	1
07/01/2022	Al Basrah	Markaz Al Basrah	Basrah	Al Mirbad	On 7 January 2022, unknown militant shot and killed a civilian working in the real estate industry in front of his home in the Al Kafaat neighborhood of Basrah city. The militants knocked on the door of the house and shot the victim when he opened the door.	1
12/01/2022	Al Samawa	Al Sowair	As Samawah	Al Mirbad	On 12 January 2022, an explosive remnant of war from an unspecified conflict detonated killing a shepherd in the 80 Kilo area of the Muthanna desert. The victim's body was	1

⁵¹⁸ Musings on Iraq (Wing J.) [blog], 02/08/2021, [url](#)

⁵¹⁹ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

⁵²⁰ CTC (Knights M.), 10/2020, p. 8, [url](#); Garda World, 25/02/2021, [url](#); EPIC, 12/08/2021, [url](#)

⁵²¹ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

⁵²² ACLED, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, [url](#)

					transferred to Salam district and then to As Samawah city. Coded as provincial capital As Samawah city.	
13/01/2022	Al Shatra	Al Gharraf	Al Gharraf	Al Mirbad	On 13 January 2022, unknown militants in a pickup truck shot and killed two civilian brothers in Al Gharraf district, Thi Qar province.	2
16/01/2022	Al Salman	Markaz Al Salman	Al Izami	Al Mirbad	On 16 January 2022, an explosive remnant of war from an unknown conflict detonated killing a minor in the Al Izami area of Muthanna province. The victim was grazing sheep.	1
17/01/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	Al Mirbad	On 17 January 2022, unknown tribal militants shot and killed a civilian in a tribally motivated attack in the Abu Rumaneh area of Amara city. Stray bullets from the attack injured 2 other civilians.	1
23/01/2022	Al Kahla	Beni Hasheem	Kahla	Al Mirbad	On 23 January 2022, the Albu Gham and Al Mawajid tribal militias clashed on the Mael road in Kahla district of Maysan province. The clash resulted in 1 civilian fatality and 1 civilian injury. The clash erupted over a labor dispute. Both tribes want job opportunities at the al Halfaya oilfield operated by PetroChina.	1
24/01/2022	Kerbela	Markaz Kerbela	Kerbala	National Iraqi News Agency	Around 24 January 2022 (as reported), unknown militants killed an Iraqi federal policeman by unspecified means in Kerbala city. The body was found in the victims car in the Husseiniya area of Kerbala city on 24 January.	1
25/01/2022	Al Kufa	Al Huriya	Hawatam	National Iraqi News Agency	On 25 January 2022, two unidentified armed groups clashed in the Hawatam area north of Kufa city, Najaf. The clash killed a civilian by-stander and injured an unspecified individual.	1
28/01/2022	Al Hilla	Markaz Al Hilla	Hilla	National Iraqi News Agency	On 28 January 2022, unknown militants detonated an explosive device killing 3 civilians including a minor on agricultural land in Jableh district in northern Babil province. Coded as provincial capital Hilla city.	3
29/01/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	Al Mirbad	On 29 January 2022, unknown militant shot and killed a female civilian in the Al Shabana area of Amara city.	1
31/01/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	Al Mirbad	On 31 January 2022, unknown militants shot and injured civilian on Al Muroor Street in Amara city. The victim died of his injuries the next day.	1
31/01/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	Al Mirbad	On 31 January 2022, unknown militants shot and killed a civilian employed by the Education Directorate in Amara city.	1
31/01/2022	Al Zubair	Markaz Al Zubair	Al-Zubair	Al Mirbad	On 31 January 2022, unknown militants shot and killed a civilian in Al-Zubair town in Basrah province.	1

01/02/2022	Qalat Saleh	Markaz Qalat Saleh	Qalat Salih	Al Sumaria TV; Al Mirbad	On 1 February 2022, two unidentified tribal militias clashed in the Qalat Salih district of Maysan province. Iraqi security forces intervened to stop the clash. The tribal militants then clashed with the security forces. The overall clash resulted in 3 civilian fatalities and 7 injured. Private property including a car was damaged in the fighting. Local police intervened and arrested 23 accused of taking part in the clash.	3
01/02/2022	Abu Al Khaseeb	Al Siba	Khor al Zubair	Al Mirbad	Around 1 February 2022 (as reported), unknown militants stabbed and killed a member of the Oil Police in his home in the Khor al Zubair district of Basrah province.	1
03/02/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	Al Mirbad	On 3 February 2022, unknown gunmen shot and killed a police officer driving a car under a square used for demonstrations in Amara city. The victim was the brother of an Asaib Ahl Al Haq leader who had been assassinated in October 2019. It is unclear if the assassinated policeman is affiliated with Asaib Ahl Al Haq.	1
04/02/2022	Al Mejar Al Kabir	Al Adel	Mejar Al-Kabi	Al Mirbad	Around 4 February 2022 (as reported), unknown militants beheaded a civilian truck driver in Al Tabar area of Mejar Al-Kabi district, Maysan province. The body was discovered on 4 February.	1
05/02/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	Al Mirbad	On 5 February 2022, unknown militants shot and killed a judge in front of the Public Notary in Amara city. The Judge sits on the Maysan Court of Appeals narcotics department. A member of the judge's entourage was also injured.	1
09/02/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	Shafaq News; ROJ News	On 9 February 2022, unknown gunmen shot and killed an off duty member of the Peace Companies in Amara city. His wife was also injured.	1
14/02/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	Al Sumaria TV	On 14 February 2022, unknown gunmen shot and killed the owner of a car dealership near the Shanshil Baghdad restaurant in Amara city.	1
17/02/2022	Al Salman	Markaz Al Salman	As Salman	Al Mirbad	On 17 February 2022, a landmine detonated killing a 10-year-old who was grazing livestock with his family in the As Salman (Al Busayyah) district of Muthanna province.	1
17/02/2022	Al Rifai	Markaz Al Rifai	Sayyid Dakhil	Al Mirbad	On 17 February 2022, two unidentified tribal militias clashed on an agricultural road in Sayyid Dakhil district, Thi Qar. The clash killed 1 civilian bystander. There were no fatalities.	1
18/02/2022	Al Zubair	Markaz Al Zubair	Al-Zubair	Shafaq News; Al Mirbad	On 18 February 2022, an explosive remnant of war detonated killing 2 or 4 civilians, including children, and injuring up to 5 others in the Al Qaed	4

					neighborhood of Al-Zubair city, Basra.	
19/02/2022	Al Nasiriya	Markaz Al Nasiriya	Nassriya	Al Mirbad	On 19 February 2022, an unknown gunmen shot and killed a petroleum engineer working for the South Drilling Company west of Nassriya city. The attacker was arrested.	1
19/02/2022	Al Nasiriya	Al Batthaa	Batha	Baghdad Today	On 19 February 2022, an explosive remnant of war from an unknown conflict detonated killing a minor in Batha district, Thi Qar.	1
24/02/2022	Al Nasiriya	Markaz Al Nasiriya	Nassriya	Al Sumaria TV	On 24 February 2022, unknown tribal militants killed 1 and injured 3 during a tribally motivated attack in Nassriya city.	1
09/03/2022	Suq Al Shoyokh	Al Fadhliya	Suq Al-Shoyokh	Al Mirbad	On 9 March 2022, unknown gunmen shot and killed a civilian in Suq Al-Shoyokh city, Thi Qar province.	1
12/03/2022	Al Salman	Markaz Al Salman	Al Bussayyah	Al Mirbad	On 12 March 2022, an unexploded cluster munition from previous clashes detonated killing a child grazing livestock in the Al Sahel area of Al Bussayyah district, Muthanna province.	1
12/03/2022	Al Basrah	Markaz Al Basrah	Basrah	Al Mirbad	On 12 March 2022, unknown tribal militants shot and killed a civilian in Basrah city. The attack was tribally motivated.	1
16/03/2022	Al Nasiriya	Markaz Al Nasiriya	Nassriya	Al Mirbad	On 16 March 2022, a Saddam-era landmine detonated targeting shepherds grazing livestock in Umm Unaj district in southern Thi Qar province. The blast killed 1 and injured 2. Coded as provincial capital Nassriya city.	1
20/03/2022	Al Zubair	Markaz Al Zubair	Al-Zubair	Al Mirbad	On 20 March 2022, unknown militants shot and killed a truck driver near the caravan village in Al-Zubair district, Basrah.	1
23/03/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	Al Mirbad	Around 23 March 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian in Amara city. The body was discovered near Hawally Road in Amara city. The victim is from the Nahr Saad area of Kumayt district.	1
24/03/2022	Al Mejar Al Kabir	Al Adel	Mejar Al-Kabi	Al Mirbad; Al Maloomah	On 24 March 2022, unknown tribal militants shot and killed an Iraqi policeman from the same tribe in a drive-by shooting in Mejar Al-Kabi district, Maysan province. The attack was tribally motivated. There were no other casualties.	1
30/03/2022	Al Namaniya	Markaz Al Noamaniya	Namaniya	Al Mirbad; National Iraqi News Agency	On 30 March 2022, unknown militants opened fire on a family which led to the killing of a man and the injury of his wife and 2 children in Namaniya district, Wassit. Local police arrested 2 of the attackers.	1
03/04/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	National Iraqi News Agency	On 3 April 2022, unknown militants on a motorcycle shot and killed a civilian in the Moallemeen neighborhood of Amara city.	1
04/04/2022	Al Kut	Markaz Al Kut	Kut	Al Mirbad	On 4 April 2022, unknown militants shot and killed a woman in the Al	1

					Izza area of Kut city. The motive is unknown.	
13/04/2022	Al Amara	Kumait	Kumait	Al Mirbad	On 13 April 2022, two unknown militants shot and killed a civilian in the Nahr Saad area of Kumait district, Maysan. The militants dumped the body on the road. Local police arrested the two militants in Amara city.	1
15/04/2022	Al Shatra	Markaz Al Shatra	Shatra	Al Mirbad	On 15 April 2022, unknown tribal militants clashed in Shatra district, Thi Qar. Local civilians attempted to intervene and mediate the tribal conflict. The militants shot at the mediators killing 1 and injuring another. Local police intervened to stop the clash.	1
16/04/2022	Al Hamza	Al Shinafiya	Ash-Shinafiya	Al Mirbad	Around 16 April 2022 (as reported), an armed individual shot and killed 2 people due to an agricultural land dispute in the Ash-Shinafiya district of Qadissiya. The individual was arrested.	2
17/04/2022	Al Amara	Kumait	Kumait	Al Mirbad	On 17 April 2022, an intra-tribal clash resulted in 2 civilian fatalities and 1 injured in Kumait district, Maysan. Iraqi security forces intervened to stop the fighting and arrested 5 suspected from taking part in the clash.	2
20/04/2022	Al Shatra	Markaz Al Shatra	Shatra	National Iraqi News Agency; Al Mirbad	On 20 April 2022, unknown masked tribal militants shot and killed a civilian in front of the Court House in Shatra city, Thi Qar. The victim was killed when he was leaving the courthouse after being acquitted of unspecified charges. The attack was tribally motivated	1
20/04/2022	Al Kut	Markaz Al Kut	Kut	Al Mirbad	Around 20 April 2022 (as reported), unknown militants abducted and killed a civilian in Kut city. The body of the victim was discovered on 23 April.	1
25/04/2022	Al Samawa	Al Sowair	As Samawah	Al Mirbad	On 25 April 2022, a civilian was killed in front of his home in the Sukaina area of As Samawah city. The circumstances of his death are under investigation.	1
27/04/2022	Al Basrah	Al Hartha	Al Tuba wa al Nakhilah	Al Mirbad	On 27 April 2022, unknown militants opened fire at a father and son killing the son and injuring the father in the Al Tuba wa al Nakhilah area of Hartha district, Basrah.	1
27/04/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	Al Mirbad	On 27 April 2022, unknown militants on a motorcycle shot and killed a civilian in Amara city.	1
29/04/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	Al Mirbad	On 29 April 2022, unknown militants on a motorcycle shot and killed a civilian also on a motorcycle near Nazim al Kahla in Amara city.	1
29/04/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	National Iraqi News Agency	On 29 April 2022, unknown tribal militants shot and killed a civilian in a tribally motivated attack in the Al Majidiya area of Amara city.	1
30/04/2022	Suq Al Shoyokh	Al Fadhiya	Suq Al-Shoyokh	Al Mirbad; Al	On 30 April 2022, two unidentified tribal groups clashed with light	1

				Maloomah; National Iraqi News Agency	weapons in Al Hassayh area of Suq Al-Shoyokh district in Thi Qar province. Clashes resulted in the death of 1 civilian. Police forces arrested 6 tribal fighters. 1 fatality.	
02/05/2022	Qalat Saleh	Markaz Qalat Saleh	Qalat Salih	Al Mirbad	On 2 May 2022, unidentified likely tribal militants shot and killed a tribal sheikh from the Beit Faysal clan on a road in in Qalat Salih district, Maysan province.	1
04/05/2022	Al Mejar Al Kabir	Al Aziz	Al Azair	Al Mirbad	On 4 May 2022, Albu Bakhit tribal militants shot and killed 2 civilians from the Albu Bakhit tribe who are cousins when they were travelling in car in Al Azair district, Maysan. There were no other casualties. The attack was tribally motivated.	2
05/05/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	Kurdistan2 4	On 5 May 2022, an intra-tribal clash erupted in an unspecified village 70 KM south of Amara city. The clash was motivated by a land dispute. An unspecified tribal group had taken over state-owned agricultural land by unspecified means. Some relatives were upset about how the hand was divided. The dispute led to a clash killing 8 and injuring 12, including women and children.	8
07/05/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	Basnews; ROJ News; Al Sumaria TV; Al Mirbad; Shafaaq News; Baghdad Today	On 7 May 2022, unidentified gunmen riding a motor-cycle opened fire and killed off duty peace companies member near Hay Al-Hussain in Amara district (Maysan). 1 fatality.	1
13/05/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	National Iraqi News Agency; Al Sumaria TV	On 13 May 2022, unknown militants in a pickup truck shot a civilian in the Kahira neighborhood of Amara city. Local police arrested 2 accused of conducting the attack. The attack was motivated by an agricultural land dispute between the victim and the attackers. The victim either died on the spot or succumbed to injuries at the hospital.	1
13/05/2022	Kerbela	Markaz Kerbela	Kerbala	Al Sumaria TV	On 13 May 2022, unknown tribal militants conducted a tribally motivated attack using a handgrenade targeting civilians in the Furayha area of eastern Kerbala city. The attack resulted in 1 fatality and 1 injured.	1
15/05/2022	Al Hilla	Markaz Al Hilla	Hilla	Baghdad Today; National Iraqi News Agency	On 15 May 2022, unknown militant shot and killed a police commissioner at his home in Hilla city. 4 suspects were arrested.	1
17/05/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	Al Mirbad	Around 17 May 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian on the Hawally Road in Maysan province. Coded as provincial capital Amara city.	1

20/05/2022	Al Namaniya	Al Ahrar	Mazag	National Iraqi News Agency	On 20 May 2022, unknown tribal militants shot and killed a civilian in a tribally motivated attack in Mazag village, Wassit.	1
27/05/2022	Al Zubair	Safwan	Safwan	Al Mirbad	Around 27 May 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian near the Kredi bridge in an agricultural area within Safwan district, Basra.	1
28/05/2022	Al Najaf	Markaz Al Najaf	Najaf	Baghdad Today	Around 28 May 2022 (as reported), police forces found the body of a woman shot dead by an unidentified armed group in an unspecified location in Najaf city, Al Najaf province. 1 fatality.	1
29/05/2022	Al Hilla	Al Kifil	Al Kifl	National Iraqi News Agency	Around 29 May 2022 (as reported), the body of a civilian killed by unknown militants was found in Al Kifl sub-district, south of Hilla district, Babil province. 1 fatality.	1
29/05/2022	Al Manathera	Al Heera	Al Hira	Sotaliraq	On 29 May 2022, unknown militants killed a pregnant woman as a result of an ambush targeting a policeman that was injured too in Al Hira district, Al Najaf province. No information about the policeman if he was on-duty or off-duty. 1 fatality.	1
31/05/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	National Iraqi News Agency	On 31 May 2022, unknown tribal militant shot and killed a man and his son in the Abu Rammaneh area of Amara city. The attack was tribally motivated.	2
03/06/2022	Al Basrah	Markaz Al Basrah	Basrah	Al Mirbad	On 3 June 2022, unknown militants targeted a civilian residence with a hand grenade in the Dawoodia area of Basrah city. The blast injured 1 and killed 1.	1
11/06/2022	Al Najaf	Markaz Al Najaf	Najaf	Al Sumaria TV	On 11 June 2022, a civilian and his son were killed by unknown gunmen who opened fire on them inside a real estate office in an area near the village of Al-Ghadir in Najaf district (Al Najaf). 2 fatalities.	2
17/06/2022	Al Shatra	Markaz Al Shatra	Shatra	Baghdad Today	On 17 June 2022, unknown gun men shot and killed a civilian in Shatra district, Thi Qar.	1
18/06/2022	Al Nasiriya	Markaz Al Nasiriya	Nassriya	Al Mirbad; National Iraqi News Agency; Baghdad Today	On 18 June 2022, the security forces found a body of an off-duty officer with the rank of colonel with traces of gunfire in his house in the middle of Nassriya city (Thi Qar). 1 fatality.	1
20/06/2022	Al Suwaira	Al Aziziya	Al Aziziyah	National Iraqi News Agency	Around 20 June 2022 (as reported), unknown militants shot and killed 60-year-old civilian in the Al Aziziyah district of Wassit. The body was found near the Awida irrigation project.	1
22/06/2022	Al Basrah	Markaz Al Basrah	Basrah	Al Mirbad	On 22 June 2022, unknown tribal militants shot and killed a pharmacist at a hospital in the Ashar area of Basrah city. The attack was tribally motivated. Local police arrested 2 of the attacekrs.	1

24/06/2022	Al Samawa	Al Sowair	As Samawah	Al Mirbad	On 24 June 2022, unknown militants stabbed and killed a civilian in the Al Mahdi area near As Samawah city.	1
26/06/2022	Al Hai	Al Mowafaqiyah	Al Muwaffaqiyah	National Iraqi News Agency; Al Mirbad	Around 26 June 2022 (as reported), unknown militants kidnapped and later beheaded a civilian in Al Muwaffaqiyah district, Wassit province. The body was discovered on 4 July in a location 12 km away from where his head was discovered on 3 July. 4 were arrested in connection to the attack.	1
27/06/2022	Al Samawa	Al Sowair	As Samawah	Al Mirbad	On 27 June 2022, a bakery worker was killed following a quarrel that developed into using weapons in Al-Haidariya area in As Samawah city (Al Muthanna). 1 fatality.	1
28/06/2022	Al Najaf	Al Haydariya	Nahiyat al Haydariyah	Al Sumaria TV; ROJ News; Shafaaq News	On 28 June 2022, an unknown militant killed a tribal sheikh in Nahiyat al Haydariyah sub-district in Al Najaf province. 1 fatality.	1
28/06/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	Shafaaq News	On 28 June 2022, unknown militants riding a motorcycle opened fire at a civilian, killing him near Al-Majediya Stadium in the centre of Mayasan province. Coded as the provincial capital Amara city. 1 fatality.	1
29/06/2022	Al Maimouna	Al Salam	Nahiyat Al Salam	Shafaaq News; Al Mirbad; Baghdad Today; Al Sumaria TV; Sotaliraq	On 29 June 2022, a civilian was killed and a policeman and a guman were injured as a result of clashes between police forces and unknown gunmen during an attack on a police vehicle carrying detainees in Nahiyat Al Salam sub-district in Maysan province. 1 fatality.	1
30/06/2022	Al Mejar Al Kabir	Al Adel	Mejar Al-Kabi	Al Mirbad; National Iraqi News Agency	On 30 June 2022, two unidentified tribal militias clashed in Mejar Al-Kabi district of Maysan province. The clash resulted in the death of a civilian. 1 fatality.	1
01/07/2022	Al Hilla	Abi Gharaq	Nahiyat Abi Gharaq	Sotaliraq; Al Ahad TV; National Iraqi News Agency; Shafaaq News; Al Maloomah; ROJ News	On 1 July 2022, unknown militants abducted and killed a university professor and the body of the victim was found in Nahiyat Abi Gharaq sub-district west of Al Hilla district (Babil). 1 fatality.	1
03/07/2022	Al Hai	Al Mowafaqiyah	Al Muwaffaqiyah	National Iraqi News Agency; Al Mirbad	Around 3 July 2022 (as reported), the body of a civilian was found in one of the orchards of Al Muwaffaqiyah district (Wassit). 1 fatality.	1
03/07/2022	Al Basrah	Al Hartha	Karmat Ali	Al Maloomah	Around 3 July 2022 (as reported), police forces found the body of a civilian with torture marks on the banks of the river of Karmat Ali district of Al Basrah province. 1 fatality.	1
06/07/2022	Al Najaf	Markaz Al Najaf	Najaf	Al Sumaria TV	Around 6 July 2022 (as reported), the body of an off-duty member of the Iraqi police forces was found inside a car near the Hakim hospital	1

					in Najaf city. The death was not reported as a suicide.	
08/07/2022	Al Hashimiy a	Al Qasim	Al Qasim	Al Mirbad; Baghdad Today; Al Sumaria TV	On 8 July 2022, rioters demanded the dismissal of the district mayor in Al Qasim district, Babil. The demonstration took place in front of the home of a member of the Sadiqoun bloc. The rioters attempted to enter the house killing a security guard in the process. Private security opened fire at the rioters killing 1 and injured 8. [size=no report]	2
10/07/2022	Al Kut	Markaz Al Kut	Kut	Al Mirbad	On 10 July 2022, unknown militants abducted, tortured, and killed a civilian on a hunting trip in southern Wassit province. The body was discovered on 14 July. Coded to provincial capital Kut city.	1
15/07/2022	Al Kut	Markaz Al Kut	Kut	Al Mirbad	Around 15 July 2022 (as reported), an unknown militant shot and killed a civilian in Kut city (Wassit). The body was found on the side of the road on 15 July and local police arrested a suspect on the same day.	1
16/07/2022	Al Najaf	Markaz Al Najaf	Najaf	National Iraqi News Agency; Al Sumaria TV; Basnews; Shafaaq News; Al Maloomah; Radio Nawa; ROJ News	On 16 July 2022, a lawyer was killed by an unidentified armed person near his home in the Al Ghadeer area in Najaf city (Al Najaf). The security forces arrested the killer on 17 July 2022. 1 fatality.	1
27/07/2022	Al Nasiriya	Markaz Al Nasiriya	Nassriya	Al Mirbad	On 27 July 2022, unknown militants shot and killed a government employee in Nassriya city.	1
28/07/2022	Al Basrah	Al Hartha	Latif	Al Mirbad	Around 28 July 2022, unknown militant shot and killed an employee of the Ministry of Defense in the Latif area of Basra province. The victim was found with 4 bullet shots to the head on 28 July.	1
30/07/2022	Al Nasiriya	Markaz Al Nasiriya	Nassriya	Al Mirbad; Sotaliraq; Shafaaq News	On 30 July 2022, unknown militants opened fire on 3 civilians and killed one of them in Al-Thawra intersection in the centre of Nassriya city (Thi Qar). 1 fatality.	1
01/08/2022	Suq Al Shoyokh	Al Fadhliya	Suq Al-Shoyokh	Al Mirbad	On 1 August 2022, unknown militants shot and killed a civilian in Suq Al-Shoyokh district, Thi Qar.	1
02/08/2022	Suq Al Shoyokh	Akaika	Nahiyat al Fudaylah	Al Mirbad	On 2 August 2022, a dispute between two persons escalated into an armed clash between tribal militants resulting in one civilian fatality in Nahiyat al Fudaylah district in Thi Qar province.	1
18/08/2022	Ali Al Gharbi	Ali Al Sharki	Ali Al-Gharbi	Al Mirbad	On 18 August 2022, an armed man shot and killed another man due to a dispute over an agricultural land in Ali Al-Gharbi district, Maysan.	1

19/08/2022	Al Maimouna	Al Salam	Nahiyat Al Salam	ROJ News	On 19 August 2022, an unknown militant shot and killed 1 civilian and injured another in the Jafr Marsh in the Khums area of Nahiyat Al Salam district, Maysan.	1
20/08/2022	Al Rifai	Markaz Al Rifai	Rifai	ROJ News; National Iraqi News Agency; Al Mirbad	On 20 August 2022, unidentified armed persons opened fire and killed a civilian in a village in the Rifai district villages in Thi Qar province. 1 fatality.	1
25/08/2022	Al Zubair	Markaz Al Zubair	Al-Zubair	Al Mirbad	On 25 August 2022, unknown militants stabbed and killed a civilian in Al-Zubair city, Al Basrah for unknown reason. They were later arrested by the police after a fire exchange (coded as a separate event).	1
26/08/2022	Al Rumaitha	Al Warka	Rumaitha	Al Mirbad	On 26 August 2022, a hand grenade detonated after civilians discovered and tampered with it in the Jawadin neighborhood of Al Rumaitha district, Al Muthanna. The blast killed 1 person and injured another.	1
27/08/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	Al Mirbad	On 27 August 2022, a civilian died as a result of an tribal quarrel between two unidentified tribal militants in Al Jamsha area south of Amara in Maysan province. 1 fatality.	1
30/08/2022	Al Hilla	Markaz Al Hilla	Hilla	National Iraqi News Agency	On 30 August 2022, unknown militants fired mortar shells at the Asaib Ahl Al Haq's headquarters near a bank on Arbeen Street in Hilla city, Babil. The blast killed 1 policeman. Militants also opened fire at the headquarters and threw grenades causing a fire.	1
31/08/2022	Al Maimouna	Al Salam	Nahiyat Al Salam	Al Mirbad	On 31 August 2022, unknown militants shot and killed an activist on a road in Nahiyat Al Salam district, Maysan.	1
02/09/2022	Al Kut	Markaz Al Kut	Kut	Al Mirbad	On 2 September 2022, unknown militants shot and killed a civilian in the Jihad neighborhood of Kut city, Wassit.	1
05/09/2022	Al Kahla	Al Msharah	Al-Tabr	Al Sumaria TV; Al Mirbad	On 5 September 2022, unknown militants shot and killed an Iraqi National Intelligence Service officer and a civilian and injured another civilian near the Tamwaheen Restaurant on the Amara - Basrah Road in Maysan province. Coded to nearest populated location Al-Tabr town, Maysan. 2 fatalities and 1 injured.	1
07/09/2022	Al Najaf	Markaz Al Najaf	Najaf	National Iraqi News Agency	On 7 September 2022, unknown militants shot and killed a civilian in the Milad neighborhood of Najaf city.	1
10/09/2022	Al Najaf	Markaz Al Najaf	Najaf	Baghdad Today	On 10 September 2022, unknown militants killed a civilian inside his store in an unknown location in Al Najaf province. Coded as the provincial capital, Najaf city. 1 fatality.	1

14/09/2022	Al Basrah	Al Hartha	Karmat Ali	Al Mirbad	On 14 September 2022, unknown tribal militants shot and injured a civilian in a tribally motivated attack in the Karmat Ali area of Basrah. The victim sustained 8 bullet wounds and died of his injuries at the hospital.	1
17/09/2022	Al Hai	Al Bashaer	Hai	National Iraqi News Agency	Around 17 September 2022 (as reported), police forces found the body of a school principal with gunshot wounds near Al-Janabi Bridge in Hai District (Wassit). 1 fatality.	1
18/09/2022	Al Diwaniya	Markaz Al Diwaniya	Diwaniya	Baghdad Today	On 18 September 2022, unknown militants shot and killed a civilian in front of his house in Al-Sadr Al-Awwal neighborhood in Diwaniya (Al Qadissiya). 1 fatality.	1
21/09/2022	Al Hai	Al Bashaer	Hai	Al Mirbad	Around 21 September 2022 (as reported), unknown tribal militants shot a civilian 15 times killing him in the Hai district of Wassit. The victim belongs to an unidentified tribe.	1
21/09/2022	Al Hai	Al Bashaer	Hai	Al Mirbad	On 21 September 2022, unknown tribal militants clashed in the southern Hai district, Wassit. The clash resulted in the death of a Tribal Sheikh. Local police intervened and arrested participants to the clash.	1
26/09/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	Al Mirbad	On 26 September 2022, suspected tribal militants shot and killed a civilian at a gas/petrol station in the Nidaa area of Amara city. Local police suspect the attack was tribally motivated.	1
26/09/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	National Iraqi News Agency	On 26 September 2022, unknown militants shot and killed a civilian in Dubaysat area of Amara city.	1
03/10/2022	Al Nasiriya	Markaz Al Nasiriya	Nassriya	Al Mirbad	Around 3 October 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian on the outskirts of Nassriya city. The victim was found with two bullet shots to the chest in a car on the banks of the nahr Hulandi river on the northern outskirts of Nassriya city.	1
03/10/2022	Al Basrah	Markaz Al Basrah	Basrah	Al Ahad TV; National Iraqi News Agency	On 3 October 2022, unknown militants launched 3 rockets targeting a Popular Mobilization Forces headquarters near the Presidential Palace in Basrah city. The rockets killed 1 civilian. Unidentified militants then conducted a ground attack, exchanging fire with the Popular Mobilization Forces before fleeing.	1
05/10/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	National Iraqi News Agency	On 5 October 2022, unknown tribal militants opened fire at a civilian residence during a tribally motivated attack in the Majidiya area of Amara city. The attack resulted in the death of a tuk tuk driver and the injury of 2 others. It is unclear if the casualties were bystanders or intended targets.	1

06/10/2022	Al Hai	Al Bashaer	Hai	Al Mirbad	On 6 October 2022, unknown tribal militants shot and killed a civilian in a tribally motivated attack in the Hai district of Wassit province.	1
13/10/2022	Al Mejar Al Kabir	Al Adel	Mejar Al-Kabi	Al Mirbad	On 13 October 2022, unknown militants on a motorcycle shot and killed a civilian in the Jamiat area of Mejar Al-Kabi city, Maysan.	1
14/10/2022	Al Rumaitha	Al Warka	Rumaitha	Al Mirbad	On 14 October 2022, tribal militants from the same clan clashed with each other on the outskirts of Rumaitha city, Muthanna. A civilian member of the clan attempted to mediate the dispute but was killed in crossfire. The trigger of the tribal dispute is unknown.	1
14/10/2022	Al Rifai	Markaz Al Rifai	Sayyid Dakhil	Al Mirbad	On 14 October 2022, unknown tribal militants shot and killed 1 civilian and injured another in a tribally motivated attack in Sayyid Dakhil district, Thi Qar.	1
15/10/2022	Al Namaniya	Al Ahrar	Al Ahrar	Al Mirbad	Around 15 October 2022 (month of), unknown militants shot, killed, and buried female civilian minor on agricultural land in the Al Ahrar district of Wassit. The body was discovered on 2 November. [women targeted: girls]	1
19/10/2022	Al Kut	Markaz Al Kut	Kut	National Iraqi News Agency	On 19 October 2022, overnight unknown militants abducted a civilian, tortured, and executed him in Kut city. The body was discovered on 20 October by the Tigris River in Kut city.	1
24/10/2022	Shat Al Arab	Outba	Al Shalamijah	Al Mirbad; Kurdistan 24	On 24 October 2022, an explosion killed 2 EOD experts and injured another during a demining operation in Al Shalamijah district, Basrah. The deminers work for Al Khebra Al Fania which is contracted by the United Nations Mine Action Service (UNMAS).	2
25/10/2022	Al Qurna	Al Thagar	Markaz Nahiyat al Thughir	Al Mirbad	Around 25 October 2022, unknown militants shot and killed 2 civilians in the Markaz Nahiyat al Thughir district within the Nahr al Ezz area north of Basrah province.	2
28/10/2022	Al Basrah	Markaz Al Basrah	Basrah	Al Mirbad	On 28 October 2022, an unknown militant killed an employee of the Oil Police by unspecified means in Aby Sikhair area north of Basrah city. The attacker was arrested on 1 November. Coded as provincial capital Basrah city.	1
02/11/2022	Al Hai	Al Bashaer	Hai	Baghdad Today	Around 2 November 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian female minor in Hai district, Wassit. [women targeted: girls]	1
07/11/2022	Al Najaf	Markaz Al Najaf	Najaf	Al Mirbad	On 7 November 2022, unknown militants killed a female civilian, her daughter, and 2 other civilian minors by unspecified means in the Wadi Al Salam cemetery of Najaf city. [women targeted: girls]	4

15/11/2022	Al Basrah	Markaz Al Basrah	Basrah	Al Mirbad; Al Sumaria TV	On 15 November 2022, unknown tribal militants attacked and killed a civilian in Al-Shafy area in Basrah district. The reason was due to an old tribal dispute. 1 fatality.	1
21/11/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	Al Mirbad; Al Ahad TV	On 21 November 2022, unknown tribal militants shot and killed an employee of an oil company in a tribally motivated attack near the national ID card offices in the Muallem neighborhood of Amara city. Police arrested 6 suspects.	1
25/11/2022	Al Kufa	Al Huriya	Kufa	National Iraqi News Agency	Around 25 November 2022 (as reported), unknown militants killed a worker near a banana processing plant in Kufa district, Najaf. Local police arrested 2 suspected of the attack.	1
26/11/2022	Al Samawa	Al Sowair	As Samawah	Al Mirbad	Around 26 November 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian in Al-Maaly area in As Samawah city (Al Muthanna). 1 fatality.	1
07/12/2022	Al Nasiriya	Markaz Al Nasiriya	Nassriya	Al Mirbad	On 7 December 2022, rioters set fire to tires in front of the local administration building in Nassriya city. The rioters demanded accountability for those who injured demonstrators. Local police and army used live ammunition to disperse the riot, killing 3. The rioters clashed with police leaving 20 injured. The demonstrators relocated to Haboubi Square after police forces fired in the air. [size=no report]	3
12/12/2022	Al Zubair	Markaz Al Zubair	Al Burjisiyah	Al Mirbad	On 12 December 2022, an ERW (landmine) from an unspecified conflict detonated on a farm killing a 9 year old girl and injuring a 7 year old girl in the farms of Al Burjisiyah district, Basrah. The injured died of her injuries on 13 December. [women targeted: girls]	2
13/12/2022	Al Zubair	Markaz Al Zubair	Al-Zubair	Baghdad Today	On 13 December 2022, unknown militants opened fire at the home of a municipal employee who works as a surveyor killing him in the Khatwa neighborhood of Al-Zubair city.	1
14/12/2022	Al Zubair	Markaz Al Zubair	Al-Zubair	Al Mirbad	On 14 December 2022, unknown militants shot and killed 2 civilians travelling in a car on the Dhawaihrat intersection in Al-Zubair district, Basrah.	2
16/12/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	Shafaq News	On 16 December 2022, unknown militants shot and killed civilian in the Muallem neighborhood of Amara city. The victim is an employee of a company involved in constructing a housing project on the Maysan - Batirah road.	1
16/12/2022	Al Zubair	Markaz Al Zubair	Al-Zubair	Al Mirbad	Around 16 December 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a 30-year old woman in the Aathar area of Al-Zubair district, Basrah.	1

22/12/2022	Al Kahla	Al Msharah	Amara	Al Mirbad	Around 22 December 2022 (as reported), unknown militants shot and killed a civilian near the Majdiyah Bridge in Amara city.	1
23/12/2022	Al Najaf	Markaz Al Najaf	Najaf	National Iraqi News Agency	On 23 December 2022, unknown militants killed a woman in Najaf city. The victim arrived in Najaf from Kerbala in search of her daughter who had been abducted on an unspecified date.	1
28/12/2022	Al Nasiriya	Al Batthaa	Batha	Al Mirbad	On 28 December 2022, unknown militants shot and killed 2 civilians and injured another in a drive-by shooting in Batha district, Thi Qar. The attack was motivated by a pre-existing but unspecified dispute.	2
02/01/2023	Al Rifai	Markaz Al Rifai	Rifai	Al Ghad Press	On 2 January 2023, unknown gunmen shot and killed a 70-year-old civilian in Rifai district, Thi Qar.	1
05/01/2023	Al Kahla	Al Msharah	Amara	National Iraqi News Agency	On 5 January 2023, unknown gunmen shot and killed 2 civilians near the Al Saa'a bridge in central Amara city.	2
05/01/2023	Al Kahla	Al Msharah	Amara	Shafaaq News	On 5 January 2023, unknown tribal militants on a motorcycle shot and killed 2 civilians in Sector 30 of Amara city. The attack was motivated by a previous tribal dispute where the victims' tribe had killed members of the attacking tribe due to an oil smuggling dispute in 2022.	2
08/01/2023	Al Maimouna	Al Salam	Nahiyat Al Salam	Shafaaq News	On 8 January 2023, unknown tribal militants killed 2 civilians in Nahiyat Al Salam district, Maysan. The attack was motivated by a tribal dispute.	2
08/01/2023	Al Mejar Al Kabir	Al Adel	Mejar Al-Kabi	Al Mirbad; Shafaaq News	On 8 January 2023, unknown tribal militants clashed in Al-Khair sub-district of Mejar Al-Kabi district (Maysan). The clashes resulted in the death of 2 civilians. 2 fatalities.	2
08/01/2023	Al Mejar Al Kabir	Al Adel	Mejar Al-Kabi	ROJ News; Shafaaq News	On 8 January 2023, unknown militants assassinated a lawyer in the Mejar Al-Kabi district of Maysan. A person suspected of conducting the attack was arrested on 19 January 2023.	1
17/01/2023	Al Samawa	Al Sowair	As Samawah	Al Mirbad	On 17 January 2023, unknown gunmen shot and killed a civilian at a cafe in the Al Iskan area of As Samawah city.	1
01/02/2023	Al Basrah	Al Hartha	Al Majidiyah	Al Sumaria TV	On 1 February 2023, unknown gunmen on a motorcycle shot and killed 3 civilians in the Al Majidiyah area of Basrah.	3
09/02/2023	Kerbela	Markaz Kerbela	Kerbala	National Iraqi News Agency	Around 9 February 2023 (as reported), unknown persons beheaded a civilian in Kerbala city. The body was discovered on one of the squares in the city.	1
11/02/2023	Abu Al Khaseeb	Markaz Abu Al Khaseeb	Abu al-Khaseeb	Al Mirbad	On 11 February 2023, unknown gunmen riding a vehicle shot and killed a civilian in Abu al-Khaseeb district in Al Basrah province. 1 fatality.	1

13/02/2023	Al Amara	Al Teeb	At Tib	National Iraqi News Agency; Shafaaq News	Around 13 February 2023 (week of), unknown militants shot and killed a civilian in the At Tib area of Maysan. The body was discovered on 15 February after the victim went missing a few days ago. The victim was a former member of Ansar Allah Al Awfiya.	1
20/02/2023	Al Shatra	Markaz Al Shatra	Shatra	Al Mirbad	Around 20 February 2023 (as reported), unknown gunmen shot and killed a 58-year-old civilian male in the Al Zahraa neighborhood on the outskirts of Shatra city, Thi Qar. The victim was found in a yard on 20 February and a pistol was discovered nearby. The victim was a government employee.	1
21/02/2023	Al Kahla	Al Msharah	Amara	National Iraqi News Agency	On 21 February 2023, unknown gunmen shot and killed a civilian in the market in the Jadida area of Amara city.	1
22/02/2023	Al Mussyab	Jurf Al Sakhar	Musayab	Al Sumaria TV	On 22 February 2023, unknown gunmen shot and killed a retired teacher in the market in Musayab city, Babil.	1
22/02/2023	Al Kahla	Al Msharah	Amara	Al Mirbad	On 22 February 2023, unknown gunmen shot and killed a civilian in front of the Social Protection Department in Amara city.	1

7. Verplaatsingen van de bevolking

7.1. Ontheemden (IDP's) en terugkeerders (returnees)

De regelmatig geüpdatete Displacement Tracking Matrix (DTM) van IOM brengt de evolutie van het aantal IDP's⁵²³ en *returnees*⁵²⁴ in Irak in kaart.⁵²⁵

Op 31 december 2022 telt Irak 1.168.619 IDP's. Ook meldt IOM dat 4.989.852 van de Iraakse burgers die sinds januari 2014 ontheemd raakten inmiddels naar hun herkomstregio terugkeerden.⁵²⁶ Eind 2022 is Dohuk de provincie waar het hoogste aantal IDP's verblijft (248.596), iets meer dan in Ninewa (248.039). Ook de provincie Erbil telt een groot aantal IDP's (231.576):

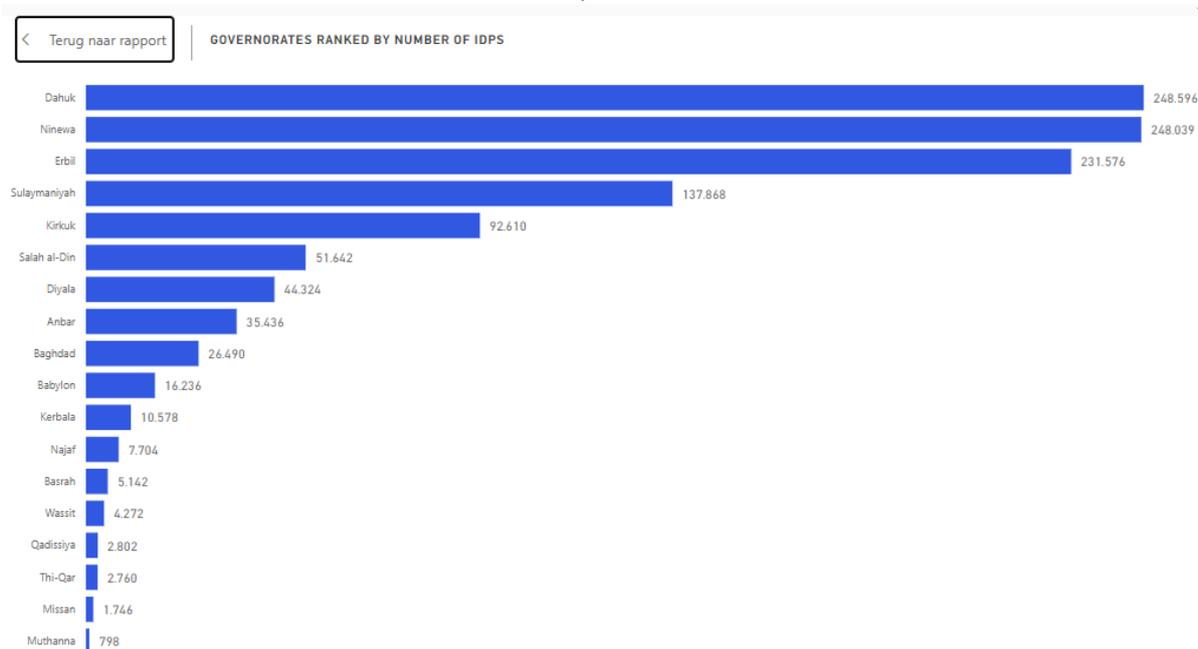
⁵²³ De DTM definieert een IDP als een Iraaks staatsburger die ontheemd raakte na 1 januari 2014 en die zijn toevlucht binnen de landsgrenzen zocht

⁵²⁴ De DTM definieert een *returnee* als een IDP die terugkeerde naar de regio of het subdistrict waar deze verbleef alvorens ontheemd te raken, ongeacht of hij/zij naar het oorspronkelijke thuisadres terugkeerde

⁵²⁵ IOM, *Displacement Tracking Matrix (DTM), Iraq Mission*, s.d., [url](#)

⁵²⁶ IOM, 24/10/2021, [url](#)

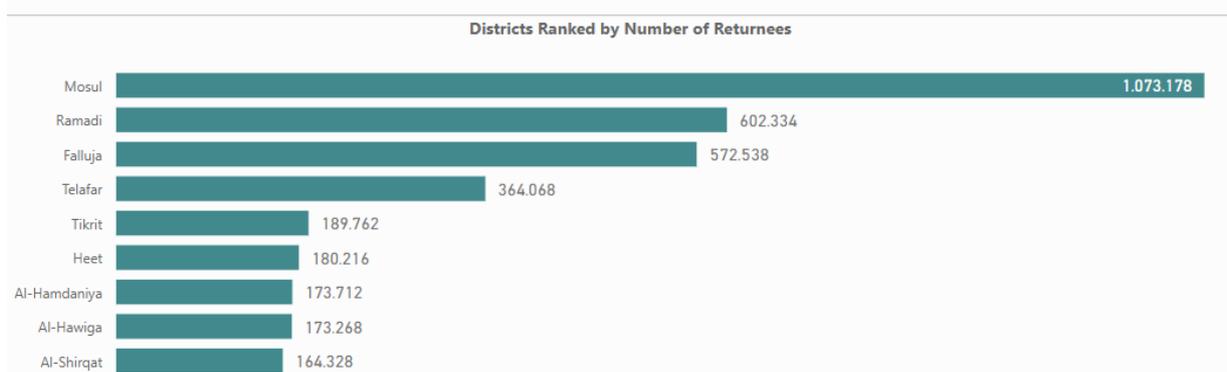
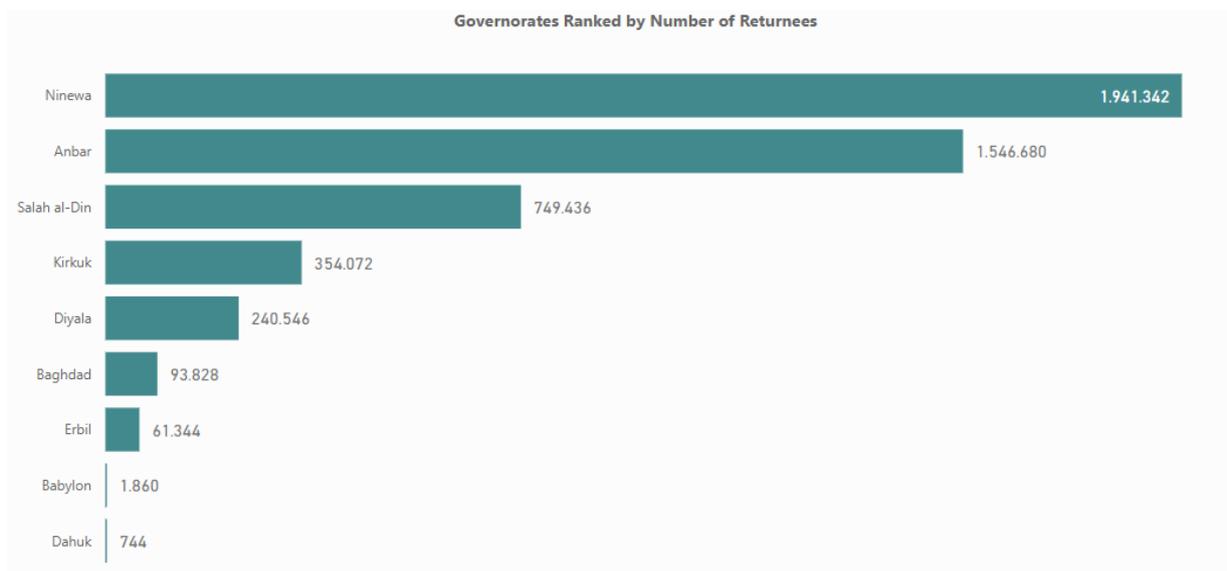
Displacement

Displacement overview⁵²⁷

De regelmatig geüpdatete DTM Return Dashboards wijzen uit dat IOM in de provincie Ninewa de meeste terugkeer registreert: 1.941.342 *returnees*, waarvan 1.073.178 naar Mosul. Naar de provincie Anbar zijn tot op 31 december 2022 1.546.680 ontheemden teruggekeerd, waarvan 602.334 naar Ramadi en 572.238 naar Fallujah:

⁵²⁷ IOM, *Displacement Overview*, 31/12/2022 [url](#)

Return overview⁵²⁸

In de rapporten over de leefomstandigheden van IDP's en terugkeerders van december 2022 merkt IOM op dat in 39 % van de terugkeerlocaties voldoende diensten en infrastructuur voorhanden zijn, een kleine verbetering in vergelijking met 2021. Er is volgens IOM een grote discrepantie tussen de leefomstandigheden in stedelijke of voorstedelijke gebieden waar op de meeste plaatsen voldoende dienstverlening voorhanden is, en landelijke gebieden waar de meest elementaire voorzieningen vaak ontbreken. In 18 districten waar IDP's leven, worstelen dezen met kritieke omstandigheden. IOM spreekt van kritieke omstandigheden indien minder dan 30 % van de locaties binnen een gebied voldoende scores op vlak van diensten en infrastructuur. De situatie is volgens IOM bijzonder slecht in de volgende districten: Al-Baaj, Al-Hawiga, Al-Khalis, Al-Shikhan, Daquq, Mahmoudiyah Makhmur, Samarra, Sinjar, Telafar en Tilkaif.⁵²⁹

Naast de talrijke IDP's keerden Iraakse vluchtelingen vanuit Syrië en Turkije, en ook uit België, Nederland en Duitsland naar hun regio van herkomst terug.⁵³⁰ IOM ondersteunt en faciliteert de terugkeer van Iraakse staatsburgers naar Irak. De hulp kan bestaan uit het ophalen van iemand op

⁵²⁸ IOM, *Return Overview*, 31/12/2022 [url](#)

⁵²⁹ IOM, *An Overview of Displacement in Iraq. DTM Integrated Location Assessment V, 2020, 03/2021*, [url](#); IOM, *An Overview of Return Movements in Iraq. DTM Integrated Location Assessment V, 2020, 03/2021*, [url](#); IOM, 23/12/2022, p.5, [url](#)

⁵³⁰ IOM, 03/02/2020, pp. 49, 51, [url](#)

de luchthaven, vormingen voor onder meer integratie en terugkeer op de arbeidsmarkt en financiële of materiële ondersteuning.⁵³¹

7.2. Terugkeerratio

Volgens IOM varieert de terugkeerratio per provincie aanzienlijk. Zo keerde inmiddels ongeveer 92 % van de IDP's uit de provincie Anbar naar hun regio van herkomst terug, terwijl het in de provincie Salah al-Din om 85 % gaat en in de provincie Nineveh om 75 %⁵³²:

< Terug naar rapport | RETURN RATE BY GOVERNORATE OF ORIGIN

Governorate of Origin	Total Displaced Population	Still Displaced	Returnees	Return Rate(%)
Dahuk	744	0	744	100
Anbar	1.678.328	131.648	1.546.680	92
Erbil	70.154	8.810	61.344	87
Salah al-Din	882.402	132.966	749.436	85
Kirkuk	429.514	75.442	354.072	82
Diyala	313.747	73.201	240.546	77
Ninewa	2.596.595	655.253	1.941.342	75
Baghdad	140.644	46.816	93.828	67
Babylon	46.343	44.483	1.860	4
Totaal	6.158.471	1.168.619	4.989.852	81

Return by Governorate of Origin, 31/12/2022 ⁵³³

In bepaalde regio's registreert IOM in de periode van januari 2014 tot juni 2022 geen terugkeer. Het gaat om de districten Al-Musayab, Hilla en Al-Mahawil (Babil), Adhamiya, Al-Resafa, Karkh en Mada'in (Bagdad), Baladrooz en Baquba (Diyala) en Al-Thetar (Salah al-Din).⁵³⁴

Eind 2019 waren er volgens IOM 261 plaatsen in heel Irak waar sinds het begin van het conflict helemaal geen terugkeer had plaatsgevonden. In de loop van 2020 kon de organisatie 62 locaties van deze lijst schrappen. In 2020 vond IOM echter ook 88 nieuwe locaties waar nog geen terugkeer had plaatsgevonden. Hiervan bevond 48 % zich in Ninewa, 26 % in Erbil en 22 % in Diyala. IOM besloot daaruit dat eind december 2020 in heel Irak 287 plaatsen geen terugkeer kenden in het voorgaande jaar.⁵³⁵ In maart 2022 telde IOM 284 plaatsen zonder terugkeer in 7 provincies. Hiervan bevinden er zich 134 in Ninewa, waarvan 47 in het district Hatra, 34 in het district Al Ba'aj en 20 in het district

⁵³¹ IOM, 03/02/2020, [url](#)

⁵³² IOM, *Return Overview*, 30/09/2021 [laatst geraadpleegd op 25/10/2021], [url](#)

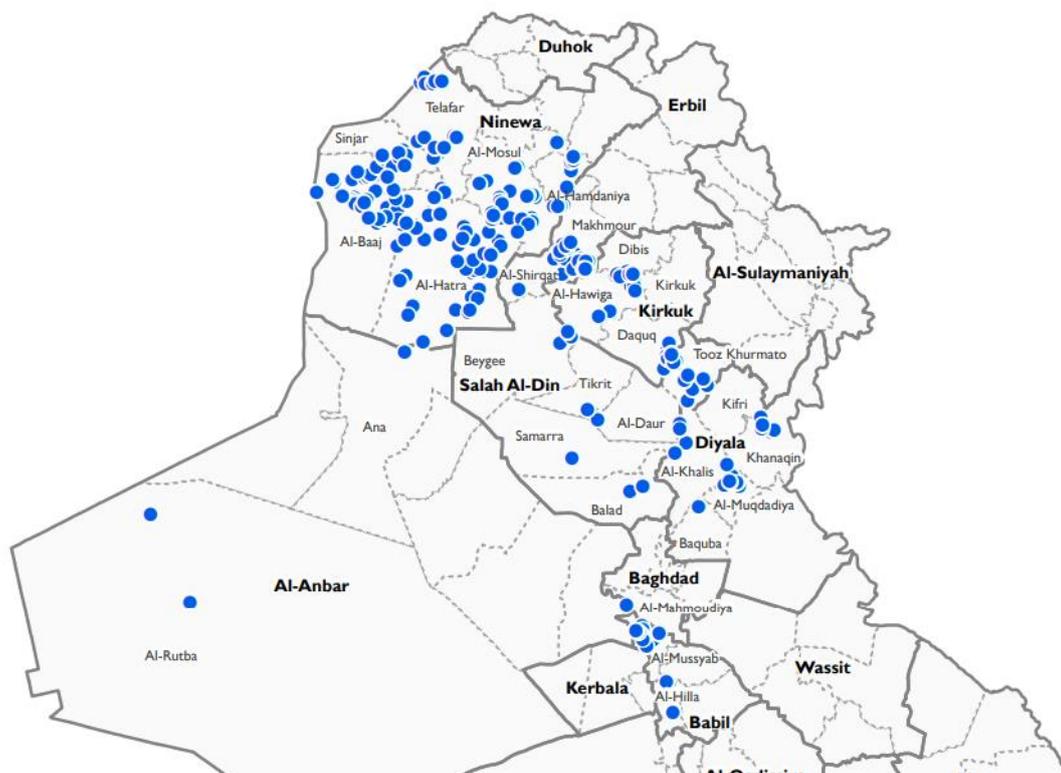
⁵³³ IOM, *Return Overview*, 30/09/2021 [laatst geraadpleegd op 25/10/2021], [url](#)

⁵³⁴ IOM, 23/12/2022, [url](#)

⁵³⁵ IOM, 07/2021, [url](#)

Mosul.⁵³⁶ In Diyala zijn er 52 plaatsen zonder terugkeer, vooral in het district Khanaqin. Het district Makhmur (Erbil, maar feitelijk onder centraal gezag) telt 34 plaatsen zonder terugkeer van IDP's.⁵³⁷

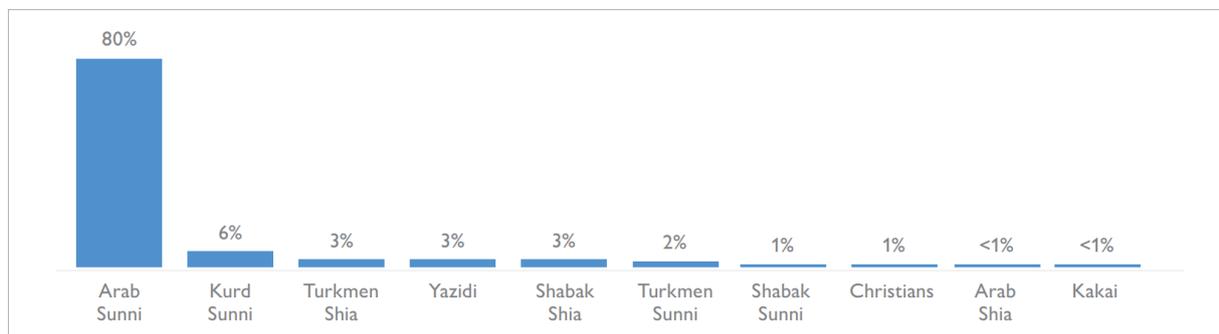
Onderstaande kaart van IOM toont alle plaatsen zonder terugkeer in heel Irak:

Locations of no return⁵³⁸

De etno-religieuze samenstelling van de terugkeerders ziet er als volgt uit, volgens het cijfermateriaal van IOM uit 2022:

+

Ethno-religieuze samenstelling, percentage van huishoudens⁵³⁹

⁵³⁶ IOM, 05/08/2022, p.2, [url](#)
⁵³⁷ IOM, 05/08/2022, p.2, [url](#)
⁵³⁸ IOM, 05/08/2022, p.3, [url](#)
⁵³⁹ IOM, 23/12/2022, p.21, [url](#)

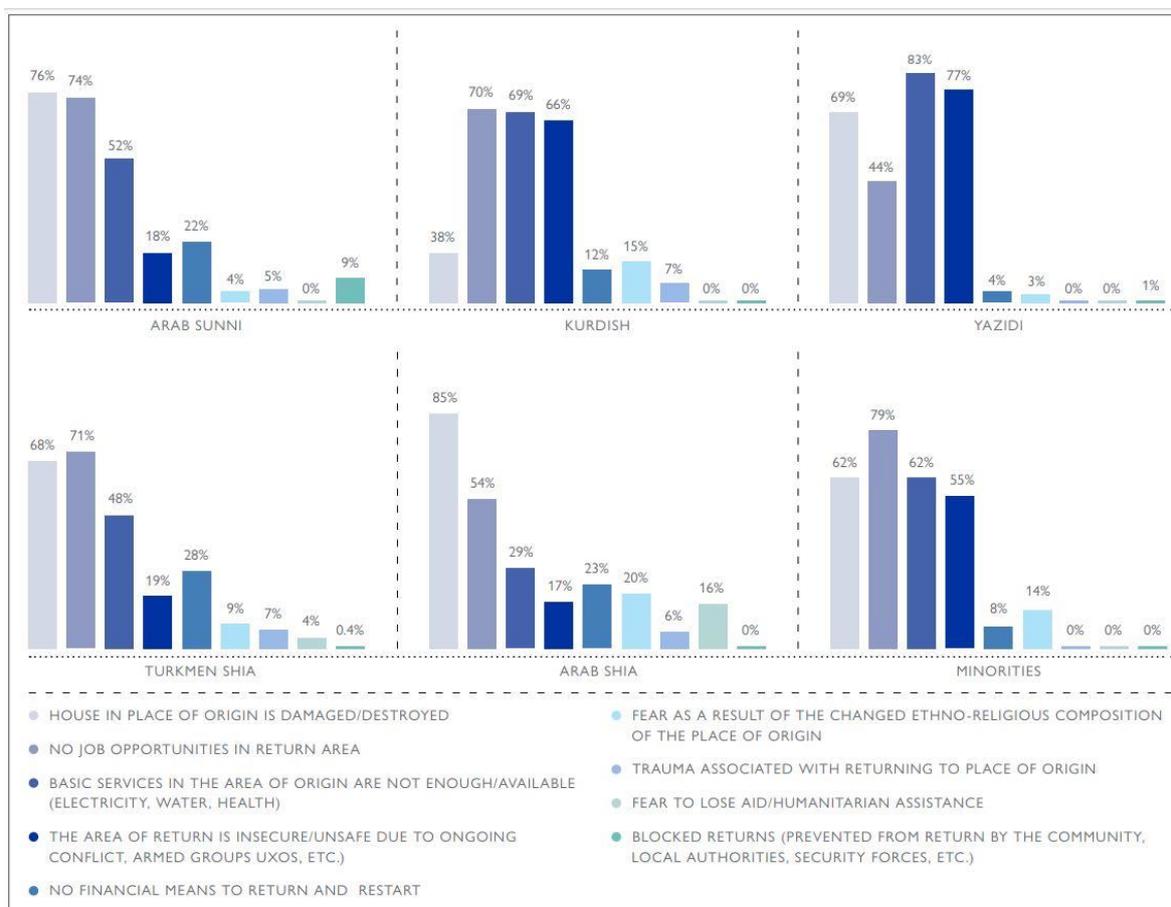
7.3. Obstakels bij terugkeer

Onderzoek door IOM naar de redenen waarom IDP's vooralsnog niet naar hun regio van herkomst terugkeerden wijst uit dat de verwoesting van woningen het meest voorkomende motief is, gevolgd door de slechte veiligheidssituatie en het ontbreken van diensten. In 42 van de 284 plaatsen die IOM in maart 2022 telde, gold het verzet van de veiligheidsdiensten tegen terugkeer als reden (12 locaties in de districten Al-Hamdaniya en Telafar in de provincie Ninewa, 13 locaties in het district Al-Musayab met de stad Jurf al-Sakhar in de provincie Babil, en 3 locaties in het district Baiji in de provincie Salah al-Din).⁵⁴⁰ In Al-Hatra en Al-Ba'aj werd bij 20 plaatsen de droogte als motief genoemd, samen met de vernieling van woningen tijdens het conflict met ISIS. Andere redenen die een terugtocht van de IDP's verhinderen zijn niet-ontpofte munitie, tribale en etno-religieuze spanningen. Affiliatie van de IDP's met ISIS is in 12 plaatsen een obstakel voor terugkeer. IOM geeft ook aan dat voor iedere plaats meerdere oorzaken terugkeer bemoeilijken.⁵⁴¹

Al naargelang het etno-religieuze profiel van de IDP's variëren de redenen om niet naar de herkomstregio terug te keren. Zo halen soennitisch-Arabische IDP's vooral het tekort aan woongelegenheden, tewerkstelling en basisvoorzieningen aan. Daarenboven verklaart 9 % van hen dat ze niet terugkeren omdat de lokale gemeenschap, plaatselijke autoriteiten en/of veiligheidsactoren zich ertegen verzetten. Andere etno-religieuze IDP-gemeenschappen halen dit motief nauwelijks aan. Koerdische IDP's maken minder gewag van schade aan hun woning als reden om niet terug te keren. Veel vaker dan soennitische Arabieren roepen ze de onveiligheid in hun regio van herkomst in. De voornaamste redenen voor jezidi's om niet terug te keren zijn dan weer het gebrek aan basisvoorzieningen en de onzekere veiligheidssituatie in hun regio van herkomst. Turkmeense sjiiten keren vooral niet terug wegens een gebrek aan werkgelegenheid, terwijl Arabische sjiiten vooral de beschadiging of de vernieling van hun eigendom vermelden. Ook andere minderheden halen vooral het gebrek aan werkgelegenheid aan als reden, naast de schade aan hun voormalige woning, het gebrek aan basisvoorzieningen en de onzekere veiligheidssituatie:

⁵⁴⁰ IOM, 05/08/2022, p.6, [url](#)

⁵⁴¹ IOM, 05/08/2022, p.7, [url](#)

Obstacles to return by ethno-religious group (% of location)⁵⁴²

In februari 2019 kaart Global Public Policy Institute (GPPI), een in Berlijn gebaseerde, onafhankelijke denktank, de rol aan van de talrijke *local, hybrid and sub-state security forces* (LHSF) die in Irak actief zijn. Dergelijke lokale, niet rechtstreeks door de Iraakse overheid aangestuurde veiligheidsactoren zijn niet alleen verantwoordelijk voor mensenrechtenschendingen die de bewoners van bepaalde regio's op de vlucht joegen. Ze belemmeren in sommige gevallen ook de terugkeer van IDP's.⁵⁴³

Zo gebruikten de PMF geweld tegen soennitische IDP's en verhinderden hun terugkeer naar hun regio van herkomst:

"Whether because of their sectarian tendencies and reputation or simply as a result of their greater capacity to inflict harm, as these Shi'a PMF groups entered Sunni-majority areas during the liberation or stabilization campaigns, allegations of abuse, discrimination against Sunni communities, and extreme violence followed them. This included frequent instances of mistreatment of IDPs, forced displacement and blocked returns. The biggest share of the allegations concerned AAH and the Hezbollah Brigades, although there were also reports of abuse involving the Badr Organization, the Khorasani Brigades, or other Shi'a PMF units".⁵⁴⁴

Onder meer in Tal Afar, Shirqat, Baiji, Tikrit, Dour en Tuz Khurmatu waren er berichten van misbruiken door de PMF, inclusief de blokkering van terugkeer van IDP's. Tegelijk geeft GPPI aan dat de

⁵⁴² IOM 03/02/2020, p. 45, [url](#)

⁵⁴³ GPPI, 18/02/2019, [url](#)

⁵⁴⁴ GPPI, 18/02/2019, [url](#)

meerderheid van dergelijke misbruiken plaatsvonden in de periode meteen na de herovering van deze gebieden. Zo was er in Tikrit en Dour sprake van ernstige mensenrechtenschendingen na de bevrijding maar naderhand namen berichten over dergelijke misbruiken af en kwam de terugkeer naar deze regio's op gang. Tegelijk bleef de aanwezigheid van de PMF in en om Tikrit voor sommige IDP's een reden om niet terug te keren.⁵⁴⁵ Ook in andere regio's belemmerde de aanwezigheid van de PMF terugkeer. In het district Baiji (Salah al-Din) richtten de PMF aanzienlijke schade aan. Daarenboven waren er berichten dat de milities IDP's en *returnees* vasthielden en mishandelden bij controleposten.⁵⁴⁶ Ook in Jurf al-Sakhr (Babil) en in een aantal gebieden in Diyala verboden de PMF de terugkeer van soennitische IDP's.⁵⁴⁷ Tegelijk verminderde de aanwezigheid van de PMF in tal van andere regio's en namen de reguliere strijdkrachten de ordehandhaving over. Dit had een positieve impact op de terugkeer van IDP's.⁵⁴⁸

GPPI meldt verder de oprichting in de Centraal-Iraakse provincies van tal van lokale, kleinere milities die zijn opgegaan in de PMF of ermee samenwerken. Maar de lokale verankering van deze veiligheidsactoren leidt niet altijd tot een betere bescherming van de plaatselijke bevolking:

*"In practice, these local roots came with local ambitions, interests and grudges. Many of these local forces were mobilized along sectarian, ethnic or political lines in mixed or divided communities. Instead of protecting the local population, many of these groups used their positions of authority to exact revenge or disadvantage rival individuals or groups. IDPs or returnees, who were frequently in a vulnerable position, often bore the brunt of such retaliation."*⁵⁴⁹

Onder meer in Tuz, Kirkuk, Tikrit, Shirqat, Qaraqosh, Sinjar en andere locaties op de vlakte van Nineveh vormt de aanwezigheid van lokale milities een belemmering voor de terugkeer van IDP's. In Amerli (district Tuz, Salah al-Din) keerden sjiitische, Turkmeense families snel na de bevrijding van de regio terug. Tegelijk voorkwam de aanwezigheid van een sjiitische, Turkmeense PMF-militie de terugkeer van soennitische Turkmenen en Arabieren. Bashir (Kirkuk) kent dezelfde dynamiek: een plaatselijke sjiitische, Turkmeense PMF-militie verbood soennitische Arabieren terug te komen. In het zuiden van de Nineveh-vlakte verzet een lokale Shabak PMF-militie zich tegen de terugkeer van christenen en soennitische Arabieren. Naar de christelijke stad Qaraqosh vindt nauwelijks terugkeer plaats, onder meer uit wantrouwen tegenover Shabak-milities in de regio.⁵⁵⁰

Daarenboven monitoren tal van veiligheidsactoren de terugkeer van IDP's. Deze voeren niet alleen een eigen screening door maar leggen daarenboven aanzienlijke willekeur aan de dag:

"Many of these security actors maintained their own databases of suspected ISIL affiliates and each family member had to receive clearance from all databases. Not only was this process lengthy, but the databases often contradicted each other and the process by which an individual might be blacklisted was unclear. [...] In addition to adding to the overall cacophony of overlapping vetting lists and databases, LHSFs made the application of vetting even more irregular at the point of return. Many LHSFs were in control of checkpoints, which is where the final decision on whether permission to return or to pass through a transit point en route to return would be permitted. Although in theory all LHSFs manning checkpoints would have had the same lists of who was authorized to return, and regular procedures for permitting return, in practice, the ways that these rules were implemented was as numerous as the LHSFs themselves. This was partly to do with

⁵⁴⁵ GPPI, 18/02/2019, [url](#)

⁵⁴⁶ GPPI, 18/02/2019, [url](#)

⁵⁴⁷ GPPI, 18/02/2019, [url](#)

⁵⁴⁸ GPPI, 18/02/2019, [url](#)

⁵⁴⁹ GPPI, 18/02/2019, [url](#)

⁵⁵⁰ GPPI, 18/02/2019, [url](#)

multiple lists of vetted individuals as well as the fact that they were poorly updated. But it is also because many LHSF forces at checkpoints applied their own rules and scrutiny.”⁵⁵¹

Al de bovengenoemde factoren zijn ook vandaag nog geldig. Tussen december 2019 en december 2020 registreerde IOM in drie *hotspots*⁵⁵² in Anbar een aanzienlijke verslechtering van de veiligheidssituatie, vooral door toenemende bezorgdheid over geweldpotentieel, berichten over geblokkeerde terugkeer en gewelddadig optreden aan controleposten door *non-state actors*. In Diyala stelde IOM geen grote veranderingen vast in de *hotspots* en in Ninewa verbeterde de veiligheid in de meeste *hotspots*, met name in Markaz Sinjar en Qaeyrwan (district Sinjar). In Salah al-Din krijgen de *hotspots* in het district Tuz Khurmatu de slechtste veiligheidsscores.⁵⁵³ In 2022 stelde de Noorse ngo Norwegian Refugee Council (NRC) dat gevechten tussen veiligheidsactoren in Sinjar de terugkeer van IDP's verhinderden. Deze gevechten dwongen ook duizenden jezidi's om opnieuw te vertrekken.⁵⁵⁴ Ook IOM voert in 2023 aan dat conflicten tussen veiligheidsactoren een impact hebben op de situatie van de terugkeerders, net als veiligheidsdiensten die over de schreef gaan. Het gaat hierbij om de illegale bezetting van privéwoningen (Al-Hawiga district, Kirkuk) en om geweld en intimidatie aan controleposten (Ninewa, Anbar, Salah al-Din).⁵⁵⁵

Een bijkomende factor die de terugkeer voor IDP's moeilijker of zelfs onmogelijk kan maken is volgens HRW het systeem van de *security clearance* dat van kracht is in veel gebieden waar ISIS vroeger aanwezig was. Alle inwoners moeten een goedkeuring van de veiligheidsdiensten in hun gebied hebben voor zij een aanvraag kunnen indienen voor ontbrekende persoonlijke documenten. Dit geldt voor de meeste gezinnen die voor langere tijd onder de controle van ISIS hebben geleefd. De veiligheidsdiensten weigeren de goedkeuring indien een gezinslid door hen of door de plaatselijke gemeenschap ervan wordt verdacht een lid van ISIS te zijn of sympathieën voor de terreurgroep te koesteren. Het volstaat dat de naam op een lijst van gezochte personen staat. In sommige gebieden eisen de veiligheidsdiensten van de gezinnen dat zij een klacht indienen tegen dit familielid om de goedkeuring te krijgen, aldus HRW.⁵⁵⁶

7.4. Gedwongen terugkeer

In augustus en september 2019 dwong de overheid 300 families die in de provincie Nineveh toevlucht vonden, bepaalde vluchtelingenkampen in de provincie te verlaten. De betrokkenen werden ondanks de uitgesproken vrees voor hun persoonlijke veiligheid naar Anbar, Kirkuk en Salah al-Din teruggebracht. Een aantal families doorstond de veiligheidsscreening van de autoriteiten in Anbar niet en raakte opnieuw ontheemd. IDP's die naar Kirkuk teruggeleid werden, maakten gewag van dreig telefoons en de confiscatie van identiteitsdocumenten. Na de aankomst van een aantal IDP's in een vluchtelingenkamp in Salah al-Din ontploften er drie handgranaten. Ook werden op sociale media dreigementen geuit.⁵⁵⁷

In 2020 zetten de autoriteiten de sluiting van bijkomende vluchtelingenkampen tijdelijk on hold, om ze in oktober 2020 te hervatten. Tot eind 2020 sloot de overheid elf kampen en classificeerde ze er vier als informele site.⁵⁵⁸

⁵⁵¹ GPPI, 18/02/2019, [url](#)

⁵⁵² "The return index classifies a subdistrict as a 'hotspots' if it scores highly in terms of severity on at least one of the two return index scales. A sub-district can also be considered a 'hotspot' if the area is scored as medium severity in one or both scales, but also hosts a relatively large number of returnees". IOM, 07/2021, [url](#)

⁵⁵³ IOM, 07/2021, [url](#)

⁵⁵⁴ NRC, 18/05/2022, p.8, [url](#)

⁵⁵⁵ IOM, 07/03/2023, [url](#)

⁵⁵⁶ HRW, 03/06/2021, [url](#)

⁵⁵⁷ UN OCHA, 02/09/2019, [url](#)

⁵⁵⁸ CCM Cluster, REACH, 02/03/2021, [url](#)

In maart 2021 lanceerde de Iraakse regering een nationaal actieplan om de kampen te sluiten en de IDP's te helpen met hun terugkeer. Dit lokte kritiek uit van HRW. De organisatie wees er in juni 2021 op dat in de zeven maanden voordien zestien kampen werden gesloten waardoor minstens 34.801 IDP's niet veilig naar huis konden terugkeren of een ander veilig onderkomen konden krijgen en ook geen toegang tot voor hen betaalbare diensten wisten te bemachtigen. Volgens HRW bleven slechts twee kampen open in de gebieden onder controle van Bagdad, één in Ninewa en één in Anbar. Ook deze dreigden binnen korte tijd te worden gesloten, aldus HRW.⁵⁵⁹ In de KAR openden nog meer kampen. Volgens REACH waren er in juli 2022 nog 26 formele kampen in heel Irak, waarvan slechts één buiten de KAR⁵⁶⁰. In december 2022 kondigde de minister van Onderwijs de sluiting aan van alle scholen voor IDP's in de KAR tegen juni 2023.⁵⁶¹

7.5. Advies UNHCR

In mei 2019 publiceerde UNHCR het rapport *International Protection Considerations with Regard to People Fleeing the Republic of Iraq*. Hun positie over terugkeer naar gebieden die door ISIS gecontroleerd werden en/of gebieden waar ISIS aanwezig bleef, luidde als volgt:

"In light of widespread destruction and damage to homes, basic infrastructure and agricultural lands, limited access to livelihoods and basic services, the contamination of homes and lands with ERW ongoing community tensions, including reprisal acts against civilians perceived to be supporting ISIS, as well as localized insecurity, UNHCR urges States to refrain from forcibly returning persons who originate from areas previously controlled by ISIS or areas with a continued ISIS presence to their areas of origin. UNHCR also advises against the forcible return of these persons to other parts of Iraq if there is a risk that they may not be able to access to and/or reside in these areas, or that they will otherwise end up in a situation where they have no choice but to return to their area of origin."⁵⁶²

In januari 2021 publiceerde UNHCR het rapport *Relevant Country of Origin Information to Assist with the Application of UNHCR's Country Guidance on Iraq*. UNHCR licht hierin toe onder welke voorwaarden personen die uit voormalig ISIS-gebied afkomstig zijn toegang en verblijf kunnen bekomen buiten hun oorspronkelijke herkomstregio. Zo hebben voormalige inwoners van ISIS-gebied, in het bijzonder soennitische Arabieren, geen sponsor nodig om toegang te krijgen tot Babil, Bagdad, Basra, Thi-Qar, Diyala, Kerbala, de stad Kirkuk, Missan, Muthanna, Najaf, Qadissiya en Wasit. Deze regeling geldt ook voor personen die uit een ander land terugkeren. Voor de KAR geldt dat niet uit de KAR afkomstige Iraakse Arabieren en Turkmenen (met inbegrip van personen afkomstig uit vroeger ISIS-gebied) geen sponsor nodig hebben om de KAR te betreden. Bij binnenkomst krijgen deze personen na een veiligheidscontrole door de *asayish* over het algemeen een tijdelijke inreisvergunning die 30 dagen geldig is.⁵⁶³

Om zich elders in Irak te vestigen ondergaan voormalige inwoners van ISIS-gebied steevast een veiligheidsscreening. Afhankelijk van de plek van hervestiging is een sponsor en/of een aanbeveling van de *mukhtar* en/of het plaatselijke bestuur vereist. UNHCR somt de voorwaarden in het hoofdstuk over Residency Requirements van het bovengenoemde rapport.⁵⁶⁴

UNHCR beschrijft ook de druk vanwege de overheid om terug te keren naar de voormalige woongebieden:

⁵⁵⁹ HRW, 03/06/2021, [url](#)

⁵⁶⁰ REACH, 01/01/2023, [url](#)

⁵⁶¹ USAID, 02/02/2023, [url](#).

⁵⁶² UNHCR, 12/11/2019, p. 128, [url](#)

⁵⁶³ UNHCR, 11/01/2021, [url](#)

⁵⁶⁴ UNHCR, 11/01/2021, [url](#)

"Governmental authorities have repeatedly emphasized their priority to resolve the 'displacement file' by 2021 through the return of internally displaced persons (IDPs) to their areas of origin and the closure of IDP camps and informal sites. In numerous areas across Iraq, particularly central and southern Iraq, persons displaced from formerly ISIS-held or conflict-affected areas are increasingly pressured or coerced by central and local authorities and other actors to return to their home areas. Reported means of pressure employed include, inter alia, camp closures, notifications with deadlines to leave, denial of or restrictions to the access to public health services and livelihood opportunities, harassment (mostly verbal and in some cases sexual), as well as arbitrary arrest. In some instances, authorities have reportedly either resorted to eviction threats or ignored private actors' eviction threats against IDPs residing in informal settlements. Following several camp closures at the end of 2019, between October 2020 to December 2020 the authorities engaged in a further round of large-scale closure of IDP camps and informal sites across Federal Iraq, leaving those affected often with very little time to make plans for their future. Decisions to close camps were taken without consultation with affected populations and despite serious safety and humanitarian concerns. While some IDPs have been able to return to their areas of origin after the closure of camps, significant numbers have been unable to return and face renewed displacement, including to informal settlements or other, often inadequate conditions."⁵⁶⁵

In november 2022 publiceert UNHCR het rapport *Relevant Country of Origin Information to Assist with the Application of UNHCR's Country Guidance on Iraq. Ability of Iraqis to Legally Access and Settle Durably in Proposed Areas of Internal Relocation*. Dit document actualiseert het eerdere document van januari 2021. Het heeft niet enkel betrekking op personen afkomstig uit voormalige ISIS-territorium, maar behandelt ook de toegangs- en verblijfsvereisten voor Irakezen uit alle delen van het land die in aanmerking komen voor een binnenlands vlucht- of hervestigingsalternatief (IFA/IRA). Verder geeft dit document gedetailleerde informatie over de Residence Card, een officieel document dat iemands permanente woon- of verblijfplaats bevestigt.

Tijdens de periode van grootschalige interne verplaatsing in Irak na 2014 lag de nadruk in de documenten van UNHCR op het vermogen van Irakezen om hun verblijf in het gebied van interne ontheemding veilig te stellen door middel van registratie bij de betrokken lokale autoriteiten en veiligheidsdiensten. Nu de federale regering zich echter richt op de terugkeer van binnenlandse ontheemden en de sluiting van alle IDP-kampen in federaal Irak beschrijft dit nieuwe document de voorwaarden voor Irakezen om zich permanent te vestigen in de voorgestelde hervestigingsregio. De Residence Card is in dit verband van cruciaal belang, omdat ze de eigenaar toegang verleent tot het volledige aanbod van rechten en basisdiensten. Het UNHCR-rapport van november 2022 beschrijft ook de beperkingen voor de overdracht van de Residence Card naar een nieuwe locatie, of de afgifte van deze kaart op de nieuwe locatie, afhankelijk van iemands plaats van herkomst, etnisch of religieus profiel, geslacht of persoonlijke status.⁵⁶⁶

⁵⁶⁵ UNHCR, 11/01/2021, [url](#)

⁵⁶⁶ UNHCR, 11/2022, [url](#)

Samenvatting

Tijdens de onderzoeksperiode van dit document bleef het geweld door de restanten van de voormalige Islamitische Staat (ISIS), die al sinds november 2017 geen permanente controle meer hebben over Irakees grondgebied, op hetzelfde niveau als in de periode van 2019 tot 2021. ISIS is ook in 2022 en begin 2023 vooral een ruraal fenomeen en houdt zich schuil in ontoegankelijke gebieden in Centraal-Irak van waaruit het aanvallen op de veiligheidstroepen en ook op burgers uitvoert. Sinds het verlies van het laatste grondgebied in Irak voert ISIS een guerrillastrategie met in de eerste plaats gerichte aanvallen op posities van het Iraakse leger, de politie en de PMF in de provincies van Centraal-Irak en de landelijke buitengebieden van de provincie Bagdad. ISIS viseert ook personen die een of andere veiligheidsfunctie uitoefenen, zoals politiepersoneel of *mukhtars*, die een belangrijke inlichtingenfunctie in hun dorp of wijk vervullen. Deze personen en hun families vormen het doelwit van gerichte executies. Grootschalige aanslagen, al dan niet met zelfmoordterroristen, zijn uitzonderlijk geworden. Er vallen in de onderzoeksperiode meer slachtoffers onder de strijders van beide kanten dan onder de burgerbevolking.

Het lagere niveau van geweld door ISIS is over het hele land gezien zichtbaar: in Bagdad zijn de aanslagen zeer sterk verminderd, en in heel Zuid-Irak is de terroristische organisatie zo goed als volledig afwezig. In de omstreken gebieden in Diyala, Kirkuk en Salah al-Din is de frequentie van aanvallen door ISIS nog steeds relatief hoog, maar het totale aantal aanvallen en slachtoffers is sterk verminderd ten opzichte van de periode van 2013 tot 2016. Zelfmoordaanslagen zijn zo goed als verdwenen, zware aanslagen met grotere aantallen burgerslachtoffers ook.

De omvangrijke betogingen tussen oktober 2019 en februari 2020 met grootschalig geweld en talrijke dodelijke slachtoffers behoren tot het verleden, maar betogingen van burgers tegen corruptie en gebrekkige infrastructuur zijn een steeds terugkerend fenomeen in Irak. De eisen van de veelal jonge betogers veranderen niet: zij eisen het aftreden van de hele politieke klasse en nieuwe bestuurders die niet geworteld zijn in het systeem van machtsdeling tussen de etnische en religieuze machtsblokken (*muhasasa*). In de nasleep van de betogingen worden activisten bedreigd, aangevallen, ontvoerd en ook vermoord door gewapende groepen. Bij deze vorm van geweld zijn de daders doorgaans onbekend maar waarnemers gaan ervan uit dat ze uit de hoek van de pro-Iraanse milities komen.

In Zuid-Irak komt het vaak tot gewelddadige confrontaties tussen stammen. Bij deze vuurgevechten komen ook burgers om het leven of raken ze gewond.

Iran speelt een heel actieve rol in Irak, en de toenemende escalatie van het conflict tussen de VS en Iran heeft er een sterke politieke impact. Beide landen hebben een militaire aanwezigheid in Irak. Ook in 2020 en 2021 kwam het tot vijandelijkheden tussen Amerikaanse troepen enerzijds en pro-Iraanse milities anderzijds. De terugtrekking van Amerikaanse grondtroepen in Irak was eind 2021 compleet, maar betekent niet het volledige einde van de Amerikaanse aanwezigheid. Er blijft nog een beperkt contingent voorhanden dat soms het doelwit van aanvallen vormt.

De sjiitische PMF-milities zijn niet alleen een component van de Iraakse strijdkrachten maar vormen bijzonder machtige politieke, militaire en economische blokken die op alle beslissingsniveaus grote invloed uitoefenen. Bij de jongste parlementaire verkiezingen boekte het Sadristische blok een overwinning en leed de pro-Iraanse Fateh-alliantie een zware nederlaag. Sadr mislukte in zijn pogingen om Fateh buitenspel te zetten en werd zelf door zijn tegenstanders aan de kant geschoven. Deze politieke strijd ontaardde in augustus 2022 in een openlijke confrontatie tussen de Sadristen en hun tegenstanders van het meer pro-Iraanse CF. Bemiddeling uit verschillende hoeken voorkwam een grootschalige confrontatie. De Sadristen trokken zich terug, ondanks het feit dat ze tot de oppositie zijn veroordeeld.

In de KAR zijn de Turkse luchtmacht en grondtroepen actief. Ze vechten tegen de Koerdische PKK die al lange tijd haar basis heeft in deze ontoegankelijke bergregio's. Bij de luchtaanvallen en grondgevechten komen ook regelmatig burgers om het leven. De PKK valt af en toe patrouilles van de KDP-Peshmerga aan. Een uitloper van dit conflict leidt dan weer tot Turkse luchtaanvallen in het district Sinjar waar Turkije de met de PKK gelieerde YBS aanvalt. Dit conflict verhevigde tijdens de onderzoeksperiode en het aantal soldaten en guerillastrijders die sneuvelen neemt toe. De impact op de burgers blijft beperkt omdat het strijdtoneel zich vooral in ontoegankelijke en dunbevolkte gebieden bevindt.

In de omstreden gebieden in Centraal-Irak concurreren de Koerden en de centrale regering om de macht. Nadat de Koerden een deel van de omstreden gebieden in de nasleep van het referendum van september 2017 hebben verloren ontstond er op sommige plaatsen een machtsvacuüm. De centrale overheid bleek niet in staat om in landelijke gebieden de burgers de nodige veiligheid en bescherming te bieden tegen de resterende ISIS-militanten. ISIS maakte dan ook dankbaar gebruik van deze situatie. Ondanks hun concurrentie zijn de Koerden en Bagdad nu gedwongen om op het vlak van veiligheid opnieuw samen te werken om de extremistische militanten in deze zones efficiënt te bestrijden.

De terugkeer van de IDP's vertraagt. Nog altijd zijn meer dan een miljoen ontheemden niet teruggekeerd naar hun oorspronkelijke woonplaats. De redenen daarvoor zijn veelvuldig: oorlogsschade, veiligheidsproblemen door actuele conflicten of door contaminatie met niet-ontplofte munitie, en ook slechte economische perspectieven maken dat veel gevluchte burgers aarzelen om terug te keren. De gemeenschappen in de voorheen door ISIS bezette gebieden zijn zwaar getekend door de gebeurtenissen en vaak verscheurd langs etnische, religieuze en tribale lijnen. De eisen om bestraffing en wraak, in combinatie met de vrees voor een heropstanding van ISIS, versterken het verzet tegen een terugkeer van families of clans die met de terreurgroep geassocieerd worden. De overheid oefent echter druk uit op de gemeenschappen om deze terugkeer te versnellen. Er zijn enkele gebieden waar weinig of zelfs bijna geen terugkeer plaatsvindt.

Bibliografie

Rechtstreekse contacten

Expert inzake de veiligheidssituatie in Irak, toespraak [neergeschreven door Cedoca], in European Asylum Support Organisation (EASO), *EASO Joint Specialist Meeting of Iraq COI Specialist Network and Exclusion Network focusing on terrorism issues in Iraq*, Malta, 27/05/2021

Geschreven en audiovisuele bronnen

- 1001 Iraqi Thoughts, *The PKK in Iraq: a geo-political reading*, 09/09/2019, <https://1001iraqithoughts.com/2019/09/09/the-pkk-in-iraq-a-geopolitical-reading/> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Agence France-Presse (AFP) via Al-Arabiya, *Suicide bomber kills two Iraqi troops during anti-ISIS raid*, 26/04/2022, <https://english.alarabiya.net/News/middle-east/2022/04/26/Suicide-bomber-kills-two-Iraqi-troops-during-anti-ISIS-raid> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Ahval, *Turkish offensive in north Iraq extends beyond usual anti-PKK campaign – analysis*, 22/07/2020, <https://ahvalnews.com/operation-claw-tiger/turkish-offensive-north-iraq-extends-beyond-usual-anti-pkk-campaign-analysts> [geraadpleegd op 09/06/2021]
- Airwars, *Annual rapport 2020*, 03/2021, <https://airwars.org/wp-content/uploads/2021/03/Airwars-Annual-report-2020-fin-1.pdf> [geraadpleegd op 16/07/2021]
- Airwars, *Civilian Casualties from Turkish Actions in Iraq* [zoekfunctie], 22/03/2022, https://airwars.org/civilian-casualties/?end_date=2023-02-28&country=iraq&belligerent=turkish-military&start_date=2022-01-01 [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Airwars, *Civilian casualties from Turkish actions in Iraq* [zoekfunctie], 01/01/2022-28/02/2023, https://airwars.org/civilian-casualties/?belligerent=turkish-military&country=iraq&start_date=2022-01-01&orderby=incident_date&order=asc&end_date=2023-02-28 [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Airwars, *Civilian casualties from Turkish actions in Iraq* [zoekfunctie], 01/01/2022-13/03/2023, https://airwars.org/civilian-casualties/page/2/?start_date=2022-01-01&country=iraq&belligerent=turkish-military&end_date=2023-03-13 [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Airwars, *Turkish Military in Iraq & Syria*, s.d., <https://airwars.org/civilian-casualties/page/3/?country=iraq&belligerent=turkish-military> [geraadpleegd op 18/11/2021]
- Al Jazeera, *'There's no rain': Climate change threatens Iraq's Bedouins*, 28/04/2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/4/28/no-rain-iraqs-bedouin-tribes-affected-by-climate-change> [geraadpleegd op 04/07/2021]
- Al Jazeera, *Activist's killing triggers protest in Iraq's Karbala*, 09/05/2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/5/9/activists-killing-triggers-protests-in-iraqs-karbala> [geraadpleegd op 07/07/2021]
- Al Jazeera, *Gov't formation in Iraq Kurdish region closer after KDP-PUK deal*, 04/03/2019, <https://www.aljazeera.com/news/2019/03/govt-formation-iraq-kurdish-region-closer-kdp-puk-deal-190304153837465.html> [geraadpleegd op 11/09/2019]
- Al Jazeera, *Iraq forces in full control of Kirkuk province*, 21/10/2017, <https://www.aljazeera.com/news/2017/10/21/iraq-forces-in-full-control-of-kirkuk-province/> [Geraadpleegd op 18/11/2021]
- Al Jazeera, *Iraq latest updates: Al-Sadr supporters withdraw from Green Zone*, 30/08/2022, <https://www.aljazeera.com/news/liveblog/2022/8/30/iraq-live-news-al-sadr-tells-followers-to-leave-green-zone> [geraadpleegd op 31/03/2023]

- Al Jazeera, *Iraqi armed group vows more attacks on 'American occupation'*, 15/02/2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/15/north-iraq-airbase-hosting-us-troops-targeted-by-several-rockets> [geraadpleegd op 07/07/2021]
- Al Jazeera, *Iraqi Kurdish region: Five killed in anti-KRG protests*, 20/12/2017, <https://www.aljazeera.com/news/2017/12/171220075526896.html> [geraadpleegd op 02/03/2018]
- Al Jazeera, *Iraq's Anbar province struggles to rebuild after ISIL* [video], 26/01/2021, https://youtu.be/3SG6VQ_TIGk [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Al Jazeera, *Moqtada al-Sadr says he will participate in Iraq general election*, 27/08/2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/8/27/iraq-sadr-says-he-will-participate-in-general-election> [geraadpleegd op 26/10/2021]
- Al Jazeera, *One killed by Turkish strike on northern Iraq: Local official*, 26/06/2020, <https://www.aljazeera.com/news/2020/6/26/one-killed-by-turkish-strike-on-northern-iraq-local-official> [geraadpleegd op 07/07/2021]
- Al Jazeera, *Photos: Iraq's IDPs continue to wait to return home*, 05/07/2022, <https://www.aljazeera.com/gallery/2022/7/5/photos-iraqs-idps-continue-to-wait-to-return-home> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Al Jazeera, *Reconstruction of Iraqi cities continues after the fall of ISL* [video], 22/10/2022, <https://youtu.be/qsyogoRcPP0> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Al Jazeera, *Turkish army says 13 civilians killed as anti-PKK operation ends*, 14/02/2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/14/turkey-completes-northern-iraq-operation-against-pkk-minister> [geraadpleegd op 16/07/2021]
- Al Jazeera, *Turkish jets hit targets in Syria, Iraq after Istanbul bomb blast*, 20/11/2022, <https://www.aljazeera.com/news/2022/11/20/turkey-launches-air-raids-in-syria-iraq-over-istanbul-blast>
- Al Jazeera, *Vote count underway in Iraq after record low turnout*, 11/10/2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/10/11/iraqi-parliamentary-elections-see-record-low-voter-turnout> [geraadpleegd op 26/10/2021]
- Al Jazeera, *What is behind the killings in Basra?*, 28/08/2020, <https://www.aljazeera.com/news/2020/8/28/what-is-behind-the-killings-in-basra> [geraadpleegd op 07/07/2021]
- Alarabiya News, *Coronavirus: pilgrims flood Iraq's Karbala for Arbaeen despite COVID-19 fears*, 05/10/2020, <https://english.alarabiya.net/coronavirus/2020/10/05/Coronavirus-Pilgrims-flood-Iraq-s-Karbala-for-Arbaeen-despite-COVID-19-fears> [geraadpleegd op 30/06/2021]
- Alarabiya News, *New toll: 30 al-Sadr supporters killed in Baghdad clashes*, 30/08/2022, <https://english.alarabiya.net/News/middle-east/2022/08/30/New-toll-30-al-Sadr-supporters-killed-in-Baghdad-clashes-> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Al-Bayan Center for Planning and Studies, *Legislative elections in Iraq for 2021: Analytical study*, 25/10/2021, <https://www.bayancenter.org/en/2021/10/2873/> [geraadpleegd op 24/11/2021]
- Al-Maydeen, *Iraq: Protests Expand over Election Results, and Demand to Hold Fraudsters Accountable*, 18/10/2021, <https://english.almayadeen.net/news/politics/iraq:-protests-expand-over-election-results-and-demand-to-ho> [geraadpleegd op 26/10/2021]
- Al-Monitor (Chomani K.), *KRG, PKK make unlikely allies as they battle IS together*, 22/08/2014, <https://www.al-monitor.com/originals/2014/08/pkk-krq-peshmerga-join-forces-fight-islamic-state.html> [Geraadpleegd op 18/11/2021]
- Al-Monitor (Salih M.A.), *Kurds prepare for counteroffensive as US strikes IS*, 10/08/2014, <https://www.al-monitor.com/originals/2014/08/kurds-iraq-isis-islamic-state-us-strikes-sinjar-yazidis.html> [Geraadpleegd op 18/11/2021]
- Al-Monitor Iraq Pulse (Chomani K.), *Kirkuk's oil to play big role in Kurdish independence*, 09/06/2017, <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2017/06/kirkuk-iraq-kurdistan-independence-baghdad-oil.html> [geraadpleegd op 19/06/2017]

- Al-Monitor, *Attacks, 'unjustified' arrests mar security in southern Kirkuk*, 09/10/2020, <https://www.al-monitor.com/originals/2020/10/iraq-kirkuk-terrorism-security-isis.html> [geraadpleegd op 29/06/2021]
- Al-Monitor, *Baghdad's row with Ankara could benefit either side*, 07/07/2020, <https://www.al-monitor.com/originals/2020/07/turkey-iraq-syria-pkk-operation-baghdad-ankara-row-escalates.html> [geraadpleegd op 04/06/2021]
- Al-Monitor, *Dangers persist as Iraqi border crossing opens and IDPs return*, 31/10/2019, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2019/10/iraq-syria-qaim-idp.html#ixzz6DdUy1VXy> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- Al-Monitor, *Drug smuggling, abuse on the rise in Iraq*, 04/11/2020, <https://www.al-monitor.com/originals/2020/11/iraq-security-drug-crystal-iran.html> [geraadpleegd op 07/07/2021]
- Al-Monitor, *Iraq security forces fill security vacuum that harbors Islamic State*, 26/05/2021, <https://www.al-monitor.com/originals/2021/05/iraqi-security-forces-fill-security-vacuum-harbors-islamic-state> [geraadpleegd op 30/06/2021]
- Al-Monitor, *Iraq to shutter displacement camps*, 14/04/2021, <https://www.al-monitor.com/originals/2021/04/iraq-shutter-displacement-camps> [geraadpleegd op 30/06/2021]
- Al-Monitor, *Iraqi KRG checkpoints part of crackdown on PKK*, 16/11/2020, <https://www.al-monitor.com/originals/2020/11/krg-pkk-turkey-assyrians-nahla-dohuk-iraq-baghdad-erbil.html> [geraadpleegd op 30/06/2021]
- Al-Monitor, *Iraqi Kurdistan's risky independence referendum*, 06/08/2017, <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2017/08/iraq-kurdistan-region-independence-referendum-turkey-iran.html> [geraadpleegd op 08/08/2017]
- Al-Monitor, *Iraqi protest groups will sit out October elections*, 08/09/2021, <https://www.al-monitor.com/originals/2021/09/iraqi-protest-groups-will-sit-out-october-elections#ixzz764PcJWl4> [geraadpleegd op 26/10/2021]
- Al-Monitor, *Iraqi protests resume as new government builds support for reform*, 20/05/2020, <https://www.al-monitor.com/originals/2020/05/iraq-kadimi-protests.html> [geraadpleegd op 30/06/2021]
- Al-Monitor, *Iraqi tribes seek to heal enduring wounds of IS legacy*, 22/05/2019, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2019/05/iraq-sunni-tribes-anbar-isis.html#ixzz6DaQJSHnm> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- Al-Monitor, *Kurdistan Regional Government of Iraq accuses PKK of attacks*, 04/11/2020, <https://www.al-monitor.com/originals/2020/11/pkk-attack-peshmerga-kdp-dahuk-iraq-kurdistan.html> [geraadpleegd op 30/06/2021]
- Al-Monitor, *PKK under pressure in Iraq's Kurdistan region*, 14/09/2020, <https://www.al-monitor.com/originals/2020/09/iraq-erbil-kurdistan-turkey-pkk.html> [geraadpleegd op 28/06/2021]
- Al-Monitor, *Sadr and independents biggest winners under Iraq's new election law*, 13/10/2021, <https://www.al-monitor.com/originals/2021/10/sadr-and-independents-biggest-winners-under-iraqs-new-election-law> [geraadpleegd op 26/10/2021]
- Al-Monitor, *Tribal disputes flare in southern Iraq over water scarcity*, 15/02/2018, <https://www.al-monitor.com/originals/2018/02/water-security-iraq-tribal-conflicts.html> [geraadpleegd op 01/07/2021]
- Al-Monitor, *Turkey bombs PKK targets in northern Iraq as government ratings sag*, 15/06/2020, <https://www.al-monitor.com/originals/2020/06/turkey-strikes-pkk-kurdistan-iraq-sinjar-erdogan-hdp-akp.html> [geraadpleegd op 14/06/2021]
- Amnesty International (AI), *Amnesty International Report 2020/21; The State of the World's Human Rights; Iraq 2020*, 07/04/2021, <https://www.ecoi.net/en/document/2048571.html> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Amnesty International (AI), *Death Sentences and Executions 2020*, 04/2021, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2049793/ACT5037602021ENGLISH.PDF> [geraadpleegd op 10/06/2021]
- Amnesty International (AI), *Death Sentences and Executions 2021*, 04/2022, <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2023/03/ACT5054182022ENGLISH.pdf> [geraadpleegd op 31/03/2023]

Amnesty International (AI), *Iraq: Banished and dispossessed: Forced displacement and deliberate destruction in northern Iraq*, 20/01/2016, <https://www.amnesty.org/en/documents/mde14/3229/2016/en/> [geraadpleegd op 18/11/2021]

Amnesty International (AI), *Marked for Life - Displaced Iraqis in Cycle of Abuse and Stigmatization [MDE 14/3318/2020]*, 11/2020, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2041230/MDE1433182020ENGLISH.pdf> [geraadpleegd op 10/06/2021]

Amwaj, *Deep Dive: Article 140 and the future of Iraq's Turkmens*, 17/02/2023, <https://amwaj.media/article/deep-dive-article-140-and-the-future-of-iraq-s-turkmens> [geraadpleegd op 31/03/2023]

Anadolu Agency (AA), *Turkey launches operation Claw-Eagle*, 15/06/2020, <https://www.aa.com.tr/en/turkey/turkey-launches-operation-claw-eagle/1877001> [geraadpleegd op 09/06/2021]

Anderson L., *The disputed territories of Northern Iraq*, s.d, https://www.academia.edu/1542286/the_Disputed_Territories_of_Northern_Iraq [geraadpleegd op 02/06/2021]

ANF News, *US begins withdrawal of troops from Iraq*, 09/10/2021, <https://anfenglish.com/human-rights/us-begins-withdrawal-of-troops-from-iraq-55424> [geraadpleegd op 26/10/2021]

Arab Center Washington DC (Al-Rahim R.), *Iraqi Prime Minister al-Sudani Upstages His Benefactors in the Coordination Framework*, 31/01/2023, <https://arabcenterdc.org/resource/iraqi-prime-minister-al-sudanis-balancing-act-in-baghdad/> [geraadpleegd op 31/03/2023]

Arab Weekly, *EU, UN plan to monitor Iraq elections amid fears of voter fraud*, 07/09/2021, <https://thearabweekly.com/eu-un-plan-monitor-iraq-elections-amid-fears-voter-fraud> [geraadpleegd op 26/10/2021]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *ACLED Codebook*, 01/2021, https://acleddata.com/acleddatanew/wp-content/uploads/2021/11/ACLED_Codebook_v1_January-2021.pdf [geraadpleegd op 31/03/2023]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *ACLED Iraq Anbar Incidents 2022- Feb 2023*, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, kaart door Cedoca, 31/03/2023, https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?hl=nl&mid=1N08hg_js7eydq8qBqhpWJinXuGHSFpQ&ll=34.076946107578955%2C44.40087380622037&z=7 [geraadpleegd op 31/03/2023]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *ACLED Iraq All Events 01/01/2020-30/09/2021*, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2020-30/09/2021, database <https://docs.google.com/spreadsheets/d/13LPHTTVfsk1odobYI7ZuotsiqRJsugfb/edit?usp=sharing&ouid=118142435269908310565&rtpof=true&sd=true> [geraadpleegd op 31/03/2023]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *ACLED Iraq Battles 01/01/2022-28/02/2023*, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, kaart door Cedoca, 14/03/2023, https://www.google.com/maps/d/viewer?hl=nl&mid=1GEVtuL80_Oq_YXnxGPaxHwk7nxhrVKI&ll=33.43795992837997%2C43.89306992187499&z=5

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *ACLED Iraq Battles, Explosions/Remote Violence, Violence Against Civilians 01/01/2022-28/02/2023*, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, <https://docs.google.com/spreadsheets/d/13hp7GnIwZ8HdZ1fdmx3KeMI3FvmxowG1Isr-sm4wF4/edit?usp=sharing> [geraadpleegd op 31/03/2023]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *ACLED Iraq Diyala Incidents 2022- Feb 2023*, via export tool geraadpleegde update: 13/03/2023, kaart door Cedoca 30/03/2023, <https://www.google.com/maps/d/u/0/edit?mid=1Fb6vp5fum4qUzefo95Ve4vqPwQs5cuq&usp=sharing> [geraadpleegd op 31/03/2023]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *ACLED Iraq Kirkuk Incidents 2022- Feb 2023*, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, kaart door Cedoca, 30/03/2023, https://www.google.com/maps/d/viewer?hl=nl&mid=1_n_np23d_H-l6vCSFs5qkwg-VrGtEW4&ll=35.389439903041264%2C44.15663436165559&z=9 [geraadpleegd op 31/03/2023]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *ACLED Iraq KRI Violent Incidents 01/01/2022-28/02/2023*, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, kaart door Cedoca, 22/03/2023,

<https://www.google.com/maps/d/edit?mid=1665QveLuPAk976XEV6MPpGMPGFkjAeU&usp=sharing>
[geraadpleegd op 31/03/2023]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *ACLED Iraq Ninewa Incidents 2022- Feb 2023*, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, kaart door Cedoca, https://www.google.com/maps/d/edit?mid=1FDaWP782eapEiO9bABtxS1jG8nnk_zs&usp=sharing [geraadpleegd op 31/03/2023]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *ACLED Iraq Salah al-Din Incidents 2022- Feb 2023*, via export tool geraadpleegde update: 13/03/2023, kaart door Cedoca, 31/03/2023, <https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?mid=1-KdVTKzmxUZfFLDgInS5wkXiVGyejKY&hl=nl&ll=34.076946107578955%2C44.40087380622037&z=7> [geraadpleegd op 31/03/2023]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *ACLED Iraq South Incidents 2022- Feb 2023*, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, kaart door Cedoca, 31/03/2023, <https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?mid=1z4cjpRDlftuAP9eCtvMw0Mb20N038FA&hl=nl&ll=32.06086947831593%2C45.18090310309537&z=6> [geraadpleegd op 31/03/2023]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *ACLED Iraq Violent Incidents 2021*, via export tool geraadpleegde update: 30/09/2021, kaart door Cedoca, 20/10/2021, <https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=1PrBDDFkhCbJOTm0efhN5uFiBl-1m-T-E&ll=33.32228924598123%2C43.70931549999998&z=6> [geraadpleegd op 26/10/2021]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *ACLED User Guide for Media*, 10/04/2019, https://acleddata.com/acleddatanew/wp-content/uploads/dlm_uploads/2019/04/ACLED_User-Guide-for-Media_2019FINAL.pdf [geraadpleegd op 31/03/2023]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *Coding review Process*, 09/2020, <https://acleddata.com/download/35138/> [geraadpleegd op 31/03/2023]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *Curated data file - Middle East: Iraq, 1 February 2020*, <https://www.acleddata.com/download/2915/>, kaart door Cedoca 01/02/2020, <https://www.google.com/maps/d/viewer?hl=nl&hl=nl&mid=1vyrm4wAz5PA9n4q5XM6TktBqCobvJ7Qd&ll=34.476716049565674%2C42.666464276146826&z=7> [geraadpleegd op 04/03/2020]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *Dashboard Iraq, 01/01/2020 – 31/12/2020*, 31/12/2020, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard/4D0D0AFDABC0D447F2BCFFA35F83A595> [geraadpleegd op 26/10/2021]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *Dashboard Iraq, 01/01/2019-28/02/2023*, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard/8A1091EB5A6574FEC69A59913F6F9A37> [geraadpleegd op 07/04/2023]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *Dashboard Iraq, 01/01/2023-28/02/2023*, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard/07E8B7A8A9FEBBCA6BD0A4D3B959D88A> [geraadpleegd op 31/03/2023]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *Dashboard Iraq, 01/01/2022-31/12/2022*, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard/A27FE9CCEAC95EE6E0AF388BCF538E22> [geraadpleegd op 31/03/2023]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *Dashboard Iraq, 01/01/2021-30/09/2021*, 30/09/2021, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard/9541908C1F02F081C8ED1F7E19B43E4C> [geraadpleegd op 26/10/2021]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *FAQs: ACLED Sourcing Methodology*, 03/2023, https://acleddata.com/acleddatanew/wp-content/uploads/dlm_uploads/2023/03/FAQs_ACLED-Sourcing-Methodology.pdf [geraadpleegd op 04/03/2020]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *Iraq Explosions/Remote Violence*, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, kaart door Cedoca, 14/03/2023, https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?mid=1A_t2F1IRMctv2k0NhcBQ02XGmnuOCeU&ll=33.43795992838002%2C43.89306992187499&z=5 [geraadpleegd op 31/03/2023]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *Iraq Violent Incidents ACLED 01/01/2022-28/02/2023*, via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, kaart door Cedoca, 14/03/2023, <https://www.google.com/maps/d/viewer?hl=nl&mid=10AXyZUJBCKnTiA87120V34YbgeoLRJ4&ll=33.43795992837997%2C43.89306992187499&z=5>

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *Protests*, via export tool geraadpleegde update, 01/01/2022-28/02/2023, <https://drive.google.com/file/d/1-bZz9PDPlp6Oew-KGtP3Ra1eIL0hAUD2/view?usp=sharing> [geraadpleegd op 31/03/2023]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *Turkey's Air War in Iraq*, 02/05/2018, <https://acleddata.com/2018/05/02/turkeys-air-war-in-iraq/> [geraadpleegd op 09/06/2021]

Armed Conflict Location & Event Data (ACLED), *Violent incidents in Iraq with ISIS as an actor, 01/01/2022-28/02/2023, by governorate* via export tool geraadpleegde update: 01/01/2022-28/02/2023, kaart door Cedoca, 14/03/2023, <https://www.google.com/maps/d/edit?mid=1izCTJ5fyDq5ir5bHzUEiiJuWh4Lm6z8&usp=sharing>

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Codebook*, 01/2021, https://acleddata.com/acleddatanew/wp-content/uploads/2021/11/ACLED_Codebook_v1_January-2021.pdf [Geraadpleegd op 19/11/2021]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Guide for Media Users*, 10/04/2019, https://acleddata.com/acleddatanew/wp-content/uploads/dlm_uploads/2019/04/ACLED_User-Guide-for-Media_2019FINAL.pdf [Geraadpleegd op 19/11/2021]

Asharq al-Awsat (Abdullah D.), *Tension in Iranian Kurdistan Pushes Regime to Attack Civilians*, 27/06/2016, <http://english.aawsat.com/2016/06/article55353409/tension-iranian-kurdistan-pushes-regime-attack-civilians> [geraadpleegd op 09/06/2021]

Asharq al-Awsat, *Coronavirus Brings Abrupt End to Iraq Protest Movement*, 22/03/2020, <https://english.aawsat.com/home/article/2193021/coronavirus-brings-abrupt-end-iraq-protest-movement> [geraadpleegd op 01/07/2021]

Associated Press (AP), *Iraq ratifies new election law, paving way for early vote*, 05/11/2020, <https://apnews.com/article/baghdad-iraq-elections-laws-bd32c013a9c3c537793803d78377576a> [geraadpleegd op 26/10/2021]

Associated Press (AP), *Iraqis flee border areas as Turkey strikes Kurdish militants*, 22/06/2020, <https://apnews.com/article/f1da0790ff387806cbf3b2f21f8d9369> [geraadpleegd op 11/06/2021]

Associated Press (AP), *Protester killed in southern Iraq as tensions flare again*, 06/11/2020, <https://www.voanews.com/middle-east/protester-killed-southern-iraq-tensions-flare-again> [geraadpleegd op 01/07/2021]

Associated Press (AP), *Turkey strikes in Syria, Iraq a week after Istanbul bombing*, 20/11/2022, <https://apnews.com/article/islamic-state-group-europe-middle-east-syria-turkey-245f0caaafc344698227cbcc0bcf5cf2> [geraadpleegd op 31/03/2023]

Basnews, *140 villages of single district in Duhok abandoned due to PKK*, 29/06/2017, <http://www.basnews.com/index.php/en/news/kurdistan/360572> [geraadpleegd op 03/08/2017]

Basnews, *Diyala: IS militants set farms on fire as harvesting season approaches*, 05/06/2021, <https://www.basnews.com/en/babat/687113> [geraadpleegd op 21/06/2021]

Basnews, *Kirkuk: Iraqi Army Prevents Kurdish Farmers from Using their Lands*, 22/01/2023, <https://www.basnews.com/en/babat/792229> [geraadpleegd op 31/03/2023]

Basnews, *Kurdistan Violent Protests: 5 Killed, Nearly 80 Wounded*, 19/12/2017, <http://www.basnews.com/index.php/en/news/kurdistan/401248> [geraadpleegd op 02/03/2018]

BBC News, *Iraq hospital fire: protests as Covid ward blaze kills at least 92*, 14/07/2021, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-57814954> [geraadpleegd op 15/07/2021]

BBC News, *Iraq power cuts stir protests as summer temperatures scorch country*, 04/07/2021, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-57693688> [geraadpleegd op 07/07/2021]

- BBC News, *Iraq takes disputed territories as 'Kurds withdraw to 2014 lines'*, 18/10/2017, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-41663350> [geraadpleegd op 15/06/2021]
- BBC News, *Iraq: Tense calm in Baghdad after cleric issues appeal*, 30/08/2022, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-62715772> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- BBC News, *Iraqi Kurdish opposition parties report attacks on offices*, 30/10/2017, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-41804717> [geraadpleegd op 19/01/2018]
- BBC News, *Iraqi Kurds: Army claims full control of Kirkuk province*, 20/10/2017, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-41693143> [geraadpleegd op 22/06/2021]
- BBC News, *Islamic State Crisis: How Jalawla became a changed town*, 15/12/2014, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-30477040> [geraadpleegd op 09/06/2021]
- BBC News, *US combat forces to leave Iraq by end of year*, 27/07/2021, <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-57970464> [geraadpleegd op 26/10/2021]
- BBC News, *Who are Kurdistan Workers' Party (PKK) rebels?*, 04/11/2016, <https://www.bbc.com/news/world-europe-20971100> [geraadpleegd op 09/06/2021]
- Bellingcat, *Torching And Extortion: OSINT Analysis Of Burning Agriculture In Iraq*, 03/06/2019, <https://www.bellingcat.com/news/mena/2019/06/03/torching-and-extortion-osint-analysis-of-burning-agriculture-in-iraq/> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Brookings (Alshamary M.), *Iraq's upcoming elections: Voters and likely winners*, 24/06/2021, <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2021/06/24/iraqs-upcoming-elections-voters-and-likely-winners/> [geraadpleegd op 26/10/2021]
- Brookings (Celiku B., Mansour W.), *What will it take to bring growth back to Iraq?*, 27/10/2020, <https://www.brookings.edu/blog/future-development/2020/10/27/what-will-it-take-to-bring-back-growth-in-iraq/> [geraadpleegd op 30/06/2021]
- Building Peaceful Futures, *Conflict Analysis Sinjar and Hawija, Iraq*, 2019, https://static1.squarespace.com/static/5ab0691e5417fc8a1ee9a417/t/5e4b018f71f6217a28cb0ce1/1581973942237/BPF-Conflict-Analysis_Public_.pdf [geraadpleegd op 22/06/2021]
- Carnegie Endowment for International Peace (CEIP) (Alami M.), *The Islamic State lives on*, 11/01/2019, <https://carnegieendowment.org/publications/78108> [geraadpleegd op 22/06/2021]
- Carnegie Endowment for International Peace (CEIP) (Badawi T.), *Iran's Security Anxiety in Iraqi Kurdistan*, 08/11/2022, <https://carnegieendowment.org/sada/88354> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Carnegie Endowment for International Peace (CEIP) (Connelly M.), *Is Barzani stepping down or stepping up?*, 09/11/2017, <http://carnegieendowment.org/sada/74684> [geraadpleegd op 19/01/2018]
- Carnegie Endowment for International Peace (CEIP) (Fumerton M., Van Wilgenburg W.), *Kurdistan's Political Armies: The Challenge of Unifying the Peshmerga Forces*, 16/12/2015, <https://carnegieendowment.org/2015/12/16/kurdistan-s-political-armies-challenge-of-unifying-peshmerga-forces/ilqd> [Geraadpleegd op 18/11/2021]
- Carnegie Endowment for International Peace (CEIP) (Natali D.), *Iraqi Kurds' referendum for political relevance*, 07/08/2017, <http://carnegieendowment.org/sada/72740> [geraadpleegd op 07/08/2017]
- Carnegie Middle East Center (Hasan H.), *Iraq Is Currently Being Shaken by Violent Protests*, 04/10/2019, <https://carnegie-mec.org/diwan/79993> [geraadpleegd op 01/07/2021]
- Carnegie Middle East Center (Hasan H., Khaddour K.), *The Making of the Kurdish Frontier: Power, Conflict, and Governance in the Iraqi-Syrian Borderlands*, 03/2021, <https://carnegie-mec.org/2021/03/30/making-of-kurdish-frontier-power-conflict-and-governance-in-iraqi-syrian-borderlands-pub-84205> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- CCM Cluster, REACH, *IDP Camp Directory, Comparative Dashboard & Camp Profiles, Round XIV, August-September 2020*, 02/03/2021, https://www.impact-repository.org/document/reach/0fb0ccac/REACH_IRQ_Camp_profiling_XIV_Sep2020.pdf [geraadpleegd op 26/10/2021]
- Center for strategic & international studies (CSIS) (Cordesman A.), *Trends in Iraqi Violence, Casualties and Impact of War: 2003-2015*, 14/09/2015, <https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs->

- [public/legacy_files/files/publication/150914_Trends_in_Iraqi_Violence_Casualties.pdf](#) [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Chatham House (Jüde J.), *Contesting borders? The formation of Iraqi Kurdistan's de facto state*, 07/2017, https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/publications/ia/INTA93_4_05_Jude.pdf [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Chatham House (Mansour R.), *Iraqis protest is symptom of embedded corruption*, 02/09/2021, <https://www.chathamhouse.org/2021/09/iraqis-protest-symptom-embedded-corruption> [geraadpleegd op 26/10/2021]
- Chatham House (Mansour R., Stewart-Jolley V.), *Explaining Iraq's election results*, 22/10/2021, <https://www.chathamhouse.org/2021/10/explaining-iraqs-election-results> [geraadpleegd op 26/10/2021]
- Christian Peacemaker Teams (CPT) (Brown J.), *Family impacts of Iranian cross border shelling*, 25/09/2017, <https://www.cpt.org/cptnet/2017/09/25/iraqi-kurdistan-family-impacts-iranian-cross-border-bombardments> [geraadpleegd op 19/01/2018]
- CIVIC, *"We Just Want Someone To Protect Us"; Civilian Protection Challenges in Kirkuk*, 19/02/2019, <https://reliefweb.int/report/iraq/we-just-want-someone-protect-us-civilian-protection-challenges-kirkuk> [geraadpleegd op 01/07/2021]
- Clingendael Institute (Al-Shadeedi H.), *The curious incident of the Turkish military base in Shiladze*, 13/02/2019, <https://www.clingendael.org/publication/curious-incident-turkish-military-base-shiladze> [geraadpleegd op 11/09/2019]
- Clingendael Institute (van Veen E., Al-Shadeedi H.), *In the eye of the storm? (In)stability in Western Iraqi Kurdistan*, 03/07/2018, <https://www.clingendael.org/sites/default/files/2018-07/in-the-eye-of-the-storm.pdf> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- CNN, *Iraq battles two killer epidemics at once: Crystal meth and Covid-19*, 07/04/2021, <https://edition.cnn.com/2021/04/07/middleeast/iraq-crystal-meth-epidemic-intl/index.html> [geraadpleegd op 18/11/2021]
- CNN, *There's more at stake in the Basra protests than dirty water and oil*, 07/09/2018, <https://edition.cnn.com/2018/09/07/middleeast/iraq-basra-protests-wedeman-intl/index.html> [geraadpleegd op 18/11/2021]
- Combating terrorism center (CTC) (Flood D.H.), *From caliphate to caves: The Islamic State's asymmetric war in northern Iraq*, 10/09/2018, <https://ctc.usma.edu/caliphate-caves-islamic-states-asymmetric-war-northern-iraq/> [geraadpleegd op 18/11/2021]
- Combating Terrorism Center (CTC) (Knights M.), *Back into the shadows? The future of Kata'ib Hezbollah and Iran's other proxies in Iraq*, 10/2020, <https://ctc.usma.edu/back-into-the-shadows-the-future-of-kataib-hezbollah-and-irans-other-proxies-in-iraq/> [geraadpleegd op 26/07/2021]
- Combating terrorism center (CTC) (Knights M.), *The Islamic State Inside Iraq: Losing Power or Preserving Strength?*, 12/2018, <https://ctc.usma.edu/islamic-state-inside-iraq-losing-power-preserving-strength/> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Combating Terrorism Center (CTC) (Knights M., Almeida A.), *Remaining and Expanding: The Recovery of Islamic State Operations in Iraq in 2019-2020*, CTC Sentinel , 05/2020, <https://ctc.usma.edu/remaining-and-expanding-the-recovery-of-islamic-state-operations-in-iraq-in-2019-2020/> [geraadpleegd op 22/06/2021]
- Combating Terrorism Center (CTC) (Knights M., Almeida A.), *The Islamic State at Low Ebb in Iraq: The Insurgent Tide Recedes Again*, 27/01/2022, <https://ctc.westpoint.edu/the-islamic-state-at-low-ebb-in-iraq-the-insurgent-tide-recedes-again/> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Combating Terrorism Center (CTC) (Knights, M.), *The Islamic State Inside Iraq: Losing Power or Preserving Strength?*, 12/2018, <https://ctc.usma.edu/islamic-state-inside-iraq-losing-power-preserving-strength/> [geraadpleegd op 18/11/2021]
- Combating terrorism center (CTC) (Knights, M.), *Iran's Expanding Militia Army in Iraq: The New Special Groups*, 13/08/2019, <https://ctc.usma.edu/irans-expanding-militia-army-iraq-new-special-groups/> [geraadpleegd op 01/07/2021]

- Community Peacemaker Teams (CPT), *Turkish forces' Claw-Lock operations terrorize Kurdish villages*, 04/07/2022, <https://cpt.org/2022/07/04/turkish-forces-claw-lock-operations-terrorize-kurdish-villages#> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Congressional Research Service (CRS) (Blanchard C.M.), *Iraq: Issues in the 115th Congress*, 04/10/2018, <https://fas.org/sqp/crs/mideast/R45096.pdf> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- Congressional Research Service (CRS) (Blanchard C.M.), *Iraq: Issues in the 116th Congress*, 26/03/2019, <https://fas.org/sqp/crs/mideast/R45633.pdf> [geraadpleegd op 03/09/2019]
- Congressional Research Service (CRS) (Katzman K.), *Iraq: Politics, Governance and human rights*, 09/03/2016, <https://www.fas.org/sqp/crs/mideast/RS21968.pdf> [geraadpleegd op 02/06/2021]
- Daily Sabah, *Isolated KRG seeks talks with Iraqi government over airports, borders, banks*, 12/10/2017, <https://www.dailysabah.com/politics/2017/10/12/isolated-krg-seeks-talks-with-iraqi-government-over-airports-borders-banks> [geraadpleegd op 02/06/2021]
- Danish Immigration Service (DIS), *Iranian Kurds: Consequences of political activities in Iran and KRI*, 07/02/2020 <https://www.ecoi.net/en/file/local/2024578/Report+on+Iranian+Kurds+Feb+2020.pdf> [geraadpleegd op 13/07/2021]
- Department of Foreign Affairs and Trade (DFAT), *DFAT Country Information Report Iraq*, 16/01/2023, <https://www.dfat.gov.au/sites/default/files/country-information-report-iraq.pdf> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Department of Foreign Affairs and Trade (DFAT), *DFAT Country Information Report Iraq*, 17/08/2020, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2036511/country-information-report-iraq.pdf> [geraadpleegd op 12/07/2021]
- Deutsche Welle (DW) Iraq: *Rockets target US-led coalition base in Erbil airport*, 01/10/2020, <https://www.dw.com/en/iraq-rockets-target-us-led-coalition-base-in-erbil-airport/a-55113186> [geraadpleegd op 13/07/2021]
- Diyaruna, *Coalition destroys ISIS hideout in Makhoul mountains*, 28/03/2019, https://diyaruna.com/en_GB/articles/cnmi/di/features/2019/03/28/feature-02 [geraadpleegd op 04/03/2020]
- Diyaruna, *Presence of Iran-backed militias complicates return of displaced Iraqis*, 05/01/2023, https://diyaruna.com/en_GB/articles/cnmi/di/features/2023/01/05/feature-01 [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Ekurd Daily, *Iran shells Kurdish rebels inside Iraqi Kurdistan*, 26/06/2016, <https://ekurd.net/iran-shells-kurdish-rebels-iraq-2016-06-26> [geraadpleegd op 21/10/2016]
- Ekurd Daily, *Iraq cranks up pressure on Kurdistan with flight ban over referendum*, 28/09/2017, <http://ekurd.net/foreign-flights-kurdistan-stop-2017-09-28> [geraadpleegd op 19/01/2018]
- Ekurd Daily, *Iraqi Kurdistan government announces Halabja as its fourth province*, 13/03/2014, <http://www.ekurd.net/mismas/articles/misc2014/3/state7824.htm> [geraadpleegd op 02/06/2021]
- Ekurd Daily, *Is the Iraqi Kurdish Spring here?*, 21/12/2017, <https://ekurd.net/iraqi-kurdish-spring-here-2017-12-21> [geraadpleegd op 18/11/2021]
- Ekurd Daily, *Kurdish KDPI looks to form alliances to counter Iran threat*, 03/07/2016, <https://ekurd.net/kdpi-looks-alliances-iran-2016-07-03> [geraadpleegd op 18/11/2021]
- Emirates Policy Center (EPC), Firas E, *Iran and the Conundrum of the Kurdish Opposition Groups in Northern Iraq*, 21/10/2022, <https://epc.ae/en/details/featured/iran-and-the-conundrum-of-the-kurdish-opposition-groups-in-northern-iraq>
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: April 21 – 28, 2022*, 28/04/2022, <https://enablingpeace.org/ishm350/> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: April 8 – April 15, 2021*, 15/04/2021, <https://enablingpeace.org/ishm299/> [geraadpleegd op 04/07/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: August 13 – August 20, 2020*, 20/08/2020, <https://enablingpeace.org/ishm268/> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: August 20 – August 27, 2020*, 27/08/2020, <https://enablingpeace.org/ishm269/> [geraadpleegd op 28/06/2021]

- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: August 5 – August 12, 2021*, 12/08/2021, <https://enablingpeace.org/ishm315/> [geraadpleegd op 30/09/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: December 17 – December 24, 2021*, 24/12/2021, <https://enablingpeace.org/ishm285/> [geraadpleegd op 25/06/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: December 3 – December 10, 2020*, 10/12/2020, <https://enablingpeace.org/ishm283/> [geraadpleegd op 04/07/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: December 4, 2020 – January 7, 2021*, 07/01/2020, <https://enablingpeace.org/ishm286/> [geraadpleegd op 10/06/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: February 11 – February 25, 2021*, 25/02/2021, <https://enablingpeace.org/ishm292/> [geraadpleegd op 25/06/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: February 15 – 21, 2019*, 21/02/2019, <https://www.epic-usa.org/ishm195/#Headline1> [geraadpleegd op 11/09/2019]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: February 17 – 24, 2022*, 24/02/2022, <https://enablingpeace.org/ishm341/> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: February 25 – March 4, 2021*, 04/03/2021, <https://enablingpeace.org/ishm293/> [geraadpleegd op 25/06/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: February 28 - March 7, 2019*, 07/03/2019, <https://www.epic-usa.org/ishm197/> [geraadpleegd op 23/09/2019]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: February 4 – February 11, 2021*, 11/02/2021, <https://enablingpeace.org/ishm291/> [geraadpleegd op 28/06/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: fo June 25 – July 2, 2020*, 02/07/2020, <https://reliefweb.int/report/iraq/ishm-june-25-july-2-2020> [geraadpleegd op 10/06/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: January 1 – 12, 2023*, 12/01/2023, <https://enablingpeace.org/ishm383/> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: JANUARY 13 – 20, 2022*, 20/01/2022, <https://enablingpeace.org/ishm336/> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: January 21 – January 28, 2021*, 28/01/2021, <https://enablingpeace.org/ishm289/> [geraadpleegd op 28/06/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: January 28 – February 4, 2021*, 04/02/2021, <https://enablingpeace.org/ishm290/> [geraadpleegd op 28/06/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: January 7 – January 14, 2021*, 14/01/2021, <https://enablingpeace.org/ishm287/> [geraadpleegd op 28/06/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: July 15 – July 22, 2021*, 22/07/2021, <https://enablingpeace.org/ishm313/> [Geraadpleegd op 18/11/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: July 18 - July 25, 25/07/2019*, <https://enablingpeace.org/ishm214/?eType=EmailBlastContent&eId=b9d8a13a-e1ca-475b-a854-0e34768c72d1#Headline2> [geraadpleegd op 11/09/2019]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: July 4 - July 11 2019*, 11/07/2019, <https://enablingpeace.org/ishm212/?eType=EmailBlastContent&eId=b6ee80e4-079f-492e-a87e-3196af591821#Headline1> [geraadpleegd op 24/09/2019]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: June 30 – July 7, 2022*, 07/07/2022, <https://enablingpeace.org/ishm359/> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: March 10 – 17, 2022*, 17/03/2022, <https://enablingpeace.org/ishm344/> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: May 13 – May 20, 2021*, 20/05/2021, <https://enablingpeace.org/ishm304/> [geraadpleegd op 25/06/2021]

- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: May 21 – May 28, 2020*, 28/05/2020, <https://reliefweb.int/report/iraq/ishm-may-21-may-28-2020> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: May 6 – May 13, 2021*, 13/05/2021, <https://enablingpeace.org/ishm303/> [geraadpleegd op 04/07/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: November 12 – November 19, 2020*, 19/11/2020, <https://enablingpeace.org/ishm281/> [geraadpleegd op 04/07/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: November 17 – December 1, 2022*, 01/12/2022, <https://enablingpeace.org/ishm379/> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: November 19 – December 3, 2020*, 03/12/2020, <https://enablingpeace.org/ishm282/> [geraadpleegd op 28/06/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: October 15 – October 22, 2020*, 22/10/2020, <https://enablingpeace.org/ishm277/> [geraadpleegd op 28/06/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: October 21 – October 28, 2021*, 28/10/2021, <https://enablingpeace.org/ishm326/> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: October 29 – November 5, 2020*, 05/11/2020, <https://enablingpeace.org/ishm279/> [geraadpleegd op 18/06/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: September 10 – September 18, 2020*, 18/09/2020, <https://enablingpeace.org/ishm272/> [geraadpleegd op 28/06/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: September 16- September 23, 2021*, 23/09/2021, <https://enablingpeace.org/ishm321/> [geraadpleegd op 29/09/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: September 2 - September 9, 2021*, 09/09/2021, <https://enablingpeace.org/ishm319/> [geraadpleegd op 30/09/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: September 24 – October 1, 2020*, 01/10/2020, <https://enablingpeace.org/ishm274/> [geraadpleegd op 21/06/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *ISHM: September 9 – September 16, 2021*, 16/09/2021, <https://enablingpeace.org/ishm320/> [Geraadpleegd op 18/11/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *The Long Game: Iraq’s “Tishreen” Movement and the Struggle for Reform*, 30/09/2021 https://enablingpeace.org/wp-content/uploads/2021/10/Tishreen_Report_October_2021.pdf [geraadpleegd op 26/10/2021]
- Enabling Peace in Iraq Center (EPIC), *Violence in southern Iraq & Shia politics: interview with Benedict Robin D’Cruz – Part 1*, 25/01/2019, <https://enablingpeace.org/brdpt1/> [geraadpleegd 04/07/2021]
- Euro-Med Human Rights Monitor, *Iraqi protests: an audacity to kill and absent justice*, 22/12/2019, <https://reliefweb.int/report/iraq/iraqi-protests-audacity-kill-and-absent-justice-report-documenting-violations-against> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- European Asylum Support Office (EASO), *COI Report Iraq – Security Situation*, 30/10/2020, https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/10_2020_EASO_COI_Report_Iraq_Security_situation.pdf [Geraadpleegd op 19/11/2021]
- European Asylum Support Office (EASO), *Country of Origin Information, Iraq Security situation (supplement) – Iraq Body Count – civilian deaths 2012, 2017-2018*, 13/03/2019, https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/Iraq_IBC_Civilian_Deaths.pdf [geraadpleegd op 04/03/2020]
- European Asylum Support Office (EASO), *Country of Origin Information, Report Iraq Security situation*, 13/03/2019, https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/Iraq_security_situation.pdf [geraadpleegd op 04/03/2020]
- European Asylum Support Office (EASO), *Iraq: The Protest movement and treatment of protesters and activists*, 10/2020, https://www.ecoi.net/en/file/local/2039398/10_2020_EASO_COI_Report_Iraq_The_protest_movement_and_treatment_of_protesters.pdf [geraadpleegd op 02/07/2021]

- European Council on Foreign Relations (ECFR), *Divided Kurds fight the Islamic State*, 02/10/2015, http://www.ecfr.eu/article/commentary_divided_kurds_fight_the_islamic_state330 [geraadpleegd op 02/06/2021]
- European Union Agency for Asylum (EUAA), *Iraq Security Situation, Country of Origin Information Report*, 23/02/2022, https://coi.euaa.europa.eu/administration/easo/PLib/2022_02_EUAA_COI_Report_Iraq_Security_situation.pdf [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Farhad Alaaldin (@farhad965), *Statement Shia Coordination Framework on #iraqelections results [...]* [Twitter post], 16/01/2021, <https://twitter.com/farhad965/status/1449461965735219202> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Financial Times, *Iraq's Shia militias: capturing the state*, 31/07/2018, <https://www.ft.com/content/ba4f7bb2-6d4d-11e8-852d-d8b934ff5ffa> [Geraadpleegd op 18/11/2021]
- Foreign Policy (Kittleson S.), *A Powerful Iran-Backed Militia Is Losing Influence in Iraq*, 11/05/2020, <https://foreignpolicy.com/2020/05/11/a-powerful-iran-backed-militia-is-losing-influence-in-iraq/> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Foreign Policy (Twaij A.), *Northern Iraq may be free but the south is seething*, 09/11/2018, <https://foreignpolicy.com/2018/11/09/northern-iraq-may-be-free-but-the-south-is-seething-basra-isis-sistani-pmf-shiites-oil-poverty/> [geraadpleegd op 30/06/2021]
- Foreign Policy Research Institute (FPRI) (Hama H.), *Systemic crisis in the Kurdistan Region of Iraq*, 08/01/2018, <https://www.fpri.org/article/2018/01/systemic-crisis-kurdistan-region-iraq/> [geraadpleegd op 19/01/2018]
- Foreign Policy Research Institute (FPRI) (Helfont S.), *Getting Peshmerga reform right: helping Iraqi Kurds to help themselves in Post-ISIS Iraq*, 16/05/2017, <http://www.fpri.org/article/2017/05/getting-peshmerga-reform-right-helping-iraqi-kurds-help-post-isis-iraq/> [geraadpleegd op 02/06/2021]
- Foreign Policy Research Institute (FPRI) (Shamsi P.), *The future of the Kurdistan region after the defeat of ISIS and the failure of the 2017 independence referendum*, 12/2020, <https://www.fpri.org/wp-content/uploads/2020/12/master-iraq-edited-volume-.pdf> [geraadpleegd op 04/06/2021]
- France24, *Iraq sees low voter turnout in parliamentary election*, 11/10/2021, <https://www.france24.com/en/middle-east/20211011-iraq-sees-low-voter-turnout-in-parliamentary-election> [geraadpleegd op 24/11/2021]
- France24, *Two Iraqis killed at protest demanding justice for slain pro-democracy activists*, 26/05/2021, <https://www.france24.com/en/middle-east/20210525-two-iraqis-killed-at-protest-in-iraq-over-unpunished-killings> [geraadpleegd op 26/10/2021]
- Friedrich Ebert-Stiftung (FES) (Husin Aziz S.), *Iraqi Kurdistan's Political Landscape after the 2021 Elections*, 06/2022, <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/amman/19741.pdf> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Garda World, *Iraq: supply convoy struck by improvised explosive device in Babil governorate*, 25/02/2021, <https://www.garda.com/crisis24/news-alerts/447836/iraq-supply-convoy-struck-by-improvised-explosive-device-in-babil-governorate-feb-25> [geraadpleegd op 07/07/2021]
- Geneva International Center for Justice (GICJ), *Iraq: ethnic and sectarian cleansing in Diyala*, 17/02/2016, <https://www.gicj.org/gicj-reports/500-human-rights-in-iraq-diyala-province-2> [geraadpleegd op 17/06/2021]
- Global Public Policy Institute (GPPI), *At the tip of the spear: armed groups' impact on displacement and return in Post-Isil Iraq*, 18/02/2019, <https://www.gppi.net/2019/02/18/at-the-tip-of-the-spear> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- Government of Iraq, UN Habitat, *Joint statement by Iraq's Prime Minister and the UN on the decision to grant Yazidis ownership of their lands in Sinjar after 47 years of denial*, 04/01/2023, <https://reliefweb.int/report/iraq/joint-statement-iraqs-prime-minister-and-un-decision-grant-yazidis-ownership-their-lands-sinjar-after-47-years-denial-enarku> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Harvard Kennedy School (Ahn J. et al.), *The Politics of Security in Ninewa: Preventing an ISIS Resurgence in Northern Iraq*, 07/05/2018, https://www.hks.harvard.edu/sites/default/files/degree%20programs/MPP/files/Finalized%20PAE_Ahn_Campbell_Knoetgen.pdf [geraadpleegd op 31/03/2023]

- Human Rights Watch (HRW), *Iraq: Authorities Violently Remove Protesters. Security Forces Shoot Demonstrators, Burn Tents*, 31/01/2020, <https://www.hrw.org/news/2020/01/31/iraq-authorities-violently-remove-protesters> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- Human Rights Watch (HRW), *Iraq: Detentions of alleged "death squad"*, 24/02/2021, <https://www.hrw.org/news/2021/02/24/iraq-detentions-alleged-death-squad> [geraadpleegd op 06/07/2021]
- Human Rights Watch (HRW), *Iraq: fighting in disputed territories kills civilians*, 20/10/2017, <https://www.hrw.org/news/2017/10/20/iraq-fighting-disputed-territories-kills-civilians> [geraadpleegd op 19/01/2018]
- Human Rights Watch (HRW), *Iraq: Inadequate Plans for Camp Closures - Vulnerable People Stripped of Services During Pandemic*, 03/06/2021, <https://www.hrw.org/news/2021/06/03/iraq-inadequate-plans-camp-closures> [geraadpleegd op 26/10/2021]
- Human Rights Watch (HRW), *Iraq: Iran Attacks Kill Civilians in Kurdistan Region, Civilians, Refugees Injured, Killed, Displaced*, 19/10/2022, <https://www.hrw.org/news/2022/10/19/iraq-iran-attacks-kill-civilians-kurdistan-region> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Human Rights Watch (HRW), *Iraq: Lethal Force Used Against Protesters. Attacks on Fleeing Demonstrators, Ambulances, Media*, 10/10/2019, <https://www.hrw.org/news/2019/10/10/iraq-lethal-force-used-against-protesters> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- Human Rights Watch (HRW), *Kurdish Authorities Clampdown Ahead of Protests*, 19/05/2020, <https://www.ecoi.net/en/document/2030229.html> [geraadpleegd op 08/06/2021]
- Human Rights Watch (HRW), *Kurdistan region of Iraq: Arabs blocked from returning*, 19/07/2020, <https://www.hrw.org/news/2020/07/19/kurdistan-region-iraq-arabs-blocked-returning> [geraadpleegd op 14/06/2021]
- Human Rights Watch (HRW), *Kurdistan Region of Iraq: Arrests to Deter Protest, Protesters, Journalists, Parliament Members Targeted*, 28/08/2022, <https://www.hrw.org/news/2022/08/28/kurdistan-region-iraq-arrests-deter-protest> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Human Rights Watch (HRW), *Kurdistan Region of Iraq: Detained Children Tortured*, 08/01/2019, <https://www.hrw.org/news/2019/01/08/kurdistan-region-iraq-detained-children-tortured> [geraadpleegd op 11/09/2019]
- Human Rights Watch (HRW), *Turkey/Iraq: Strikes may break laws of war*, 19/09/2018, <https://www.hrw.org/news/2018/09/19/turkey/iraq-strikes-may-break-laws-war> [geraadpleegd op 03/09/2019]
- Human Rights Watch (HRW), *World report 2019-Iraq*, 17/01/2019, <https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/iraq> [geraadpleegd op 11/09/2019]
- Human Rights Watch (HRW), *World Report 2023, Iraq, Events of 2022*, 12/01/2023 <https://www.hrw.org/world-report/2023/country-chapters/iraq> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Institute for the Study of War (ISW) (Cafarella J., Wallace B., Zhou J.), *ISIS's Second Comeback, Assessing the next ISIS insurgency*, 23/07/2019, <http://www.understandingwar.org/report/isis-second-comeback-assessing-next-isis-insurgency> [geraadpleegd op 04/07/2021]
- Institute for the Study of War (ISW) (Kahan E.), *ISIS Ramadan 2021 campaign review*, 26/05/2021, <http://www.understandingwar.org/backgrounder/isis-ramadan-2021-campaign-review> [geraadpleegd op 04/07/2021]
- Institute for the Study of War (ISW) (Kahan, E.), *ISIS and Iranian-Backed Militias Compete to Control Baghdad Region*, 06/05/2021, <https://www.understandingwar.org/backgrounder/isis-and-iranian-backed-militias-compete-control-baghdad-region> [geraadpleegd op 26/10/2021]
- Institute for the Study of War (ISW) (Karr L. et al.), *Salafi-Jihadi Movement Weekly Update, March 1, 2023*, 01/03/2023, <https://www.understandingwar.org/backgrounder/salafi-jihadi-movement-weekly-update-march-1-2023> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Institute for the Study of War (ISW) (Karr L. et al.), *Salafi-Jihadi Movement Weekly Update, February 22, 2023*, 24/03/2023, <https://www.understandingwar.org/backgrounder/salafi-jihadi-movement-weekly-update-february-22-2023> [geraadpleegd op 31/03/2023]

- Institute for the Study of War (ISW) (Kassim O.), *Iraqi Kurdish political fractures on looming elections*, 25/01/2018, <https://iswresearch.blogspot.com/2018/01/iraqi-kurdish-political-fractures-weigh.html> [geraadpleegd op 31/01/2018]
- Institute for the Study of War (ISW) (Lawlor K., Carl N.), *The Iranian Proxy Response to the US-Iraq Strategic Dialogue*, 10/08/2021, <https://www.understandingwar.org/backgrounder/iranian-proxy-response-us-iraq-strategic-dialogue> [geraadpleegd op 26/10/2021]
- Institute for the Study of War (ISW) (Lawlor K., Davison K.), *Iraq is fragile, not hopeless: how Iraq's fragility undermines regional stability*, 12/2020, <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Iraq%20is%20Fragile%2C%20Not%20Hopeless.pdf> [geraadpleegd op 17/06/2021]
- Institute for the Study of War (ISW) (Lawlor K., Wallace B.), *Warning Intelligence Update: Iran Increases Pressure on U.S. Forces in Iraq*, 24/01/2020, <https://iswresearch.blogspot.com/2020/01/anti-us-protests-in-baghdad-interim.html> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- Institute for the Study of War (ISW), *Iraq Blog*, 08/2014, <http://www.understandingwar.org/iraq-blog> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- International Crisis Group (ICG), *After Iraqi Kurdistan's Thwarted Independence Bid*, 27/03/2019, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2006023/199-after-iraqi-kurdistan.pdf> [geraadpleegd op 10/06/2021]
- International Crisis Group (ICG), *Averting an ISIS Resurgence in Iraq and Syria*, *Middle East Report N°207*, 11/10/2019, <https://d2071andvip0wi.cloudfront.net/207-averting-an-isis-resurgence.pdf> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- International Crisis Group (ICG), *Iraq and the Kurds: confronting withdrawal fears*, in: *Middle East Report N°103*, 28/03/2011, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/iraq/iraq-and-kurds-confronting-withdrawal-fears> [geraadpleegd op 02/06/2021]
- International Crisis Group (ICG), *Iraq: Fixing Security in Kirkuk*, 15/06/2020, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/iraq/215-iraq-fixing-security-kirkuk> [geraadpleegd op 21/06/2021]
- International Crisis Group (ICG), *Iraq: Stabilising the Contested District of Sinjar*, 31/05/2022, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/iraq/iraq-stabilising-contested-district-sinjar> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- International Crisis Group (ICG), *Iraq's Tishreen Uprising: From Barricades to Ballot Box*, 26/07/2021, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2056850/223-iraq-tishreen.pdf> [geraadpleegd op 19/08/2021]
- International Crisis Group (ICG), *Oil and borders: How to fix Iraq's Kurdish crisis*, 17/10/2017, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/iraq/55-settling-iraqi-kurdistan-boundaries-will-help-defuse-post-referendum-tensions> [geraadpleegd op 19/01/2018]
- International Crisis Group (ICG), *Rescuing Iraq from the Iran-U.S. Crossfire*, 01/01/2020, p. 1, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/rescuing-iraq-iran-us-crossfire> [geraadpleegd op 01/07/2021]
- International Crisis Group (ICG), *Reviving UN Mediation on Iraq's Disputed Internal Boundaries*, 14/12/2018, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/iraq/194-reviving-un-mediation-iraqs-disputed-internal-boundaries> [Geraadpleegd op 18/11/2021]
- International Crisis Group (ICG), *Twilight of the Kurds*, 16/01/2018, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/iraq/twilight-kurds> [geraadpleegd op 23/09/2019]
- International Crisis Group (ICG), *Winning the post-ISIS battle for Iraq in Sinjar*, 20/02/2018, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/iraq/183-winning-post-isis-battle-iraq-sinjar> [geraadpleegd op 20/02/2018]
- International Federation of Red Cross And Red Crescent Societies (IFRC), *Iraq: Tayaran Square Explosions - Operation Update No: 2 (MDRIQ011)*, 04/07/2021, <https://reliefweb.int/report/iraq/iraq-tayaran-square-explosions-operation-update-no-2-mdriq011> [geraadpleegd op 26/10/2021]

International Institute for Strategic Studies (IISS), *Iran's network of influence on the Middle East- Chapter four: Iraq*, 06/11/2019, <https://www.iiss.org/publications/strategic-dossiers/iran-dossier/iran-19-06-ch-4-iraq> [geraadpleegd op 12/07/2021]

International Organisation for Migration (IOM), *Displacement Tracking Matrix (DTM), Iraq Mission*, s.d., <http://iraqdtm.iom.int> [geraadpleegd op 31/03/2023]

International Organization for Migration (IOM) Iraq, *Displacement Overview*, 31/12/2022
<http://iraqdtm.iom.int/Dashboard> [geraadpleegd op 31/03/2023]

International Organization for Migration (IOM) Iraq, *Integrated Location Assessment IV*, 03/02/2020, https://iraqdtm.iom.int/images/ILA/20203124330549_IOM%20-%20Integrated%20Location%20Assessment%20IV%20-%20English%20-%20Digital.pdf [geraadpleegd op 31/03/2023]

International Organization for Migration (IOM) Iraq, *Integrated location assessment IV*, 03/02/2020, http://iraqdtm.iom.int/images/ILA/20203124330549_IOM%20-%20Integrated%20Location%20Assessment%20IV%20-%20English%20-%20Digital.pdf [geraadpleegd op 04/03/2020]

International Organization for Migration (IOM) Iraq, *Master List Datasets*, laatste update 12/2022, https://iraqdtm.iom.int/MasterList/Download/8719?fileName=2023116398915_Round128_Master_List_IDP_2022_-12-31_IOM_DTM.xlsx [geraadpleegd op 31/03/2023]

International Organization for Migration (IOM) Iraq, *No Way Home, an Assessment of Barriers to Sustainable Return and Reintegration in Locations of No Return*, 05/08/2022, https://iraqdtm.iom.int/images/ReturnIndex/20227254624305_iom_returnindex_thematic_series_June_2022.pdf [geraadpleegd op 31/03/2023]

International Organization for Migration (IOM) Iraq, *Overview of Return in Iraq, DTM Integrated Location Assessment VII*, 202223/12/2022, p.21, https://iraqdtm.iom.int/files/ILA/20221218156278_iom_DTM_ILAVII_Returnee.pdf [geraadpleegd op 31/03/2023]

International Organization for Migration (IOM) Iraq, *Reasons To Remain: An In-Depth Analysis Of The Main Districts Of Origin*, 18/04/2019, <https://iraq.iom.int/file/63005/download?token=3eW3jDnI> [geraadpleegd op 04/03/2020]

International Organization for Migration (IOM) Iraq, *Return Index, Findings Round Seventeen – Iraq*, 07/03/2023, https://iraqdtm.iom.int/images/ReturnIndex/202325211620_dtm_return_index_round17_Dec2022.pdf [geraadpleegd op 31/03/2023]

International Organization for Migration (IOM) Iraq, *Return Overview*, 31/12/2022
<https://iraqdtm.iom.int/Dashboard#Returns> [geraadpleegd op 31/03/2023]

International Organization for Migration (IOM), *An Overview of Displacement in Iraq, DTM Integrated Location Assessment V, 2020*, 03/2021, http://iraqdtm.iom.int/files/ILA/2021322157136_iom_DTM_ILAV_An_Overview_of_Displacement_in_Iraq.pdf [geraadpleegd op 26/10/2021]

International Organization for Migration (IOM), *Displacement Overview*, 30/09/2021
<http://iraqdtm.iom.int/Dashboard> [laatst geraadpleegd op 25/10/2021]

International Organization for Migration (IOM), *Iraq Master List Report 123 (August-September 2021)*, 24/10/2021, http://iraqdtm.iom.int/images/MasterList/20211024524569_DTM_123_Report_August_September_2021.pdf [geraadpleegd op 26/10/2021]

International Organization for Migration (IOM), *Returns in Iraq: 2020 Overview, December 2019 (Round 7) – December 2020 (Round 11)*, 07/2021, http://iraqdtm.iom.int/images/ReturnIndex/20217151345870_IOM_dtm>Returns_in_iraq_2020_overview.pdf [geraadpleegd op 26/10/2021]

- International Review, *Iraq's Diyala faces a new insurgency*, 22/03/2019, <https://international-review.org/iraq-2019-diyala-faces-a-new-insurgency/> [geraadpleegd op 21/06/2019]
- Iran Press, *ISIS terrorists attack on Iraq's oil wells*, 29/07/2019, 04/10/2019, <https://iranpress.com/en/middle-east-i137085-isis-terrorists-attack-on-iraq's-oil-wells> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- Iraq Body Count (IBC), *Data sources*, 11/09/2007, <https://www.iraqbodycount.org/about/methods/2> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- Iraq Body Count (IBC), *Iraq 2020: Legitimacy, security and war crime let-offs*, 31/12/2020, <https://www.iraqbodycount.org/analysis/numbers/2020/> [geraadpleegd op 26/10/2021]
- Iraq Body Count (IBC), *IRAQ 2021: Grave Violations*, 31/12/2022, <https://www.iraqbodycount.org/analysis/numbers/2021/> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Iraq Body Count (IBC), *Iraq in 2019: Calls for a 'True Homeland' met with deadly violence*, 31/12/2019, <https://www.iraqbodycount.org/analysis/numbers/2019/> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- Iraq Body Count (IBC), *Iraq's Residual War*, 01/01/2023, <https://www.iraqbodycount.org/analysis/beyond/residual-war/> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Iraq Body Count (IBC), *Overview*, 11/09/2007, <https://www.iraqbodycount.org/about/methods/1> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- Iraq Body Count (IBC), *Sources used by Iraq Body Count*, 29/07/2013, <https://www.iraqbodycount.org/analysis/reference/sources/> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- Iraqi High Commission For Human Rights (IHCHR), *Demonstrations in Iraq, Report I (1-6, Oct. 2019) (25, Oct. – 2, Nov. 2019)*, 02/01/2020, <http://ihchr.iq/upload/upfile/en/20.pdf> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- Iraqi High Commission For Human Rights (IHCHR), *Demonstrations in Iraq, Report II (3-15 Nov. 2019)*, 31/12/2019, <http://ihchr.iq/upload/upfile/en/21.pdf> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- Iraqi News Agency (INA), *F-16 launches air strikes targeting Daesh in Hamrin Mountains*, 19/12/2019, <http://www.ina.iq/eng/6975/f-16-launches-air-strikes-targeting-daesh-in-hamrin-mountains> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- Iraqi News, *Air raid kills two Islamic State militants in Iraq's Diyala*, 09/10/2019, <https://www.iraqinews.com/iraq-war/air-raid-kills-two-islamic-state-militants-in-iraqs-diyala/> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Islam Times, *Rioters attack Iranian consulate in Karbala*, 09/05/2021, <https://www.islamtimes.org/en/news/931739/rioters-attack-iranian-consulate-in-karbala> [geraadpleegd op 07/07/2021]
- Kirkuk Now, *Daesh remnants force six villages of Daquq to evacuate*, 19/06/2021, <https://kirkuknow.com/en/news/65840> [geraadpleegd op 22/07/2021]
- Kirkuk Now, *Khanaqin farmers: obstacles by government and fears of drought*, 12/03/2023, <https://kirkuknow.com/en/news/69299> [geraadpleegd op 19/04/2023]
- Kirkuk Now, *Kurdish villages in Makhmour become desolate*, 19/01/2021, <https://kirkuknow.com/en/news/64628> [geraadpleegd op 12/07/2021]
- Kirkuk Now, *Ministry of Health skips Kurdish in permits and licenses*, 06/09/2022, <https://kirkuknow.com/en/news/68747> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Kirkuk Now, *The peshmerga back to Kirkuk*, 24/05/2021, <https://kirkuknow.com/en/news/65623> [geraadpleegd op 29/06/2021]
- Kurdistan 24, *Evacuation of villages continues in Kurdistan as Turkish shellings intensify against PKK*, 23/08/2019, <https://www.kurdistan24.net/en/story/20510-Evacuation-of-villages-continues-in-Kurdistan-as-Turkish-shellings-intensify-against-PKK> [geraadpleegd op 11/06/2021]

- Kurdistan 24, *Iraqi warplanes shell ISIS hideout in Diyala's Hamrin area, kill all occupants*, 21/12/2019, <https://www.kurdistan24.net/en/story/21496-Iraqi-warplanes-shell-ISIS-hideout-in-Diyala%E2%80%99s-Hamrin-area,-kill-all-occupants> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Kurdistan 24, Nawzad K, *Turkish shelling killed three in Kurdistan Region's Amedi: official*, 15/11/2018, <https://www.kurdistan24.net/en/news/8d4fb4b3-94ac-48ce-8df6-703c08648be4> [geraadpleegd op 01/07/2021]
- Kurdistan 24, *Over 10 Christian villages evacuate as PKK-Turkey clashes intensify*, 01/07/2020, <https://www.kurdistan24.net/en/story/22717-Over-10-Christian-villages-evacuate-as-PKK-Turkey-clashes-intensify> [geraadpleegd op 11/06/2021]
- Kurdistan 24, *Village leader: Kurds outside Kirkuk face renewed phase of Arabization, arson*, 14/05/2020, <https://www.kurdistan24.net/en/story/22431-Village-leader:-Kurds-outside-Kirkuk-face-renewed-phase-of-Arabization,-arson> [geraadpleegd op 22/06/2021]
- Lahib Higel (@LahibHigel), *Some reflections on what has happened in Iraq over the last week*. [...], [Twitter post], 01/09/2022, <https://twitter.com/LahibHigel/status/1565270970612457473>
- Le Monde, *Irak : une tentative d'assassinat vise un journaliste, au lendemain de la mort d'un militant*, 20/05/2021, https://www.lemonde.fr/international/article/2021/05/10/irak-une-tentative-d-assassinat-vise-un-journaliste-24-heures-apres-la-mort-d-un-militant_6079682_3210.html [geraadpleegd op 24/11/2021]
- Le Quotidien Numérique, *En Irak, un journaliste entre la vie et la mort après l'assassinat d'un militant*, 10/05/2021, <https://www.lequotidien.com/actualites/monde/en-irak-un-journaliste-entre-la-vie-et-la-mort-apres-lassassinat-dun-militant-9e3a6751c9d225ea77f0a3c4d7294aca> [geraadpleegd op 07/07/2021]
- Les Echos, *Kirkouk et son or noir au coeur des tensions en Irak*, 05/06/2019, <https://www.lesechos.fr/monde/afrique-moyen-orient/kirkouk-et-son-or-noir-au-coeur-des-tensions-en-irak-1026695> [geraadpleegd op 22/06/2021]
- Live UA Map, *Iraq*, 2020, <https://iraq.liveuamap.com/en> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- Local Area Development Programme in Iraq (LADP), *Provincial response plan Diyala governorate*, 02/2018, https://new.ladp-iraq.eu/c/1c_prp/docs/Diyala_PRP_2018-2022_en.pdf [geraadpleegd op 15/06/2021]
- LSE Middle East Centre (Ali Saleem Z., Skelton M.), *Searching for ghosts: fighting corruption at Iraq's border crossings*, 24/02/2021, <https://blogs.lse.ac.uk/crp/2021/02/24/searching-for-ghosts-fighting-corruption-at-iraqs-border-crossings/#search> [geraadpleegd op 21/06/2021]
- LSE Middle East Centre (Ali Saleem Z., Skelton M., van den Toorn C.), *Security and governance in the disputed territories under a fractured GOI: the case of Northern Diyala*, in *Conflict Research Programme Blog*, 06/12/2018, <http://eprints.lse.ac.uk/102014/> [geraadpleegd op 15/06/2021]
- LSE Middle East Centre (al-Jaffal O., Khalaf S.), *Basra governorate: a locality in crisis*, 05/2021, http://eprints.lse.ac.uk/110478/2/Al_Jaffal_basra_locality_in_crisis_published_english.pdf [geraadpleegd op 07/07/2021]
- LSE Middle East Centre (Skelton, M., Ali Saleem Z.), *Iraq's disputed internal boundaries after ISIS: Heterogeneous Actors Vying for Influence*, 14/02/2019, <http://eprints.lse.ac.uk/100100/> [geraadpleegd op 18/11/2021]
- Marsin Alshamary (@MarsinRA), *I'm frequently asked what Muqtada Al-Sadr's aspirations are as a "religious" leader in Iraq* [...], [Twitter post], 29/08/2022, <https://twitter.com/MarsinRA/status/1564265011601723397> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- MEHR News Agency (MNA), *Iraq's Muqtada al-Sadr withdraws from political process*, 29/08/2022, <https://en.mehrnews.com/news/190776/Iraq-s-Muqtada-al-Sadr-withdraws-from-political-process> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Middle East Eye, *Coronavirus: Shia pilgrims gather in Iraq's Karbala despite calls to avoid gatherings*, 21/08/2020, <https://www.middleeasteye.net/news/coronavirus-shia-pilgrims-karbala-muharram> [geraadpleegd op 30/06/2021]
- Middle East Eye, *In south Iraq, political murders are dismissed as 'personal' to quash investigations*, 01/04/2021, <https://www.middleeasteye.net/news/iraq-murder-assassination-epidemic-south-amara> [geraadpleegd op 07/07/2021]

- Middle East Eye, *Iraq elections: Why ruling parties fear the worst*, 25/08/2021, <https://www.middleeasteye.net/opinion/iraq-election-dilemma-ruling-parties-no-win-reformists> [geraadpleegd op 26/10/2021]
- Middle East Eye, *Iraq: Villagers bear brunt of Turkey's air strikes in the north*, 10/06/2021, <https://www.middleeasteye.net/news/turkey-iraq-pkk-air-strikes-villagers-bear-brunt> [geraadpleegd op 26/10/2021]
- Middle East Eye, *Sadr supporters launch rockets outside Green Zone during clashes [Video]*, 30/08/2022, <https://www.youtube.com/watch?v=T1tIuBlnQic> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Middle East Institute (MEI) (Al-Nidawi O.), *Taking stock of the first 100 days of Iraq's new government*, 31/01/2023, <https://www.mei.edu/publications/taking-stock-first-100-days-iraqs-new-government> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Middle East Institute (MEI) (Halawa H.), *The Forgotten Iraq*, 16/03/2020, <https://www.mei.edu/publications/forgotten-iraq> [geraadpleegd op 21/06/2021]
- Middle East Monitor (MEMO), *Five injured in Iranian bombing against Kurds in Erbil*, 27/06/2016, <https://www.middleeastmonitor.com/20160627-five-injured-in-iranian-bombing-against-kurds-in-erbil/> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Middle East Monitor (MEMO), *Iraq thwarts second attempt to rig upcoming parliamentary elections*, 02/09/2021, <https://www.middleeastmonitor.com/20210902-iraq-thwarts-second-attempt-to-rig-upcoming-parliamentary-elections/> [geraadpleegd op 26/10/2021]
- Middle East Monitor (MEMO), *Iraq: Protesters continue to call for dismissal of Al-Muthanna governor*, 09/03/2021, <https://www.middleeastmonitor.com/20210309-iraq-protesters-continue-to-call-for-dismissal-of-al-muthanna-governor/> [geraadpleegd op 07/07/2021]
- Middle East Monitor (MEMO), *US forces begin withdrawing from Iraq*, 08/10/2021, <https://www.middleeastmonitor.com/20211008-us-forces-begin-withdrawing-from-iraq/> [geraadpleegd op 26/10/2021]
- Migrationsverket, *Rättsligt ställningstagande angående prövningen av ansökningar om internationellt skydd m.m. för medborgare i Irak*, [Legal position concerning the examination of applications for international protection etc. for Iraqi citizens], 17/12/2019, <https://web.archive.org/web/20200805194010/https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentAttachmentId=47849> [geraadpleegd op 01/07/2021]
- Military Times, *ISIS tries to stage comeback amid rising US-Iran tensions*, 28/01/2020, <https://www.militarytimes.com/news/your-military/2020/01/28/isis-tries-to-stage-comeback-amid-rising-us-iran-tensions/> [geraadpleegd op 24/11/2021]
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties - Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD), *Transformatie van het jihadisme in Nederland Zwermodynamiek en nieuwe slagkracht IVD*, 06/2014, https://www.aivd.nl/binaries/aivd_nl/documenten/publicaties/2014/06/30/transformatie-van-het-jihadisme-in-nederland/Transformatie+jihadisme+in+nederland+20140630.pdf [geraadpleegd op 04/03/2020]
- Ministry of Interior - General Directorate for Nationality (Iraq), *Iraq's Constitution of 2005*, 2005, https://www.constituteproject.org/constitution/Iraq_2005.pdf?lang=en [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *1 Yr After Elections Iraq Finally Has A New Govt*, 31/10/2022, <https://musingsoniraq.blogspot.com/2022/10/1-yr-after-elections-iraq-finally-has.html>
- Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *649 Deaths, 275 Wounded Feb 2018 In Iraq*, 03/03/2018, <https://musingsoniraq.blogspot.com/2018/03/643-deaths-256-wounded-feb-2018-in-iraq.html> [geraadpleegd op 09/06/2021]
- Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *Can The Islamic State Make A Comeback In Iraq Part 3? Interview With Horizon's Alex Mello*, 19/08/2019, <https://musingsoniraq.blogspot.com/2019/08/can-islamic-state-make-comeback-in-iraq.html> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *Crimes And Misdemeanors Of Kataib Hezbollah During War Vs ISIS Interview With Free Lance Journalist Jonathan Lee Krohn*, 03/01/2020,

<https://musingsoniraq.blogspot.com/2020/01/crimes-and-misdemeanors-of-kataib.html> [geraadpleegd op 04/03/2020]

Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *How Will The Deaths Of General Suleimani and Abu Muhandis Affect Iraq? Comments by the Washington Institute's Mike Knights*, 04/01/2020, <https://musingsoniraq.blogspot.com/2020/01/how-will-deaths-of-general-suleimani.html> [geraadpleegd op 04/03/2020]

Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *Iraq Descends Into Chaos With Open Fighting Between Shiite Parties*, 30/08/2022, <https://musingsoniraq.blogspot.com/2022/08/iraq-descends-into-chaos-with-open.html>

Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *Islamic State attacks slowly creep up in Iraq*, 05/11/2020, <https://musingsoniraq.blogspot.com/2020/11/islamic-state-attacks-slowly-creep-up.html> [geraadpleegd op 18/06/2021]

Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *Islamic State Ends It Summer Offensive In Iraq*, 04/10/2021, <https://musingsoniraq.blogspot.com/2021/10/islamic-state-ends-it-summer-offensive.html> [geraadpleegd op 26/10/2021]

Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *Islamic State Makes Its Return In December 2019*, 06/01/2020, <https://musingsoniraq.blogspot.com/2020/01/islamic-state-makes-its-return-in.html> [geraadpleegd op 04/03/2020]

Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *Islamic State Ramadan Offensive Begins, Pro-Iran Groups Increase Attacks In April 2021*, 03/05/2021, <https://musingsoniraq.blogspot.com/2021/05/islamic-state-ramadan-offensive-begins.html> [geraadpleegd op 26/10/2021]

Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *Islamic State Returns To Baghdad While Overall Security In Iraq Remains Steady*, 06/10/2018, <https://musingsoniraq.blogspot.com/2018/10/islamic-state-returns-to-baghdad-while.html> [geraadpleegd op 18/06/2021]

Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *Islamic State Waits Out The Protests In Iraq*, 02/12/2019, <https://musingsoniraq.blogspot.com/2019/12/islamic-state-waits-out-protests-in-iraq.html> [geraadpleegd op 04/03/2020]

Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *Islamic State's Summer Offensive In Iraq Ends In August*, 06/09/2021, <https://musingsoniraq.blogspot.com/2021/09/islamic-states-summer-offensive-in-iraq.html> [geraadpleegd op 26/10/2021]

Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *Large Drop In Violence In Iraq November 2018*, Musings on Iraq [Blog], 03/12/2018, <http://musingsoniraq.blogspot.com/2018/12/large-drop-in-violence-in-iraq-november.html> [geraadpleegd op 09/06/2021]

Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *Manual Recount In Iraq, Parties Start Forming Alliances, Early Election Returns*, 14/10/2021, <https://musingsoniraq.blogspot.com/2021/10/manual-recount-in-iraq-parties-start.html> [geraadpleegd op 26/10/2021]

Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *More On Cheating Before Iraq's Oct Election*, 28/09/2021, <https://musingsoniraq.blogspot.com/2021/09/more-on-cheating-before-iraqs-oct.html> [geraadpleegd op 26/10/2021]

Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *Musings on Iraq* [blog], z.d., <https://musingsoniraq.blogspot.com/>

Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *My blogs*, s.d., <https://www.blogger.com/profile/09611810110771744360> [geraadpleegd op 04/03/2020]

Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *Protests Continue In Iraq Over Election Results*, 25/10/2021, <https://musingsoniraq.blogspot.com/2021/10/protests-continue-in-iraq-over-election.html> [geraadpleegd op 26/10/2021]

Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *Security handover in Diyala allows Islamic State to rebuild*, 27/11/2018, <https://musingsoniraq.blogspot.com/2018/11/security-handover-in-diyala-allows.html> [geraadpleegd op 15/06/2021]

- Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *Security in Iraq April 8-14, 2018*, 14/04/2018, <https://musingsoniraq.blogspot.com/2018/04/security-in-iraq-apr-8-14-2018.html> [geraadpleegd op 11/09/2019]
- Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *Security In Iraq Mar 1-7, 2023*, 12/03/2023, <https://musingsoniraq.blogspot.com/2023/03/security-in-iraq-mar-1-7-2023.html>
- Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *Security in Iraq November 2020*, 03/12/2020, <https://musingsoniraq.blogspot.com/2020/12/security-in-iraq-november-2020.html> [geraadpleegd op 29/06/2021]
- Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *Violence continues to decline in Iraq Winter 2020-21*, 04/02/2021, <https://musingsoniraq.blogspot.com/2021/02/violence-continues-to-decline-in-iraq.html> [geraadpleegd op 18/06/2021]
- Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *Violence Drops In Iraq For The 2nd Month*, 05/03/2023, <http://musingsoniraq.blogspot.com/2023/03/violence-drops-in-iraq-for-2nd-month.html>
- Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *Violence Drops In Iraq In May After Islamic State Offensive Ends*, 06/06/2022, <http://musingsoniraq.blogspot.com/2022/06/violence-drops-in-iraq-in-may-after.html>
- Musings on Iraq (Wing J.) [blog], *Violence Slightly Down In Iraq July 2018*, [Weblog Musings on Iraq], 02/08/2018, <https://musingsoniraq.blogspot.com/2018/08/violence-slightly-down-in-iraq-july-2018.html> [geraadpleegd op 09/06/2021]
- National Iraqi News Agency (NINA), *A young man died during a demonstration calling for improvement of electricity in Qalaat Saleh district in Maysan*, 03/07/2021, <https://www.ninanews.com/Website/News/Details?key=913475> [geraadpleegd op 07/07/2021]
- NBC News, *Violence In Baghdad Kills At Least 30 People* [Video], 31/08/2022, <https://www.youtube.com/watch?v=-xZU8JCqF-k> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Nederlands Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Irak*, 20/12/2019 <https://www.ecoi.net/en/file/local/2029775/Algemeen+Ambtsbericht+Irak+%28december+2019%29.pdf> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Newlines Institute (Al-Hashimi H.), *ISIS in Iraq: From Abandoned Villages to the Cities*, 05/05/2020, <https://newlinesinstitute.org/isis/isis-in-iraq-from-abandoned-villages-to-the-cities/> [geraadpleegd op 12/07/2021]
- Newlines Institute, *A Thousand Hezbollah's: Iraq's Emerging Militia State*, 05/2021, <https://newlinesinstitute.org/wp-content/uploads/Shia-Militia-Briefing-Newlines-Institute-1.pdf> [geraadpleegd op 26/10/2021]
- Newlines Magazine (Al-Aqeedi R.), *A Deadly Showdown in Iraq — with Rasha Al Aqeedi* [audio], 02/09/2022, <https://newlinesmag.com/podcast/a-deadly-showdown-in-iraq-with-rasha-al-aeedi/> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Newlines Magazine (Jiyad S.), *The Trouble With Muqtada al-Sadr*, 30/08/2022, <https://newlinesmag.com/argument/the-trouble-with-muqtada-al-sadr/> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Newlines Magazine, *Sajad Jiyad*, n.d., <https://newlinesmag.com/writers/sajad-jiyad/> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- NGO Coordination Committee for Iraq (NCCI), *Diyala Governorate Profile*, 01/2016, pp. 3-4, https://www.ncciraq.org/images/infobygov/NCCI_Diyala_Governorate_Profile.pdf+%&cd=1&hl=fr&ct=clnk&gl=be [geraadpleegd op 12/07/2021]
- Niqash, *New frenemies: Extremists return to Diyala, to reunite with old allies, Al Qaeda*, 27/04/2017, <https://web.archive.org/web/20200922173901/http://www.niqash.org/en/articles/security/5566/> [geraadpleegd op 18/06/2021]
- Noria (Quesnay A., Beaumont R.), *The return of the State and inter-militia competition in Northern Iraq*, 14/06/2018, <https://www.noria-research.com/the-return-of-the-state-and-inter-militia-competition-in-northern-iraq/> [geraadpleegd op 02/06/2021]

- Norwegian Refugee Council (NRC), "Your house is your homeland". *How Housing, Land, and Property Rights Impact Returns to Sinjar, Iraq*, 18/05/2022, <https://www.nrc.no/globalassets/pdf/reports/your-house-is-your-homeland/your-house-is-your-homeland.pdf> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Norwegian Refugee Council (NRC), *Basra Fact Finding Mission Report #1*, 09/09/2018, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/NRC%20Basra%20Key%20Findings_FINAL_9Oct.pdf [geraadpleegd op 31/03/2023]
- NRT TV, *Demonstrators Withdraw from Green Zone Responding to Sadr's Call*, 30/08/2022, <https://nrntv.com/En/detail6/4341> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Overseas Security Advisory Council (OSAC), *Iraq 2017 Crime & Safety Report: Erbil*, 13/02/2017, <https://www.osac.gov/pages/ContentReportDetails.aspx?cid=21244> [geraadpleegd op 04/08/2017]
- Overseas Security Advisory Council (OSAC), *Iraq 2019 Crime & Safety Report: Erbil*, 01/03/2019, <https://www.osac.gov/Country/Iraq/Content/Detail/Report/4a39048a-e5a2-4090-9d30-15f4aeac68e9> [Geraadpleegd op 18/11/2021]
- Overseas Security Advisory Council (OSAC), *Iraq 2020 Crime & Safety Report: Erbil*, 05/12/2020, <https://www.osac.gov/Content/Report/03a0875f-e7ed-402f-b641-18aa90d5ec98> [geraadpleegd op 09/06/2021]
- OXFAM, *Protection Landscapes in Diyala and Kirkuk, Iraq*, 03/2020, <https://policy-practice.oxfam.org/resources/protection-landscapes-in-diyala-and-kirkuk-iraq-620965/> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- REACH, *Fallujah City Area-Based Assessment*, 28/01/2019, https://www.impact-repository.org/document/reach/2657933e/reach_irq_report_aba_fallujah_city_january_2019_2.pdf [geraadpleegd op 04/03/2020]
- REACH, *Iraq: IDP Camp Profiling, Camp Directory - Round XVI, June-August 2022*, 01/01/2023, <https://reliefweb.int/report/iraq/iraq-idp-camp-profiling-camp-directory-round-xvi-june-august-2022> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- REACH, *Rapid Assessment on Returns and Durable Solutions (ReDS): Governorate Profiles - Iraq (March 2023)*, 22/03/2023, <https://reliefweb.int/report/iraq/rapid-assessment-returns-and-durable-solutions-reds-governorate-profiles-iraq-march-2023> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Reuters (Davison, J.), *Iraqi cleric Sadr calls off protests after worst Baghdad violence in years*, 30/08/2022, <https://www.reuters.com/world/middle-east/iraq-security-forces-say-four-rockets-land-baghdads-green-zone-2022-08-30/> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Reuters, *After years of war and draught, Iraq's bumper crop is burning*, 20/6/2019, <https://www.reuters.com/article/us-iraq-wheat-fires-insight-idUSKCN1TL08T> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Reuters, *Explosives-laden drone targets U.S. forces at Iraq's Erbil airport*, 14/04/2021, <https://www.reuters.com/world/middle-east/rocket-hits-near-erbil-airport-northern-iraq-kurdish-security-officials-2021-04-14/>
- Reuters, *Gunmen kill three policemen near Iraq's Kirkuk*, 07/05/2019, <https://www.reuters.com/article/us-iraq-security/gunmen-kill-three-policemen-near-iraqs-kirkuk-idUSKCN1SD0JI> [geraadpleegd op 22/06/2021]
- Reuters, *Iran attacks Iraq's Erbil with missiles in warning to U.S., allies*, 13/03/2022, <https://www.reuters.com/world/middle-east/multiple-rockets-fall-erbil-northern-iraq-state-media-2022-03-12/> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Reuters, *Iran strikes dissident sites in Iraqi Kurdistan, two dead – officials*, 14/11/2022, <https://www.reuters.com/world/middle-east/rocket-attack-near-iraqs-erbil-kills-one-wounds-10-mayor-2022-11-14/> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Reuters, *Iraq wants foreign troops out after air strike; Trump threatens sanctions*, 05/01/2020, <https://www.reuters.com/article/us-iraq-security/iraq-wants-foreign-troops-out-after-air-strike-trump-threatens-sanctions-idUSKBN1Z409A?feedName=worldNews&feedType=RSS> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- Reuters, *Iraqi security forces raid protest camps after Sadr supporters withdraw*, 25/01/2020, <https://www.reuters.com/article/us-iraq-protests/iraqi-security-forces-raid-protest-camps-after-sadr-supporters-withdraw-idUSKBN1Z00AN> [geraadpleegd op 04/03/2020]

- Reuters, *Islamic State makes comeback in Iraq with switch to guerrilla tactics*, 24/07/2018, <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-iraq-security/islamic-state-makes-comeback-in-iraq-with-switch-to-guerrilla-tactics-idUSKBN1KE0MH> [geraadpleegd op 15/06/2021]
- Reuters, *Mortar attack kills three people in northern Iraq: police*, 09/07/2019, <https://www.reuters.com/article/us-iraq-security/mortar-attack-kills-three-people-in-northern-iraq-police-idUSKCN1U4127> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- Reuters, *Rockets target Khor Mor gas field in Iraq's Kurdistan, operations not affected*, 13/10/2022, <https://www.reuters.com/world/middle-east/missiles-target-khor-mor-gas-field-iraqs-kurdistan-sources-2022-10-12/> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Reuters, *Series of attacks target U.S. personnel in Iraq and Syria*, 08/07/2021, <https://www.reuters.com/world/middle-east/rocket-attack-iraqi-base-housing-us-forces-iraqi-military-sources-2021-07-07/> [geraadpleegd op 26/10/2021]
- Reuters, *Suicide attack in Iraq's Sadr City kills at least 35, wounds dozens –sources*, 20/07/2021, <https://www.reuters.com/world/middle-east/two-killed-13-wounded-explosion-iraqs-sadr-city-sources-2021-07-19/> [geraadpleegd op 26/10/2021]
- Reuters, *Tribal clashes, political void threaten oil installations in Iraq's south*, 11/09/2017, <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-iraq-oil-basra-idUSKCN1BM1BJ> [geraadpleegd op 01/07/2021]
- Rudaw, *Ankara has built nearly 40 'military points' in Kurdistan Region: Turkish presidency*, 07/07/2020, <https://www.rudaw.net/english/kurdistan/06072020> [geraadpleegd op 11/06/2021]
- Rudaw, *At least three Turkish soldiers killed in Duhok province operation*, 11/02/2021, <https://www.rudaw.net/english/kurdistan/11022021> [geraadpleegd op 14/06/2021]
- Rudaw, *Civilians flee surging ISIS in Diyala*, 03/05/2021, <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/030520212> [geraadpleegd op 18/06/2021]
- Rudaw, *Demographic change a greater concern than before, says Kurdish official*, 05/09/2022, <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/05092022> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Rudaw, *Erbil and Baghdad kick talks to fill security vacuum in disputed areas into high gear*, 25/06/2020, <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/erbil-baghdad-250620201> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Rudaw, *Five Peshmerga killed, seven injured in PKK attack: ministry*, 05/06/2021, <https://www.rudaw.net/english/kurdistan/05062021> [geraadpleegd op 14/06/2021]
- Rudaw, *In Makhmour, Iraqi and Kurdish forces collaborate against common enemy ISIS*, 25/05/2021, <https://www.rudaw.net/english/kurdistan/25052021> [geraadpleegd op 12/07/2021]
- Rudaw, *Iraqi counter-terror forces begin operation against ISIS in northern mountains*, 11/04/2019, <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/110420191> [Geraadpleegd op 18/11/2021]
- Rudaw, *ISIS insurgents move freely in disputed Kirkuk: locals*, 21/05/2019, <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/21052019> [Geraadpleegd op 18/11/2021]
- Rudaw, *One Peshmerga dead, two wounded after PKK attack in Amedi: sources*, 04/11/2020, <https://www.rudaw.net/english/kurdistan/04112020> [geraadpleegd op 14/06/2021]
- Rudaw, *Protests in Iraq's Najaf see second day of clashes*, 14/03/2021, <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/140320211> [geraadpleegd op 07/07/2021]
- Rudaw, *Under flight ban, Erbil airport may not be able to afford to stay open*, 6/10/2017, <http://www.rudaw.net/mobile/english/kurdistan/061020171> [geraadpleegd op 07/03/2018]
- Rudaw, *Updated: Iran shelling inside Kurdistan Region*, 26/06/2016, <https://www.rudaw.net/english/kurdistan/26062016> [Geraadpleegd op 18/11/2021]
- Rudaw, *Years on, Halabja still waiting for full province status*, 26/06/2017, <https://www.rudaw.net/english/kurdistan/260620174> [geraadpleegd op 10/09/2019]
- Rudaw, *Zakho Kurds vacate another village as Turkey deploys more troops: officials*, 10/07/2020, <https://www.rudaw.net/english/kurdistan/10072020> [geraadpleegd op 11/06/2021]

- Rule of Law in Armed Conflicts (RULAC), *About RULAC*, sd, <http://www.rulac.org/about> [Geraadpleegd op 19/11/2021]
- Rule of Law in Armed Conflicts (RULAC), *International armed conflict in Iraq*, 18/09/2022, <https://www.rulac.org/browse/conflicts/international-armed-conflict-in-iraq> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Rule of Law in Armed Conflicts (RULAC), *Non-international armed conflicts in Iraq*, 05/05/2022, <https://www.rulac.org/browse/conflicts/non-international-armed-conflicts-in-iraq#collapse1accord> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Sajad Jiyad سجاد (@SajadJiyad), *What happened in Baghdad in the past 2 days? Here's a thread to give an overview of the developments* [Twitter post], 30/08/2022, <https://twitter.com/SajadJiyad/status/1564677236871118850> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Sanad for Peacebuilding and Social Inquiry, *Conflict Fragility and Social Cohesion in Diyala Governorate: Khalis, Muqdadiya, Kifri, and Balad*, 14/06/2018, <https://static1.squarespace.com/static/5bbb4e4c29f2cc31b47ff50f/t/5c515fd5758d4639fb8908c7/1548836894008/Diyala+Peace+Dynamics+Study+-+Final+Version.pdf> [geraadpleegd op 15/06/2021]
- Shafaq, *Al-Fatah coalition praises al-Sadr recent statements*, 30/08/2022, <https://www.shafaq.com/en/Iraq-News/Al-Fatah-coalition-praises-al-Sadr-recent-statements> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Shafaq, *American report: Turkey has set up 13 military bases in Kurdistan region*, 12/09/2019, <https://shafaq.com/ar/Kurdistan/american-report-turkey-has-set-up-13-military-bases-in-kurdistan-region> [geraadpleegd op 04/06/2021]
- Shafaq, *Iran closes borders with Iraq amid unrest*, 30/08/2022, <https://www.shafaq.com/en/World/Iran-closes-borders-with-Iraq-amid-unrest> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Shafaq, *Kuwait urges nationals to leave Iraq*, 30/08/2022, <https://www.shafaq.com/en/Iraq-News/Kuwait-urges-nationals-to-leave-Iraq> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Shafaq, *PUK calls the new Iraqi government to end the "Arabization" in the disputed areas*, 21/10/2022, <https://shafaq.com/en/Iraq-News/PUK-calls-the-new-Iraqi-government-to-end-the-Arabization-in-the-disputed-areas> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Shafaq, *Turkish forces advance in Mount Kurzar despite PKK resistance - source*, 24/04/2022, <https://shafaq.com/en/Kurdistan/Turkish-forces-advance-in-Mount-Kurzar-despite-PKK-resistance-source> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- Special Inspector General for Iraqi Reconstruction (SIGIR), *Quarterly Report to the United States Congress*, 30/04/2012, http://www.iraq-businessnews.com/pdf/Report_-_April_2012.pdf?d9c344 [geraadpleegd op 02/06/2021]
- Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI), *Governing 'the ungoverned': Suppressing the Islamic State's insurgency in Iraq*, 12/04/2019, <https://www.sipri.org/commentary/blog/2019/governing-ungoverned-suppressing-islamic-states-insurgency-iraq> [geraadpleegd op 02/06/2021]
- Strategic Studies Institute (Cigar N.), *Iraq's Shia warlords and their militias: political and security challenges and options*, 06/2015, https://www.jstor.org/stable/resrep11463?seq=1#metadata_info_tab_contents [geraadpleegd op 01/07/2021]
- The Arab Weekly, *Death sparks new protests in Nasiriyah*, 14/01/2021, <https://thearabweekly.com/deaths-spark-new-protests-nasiriyah> [geraadpleegd op 02/07/2021]
- The Defense Post, *"It's very easy for ISIS" – Peshmerga commander warns of return to Iraq mountain town*, 18/11/2019, <https://www.thedefensepost.com/2019/11/18/iraq-kurdistan-makhmour-isis-peshmerga/> [geraadpleegd op 12/07/2021]
- The Economist, *Iraq and the Kurds: the other Jerusalem*, 04/04/2007, <https://web.archive.org/web/20220119020353/https://www.economist.com/taxonomy/term/137?page=109> [geraadpleegd op 30/06/2021]
- The Economist, *Iraq is too broken to protect itself from covid-19*, 03/10/2020, <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2020/10/03/iraq-is-too-broken-to-protect-itself-from-covid-19> [geraadpleegd op 07/07/2021]

- The Economist, *Why Kurds are losing hope of having their own state*, 13/04/2021, <https://www.economist.com/the-economist-explains/2021/04/13/why-kurds-are-losing-hope-of-having-their-own-state> [geraadpleegd op 21/06/2021]
- The Guardian, *'Iraq is dying': oil flows freely but corruption fuels growing anger*, 27/08/2018, <https://www.theguardian.com/world/2018/aug/27/iraq-is-dying-oil-corruption-protest-basra> [geraadpleegd op 30/06/2021]
- The Guardian, *'I've seen death in this city, but nothing as sad as this': how a ferry disaster exposed the corruption devastating Iraq*, 05/12/2019, <https://www.theguardian.com/world/2019/dec/05/mosul-iraq-ferry-disaster-corruption-protests> [Geraadpleegd op 19/11/2021]
- The Guardian, *'They will never let go', ISIS fighters regroup in the heart of Iraq*, 11/07/2021, <https://www.theguardian.com/world/2021/jul/11/isis-fighters-regroup-in-the-heart-of-iraq> [geraadpleegd op 15/07/2021]
- The Guardian, *Deadly violence in Baghdad after leading cleric Moqtada al-Sadr says he is quitting politics*, 30/08/2022, <https://www.theguardian.com/world/2022/aug/29/followers-shia-cleric-storm-iraq-government-palace-muqtada-al-sadr>
- The Guardian, *Kurds in 'mountain prison' cower as Turkey fights PKK with drones in Iraq*, 04/04/2021, <https://www.theguardian.com/world/2021/apr/04/iraq-turkey-pkk-drones-kurds-kurdistan> [geraadpleegd op 14/06/2021]
- The Guardian, *Making of a martyr: how Qassem Suleimani was hunted down*, 05/01/2020, <https://www.theguardian.com/world/2020/jan/05/making-of-a-martyr-how-qassem-suleimani-was-hunted-down> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- The Guardian, *Militants fire rockets at Baghdad's fortified green zone as clashes break out* [video], 30/08/2022, <https://www.youtube.com/watch?v=kuA6C9mBX70> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- The Independent, *Iraq crisis: Isis declares its territories a new Islamic state with 'restoration of caliphate' in Middle East*, 30/06/2014, <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-declares-newislamic-state-in-middle-east-with-abu-bakr-al-baghdadi-as-emir-removing-iraq-and-9571374.html> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- The Intercept, *The underground Caliphate*, 16/09/2018, <https://theintercept.com/2018/09/16/isis-has-not-vanished-it-is-fighting-a-guerrilla-war-against-the-iraqi-state/> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- The Jamestown Foundation (Devereux A.), *Operation Iraqi Heroes in Kirkuk*, 17/06/2020, <https://jamestown.org/program/operation-iraqi-heroes-in-kirkuk/> [geraadpleegd op 23/06/2021]
- The Jamestown Foundation (Outzen R.), *Claw-Lock: An Assessment of Turkish Counter-PKK Operations in Northern Iraq in 2022*, 12/08/2022, <https://jamestown.org/program/claw-lock-an-assessment-of-turkish-counter-pkk-operations-in-northern-iraq-in-2022/>
- The Jamestown Foundation (Sehmr A.), *Iraq: Space for change in the KRG*, 10/11/2017, <https://jamestown.org/program/briefs-274/> [geraadpleegd op 19/01/2018]
- The Jamestown Foundation (van Wilgenburg W.), *Islamic State's threat to the Kurds in Syria and Northern Iraq*, 19/12/2014, <https://www.ecoi.net/en/document/1002416.html> [geraadpleegd op 02/06/2021]
- The Jamestown Foundation (van Wilgenburg W.), *The Kurdish periphery*, 17/12/2015, <https://jamestown.org/program/the-kurdish-periphery/> [geraadpleegd op 03/06/2021]
- The National, *Moqtada Al Sadr turns against Iraq's uprising*, 27/01/2020, <https://www.thenational.ae/world/moqtada-al-sadr-turns-against-iraq-s-uprising-1.970384> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- The New York Times, *Death of soldiers and policemen held by Kurdish guerrillas roil Turkish politics*, 15/02/2021, <https://www.nytimes.com/2021/02/15/world/middleeast/turkey-soldiers-deaths-kurdish-guerrillas.html> [geraadpleegd op 16/07/2021]
- The New York Times, *Drought and abundance in the Mesopotamian marshes*, 12/04/2021, <https://www.nytimes.com/2021/04/12/travel/iraq-mesopotamian-marshes.html> [geraadpleegd op 30/06/2021]

- The New York Times, *In Strategic Iraqi City, a Week of Deadly Turmoil*, 08/09/2018, <https://www.nytimes.com/2018/09/08/world/middleeast/in-strategic-iraqi-city-a-week-of-deadly-turmoil.html> [geraadpleegd op 30/06/2021]
- The New York Times, *Iraq faces a new adversary: Crystal Meth*, 14/09/2019, <https://www.nytimes.com/2019/09/14/world/middleeast/iraq-drug-addiction-meth.html> [geraadpleegd op 19/07/2021]
- The New York Times, *Iraq is caught in the middle as U.S. and Iraq spar on its soil*, 28/06/2021, <https://www.nytimes.com/2021/06/28/world/middleeast/iraq-us-airstrikes-militias-iran.html> [geraadpleegd op 19/07/2021]
- The New York Times, *Iraqi activism fights for survival amid murder and threats*, 25/05/2021, <https://www.nytimes.com/2021/05/25/world/middleeast/iraq-protest-murder-iran.html> [geraadpleegd op 04/07/2021]
- The New York Times, *Southern Iraq's toxic twilight*, 16/06/2020, <https://www.nytimes.com/2020/07/16/world/middleeast/iraq-gas-flaring-cancer-environment.html> [geraadpleegd op 30/06/2021]
- The Norwegian Country of Origin Information Centre (Landinfo), *Topical note: Iraq: security situation and internally displaced people in Diyala, April 2015*, 24/04/2015, <https://www.refworld.org/pdfid/55b75ccd4.pdf> [geraadpleegd op 20/07/2021]
- The Swedish Institute of International Affairs, *Challenges to the post- 2003 political order in Iraq*, 01/07/2019, <https://www.ui.se/butiken/uis-publikationer/ui-paper/2019/challenges-to-the-post-2003-political-order-in-iraq/> [geraadpleegd op 30/06/2021]
- The Telegraph, *Thousands of Iraqis join protests despite cleric Moqtada Al-Sadr asking them to go home*, 26/01/2020, <https://www.telegraph.co.uk/news/2020/01/26/thousands-iraqis-join-protests-despite-cleric-moqtadr-al-sadr/> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- The Washington Institute for Near East Policy (Feffrey J.F.), *ISIS military success: a multiple threat*, 05/08/2014, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/isis-military-success-multiple-threat> [geraadpleegd op 02/06/2021]
- The Washington Institute for Near East Policy (Knights M.), *How Soleimani's Killing Could Make a Stronger Iraq*, 05/01/2020, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/how-soleimanis-killing-could-make-a-stronger-iraq> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- The Washington Institute for Near East Policy (Knights M.), *Turkey's War in Northern Iraq: By the Numbers*, 28/07/2022, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/turkeys-war-northern-iraq-numbers> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- The Washington Institute for Near East Policy (Knights M., Malik H., Al-Tamimi, J.), *Honored, not contained – the future of Iraq's Popular Mobilization Forces*, 03/2020, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/honored-not-contained-future-iraqs-popular-mobilization-forces> [geraadpleegd op 01/07/2021]
- The Washington Institute for Near East Policy (Malik, H.), *Militias Issue Post-Election Threats Against UNAMI and the UAE*, 19/10/2021, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/militias-issue-post-election-threats-against-unami-and-uae> [geraadpleegd op 26/10/2021]
- The Washington Institute for Near East Policy (Saeed Y.), *After Arson in Kirkuk Against Kurdish Farmers, Kurdish Parties Remain Divided*, 31/05/2019, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/after-arson-kirkuk-against-kurdish-farmers-kurdish-parties-remain-divided> [geraadpleegd op 22/06/2021]
- The Washington Institute for Near East Policy (Wahab B.), *Iran's missile attack in Iraqi Kurdistan could backfire*, 11/09/2018, www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-missile-attack-iraqi-kurdistan-could-backfire [geraadpleegd op 11/07/2021]
- The Washington Institute for Near East Policy (Zelin A.Y.), *A year since Baghuz, the Islamic State is neither defeated nor resurging (yet)*, 25/03/2020, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/year-baghuz-islamic-state-neither-defeated-nor-resurging-yet> [geraadpleegd op 16/06/2021]

- TRT World, *Turkey begins fresh anti-terror Operation Claw-Tiger in northern Iraq*, 16/06/2020, <https://www.trtworld.com/turkey/turkey-begins-fresh-anti-terror-operation-claw-tiger-in-northerniraq-37337> [geraadpleegd op 09/06/2021]
- UN Assistance Mission for Iraq (UNAMI), *Human Rights Violations and Abuses in the Context of Demonstrations in Iraq October 2019 to April 2020*, 08/2020, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2036637/Demonstrations-Iraq-UNAMI-OHCHR-report.pdf> [geraadpleegd op 04/07/2021]
- United Nations (UN) Iraq, *Civilian Casualties*, s.d., http://www.uniraq.org/index.php?option=com_k2&view=itemlist&layout=category&task=category&id=159&Itemid=633&lang=en [geraadpleegd op 04/03/2020]
- United Nations Assistance Mission for Iraq (UNAMI), *Demonstrations in Iraq, 1-9 October 2019*, 22/10/2019, https://www.ecoi.net/en/file/local/2019889/UNAMI_Special_Report_on_Demonstrations_in_Iraq_22_October_2019.pdf [geraadpleegd op 04/03/2020]
- United Nations Assistance Mission for Iraq (UNAMI), *Demonstrations in Iraq: update, 25 October – 4 November*, 05/11/2019, https://www.ecoi.net/en/file/local/2019890/2nd_UNAMI_Special_Report_on_Human_Rights_in_Iraq_Demonstrations_5_November_2019.pdf [geraadpleegd op 04/03/2020]
- United Nations Assistance Mission for Iraq (UNAMI), *Demonstrations in Iraq – 2nd update, 5 November - 9 December 2019*, 11/12/2019, <https://reliefweb.int/report/iraq/human-rights-special-report-demonstrations-iraq-2nd-update-5-november-9-december-2019> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- United Nations Assistance Mission for Iraq (UNAMI), Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR-HCDH), *Report on the Protection of Civilians in the Non International Armed Conflict in Iraq: 5 June – 5 July 2014*, 18/07/2014, https://www.ohchr.org/Documents/Countries/IQ/UNAMI_OHCHR_POC%20Report_FINAL_18July2014A.pdf [Geraadpleegd op 19/11/2021]
- United Nations Assistance Mission for Iraq (UNAMI), *Security Council Press Statement: United Nations Assistance Mission for Iraq, 22 October 2021*, 22/10/2021, <https://reliefweb.int/report/iraq/security-council-press-statement-united-nations-assistance-mission-iraq-22-october-2021> [geraadpleegd op 26/10/2021]
- United Nations Assistance Mission for Iraq (UNAMI), *Update on Demonstrations in Iraq: Accountability for Human Rights Violations and Abuses by Unidentified Armed Elements*, 05/2021, https://www.ecoi.net/en/file/local/2054109/UNAMI_Report_Accountability_for_Human_Rights_Violations_and_Abuses_300521.pdf [geraadpleegd op 02/07/2021]
- United Nations Assistance Mission to Iraq (UNAMI), *Briefing to the Security Council by Jeanine Hennis-Plasschaert*, 03/12/2019, <https://iraq.un.org/en/172096-briefing-security-council-jeanine-hennis-plasschaert> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- United Nations Assistance Mission to Iraq (UNAMI), *Twenty-first report of the Secretary-General pursuant to paragraph 4 of Security Council resolution 2107 (2013)*, 11/12/2019, <https://iraq.un.org/en/171218-report-secretary-general-s201978-rsq> [geraadpleegd op 31/03/2023]
- United Nations Assistance Mission to Iraq (UNAMI), *Twenty-fourth report of the Secretary-General Implementation of paragraph 4 of Security Council resolution 2107 (2013)*, 05/11/2019, [url https://iraq.un.org/en/171218-report-secretary-general-s201978-rsq](https://iraq.un.org/en/171218-report-secretary-general-s201978-rsq) [geraadpleegd op 31/03/2023]
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *International Protection Considerations with Regard to People Fleeing the Republic of Iraq*, 12/11/2019, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2007789/5cc9b20c4.pdf> [geraadpleegd op 04/03/2020]
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *International Protection Considerations with Regard to People Fleeing the Republic of Iraq*, 05/2019, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2007789/5cc9b20c4.pdf> [geraadpleegd op 15/06/2021]
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Relevant Country of Origin Information to Assist with the Application of UNHCR's Country Guidance on Iraq Ability of Iraqis to Legally Access and Settle Durably in Proposed Areas of Internal Relocation*, 11/2022, <https://www.refworld.org/docid/5ffc243b4.html> [geraadpleegd op 31/03/2023]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Relevant Country of Origin Information to Assist with the Application of UNHCR's Country Guidance on Iraq*, 11/01/2021, <https://www.refworld.org/docid/5ffc243b4.html> [geraadpleegd op 26/10/2021]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Iraq, Humanitarian Access Snapshot (April - June 2022) As of 30 June 2022*, 08/08/2022, https://reliefweb.int/attachments/5fdb6aaf-6b51-466e-b38f-547a6b0fa65f/iraq_humanitarian_access_snapshot_q2_2022_-_cleared_20220807.pdf [geraadpleegd op 31/03/2023]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Iraq: Humanitarian Access Snapshot (July - December 2022) As of 31 December 2022*, 13/02/2023, <https://reliefweb.int/report/iraq/iraq-humanitarian-access-snapshot-july-december-2022-31-december-2022> [geraadpleegd op 31/03/2023]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *IRAQ: Camp Closure Status*, 17/01/2021, https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/documents/files/iraq_camp_closure_status_ccm-ocha_20210117.pdf [geraadpleegd op 26/10/2021]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *UN expresses concern over return of IDPs from Ninewa to al-Anbar, Kirkuk and Salah al Din governorates*, 02/09/2019, <https://reliefweb.int/report/iraq/united-nations-expresses-concern-over-return-idps-ninewa-alanbar-kirkuk-and-salah-al-din> [geraadpleegd op 04/03/2020]

United Nations Security Council (UNSC), *Implementation of resolution 2421 (2018)*, 02/05/2019, https://www.ecoi.net/en/file/local/2008023/S_2019_365_E.pdf [Geraadpleegd op 18/11/2021]

United Nations Security Council (UNSC), *Implementation of resolution 2470 (2019) - Report of the Secretary-General*, 06/05/2020, <https://reliefweb.int/report/iraq/implementation-resolution-2470-2019-report-secretary-general-s2020363-enar> [geraadpleegd op 01/07/2021]

United Nations Security Council (UNSC), *Implementation of resolution 2470 (2019)*, 05/08/2019, https://www.ecoi.net/en/file/local/2015616/S_2019_660_E.pdf [Geraadpleegd op 18/11/2021]

United Nations Security Council (UNSC), *Implementation of resolution 2470 (2019). Report of the Secretary-General [S/2020/363]*, 06/05/2020, https://www.ecoi.net/en/file/local/2029812/S_2020_363_E.pdf [geraadpleegd op 23/06/2021]

United Nations Security Council (UNSC), *Implementation of resolution 2522 (2020). Report of the Secretary-General [S/2020/792]*, 11/08/2020, https://www.ecoi.net/en/file/local/2036554/S_2020_792_E.pdf [geraadpleegd op 23/06/2021]

United Nations Security Council (UNSC), *Implementation of resolution 2522 (2020). Report of the Secretary-General [S/2021/426]*, 04/05/2021, https://www.ecoi.net/en/file/local/2051319/S_2021_426_E.pdf [geraadpleegd op 08/06/2021]

United Nations Security Council (UNSC), *Implementation of resolution 2522 (2020). Report of the Secretary-General [S/2021/120]*, 08/02/2021, , https://www.ecoi.net/en/file/local/2045546/S_2021_120_E.pdf [geraadpleegd op 09/06/2021]

United Nations Security Council (UNSC), *Implementation of resolution 2522 (2020). Report of the Secretary-General [S/2020/1099]*, 10/10/2020, https://www.ecoi.net/en/file/local/2040947/S_2020_1099_E.pdf [geraadpleegd op 02/07/2021]

United Nations Security Council (UNSC), *Implementation of resolution 2470 (2019). Report of the Secretary-General*, S/2019/903, 22/11/2019, http://www.uniraq.org/images/SGReports/S_2019_903_E.pdf [geraadpleegd op 04/03/2020]

United Nations Security Council (UNSC), *Implementation of resolution 2470 (2019). Report of the Secretary-General*, S/2019/660, 05/08/2019, <https://undocs.org/en/S/2019/660> [geraadpleegd op 04/03/2020]

United Nations Security Council (UNSC), *Implementation of resolution 2631 (2022). Report of the Secretary-General*, 25/01/2023, <https://reliefweb.int/attachments/337e5126-55aa-4088-9e70-0a42e681737f/N2302403.pdf> [geraadpleegd op 31/03/2023]

United Nations Security Council (UNSC), *Letter dated 13 February 2023 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 1267 (1999), 1989 (2011) and 2253 (2015) concerning Islamic State in Iraq and the Levant (Da'esh), Al-Qaida and associated individuals, groups, undertakings and entities addressed to the President of the Security Council*, 13/02/2023, <https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/N2303891.pdf> [geraadpleegd op 31/03/2023]

United Nations Security Council (UNSC), *Security Council Press Statement on 19 July Terrorist Attack in Iraq*, 25/08/2021, <https://reliefweb.int/report/iraq/elections-nearing-iraq-transparency-accountability-key-gaining-public-trust-assistance> [geraadpleegd op 26/10/2021]

United States Agency for International Development (USAID), *Iraq - Complex Emergency Fact Sheet #1, Fiscal Year (FY) 2023*, 02/02/2023, [https://reliefweb.int/report/iraq/iraq-complex-emergency-fact-sheet-1-fiscal-year-fy-2023#:~:text=In%20early%20December%202022%2C%20Iraq's,\(IKR\)%20by%20June%202023](https://reliefweb.int/report/iraq/iraq-complex-emergency-fact-sheet-1-fiscal-year-fy-2023#:~:text=In%20early%20December%202022%2C%20Iraq's,(IKR)%20by%20June%202023) [geraadpleegd op 31/03/2023]

United States Department of Defense (USDOD) - Lead Inspector General, *Inspector General for Operation Inherent Resolve Lead Inspector General Report to the United States Congress*, 19/11/2019, https://media.defense.gov/2019/Nov/21/2002214786/-1/-1/1/Q4FY2019_LEADIG_OIR_REPORT_.PDF [geraadpleegd op 04/03/2020]

United States Department of Defense (USDOD) - Lead Inspector General, *Lead Inspector General for Operation Inherent Resolve – Quarterly Report to the United States Congress, April 1, 2020 – June 30, 2020*, 31/07/2020, <https://www.dodig.mil/Reports/Lead-Inspector-General-Reports/Article/2298912/lead-inspector-general-for-operation-inherent-resolve-quarterly-report-to-the-u/> [geraadpleegd op 16/06/2021]

United States Department of Defense (USDOD) - Lead Inspector General, *Lead Inspector General for Operation Inherent Resolve – Quarterly Report to the United States Congress July 1, 2020-September 30, 2020*, 30/10/2020, <https://media.defense.gov/2020/Nov/03/2002528608/-1/-1/1/LEAD%20INSPECTOR%20GENERAL%20FOR%20OPERATION%20INHERENT%20RESOLVE.PDF> [geraadpleegd op 17/06/2021]

United States Department of Defense (USDOD) - Lead Inspector General, *Lead Inspector General for Operation Inherent Resolve – Quarterly Report to the United States Congress October 1, 2020 - December 31, 2020*, 05/02/2021, <https://media.defense.gov/2021/Feb/09/2002578750/-1/-1/1/LEAD%20INSPECTOR%20GENERAL%20FOR%20OPERATION%20INHERENT%20RESOLVE.PDF> [geraadpleegd op 17/06/2021]

United States Department of Defense (USDOD) - Lead Inspector General, *Operation Inherent Resolve*, 09/08/2019, https://media.defense.gov/2019/Aug/09/2002169448/-1/-1/1/Q3FY2019_LEADIG_OIR_REPORT.PDF [geraadpleegd op 04/03/2020]

United States Department of Defense (USDOD) - Lead Inspector General, *Operation Inherent Resolve, Lead Inspector General, Report to the United States Congress, October 1, 2022-December 31, 2022*, 07/02/2023, <https://media.defense.gov/2023/Feb/07/2003157209/-1/-1/1/LEAD%20INSPECTOR%20GENERAL%20FOR%20OIR.PDF> [geraadpleegd op 31/03/2023]

United States Department of Defense (USDOD) - Lead Inspector General, *Operation Inherent Resolve, Lead Inspector General, Quarterly Report to the United States Congress, April 1, 2019-June 30, 2019*, 25/11/2019, https://media.defense.gov/2019/Aug/09/2002169448/-1/-1/1/Q3FY2019_LEADIG_OIR_REPORT.PDF [geraadpleegd op 31/03/2023]

United States Department of Defense (USDOD), *OPERATION INHERENT RESOLVE*, 05/08/2021, <https://oig.usaid.gov/sites/default/files/2021-08/Operation%20Inherent%20Resolve%20Quarterly%20Report%20to%20Congress%2C%20April%201%2C%202021-June%2030%2C%202021.PDF> [Geraadpleegd op 19/11/2021]

United States Department of Defense (USDOD), *Operation Inherent Resolve, Report to the United States Congress*, 13/05/2020, https://www.stateoig.gov/system/files/liq_oir_q2_mar2020_gold_508_0513.pdf [Geraadpleegd op 18/11/2021]

United States Department of State (USDOS), *2018 Country report on Human Rights Practices Iraq*, 03/2019, <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/03/IRAQ-2018.pdfUNAMI> [geraadpleegd op 23/09/2019]

United States Department of State (USDOS), *2020 Country Report on Human Rights Practices: Iraq*, 30/03/2021, <https://www.ecoi.net/en/document/2048100.html> [geraadpleegd op 09/06/2021]

United States Department of State (USDOS), *2020 Report on International Religious Freedom: Iraq*, 12/05/2021, <https://www.ecoi.net/en/document/2051589.html> [geraadpleegd op 17/06/2021]

United States Department of State (USDOS), *2021 Country Report on Human Rights Practices: Iraq*, 12/04/2022, <https://www.ecoi.net/de/dokument/2071125.html> [geraadpleegd op 31/03/2023]

US Department of State (USDOS) - Office of Inspector General, *Operation Inherent Resolve - Quarterly Report to Congress - Apr. 1 to Jun 30, 2021*, 10/08/2021, <http://oig.usaid.gov/sites/default/files/2022-08/Lead%20Inspector%20General%20for%20Operation%20Inherent%20Resolve%20Quarterly%20Report%20to%20the%20United%20States%20Congress%20April%201%2C%202022%20June%2030%2C%202022.pdf> [geraadpleegd op 26/10/2021]

Vice News (Beck J.), *Meet the PKK 'Terrorists' Battling the Islamic State on the Frontlines of Iraq*, 22/08/2014, <https://www.vice.com/en/article/ev787k/meet-the-pkk-terrorists-battling-the-islamic-state-on-the-frontlines-of-iraq> [geraadpleegd op 18/11/2021]

War is boring (Saadullah V.), *Turkish jets bombed these villages*, 05/08/2015, <https://warisboring.com/turkish-jets-bombed-these-villages/> [geraadpleegd op 04/06/2021]

War on the Rocks (Kuoti, Y.), *Iraqi The Vote: Can Elections Bring Reform In Baghdad?*, 20/09/2021, <https://warontherocks.com/2021/09/iraqi-the-vote-can-elections-bring-reform-in-baghdad/> [geraadpleegd op 26/10/2021]

Washington Kurdish Institute, *Kirkuk minute, May 27, 2021*, 27/05/2021, <https://dckurd.org/2021/05/27/kirkuk-minute-may-27-2021/> [geraadpleegd op 22/07/2021]

WVTF Radio, *We've been fighting over what to call ISIS since it started*, 16/11/2015, <https://www.wvtf.org/post/weve-been-fighting-over-what-call-isis-it-started#stream/0> [geraadpleegd op 04/03/2020]

Xinhua, *9 IS militants killed in security operation, U.S.-led coalition airstrike in Iraq*, 09/09/2019, http://www.xinhuanet.com/english/2019-09/09/c_138378856.htm [geraadpleegd op 04/03/2020]